CARSON McCULLERS

CEASORNIC FĂRĂ MINUTARE

Colecția GLOBUS / Editura Univers

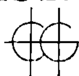
Lector : ANTOANETA RALIAN
Tehnoredactor : ELENA BABY

Tiraj 30 130. Bun de tipar 27.12.1977. Coli tipar 10.

Comanda nr. 70 494
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
București — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

GLOBUS

CARSON McCULLERS

CEASORNIC FARA MINUTARE

Traducere de

Maria Vonghizas

EDITURA UNIVERS

Bucuresti

1978

Coperta colecției de ION STATE
Grafica : Viorel Popescu. Ilustrația : Viorel Popescu

CLOCK WITHOUT HANDS
by
CARSON McCULLERS
Bantam Books, Inc.
New York

1

MOARTEA E ÎNTOTDEAUNA aceeaşi, însă fiecare om moare în felul său. Pentru J. T. Malone, ea a început într-un fel atît de simplu şi de obişnuit, încît o vreme confundase sfîrşitul vieţii cu începutul unui nou anotimp. Iarna celui de-al patruzecilea an al vieţii sale fusese neobişnuit de friguroasă pentru un oraş din sud — — cu zile geroase, diafane şi nopţi limpezi. Primăvara izbucnise brusc, la mijlocul lui martie al acelui an 1953, şi Malone se simţea sleit şi fără vlagă în vreme ce bobocii înmugureau şi cerul era măturat de vînt. Întrucît era farmacist, se gîndi că ar putea fi vorba de friguri de primăvară, aşa că începu să ia un tonic cu ficat şi fier. Şi cu toate că se simţea tot timpul obosit, nu-şi schimbă obiceiurile : mergea pe jos pînă la farmacie, fiind unul dintre primii care deschideau pe Strada Mare, şi trăgea obloanele abia la şase seara. Lua prînzul la un restaurant din centru, dar seara cina acasă împreună cu ai

săi. Nu prea avea însă poftă de mîncare, și slăbea întruna. Cînd își schimbă costumul de iarnă cu unul mai ușor de primăvară, văzu că toate *atîrnau pe el și pantalonii cădeau lăbărțați* pe trupul deșirat. Tîmplele i se scobiseră, i se vedeau vinele cînd mesteca ori înghițea, iar mărul lui Adam i se zbătea pe gîtul subțiat. Dar Malone nu era prea îngrijorat : își zise că frigurile de primăvară erau mai serioase ca de obicei, așa că adăugă la tonicul pe care-l lua și vechiul tratament cu sulf și melasă — căci în ultimă instanță, tot vechile leacuri sînt cele mai bune. Gîndul acesta îi aduse, după cît se pare, puțină alinare, și în curînd se simți mai bine și se apucă să sape în grădina de legume. Apoi, într-o zi, pe cînd prepara o rețetă, simți că amețește și își pierdu cunoștința. După asta se duse la doctor, și urmară apoi cîteva analize la spitalul orașului. Și tot nu era prea îngrijorat : avea friguri de primăvară, o stare de slăbiciune pricinuită de ele, și într-o zi mai călduroasă leșinase — un lucru obișnuit, chiar firesc. Malone nu se gîndise niciodată la propria sa moarte decît într-un viitor nebulos, inimaginabil, sau în legătură cu asigurarea pe viață. Era un om simplu, obișnuit, iar moartea e o întîmplare cu totul neobișnuită.

Doctorul Kenneth Hayden îi era client și prieten, avea cabinetul la etajul de deasupra farmaciei, așa că în ziua cînd analizele trebuiau să fie gata, Malone urcă la ora două pînă la el. De îndată ce se află singur cu doctorul, simți o amenințare nelămurită. Doctorul nu se uită nici

o clipă la el, şi faţa lui palidă, familiară, părea într-un fel să n-aibă ochi. Şi cînd îi răspunse la salut, glasul îi sună ciudat de oficial. Se aşeză tăcut la birou şi apucă un cuţit de tăiat hîrtie, cercetîndu-l atent în timp ce-l trecea dintr-o mînă într-alta. Tăcerea ciudată îl alarmă oarecum pe Malone şi, cînd n-o mai putu suporta, izbucni :

— Analizele au venit... sînt bune ?

Doctorul ocoli ochii albaştri, neliniştiţi ai lui Malone, apoi privirea i se îndreptă stînjenită spre fereastră, unde rămase fixată.

— Am examinat cu atenţie analizele şi se pare că e ceva neobişnuit în compoziţia sîngelui, zise în cele din urmă doctorul cu glas blînd, tărăgănat.

O muscă bîzîi prin încăperea mohorîtă şi sterilizată, în care stăruia miros de eter. Malone era acum sigur că-i ceva grav şi, neputînd îndura tăcerea şi nici glasul nefiresc al doctorului, începu să vorbească repede, ca pentru a amîna clipa adevărului :

— Bănuiam eu că o să-mi găseşti puţină anemie. Ştii, am fost şi eu pe vremuri student la medicină, şi tocmai mă întrebam dacă nu cumva am prea puţine globule roşii.

Doctorul Hayden examina iarăşi cuţitul de tăiat hîrtie cu care se juca pe birou. Pleoapa dreaptă i se zbătu nervos.

— În cazul acesta, putem discuta ca între medici. Glasul îi coborî şi continuă mai precipitat : Globulele roşii se ridică doar la 2,15 milioane, aşa că e vorba de anemie pernicioasă. Dar nu

ăsta-i factorul important. Principalul e că globulele albe au crescut anormal — cifra lor a ajuns la 208.000. Doctorul se opri și își pipăi pleoapa care i se zbătea : Probabil că înțelegi ce înseamnă asta.

Malone nu înțelegea. Șocul îl zăpăcise și deodată i se păru că în odaie e prea frig. Înțelese doar că i se întîmpla ceva ciudat și îngrozitor în odaia friguroasă care se învîrtea în jurul lui. Era fascinat de cuțitul de tăiat hîrtie pe care doctorul îl răsucea între degetele noduroase și păroase. O amintire de mult adormită îi miji în minte, amintirea a ceva jenant ce fusese dat uitării, deși amintirea însăși rămînea neclară. Așa încît suferea un chin îndoit — teama și încordarea aduse de spusele doctorului, și jena aceea tainică și neamintită. Mîinile doctorului erau albe și păroase și Malone nu putea suporta să le mai vadă jucîndu-se cu cuțitul de hîrtie, deși îi absorbeau în mod inexplicabil atenția.

— Nu prea mi-aduc aminte, zise el neputincios. E mult de-atunci și nici nu mi-am luat diploma în medicină.

Doctorul puse deoparte cuțitul și îi întinse un termometru.

— Dacă vrei să-l ții sub limbă...

Aruncă o privire la ceas și se duse pînă la fereastră, unde rămase cu privirile ațintite afară, cu mîinile la spate și cu picioarele depărtate.

— Lamela arată o înmulțire patologică a numărului globulelor albe și anemie pernicioasă. Există o preponderență a leucocitelor tinere. Pe

scurt... Doctorul se întrerupse, își încleștă din nou mîinile și o clipă stătu pe vîrfurile picioarelor... Ce mai încoace și-ncolo, avem de-a face cu un caz de leucemie. Întorcîndu-se brusc, scoase termometrul și citi repede temperatura.

Malone aștepta încordat, stînd pe scaun picior peste picior, cu mărul lui Adam zbătîndu-i-se pe gîtul slab.

— De la o vreme am și puțină febră, zise el, dar mă gîndeam că e vorba de friguri de primăvară.

— Aș vrea să te consult. Fii bun și dezbracă-te, și întinde-te o clipă pe masa de consultații....

Malone se întinse pe masă, deșirat și palid, rușinat de goliciunea lui.

— Splina e mult mărită. Ai avut cumva grețuri și balonări ?

— Nu, răspunse el. Încerc să-mi reamintesc tot ce știu despre leucemie. Mi-aduc aminte de o fetiță despre care scria în ziar că părinții i-au serbat Crăciunul în septembrie, fiindcă nu mai apuca sărbătorile.

Malone se uita deznădăjduit la o crăpătură din tencuiala tavanului. Dintr-un cabinet vecin, se auzi plînsetul unui copil, și țipetele aproape înăbușite de spaimă și revoltă păreau să nu vină de la distanță, ci din propria lui agonie cînd întrebă :

— O să mor din această... leucemie ?

Răspunsul îi apăru limpede lui Malone, deși doctorul nu scoase nici o vorbă. Din odaia alăturată, copilul scoase un țipăt prelung, sfîșietor,

care dură un minut întreg. Cînd consultaţia se sfîrşi, Malone se aşeză tremurînd pe marginea mesei de consultaţii, copleşit de slăbiciune şi chin. Privindu-şi picioarele subţiri, cu pielea întărită la tălpi, i se făcu silă de ele şi îşi puse repede şosetele gri. Doctorul se spăla pe mîini la chiuveta din colţ, şi asta într-un fel îl jigni pe Malone. Se îmbrăcă şi se aşeză pe scaunul din faţa biroului. Şi aşa cum sta aşezat, netezindu-şi părul aspru şi rar, apăsîndu-şi cu grijă buza de sus peste cea de jos care-i tremura, cu ochii înfriguraţi şi înspăimîntaţi, Malone dobîndise înfăţişarea umilă şi neutră a unui bolnav incurabil.

Doctorul începuse din nou să se joace cu cuţitul de tăiat hîrtie, şi Malone se simţi iarăşi fascinat şi vag stingherit ; mişcările mîinii şi ale cuţitului făceau parte din boală, dar îi aminteau şi de acea tainică şi nelămurită întîmplare jenantă. Înghiţi în sec şi îşi drese glasul :

— Ei bine, doctore, cam cît timp îmi mai dai de trăit ?

Pentru prima dată, doctorul îi întîlni privirea şi se uită cîteva clipe ţintă în ochii lui. Apoi şi-o întoarse spre fotografia soţiei sale cu cei doi băieţaşi, aşezată pe birou în faţa lui.

— Sîntem amîndoi oameni cu familie şi, dacă aş fi în locul dumitale, ştiu că aş vrea să mi se spună adevărul. Eu mi-as face rînduială în treburi.

Malone abia mai putea vorbi, dar cînd vorbele îi ieşiră, le rosti tare şi răguşit :

— Cît timp ?

— Cred că putem conta pe un an sau pe vreo cincisprezece luni — e greu de spus cu precizie.

Mîinile albe ale doctorului, acoperite de fire de păr negru, învîrteau neîncetat cuțitul de fildeș ; și cu toate că această imagine avea pentru Malone ceva teribil, nu-și putea dezlipi ochii de la ea. Începu să vorbească precipitat :

— Lucrul ciudat e că pînă în iarna asta, aveam o asigurare pe viață obișnuită, directă. Dar în cursul iernii am transformat-o într-o poliță din acelea care îți dau dreptul la pensie — ai văzut și dumneata anunțurile din ziare. După ce ieși la pensie, primești cîte două sute de dolari pe lună tot restul vieții. Acum, cînd mă gîndesc, mi se pare caraghios. Rîse scurt, și adăugă : Societatea va trebui să mi-o transforme la loc, cum a fost mai înainte — asigurare pe viață obișnuită. „Metropolitan" e o societate serioasă și am contractat asigurarea de vreo douăzeci de ani — plătind rate mai mici în timpul crizei și apoi revenind la normal cînd am fost în stare. Reclamele pentru pensie arătau mereu o pereche între două vîrste, într-un ținut însorit — poate Florida sau California. Dar eu și cu soția mea aveam alte planuri. Ne gîndeam la un mic orășel din Vermont sau din Maine. Cînd trăiești toată viața aici în sud, te cam plictisești de soare și lumină...

Brusc, șirul vorbelor se frînse și, neajutorat în fața destinului, Malone izbucni în plîns. Își acoperi fața cu mîinile-i mari, pătate de acizi, și încercă din toate puterile să-și stăpînească suspinele.

Doctorul se uită la fotografia soţiei sale, ca pentru a-i cere ajutor, şi îl bătu uşor pe Malone pe genunchi.

— Nimeni nu trebuie să-şi piardă speranţa în vremea noastră. În fiecare lună oamenii de ştiinţă descoperă cîte o nouă armă de luptă împotriva bolilor. Poate că în curînd se va găsi o modalitate de a controla globulele bolnave. Între timp, vom face tot posibilul ca să trăieşti cît mai mult şi să n-ai dureri. Un lucru e bun în boala asta — dacă se poate spune bun într-o asemenea situaţie — că nu te doare. Vom încerca totul. Aş vrea să te internezi la spitalul municipal cît mai curînd cu putinţă ; o să-ţi facem nişte transfuzii şi o să încercăm şi cu raze X. S-ar putea să te simţi după asta mult mai bine.

Malone izbutise să se stăpînească şi acum îşi ştergea obrazul cu batista. Apoi suflă peste ochelari, şi-i şterse şi îi aşeză la loc pe nas.

— Iartă-mă, cred că sînt cam slăbit şi descumpănit. O să mă internez la spital cînd spui.

Aşa că a doua zi dis-de-dimineaţă Malone se internă şi rămase la spital trei zile. În prima noapte, după ce luă un sedativ, visă mîinile doctorului Hayden şi cuţitul de tăiat hîrtie cu care se juca pe birou. Cînd se trezi, îşi aminti de sentimentul vag de jenă care îl tulburase cu o zi înainte şi descoperi cauza tainicei suferinţe care-l chinuise în cabinetul doctorului. Şi, pentru prima dată, îşi dădu seama că doctorul Hayden era evreu.

Amintirea aceea era atît de dureroasă, încît uitarea devenea o necesitate. Era vorba de perioada cînd căzuse în anul doi la medicină. Se înscrisese la facultate în nord, şi aveau în an cîţiva evrei tocilari, cu mult peste nivelul mediu, aşa încît un student obişnuit, de nivel mijlociu, nu avea nici o şansă. Colegii ăştia tocilari îl eliminaseră pe J. T. Malone din facultatea de medicină şi-i zădărniciseră astfel posibilitatea de a deveni doctor — fiind astfel silit să se îndrepte spre cariera de farmacist. Într-o bancă din faţa lui stătea un student pe nume Levy care se tot juca mereu cu un cuţit cu lama subţire, abătîndu-i tot timpul atenţia, încît nici nu putea urmări prelegerile. Era un tocilar nemaipomenit, care lua numai zece şi studia la bibliotecă în fiecare seară pînă la ora de închidere. Îşi amintea parcă şi că i se zbătea uneori pleoapa. Constatarea că doctorul Hayden era evreu i se păru atît de importantă, încît se întrebă cum de nu-şi dăduse seama pînă atunci. Hayden îi era client bun şi prieten — lucrau în aceeaşi clădire de mulţi ani şi se vedeau zilnic. De ce n-o fi observat pînă acum ? Poate că-l derutase numele mic al doctorului — Kenneth Hale. Malone era convins că n-avea prejudecăţi, dar într-un fel îl deranja văzînd că-şi luase un nume anglo-saxon şi sudist neaoş.

Cînd doctorul Hayden îl consultă a doua zi dimineaţa, Malone nu-şi putu stăpîni groaza — deşi ani întregi îi fusese prieten şi client. Şi nu atît pentru că Kenneth Hale Hayden era evreu, ci pentru că trăia şi va continua să tră-

iască în vreme ce el, J. T. Malone suferea de-o boală incurabilă şi avea să moară într-un an sau în cincisprezece luni. Malone nu-şi putea stăpîni plînsul cînd rămînea singur. Dormi mult şi citi cîteva romane poliţiste. Cînd ieşi din spital, disperarea îi mai trecuse, deşi numărul globulelor albe nu se schimbase aproape deloc. Nu era în stare să se gîndească la lunile ce vor urma sau să-şi închipuie moartea.

După aceea, se pomeni înconjurat de o zonă de singurătate, cu toate că viaţa de fiecare zi nu i se schimbase. Nu-i mărturisi neveste-si nimic, de teama intimităţii pe care ar fi putut s-o creeze între ei tragedia : ardoarea căsătoriei se sedimentase de mult în preocupările legate de creşterea copiilor. În anul acela, Ellen intrase la liceu, iar Tommy împlinise opt ani. Martha Malone era o femeie energică, cu părul aproape cărunt — o mamă bună şi o tovarăşă de viaţă care contribuia la bugetul familiei. În anii depresiunii, ea se apucase să prepare prăjituri la comandă, şi pe vremea aceea lui Malone i se păruse un lucru bun, potrivit. Chiar şi după ce farmacia scăpase de datorii, ea continuase să vîndă prăjituri, furnizînd de asemenea unor magazine sandvişuri frumos ambalate, cu o etichetă cu numele ei. Doamna Malone cîştiga bani buni şi le luase copiilor o mulţime de lucruri — ba chiar băgase şi ceva bani în acţiuni ale firmei Coca-Cola. Malone avea impresia că mersese prea departe ; îi era teamă de ce va spune lumea — că nu putea să-şi întreţină singur familia — şi se simţea jignit în mîndria lui.

Într-o singură privință pusese piciorul în prag: nu voia să se ocupe de livrări și le interzisese și copiilor și soției sale să facă asta. Doamna Malone se ducea cu mașina pînă la client, iar servitoarea — servitoarele angajate la familia Malone erau totdeauna sau prea tinere, sau prea bătrîne, și primeau mai puțin decît leafa obișnuită — urca la client cu prăjiturile sau sandvișurile comandate. Malone nu putea să înțeleagă schimbarea care se petrecuse cu soția lui. Se însurase cu o fetișcană în rochie de stambă, care leșinase odată cînd văzuse un șoarece urcîndu-i-se pe pantof — și, în chip misterios, fetișcana asta devenise o gospodină cu părul cărunt, care făcea afaceri, ba chiar avea și ceva acțiuni ale firmei Coca-Cola. Simțea că trăiește într-un curios vid sufletesc, înconjurat de preocupările vieții de familie — discuții despre serbarea școlară, despre recitalul de vioară al lui Tommy și despre un tort uriaș, cu șapte straturi, pentru o nuntă — și treburile zilnice dădeau roată în jurul lui ca frunzele veștede prinse într-un vîrtej, fără să-l atingă cîtuși de puțin.

În ciuda slăbiciunii pricinuite de boală, Malone nu avea astîmpăr. Adesea rătăcea fără țintă pe străzile orașului — prin mahalalele sordide, înghesuite, din jurul filaturii de bumbac, sau prin cartierele negrilor, ori pe străzile unde locuiau micii burghezi, cu case înconjurate de peluze îngrijite. Hoinărea așa, cu înfățișarea răvășită a unui om cu mintea aiurea, care caută ceva, dar nu mai știe nici el ce anume. Adesea,

fără nici o pricină, întindea mîna și atingea cîte un obiect la întîmplare ; se abătea din drum ca să atingă stîlpul unui felinar sau să-și așeze mîinile pe un zid de cărămidă. Și rămînea apoi țintuit locului, absent. Sau cerceta cu atenție morbidă un ulm înverzit, după ce ridica de jos o bucățică negricioasă de scoarță de copac. Stîlpul de felinar, zidul, copacul vor continua să existe și după ce el nu va mai fi, și Malone nu putea suferi acest gînd. Și încă ceva îl nedumerea — nu era în stare să-și dea seama de realitatea morții inerente, și asta îi dădea un sentiment de permanentă irealitate. Uneori, Malone simțea vag că bîjbîie într-o lume fără noimă, în care nu există nici o ordine sau țel imaginabil.

Malone căută alinare în biserică. Chinuit de irealitatea morții cît și a vieții, parcă-i făcea bine să știe că Prima Biserică Baptistă era ceva real. Era cea mai mare biserică din oraș, ocupînd jumătate de cvartal lîngă Strada Mare, o clădire care la o apreciere sumară putea fi evaluată la vreo două milioane de dolari. O asemenea biserică nu putea să nu fie reală. Oamenii cu dare de mînă și cetățenii de vază ai orașului erau stîlpii bisericii. Butch Henderson, agentul imobiliar și unul dintre cei mai abili negustori din oraș, era epitrop și nu lipsea de la slujbe nici măcar la un an o dată — și era oare Butch Henderson omul care să-și piardă timpul cu ceva care să nu fie foarte real ? Ceilalți epitropi erau tot de același calibru — directorul fabricii de nailon, un administrator al căilor ferate, proprietarul celui mai mare magazin uni-

versal — toţi oameni de afaceri dibaci şi responsabili, a căror judecată era o garanţie. Credeau cu toţii în biserică şi în viaţa de apoi. T. C. Wedwell, unul din fondatorii firmei Coca-Cola, acum multimilionar, lăsase bisericii 500.000 dolari pentru construirea aripii drepte. T. C. Wedwell avusese ciudata previziune de a se încrede în Coca-Cola — crezuse în biserică şi în viaţa de apoi pînă la suma de o jumătate de milion de dolari lăsaţi prin testament. El, care nu făcuse niciodată vreo investiţie proastă, investise astfel în viaţa veşnică. În sfîrşit, Fox Clane era şi el membru. Bătrînul judecător şi fostul congresman — o glorie a statului şi a întregului Sud — asista adesea la slujbe cînd era în oraş şi îşi sufla nasul emoţionat cînd i se cîntau imnurile preferate. Fox Clane era bisericos şi un om foarte credincios, şi Malone ar fi vrut să-l urmeze pe bătrînul judecător în această privinţă, la fel cum îl urmase şi în vederile sale politice. Aşa încît Malone începu să se ducă plin de credinţă la biserică.

Într-o duminică la începutul lui aprilie, reverendul Watson ţinu o predică ce făcu o puternică impresia asupra lui Malone. Era un predicator popular, care de multe ori folosea exemplificări din lumea afacerilor sau a sportului. Predica din duminica asta era despre mîntuirea care ţinteşte asupra morţii. Glasul îi vibra sub bolţile bisericii şi vitraliile aruncau o lumină intensă asupra credincioşilor. Malone şedea ţeapăn şi atent, aşteptînd din clipă în

clipă o revelaţie lăuntrică. Dar, cu toate că predica era lungă, moartea rămînea o taină şi, după prima clipă de exaltare, se simţi oarecum înşelat cînd ieşi din biserică. Cum poţi să ţinteşti asupra morţii ? Era ca şi cum ai ţinti spre cer. Malone se zgîi în sus, către cerul albastru şi senin, pînă cînd simţi că-l doare gîtul. Apoi o porni în grabă spre farmacie.

În ziua aceea lui Malone i se întîmplă ceva care îl tulbură într-un mod ciudat, deşi la prima vedere părea o întîmplare obişnuită. Cartierul comercial era pustiu, dar auzi în urma lui paşi, care continuară să se audă chiar şi după ce dădu colţul. Cînd o luă pe scurtătură printr-o alee nepavată, paşii nu se mai auziră, dar simţi neliniştea celui urmărit şi zări o umbră pe zid. Se întoarse atît de brusc, încît se ciocni de urmăritorul său. Era un băiat de culoare, pe care Malone-l cunoştea din vedere şi peste care dădea parcă mereu în timpul peregrinărilor sale. Sau poate că pur şi simplu îl remarca de cîte ori îl vedea din cauza înfăţişării lui nefireşti. Era de statură mijlocie, cu trupul musculos şi chipul ursuz cînd stătea nemişcat. Cu excepţia ochilor, arăta ca orice alt băiat de culoare. Dar ochii de un albastru-cenuşiu, pe faţa neagră, aveau o privire tăioasă, sălbatică. De îndată ce-i vedeai ochii, restul trupului părea şi el nefiresc şi disproporţionat. Braţele erau prea lungi, pieptul prea lat — iar expresia oscila mereu între sensibilitate emotivă şi un aer voit ursuz. Lui Malone îi făcu o impresie atît de puternică, încît nu se gîndi la el cu termenul inofensiv de *bă-*

iat de culoare, ci mintea îi alese automat termenul dur de *negru păcătos,* deşi băiatul îi era cu totul necunoscut, şi de obicei adopta o atitudine tolerantă faţă de negri. Cînd Malone se întoarse şi se ciocniră, negrul îşi recăpătă echilibrul dar nu se clinti, şi Malone fu cel care se dădu un pas înapoi. Stăteau pe aleea îngustă şi se uitau unul la altul. Amîndoi aveau aceiaşi ochi albaştri-cenuşii, şi la început părea că fiecare îl înfruntă pe celălalt care să-şi plece primul privirea. De pe faţa neagră ochii îl priveau rece şi în acelaşi timp arzător — apoi lui Malone i se păru că flacăra pîlpîie şi se transformă într-o privire de o stranie înţelegere. Simţi că ochii ciudaţi ştiau despre el că va muri în curînd. Emoţia fu atît de iute şi de neaşteptată, încît Malone se înfioră şi se întoarse. Înfruntarea ochilor nu durase mai mult de un minut şi părea să nu aibă urmare — dar Malone simţi că se înfăptuise ceva important şi teribil. Străbătu cu paşi şovăielnici restul aleii şi se simţi uşurat să găsească chipuri familiare şi prietenoase la capătul ei. Răsuflă uşurat cînd ieşi din alee şi ajunse în atmosfera ferită, obişnuită şi familiară a farmaciei.

Bătrînul judecător obişnuia de multe ori să se oprească duminicile la farmacie, ca să bea ceva înainte de prînz, şi Malone fu bucuros să-l vadă acolo, perorînd în faţa unui grup de prieteni aflaţi în faţa tejghelei cu băuturi răcoritoare. Malone îşi salută clienţii cu un aer absent, dar nu zăbovi lîngă ei. Ventilatorul din tavan vîntura amestecul de mirosuri din încă-

pere — aroma siropurilor de la standul băuturilor răcoritoare cu mirosurile mai amărui ale medicamentelor din odaia din fund, unde se preparau reţetele.

— Vin la dumneata într-o clipă, J. T., se întrerupse bătrînul judecător ca să-i spună, în timp ce Malone se îndrepta spre odaia din fund.

Era un bărbat uriaş, congestionat la faţă, cu o aureolă zburlită de păr alb-gălbui. Purta un costum boţit de doc alb, o cămaşă de culoarea levănţicăi şi o cravată împodobită cu un ac cu perlă şi o pată de cafea. Mîna stîngă o avea paralizată şi o ţinea aşezată cu grijă pe marginea tejghelei. Mîna era curată şi cam durdulie din cauză că n-o folosea deloc — pe cînd dreapta, cu care gesticula tot timpul cînd vorbea, avea unghii murdare şi un inel cu safir în formă de stea pe degetul inelar. Purta un baston de abanos cu mîner de argint. Judecătorul îşi încheie peroraţia împotriva guvernului federal şi veni apoi după Malone, în camera din fund unde se preparau medicamentele.

Era o încăpere foarte mică, despărţită de restul prăvăliei printr-un raft înalt plin cu sticle cu doctorii. Era loc doar pentru un balansoar şi pentru masa de reţete. Malone scoase o sticlă de whisky şi desfăcu un scaun pliant aflat într-un colţ. Judecătorul umplu cu trupu-i uriaş întreaga odăiţă, pînă cînd se aşeză cu grijă în balansoar. Mirosul de sudoare al trupului imens se amestecă cu mirosul de ulei de ricin şi dezinfectante. Malone turnă din sticla de whisky, şi licoarea clipoci uşor pe fundul paharelor.

— Nu există muzică mai dulce ca whisky-ul turnat în pahar, la prima băutură de duminică dimineață. Nici Bach ori Schubert, sau oricare din maeștrii pe care îi cîntă nepotul meu... Și judecătorul începu să cînte : „Oh ! whisky-ul îți dă viața... Oh ! whisky ! Oh ! Johnny !“

Bău încet, oprindu-se după fiecare înghițitură ca să-și plimbe limba în gură și să-i mai savureze o dată parfumul. Malone dădu pe gît băutura atît de repede, încît parcă îi explodă în stomac.

— J.T., ai stat vreodată să te gîndești că Sudul se află în vîltoarea unei revoluții aproape tot atît de dezastruoase ca și războiul de secesiune ? Malone nu se gîndise, dar își plecă puțin capul într-o parte, clătinîndu-l grav, în timp ce judecătorul urma : Vîntul revoluției se stîrnește ca să distrugă însăși temelia pe care a fost clădit Sudul. Taxele electorale vor fi în curînd desființate și orice negru ignorant va putea să voteze. Vor urma drepturile egale la învățămînt. Închipuie-ți un viitor în care gingașele noastre fetițe albe vor sta în bancă cu niște negri ca tăciunii, pentru a putea învăța să scrie și să citească. S-ar putea apoi să ni se impună o lege a salariului minim, atît de scandalos de ridicat încît vor suna clopotele de înmormîntare pentru Sudul rural. Închipuie-ți să-i plătești cu ora pe neisprăviții de argați. Proiectul federal pentru construcțiile de locuințe reprezintă de pe acum ruina celor care investesc în imobile. I se spune desființarea cocioabelor insalubre — dar cine

e de vină că apar cocioabe, te întreb ? Cei care trăiesc în cocioabe şi le fac ei înşişi prin nechibzuinţa lor. Şi ascultă ce-ţi spun, blocurile acelea de locuinţe construite de guvernul federal — oricît de moderne ar fi, după chipul celor din Nord — pînă în zece ani vor deveni şi ele nişte cocioabe.

Malone asculta cu aceeaşi atenţie încrezătoare cu care urmărise predica la biserică. Prietenia cu judecătorul era unul din lucrurile cu care se mîndrea. Îl cunoştea pe judecător încă de cînd se stabilise în Milan, şi adesea vînase pe moşia lui în timpul sezonului de vînătoare — fusese acolo în sîmbăta şi duminica dinaintea morţii unicului fiu al judecătorului. Dar o adevărată intimitate apăruse între ei abia după boala judecătorului — cînd o vreme păruse că bătrînul congresman nu mai era decît un politician terminat. Malone îl vizita duminicile, aducîndu-i tot felul de legume proaspete culese din propria sa grădină, ori turte de mălai din acelea care-i plăceau judecătorului. Uneori jucau pocher — dar de obicei judecătorul vorbea, şi Malone asculta. În clipele astea Malone se simţea aproape de însăşi inima puterii — ca şi cum ar fi fost şi el congresman. Cînd judecătorul se puse pe picioare şi începu să iasă, venea adesea duminica la farmacie şi beau cîte ceva împreună în odăiţa din fund. Dacă Malone avusese vreodată îndoieli cu privire la ideile bătrînului judecător, şi le înăbuşise imediat. Cine era el ca să se măsoare cu un congresman ? Dacă nici bătrînul judecător nu avea dreptate, cine mai

putea să aibă ? Și acum cînd bătrînul judecător îi mărturisi că va candida din nou pentru Congres, Malone simțea că răspunderea va fi încredințată cui trebuie — și era mulțumit.

La al doilea pahar, judecătorul scoase cutia cu țigări de foi, și Malone tăie vîrful la două țigări, ținînd seama că judecătorul nu-și putea folosi mîna stîngă. Fumul se ridică drept pînă la tavanul scund și se frînse acolo. Ușa care dădea spre stradă era deschisă și o rază de soare împrumuta norilor de fum iradieri opalescente.

— Am să te rog ceva serios, zise Malone. Vreau să-mi fac testamentul.

— Oricînd îți stau cu plăcere la dispoziție, J. T. E ceva deosebit ?

— Oh, nu, un testament obișnuit — dar vreau să-l fac cît mai curînd, de cum ai puțin timp. Apoi adăugă cu glas inexpresiv : Doctorii spun că nu mai am mult de trăit.

Judecătorul se opri din legănatul pe balansoar și puse paharul pe masă.

— Cum adică ? S-a întîmplat ceva, J. T. ?

Malone vorbea pentru prima dată cuiva despre boala lui și cuvintele îl ușurară oarecum.

— Se pare că am o boală a sîngelui.

— O boală a sîngelui ? Ah, dar e ridicol ! — dumneata ești printre cei cu sîngele cel mai bun din statul nostru. Mi-l amintesc foarte bine pe tatăl dumitale, care avea depozitul farmaceutic în Macon, pe Strada a Douăsprezecea colț cu Mulberry. Și pe mama dumitale mi-o amintesc la fel de bine — era din familia Wheelwright. Ai în vine cel mai bun sînge din statul

nostru, J. T., să nu uiţi acest lucru !

Malone simţi un mic fior de plăcere şi mîndrie, care trecu însă aproape imediat.

— *Doctorii...*

— Oh, doctorii... Cu tot respectul ce-l port profesiunii lor, nu cred nici o iotă din ce spun. Nu te lăsa intimidat, J. T. Acum cîţiva ani, cînd am avut atacul acela mic de apoplexie, doctorul meu — doctorul Tatum din Flowering Branch — s-a apucat să mă sperie cu tot felul de oprelişti : nu băutură, nu ţigări de foi, şi nici măcar ţigări. Cică mai bine aş învăţa să cînt la harpă sau să car cărbuni cu lopata. (Mîna dreaptă a judecătorului ciupi nişte corzi imaginare şi făcu gestul ridicării cu lopata.) Dar i-am spus verde în faţă părerea mea şi am făcut cum mă taie capul. Asta-i singurul lucru după care trebuie să se călăuzească omul — după instinctul lui. Şi iată-mă acum, bine sănătos, atît cît şi-ar putea dori un om de vîrsta mea. Şi bietul doctor, ironia soartei a făcut să-l conduc eu pe ultimul drum. Şi culmea e că doctorul era un antialcoolic convins şi nu punea nici ţigară în gură — cu toate că uneori îi plăcea să mai mestece puţin tutun. Un tip grozav şi un medic strălucit, dar ca toţi ceilalţi din profesiunea lor — un alarmist şi un om care poate să greşească. Nu te lăsa intimidat de ei, J. T.

Malone se simţi mai liniştit, şi cînd îşi turnă al doilea pahar se gîndi că s-ar fi putut ca Hayden şi ceilalţi doctori să-i fi pus un diagnostic greşit.

— Analizele spun că-i leucemie. Şi numărătoarea globulelor a arătat o creştere formidabilă a leucocitelor.

— Leucocite ? întrebă judecătorul. Ce-s alea ?

— Globulele albe ale sîngelui.

— N-am auzit niciodată de aşa ceva.

— Şi totuşi există.

Judecătorul mîngîie mînerul de argint al bastonului.

— Dacă ar fi vorba de inimă, de ficat sau chiar de rinichi, aş înţelege să te alarmezi. Dar o mică tulburare a numărului leucocitelor mi se pare puţin cam exagerat. Uite la mine, am trăit peste optzeci de ani, fără să mă gîndesc măcar o dată dacă am sau nu leucocite. Degetele judecătorului se încovoiară peste mîner într-un gest de chibzuire, şi cînd le îndreptă din nou, se uită la Malone cu ochii albaştri, întrebători : În orice caz, un lucru e cert — în ultima vreme pari cam tras la faţă. Ficatul e excelent pentru sînge. Ar trebui să mănînci ficat de viţel bine prăjit şi ficat de vacă înăbuşit în sos de ceapă. E grozav de bun şi în acelaşi timp o cură naturală. Şi soarele face bine la sînge. Pun rămăşag că n-ai nimic care să nu se vindece cu o viaţă raţională şi cu soarele de vară din Milan. Judecătorul îşi ridică paharul : Iar ăsta-i tonicul cel mai bun — stimulează pofta de mîncare şi relaxează nervii. J.T., eşti doar agitat şi speriat.

— Dom'le judecător !

În odaie intrase Grown Boy, rămînînd în aşteptare. Era nepotul lui Verily, negresa care

lucra în casa judecătorului — un băiat înalt și gras de șaisprezece ani, nu prea dezvoltat la minte. Purta un costum albastru deschis, prea strîmt pentru el, și pantofi strîmți cu vîrful ascuțit, care-l făceau că calce cu băgare de seamă de parcă ar fi fost schilod. Era răcit și, cu toate că o batistă îi ieșea din buzunarul de la piept, își șterse nasul cu dosul mîinii.

— E duminică, zise el.

Judecătorul vîrî mîna în buzunar și-i dădu o monedă. În timp ce se grăbea șchiopătînd spre tejghea, Grown Boy zise peste umăr, cu glas blînd și tărăgănat :

— Foarte mulțumesc, dom'le judecător.

Judecătorul îl cercetă cu priviri furișe, voalate de tristețe pe prietenul său Malone, dar cînd farmacistul se întoarse spre el, îi ocoli privirea și începu iar să frece ușor mînerul bastonului.

— Cu fiecare ceas orice ființă vie se apropie de moarte — dar cît de des ne gîndim la asta ? Ședem aici, bîndu-ne paharul de whisky și fumîndu-ne trabucul, și cu fiecare ceas ne apropiem de deznodămîntul final. Grown Boy își mănîncă înghețata, fără să se gîndească la nimic. Sau uită-te la mine, un bătrîn năruit, pe care moartea l-a hărțuit și hărțuiala l-a dus la impas. Sînt un teren lovit de pe cîmpul de bătaie al morții. De șaptesprezece ani de cînd a murit fiul meu, am tot așteptat. Oh, Moarte, unde ți-e acum izbînda ? Izbînda ai dobîndit-o în dupăamiaza aceea de Crăciun, cînd fiul meu și-a pus capăt zilelor.

— M-am gîndit de multe ori la el, zise Malone. Şi m-a durut pentru dumneata.

— De ce — de ce-a făcut-o ? Un băiat atît de frumos şi cu tot viitorul în faţă — nu împlinise nici douăzeci şi cinci de ani, și a terminat universitatea *magna cum laude*. Îşi luase diploma în drept şi avea înaintea lui o carieră strălucită. Şi o soţie tînără şi frumoasă, care aştepta un copil. Avea de toate — era chiar bogat — pe vremea aia eram în apogeul averii mele. Cînd şi-a luat diploma, i-am dat în dar moşia Sereno, pentru care plătisem cu un an mai înainte patruzeci de mii de dolari — aproape o mie de acri din cel mai bun pămînt, cu livezi de piersici. Era fiul unui om bogat, era răsfăţatul norocului, înzestrat în toate privințele, în pragul unei cariere strălucite. Băiatul ar fi putut deveni preşedintele ţării — ar fi putut deveni orice şi-ar fi dorit. De ce-a trebuit să moară ?

— Poate că a avut o criză de depresiune, zise Malone cu prudenţă.

— În noaptea cînd s-a născut, am văzut căzînd o stea extraordinară. Era o noapte senină şi steaua a descris un arc pe cerul de ianuarie. Duduia Missy era de opt ceasuri în durerile facerii, iar eu nu mă mişcam de lîngă patul ei, rugîndu-mă şi plîngînd. Atunci doctorul Tatum m-a luat de guler şi m-a împins spre uşă spunînd : „Pleacă de-aici, încurcă-lume gălăgios — du-te şi te îmbată în cămară sau ieşi afară în curte". Și cînd am ieșit în curte și m-am uitat la cer, am văzut arcul descris de steaua căzătoare, și tocmai atunci s-a născut Johnny, fiul meu.

— E neîndoielnic că a fost o prevestire, zise Malone.

— Mai tîrziu m-am repezit la bucătărie — era patru dimineața — și i-am fript doctorului două prepelițe și i-am fiert crupe de ovăz. Prepelițele fripte au fost întotdeauna specialitatea mea. Judecătorul se opri și apoi adăugă cu sfială : J. T., vrei să-ți spun ceva curios ?

Malone citi durerea de pe chipul judecătorului și nu răspunse.

— De Crăciunul acela aveam la masă prepelițe, în loc de obișnuitul curcan. Johnny, fiul meu, se dusese cu o duminică înainte la vînătoare. Ah, ciudățeniile vieții — și cele mari și cele mărunte !

Ca să-l consoleze pe judecător, Malone zise :

— Poate că a fost un accident. Poate că Johnny își curăța pușca.

— N-a fost pușca lui. A folosit pistolul meu.

— Fusesem și eu la vînătoare la Sereno în duminica aceea dinainte de Crăciun. Probabil că a avut o clipă de depresiune.

— Uneori cred că a... Judecătorul se întrerupse, căci dacă ar mai fi spus o vorbă, ar fi început să plîngă. Malone îl bătu ușor peste braț și judecătorul, stăpînindu-se, continuă : Uneori cred că a vrut doar să-mi facă în necaz.

— Oh, nu ! Nici vorbă, domnule. A fost o depresiune pe care nimeni n-a putut s-o observe sau s-o controleze.

— Poate, zise judecătorul, dar chiar în ziua aceea ne certaserăm.

— Ei, și ce ? În orice familie sînt certuri.

— Fiul meu încerca să sfarme o axiomă.

— Axiomă ? Ce fel de axiomă ?

— Era despre ceva lipsit de importanță. Un proces cu un negru pe care era de datoria mea să-l condamn.

— Te învinovățești fără nici un rost, zise Malone.

— Ședeam la masă cu cafele, țigări de foi și coniac franțuzesc — doamnele erau în salon — și Johnny s-a înfierbîntat din ce în ce mai tare, și în cele din urmă mi-a strigat ceva și s-a repezit sus. După cîteva minute am auzit împușcătura.

— Întotdeauna a avut o fire impetuoasă.

— Nici un tînăr din zilele astea nu cere sfatul celor mai vîrstnici. Fiul meu s-a însurat după un bal. A venit și a trezit-o pe maică-sa și pe mine și ne-a spus : „Mirabelle și cu mine ne-am căsătorit". Se duseseră singuri la un judecător de pace, închipuie-ți, și-i ceruseră să-i căsătorească. A fost o mare lovitură pentru maică-sa — deși mai tîrziu a fost o mîngîiere pentru ea.

— Nepoțelul dumitale e leit taică-său, zise Malone.

— Leit-poleit. Ai mai văzut vreodată doi băieți atît de scînteietori ?

— Cred că-i o mare mîngîiere pentru dumneata.

Judecătorul trase din trabuc înainte de a răspunde.

— Mîngîiere — grijă — Jester e tot ce mi-a mai rămas.

— Vrea să studieze dreptul şi să facă apoi politică ?

— Nu ! zise cu tărie judecătorul. Nu vreau ca băiatul să intre în magistratură ori să facă politică.

— Jester e un băiat care poate face orice carieră, zise Malone.

— Moartea, zise bătrînul judecător, e o mare trădare. J. T., spui că după părerea doctorilor ai o boală incurabilă. Eu nu cred. Cu tot respectul ce-l datorez profesiei medicale, doctorii nu ştiu ce-i moartea — cine poate şti ? Nici chiar doctorul Tatum. Eu, care sînt un om bătrîn, aştept moartea de cincisprezece ani. Dar moartea e vicleană. Cît o aştepţi şi chiar cînd dai ochii cu ea, nu vrea să vină. Te ocoleşte, îţi dă tîrcoale. Îi striveşte pe cei care nu se aşteaptă, la fel ca şi pe cei ce-o aşteaptă. Oh, spune-mi, J.T. ! Ce s-a întîmplat cu sclipitorul meu fiu ?

— Dragul meu Fox, întrebă Malone, crezi în viaţa veşnică ?

— Da, în măsura în care pot cuprinde cu gîndul veşnicia. Ştiu că fiul meu va trăi mereu în mine, şi nepotul meu în el şi în mine. Dar ce-i veşnicia ?

— La biserică, zise Malone, reverendul Watson a ţinut azi o predică despre mîntuirea care ţinteşte asupra morţii.

— Frumoasă frază — aş vrea s-o fi spus eu. Dar n-are nici un înţeles. Apoi adăugă : Nu, nu cred în veşnicie în înţelesul ei religios. Cred în

lucrurile pe care le cunosc şi în urmaşii care vin după mine. Ca şi în înaintaşii mei. Crezi că asta e veşnicie ?

Malone îl întrebă pe neaşteptate :

— Spune, ai văzut vreodată un negru cu ochii albaştri ?

— Cum adică, un negru cu ochii albaştri ?

— Nu cu ochii aceia albaştri spălăciţi cum au negrii bătrîni, zise Malone. Vreau să spun, un tînăr de culoare cu ochii de un albastru-cenuşiu. Există unul prin oraş, şi astăzi am tras o adevărată spaimă.

Ochii judecătorului erau ca nişte bule albastre, şi îşi dădu pe gît paharul mai înainte de-a vorbi :

— Îl cunosc pe negrul de care vorbeşti.

— Cine e ?

— E doar un negru din tîrg care nu mă interesează. Duce scrisori şi comisioane — un băiat bun la toate. Şi mai ştiu că are o voce frumoasă.

Malone zise :

— M-am ciocnit de el pe o alee din dosul prăvăliei şi am tras o spaimă grozavă.

Judecătorul zise, cu un glas apăsat care i se păru ciudat lui Malone în clipa aceea :

— Numele negrului e Sherman Pew, şi nu mă interesează cîtuşi de puţin. M-am gîndit, totuşi, dacă n-ar fi bine să-l iau pe lîngă casă, căci am nevoie de un ajutor pentru diferite treburi.

— N-am mai văzut asemenea ochi stranii, zise Malone.

— E-o fire aprigă, zise judecătorul, şi nimeni nu ştie cine-i sînt părinţii. A fost părăsit în Biserica Sfintei Înălţări.

Malone simţi că judecătorul lăsase unele lucruri nerostite, dar nu-i era felul să scormonească prin treburile complicate ale unui om atît de important.

— Jester ! — vorbeam de lup şi...

John Jester Clane intră în încăpere, cu tot soarele străzii în spatele lui. Era un băiat de şaptesprezece ani, zvelt şi mlădios, cu părul castaniu-roşcat şi cu pielea atît de albă, încît pistruii de pe nasul cîrn erau ca scorţişoara presărată pe frişcă. Razele soarelui îi aprindeau părul roşcat, dar faţa îi rămînea în umbră, iar ochii de culoarea vinului şi-i ferea de soare cu mîna. Purta blugi şi un jerseu în dungi cu mînecile suflecate pînă la coatele delicate.

— Culcat, Tige, zise Jester.

Cîinele era un boxer vărgat, singurul de această rasă din oraş. Era o jivină cu înfăţişare atît de fioroasă, încît Malone se temea cînd dădea peste el singur pe stradă.

— Am urcat singur cu avionul, bunicule, zise Jester cu glas însufleţit. Apoi, văzîndu-l pe Malone, adăugă politicos : Bună ziua, domnule Malone, ce mai faceţi ?

Lacrimi de mîndrie, stîrnite şi de paharele de whisky băute şi de evocarea atîtor lucruri uitate, umeziră ochii slăbiţi ai judecătorului.

— Singur în avion, drăguţule ? Şi cum a fost ?

Jester se gîndi un moment.

— N-a fost cum m-am aşteptat. Credeam c-o să mă simt pierdut şi într-un fel mîndru. Dar cred că n-am făcut altceva decît să urmăresc instrumentele de bord. Cred că m-am simţit doar... plin de sentimentul răspunderii.

— Închipuie-ţi, J.T., zise judecătorul, acum cîteva luni nemernicul ăsta mic m-a anunţat pur şi simplu că ia lecţii de zbor la aeroport. Pusese deoparte nişte bani şi se şi înscrisese la cursurile de zbor. Dar să nu crezi că s-a gîndit să-mi ceară voie. Pur şi simplu m-a anunţat : „Bunicule, iau lecţii de zbor". Judecătorul îl atinse pe Jester pe coapsă : Nu-i aşa, puişor ?

Băiatul se trase puţin într-o parte.

— Nu-i mare lucru. Oricine ar trebui să ştie să piloteze un avion.

— Ce i-o fi împingînd pe tinerii din zilele noastre să facă lucruri atît de nemaipomenite ? Pe vremea noastră, J. T., era cu totul altfel. Înţelegi acum de ce mi-e atît de teamă ?

Glasul judecătorului era înfiorat de mîhnire, iar Jester îi luă pe furiş paharul şi-l ascunse pe un raft din colţ. Malone observă şi se simţi jignit în numele judecătorului.

— E ora mesei, bunicule. Am lăsat maşina la colţ.

Judecătorul se ridică greoi sprijinindu-se în baston şi cîinele porni spre uşă.

— Cum vrei tu, puişor. Dar în prag se întoarse spre Malone : Nu te lăsa speriat de doctori, J.T. Moartea e un mare scamator, cu tot felul de trucuri în mînecă. Dumneata şi cu mine probabil că vom muri împreună, petrecînd pe

ultimul drum vreo copiliță de doisprezece ani.
Îl îmbrățișă pe Malone și trecu pragul, ieșind în stradă.

Malone se duse pînă la ușa din față ca s-o încuie, și acolo auzi fără voie o frîntură de discuție : „Bunicule, iartă-mă că ți-o spun, dar aș vrea să nu-mi spui «puișor» sau «drăguțule» în fața unor străini."

În clipa aceea Malone îl urî pe Jester. Îl jignise termenul de „străin", și lumina care-i încălzise sufletul în prezența judecătorului se întunecă pe dată. Pe vremuri, ospitalitatea însemna darul de a putea face pe oricine, chiar și pe cei mai umili participanți la o petrecere la iarbă verde, să se simtă în largul lor. Astăzi însă ospitalitatea dispăruse și nu mai exista decît singurătate. Jester era cel care părea un „străin" — niciodată nu fusese la fel ca ceilalți băieți din Milan. Era arogant și în același timp prea politicos. Era ceva ascuns în băiatul ăsta și în gingășia lui, iar istețimea lui părea oarecum primejdioasă — ca un pumnal înfășurat în mătase.

Judecătorul păru să nu-i fi auzit vorbele.

— Sărmanul J.T., zise el deschizînd portiera mașinii, ce lucru cumplit !

Malone încuie repede ușa din față și se întoarse în odăița de preparat medicamentele.

Era singur. Ședea pe balansoar, cu pistilul mojarului în mînă. Era un pistil vechi, lustruit de atîta folosire. Îl cumpărase împreună cu celelalte accesorii ale farmaciei, acum douăzeci de ani, cînd o preluase. Fusese al domnului

Greenlove — cît timp era de cînd nu se mai gîndise la el ? — şi la moartea lui bunurile îi fuseseră vîndute. Şi cîţi ani o fi lucrat şi domnul Greenlove cu pistilul ăsta ? Şi cine l-o fi folosit înaintea lui ?... Pistilul era vechi, vechi de tot şi indestructibil. Malone se întrebă dacă n-o fi o relicvă din vremea indienilor. Deşi străvechi, cine ştie cît va mai dăinui încă ? Piatra îl sfida pe Malone.

Îl trecu un fior. Era ca şi cum ar fi simţit un curent de aer rece, deşi văzu că fumul de ţigară plutea neclintit. Se gîndi la bătrînul judecător, şi-l cuprinse melancolia, potolindu-i temerile. Îşi aduse aminte de Johnny Clane şi de vremurile de altădată de la Sereno. Nu, nu era un străin — de cîte ori nu fusese invitat la Sereno în timpul sezonului de vînătoare — iar o dată rămăsese acolo chiar peste noapte. Dormise împreună cu Johnny într-un pat uriaş cu polog, şi la cinci dimineaţa coborîse la bucătărie ; îşi amintea şi acum de aroma icrelor şi a pesmeţilor fierbinţi, şi de mirosul de cîine ud de ploaie, care-i înţepase nările în timp ce-şi luau gustarea înainte de a pleca la vînătoare. Da, de multe ori fusese invitat la Sereno şi vînase cu Johnny Clane ; era acolo şi în duminica dinaintea Crăciunului cînd a murit Johnny. Duduia Missy venea şi ea uneori acolo, deşi era mai cu seamă un loc de vînătoare pentru băieţi şi bărbaţi. Judecătorul, cînd nu izbutea să împuşte nimic, ceea ce se întîmpla aproape întotdeauna, se plîngea că locul era prea deschis şi că erau prea puţine păsări. Pentru Malone,

Sereno avusese întotdeauna ceva misterios, încă de pe atunci — să fi fost doar misterul unei vieţi de lux pentru un băiat care se născuse în sărăcie ? Cînd îşi amintea de zilele acelea de demult şi se gîndea la judecător cum era acum — plin de înţelepciune, şi de faimă, şi de durere neogoită — în inimă îi răsuna un imn de iubire, la fel de grav şi de sumbru ca acordurile de orgă la biserică.

Cum privea ţintă la pistil, cu ochii încremeniţi, strălucind de febră şi de teamă, nu-şi dădu seama că din pivniţa de sub prăvălie se auzea un zgomot. Înainte de primăvara asta, crezuse întotdeauna că există un ritm fundamental al vieţii şi al morţii — ritmul biblic de şaptezeci de ani. Dar acum îl obsedau atîtea şi atîtea morţi inexplicabile. Gîndul îi zbură la copilaşii aranjaţi frumos şi delicat ca nişte bijuterii, în sicriele lor căptuşite cu satin alb. Şi la învăţătorul acela care cînta frumos şi care înghiţise un os de peşte şi murise într-o oră. Şi la Johnny Clane, şi la băieţii din Milan care muriseră în primul război mondial şi în cel de-al doilea. Şi la cîţi alţii ? Cum ? De ce ?... Deveni deodată conştient de zgomotul din pivniţă. Era un şobolan — săptămîna trecută un şobolan răsturnase o sticlă de *asafoetida,* şi cîteva zile duhoarea fusese atît de îngrozitoare încît omul de serviciu refuzase să coboare în pivniţă. Moartea nu avea un ritm al ei — doar ritmul şobolanului şi duhoarea descompunerii. Învăţătorul care cînta frumos, trupul tînăr cu pielea albă al lui Johnny Clane — copilaşii aceia ca nişte neste-

mate — toţi se prefăcuseră pînă la urmă în hoituri putrezind în duhoarea sicrielor. Se uită la pistil, tresărind uimit că numai piatra dăinuia.

Se auziră nişte paşi în prag, şi Malone se zăpăci atît de tare, încît scăpă din mînă pistilul. Negrul cu ochi albaştri se afla în faţa lui, ţinînd în mînă ceva ce licărea în soare. Se uită iarăşi în ochii aceia arzători, şi iarăşi simţi în privirea lui o stranie înţelegere şi îşi dădu seama că ochii negrului ştiau că el va muri în curînd.

— Am găsit asta în faţa uşii, zise negrul.

Malone era atît de tulburat încît nu putu vedea nimic, şi o clipă crezu că era cuţitul de tăiat hîrtie al doctorului Hayden — apoi văzu că era o legătură de chei pe un inel de argint.

— Nu sînt ale mele, zise el.

— I-am văzut pe judecătorul Clane şi pe băiatul lui aici. Poate că-s ale lor.

Negrul lăsă cheile pe masă. Apoi ridică pistilul şi i-l dădu lui Malone.

— Mulţumesc, zise acesta. Am să întreb de chei.

Băiatul plecă şi Malone îl urmări cum trece cu paşi săltăreţi strada. Senzaţia de silă şi ură îl sufoca, îngheţîndu-i sîngele în vine.

Cum şedea aşa cu pistilul în mînă, găsi în el destulă stăpînire pentru a se minuna de simţămintele acestea străine care năvăliseră cu atîta vehemenţă în inima lui, altădată plină de blîndeţe. Era sfîşiat între iubire şi ură — dar nu-şi dădea seama ce anume iubea şi ce ura. Pentru prima dată *ştiu* că moartea era aproape. Dar

spaima care îl sufoca nu era pricinuită de conștiința propriei sale morți. Spaima izvora dintr-o dramă neștiută care se desfășura — deși ce dramă anume, Malone nu știa. Spaima era legată de ceva ce se va întîmpla în aceste luni — cîte oare? — care sfidau zilele lui numărate. Malone era ca un om ce se uita la un ceasornic fără minutare.

Din nou se auzi ronțăitul ritmic al șobolanului. „Tată, tată, ajută-mă", zise Malone cu glas tare. Dar tatăl lui murise cu mulți ani în urmă. Cînd sună telefonul, Malone îi spuse pentru prima dată soției sale că era bolnav și o rugă să vină cu mașina pînă la farmacie și să-l ia acasă. Apoi se așeză să aștepte, mîngîind piatra pistilului și găsind în ea puțină alinare.

2

JUDECĂTORUL PĂSTRA vechile obiceiuri în privința orelor de masă și duminicile prînzul se lua la două. Cu puțin timp întainte de a suna clopoțelul pentru masă, Verily, bucătăreasa, ridică obloanele din sufragerie, care rămăseseră coborîte toată dimineața ca să păstreze puțină răcoare. Arșița de vară și soarele băteau în ferestre, și dincolo de ele se vedea peluza pîrjolită și răzoarele cu flori în culori aprinse. Cîțiva ulmi din capătul peluzei se profilau întunecați și neclintiți sub strălucirea

smălţuită a amiezii. Cîinele lui Jester răspunse primul la chemarea la prînz — păşi domol sub masă, strecurîndu-se încet pe lîngă poalele lungi ale feţei de masă din damasc. Apoi apăru Jester, şi rămase în picioare în spatele scaunului bunicului său. Cînd intră bătrînul judecător, îl ajută atent să se aşeze pe scaun, apoi îşi luă şi el locul la masă. Prînzul începu conform obiceiului şi, ca de fiecare dată, se servi la început supă de legume. La supă li se aduseră două feluri de pîine — biscuiţi moi şi cornuri cu mălai. Bătrînul judecător mînca lacom, sorbind lapte bătut printre înghiţiturile de pîine. Jester nu putu să înghită mai mult de cîteva linguri din supa fierbinte, după care bău ceai de la gheaţă, lipindu-şi din cînd în cînd paharul rece de obraz şi de frunte. După obiceiul casei, la supă nimeni nu vorbea, cu excepţia obişnuitei observaţii a judecătorului din fiecare duminică: „Verily, Verily, ascultă ce-ţi spun, în rai ai să ajungi". Şi adăugă tot la fel ca în fiecare duminică : „Dacă ai să găteşti mereu atît de bine !"

Verily nu răspunse nimic — îşi ţuguie doar buzele vinete şi încreţite.

— Malone a fost întotdeauna unul dintre partizanii mei cei mai credincioşi şi un suporter de nădejde, zise judecătorul cînd se aduse friptura de pui şi Jester se ridică să împartă porţiile. Ia tu ficatul, băiete, trebuie să mănînci ficat cel puţin o dată pe săptămînă.

— Da, bunicule.

Pînă aici masa se desfăşură după obiceiurile şi uzanţele casei. Mai tîrziu apăru însă un dez-

acord straniu, un şoc în armonia obişnuită, o senzaţie de contrariere, de deviere şi înstrăinare a posibilităţii de comunicare. Nici bătrînul judecător şi nici nepotul său nu-şi dădură seama în clipa aceea ce se întîmplase, dar la sfîrşitul mesei lungi, obişnuite şi înăbuşitoare, simţiră amîndoi că ceva se schimbase în relaţiile dintre ei, care nu vor mai fi nicicînd aceleaşi.

— Ziarul „Atlanta Constitution“ m-a făcut azi reacţionar, vorbi judecătorul.

— Îmi pare rău, zise Jester încet.

— Îţi pare rău ? se miră bătrînul judecător. N-are de ce să-ţi pară rău. Eu mă bucur !

Ochii căprui ai lui Jester îi aruncară o privire lungă, întrebătoare.

— În zilele noastre, trebuie să iei literal cuvîntul „reacţionar“. Un reacţionar este un cetăţean care *reacţionează* atunci cînd străvechile norme de viaţă ale Sudului sînt ameninţate. Cînd drepturile statelor sînt călcate în picioare de guvernul federal, atunci este de datoria patriotului sudist să reacţioneze. Altminteri normele de viaţă admirabile ale Sudului vor fi trădate.

— Care norme de viaţă admirabile ? întrebă Jester.

— Păi bine, băiete, ia gîndeşte-te puţin. E vorba de normele admirabile ale modului nostru de viaţă, de instituţiile tradiţionale ale Sudului.

Jester nu zise nimic, dar ochii lui priveau sceptici şi bătrînul judecător, sensibil la toate reacţiile nepotului său, îşi dădu seama.

— Guvernul federal încearcă să pună la îndoială legalitatea întrunirilor preelectorale ale democraților, astfel încît tot echilibrul civilizației sudiste va fi primejduit.

— Cum ? întrebă Jester.

— Păi, mă refer chiar și la segregație, băiete.

— De ce o tot ții întruna cu segregația ?

— Ascultă, Jester, cred că glumești.

Jester deveni dintr-o dată foarte serios.

— Nu, nu glumesc.

Judecătorul păru dezorientat.

— S-ar putea să vină vremea, chiar în generația ta — nădăjduiesc că n-am s-o mai apuc — cînd se va preconiza chiar un sistem de învățămînt mixt — fără deosebire de culoare. Cum ți-ar plăcea ?

Jester nu răspunse.

— Cum ți-ar plăcea să vezi în bancă o huidumă de negru alături de o gingașă fetiță albă ?

Judecătorul nici măcar nu putea să se gîndească la așa ceva ; voia doar să-l sperie pe Jester cu gravitatea situației. Ochii săi îl provocau pe nepot să reacționeze în spiritul cavaleresc al Sudului.

— Și ce-ai zice de o huidumă de fată albă în bancă alături de un gingaș băiețaș negru ?

— Ce ?

Jester nu mai repetă cele spuse, și nici bătrînul judecător nu ținea să mai audă vorbele care-l alarmaseră atît de mult. Era ca și cum nepotul său săvîrșise o faptă care trăda un început de demență, și e înspăimîntător să recunoști apariția nebuniei la o ființă dragă. E ceva atît

de înspăimîntător, încît bătrînul judecător preferă să nu-şi creadă urechilor, deşi glasul lui Jester îi răsuna încă. Încercă să răstălmăcească spusele lui în favoarea argumentelor sale.

— Ai dreptate, puişor. Ori de cîte ori citesc asemenea idei liberale, îmi dau seama cît de absurde sînt. Anumite lucruri sînt prea ridicole pentru a le putea lua în seamă.

Jester zise liniştit :

— Nu asta am vrut să spun. Şi după ce, din obişnuinţă, aruncă o privire să vadă dacă Verily ieşise din odaie, continuă : Nu pot să înţeleg de ce oamenii de culoare şi albii nu pot să trăiască împreună ca orice cetăţeni.

— Oh, băiatul meu !

Era un strigăt de jale, deznădejde şi groază. Cu ani în urmă, pe cînd Jester nu era decît un copil, se întîmpla adesea să-i vină să verse la masă. Pe atunci duioşia înăbuşea senzaţia de greaţă, şi după aceea judecătorul se simţea şi el bolnav din simpatie. Acum bătrînul judecător reacţionă în acelaşi fel. Îşi duse mîna nevătămată la ureche, ca şi cum l-ar fi durut, şi se opri din mîncat.

Jester îşi dădu seama de mîhnirea bătrînului judecător şi simţi un tremur de simpatie.

— Bunicule, fiecare avem convingerile noastre.

— Unele convingeri nu pot sta în picioare. La urma urmei, ce sînt convingerile ? Sînt tocmai ceea ce gîndeşti. Şi tu eşti prea tînăr, băiatul meu, ca să fi învăţat cum trebuie să gîn-

deşti. Nu faci decît să-l necăjeşti pe bunicul tău cu vorbe nesăbuite.

Valul de simpatie al lui Jester se risipi. Rămase uitîndu-se fix la un tablou de pe poliţa căminului. Tabloul înfăţişa un peisaj tipic sudist, cu o livadă de piersici, o cocioabă de negri şi un cer înnorat.

— Bunicule, ce vezi în tabloul acela ?

Judecătorul se simţi atît de bucuros că încordarea se risipise, încît chicoti puţin.

— Dumnezeu ştie că ar trebui să-mi amintească de-o prostie pe care-am făcut-o. Am pierdut o mică avere cu piersicii ăştia frumoşi. Bătrîna ta mătuşă Sara l-a pictat în anul în care a murit. Şi-apoi, îndată după acea, piersicile n-au mai avut deloc căutare.

— Voiam să spun, ce vezi de fapt în tablou ?

— Păi, o livadă, nişte nori şi o cocioabă de negri.

— Vezi acolo, între cocioabă şi pomi, un catîr trandafiriu ?

— Un *catîr trandafiriu ?* Ochii albaştri ai judecătorului se holbară speriaţi : Nici vorbă de aşa ceva.

— E un nor, zise Jester. Iar mie îmi apare exact ca un catîr trandafiriu cu un căpăstru cenuşiu. Şi dacă am văzut o dată catîrul, nu mai pot vedea tabloul în alt fel.

— Eu nu-l văd.

— Serios, nu se poate să nu-l vezi, galopînd în sus — un cer plin cu catîri trandafirii.

Verily intră cu farfuria de budincă.

— Doamne sfinte ! Ce-i cu dumneavoastră ? Nici nu v-aţi atins de mîncare.

— Toată viața am văzut în tablou ce-a vrut mătușa Sara să picteze în el. Dar acum, în vara asta, nu mai văd în el ce-ar trebui să văd. Încerc să regăsesc din nou ce vedeam înainte — dar e zadarnic. Nu mai pot să văd decît catîrul trandafiriu.

— Ești cam într-o ureche, puișor ?

— Nu. Încerc doar să-ți explic că tabloul ăsta e un fel de... simbol, aș putea spune. Toată viața am văzut lucrurile așa cum ai vrut dumneata și întreaga familie să le văd. Începînd însă din vara asta, nu mai văd lucrurile la fel — am alte sentimente, alte idei.

— E ceva firesc, băiatul meu.

Glasul judecătorului suna liniștitor, dar ochii continuau să fie plini de îngrijorare.

— Un simbol, zise Jester. Și repetă iarăși cuvîntul, fiindcă era prima dată cînd îl rostea într-o discuție, deși era unul din cuvintele sale preferate în compunerile școlare. Un simbol al acestei veri. Pînă acum aveam idei la fel ca oricare altul. Dar acum am propriile mele idei.

— Ca, de pildă ?

Pentru moment, Jester nu răspunse. Și cînd vorbi, glasul i se frînse de încordare și de nesiguranța adolescenței.

— În primul rînd, mă îndoiesc de superioritatea albilor.

Provocarea era directă, ca un pistol azvîrlit peste masă. Dar judecătorul n-o putea accepta ; își simțea gîtul uscat și dureros, și înghiți în sec.

— Știu că e un șoc pentru dumneata, bunicule. Dar trebuia să-ți spun, căci altfel ai fi considerat înțeles că am rămas același ca mai înainte.

— Se spune „ai fi considerat de la sine înțeles", îl corectă judecătorul. Cu ce soi de extremiști cu ochi holbați te-ai înhăitat ?

— Cu nimeni. În vara asta am fost foarte... Jester voia să spună *am fost foarte singur,* dar nu putu să recunoască acest lucru cu glas tare.

— Ei bine, tot ce pot spune e că toată această discuție despre amestecarea raselor și despre catîrii trandafirii din tablou este categoric ceva... anormal.

Cuvîntul îl izbi pe Jester ca o lovitură în pîntece și se făcu roșu ca racul. Amărăciunea îl făcu să riposteze :

— Toată viața am ținut la dumneata — te-am venerat chiar, bunicule. Te socoteam cel mai înțelept și cel mai bun om de pe pămînt. Ascultam de tot ce spuneai de parcă ar fi fost adevărurile Evangheliei. Păstram toate tăieturile din ziare în care era vorba despre dumneata. Țineam un album cu tot ce se scria despre dumneata încă de cînd am învățat să citesc. Totdeauna am socotit că ar trebui să devii — președintele țării.

Judecătorul nu observă că vorbea la trecut și un val de mîndrie îi încălzi sufletul. Sentimentele i se reflectau ca dintr-o oglindă asupra nepotului — frumosul și fragedul copil al frumosului său fiu dispărut dintre cei vii. Dragos-

tea şi amintirile îi lăsară inima deschisă, nepregătită.

— Pe vremea aceea, cînd am auzit despre negrul din Cuba care a ţinut un discurs în Camera Reprezentanţilor, am fost foarte mîndru de dumneata. Cînd ceilalţi congresmeni s-au ridicat în picioare, te-ai lăsat pe spate în scaun, ţi-ai proptit picioarele şi ţi-ai aprins o ţigară. Socoteam că era ceva minunat. Eram atît de mîndru de dumneata ! Dar acum văd lucrurile altfel. A fost doar o grosolănie şi o mojicie. Cînd îmi amintesc, mi se face ruşine pentru dumneata. Cînd mă gîndesc cum te veneram...

Jester nu mai putu continua, căci suferinţa bătrînului judecător era evidentă. Braţul vătămat i se înţepeni şi mîna i se încleşta spasmodic, în timp ce încheietura cotului îi zvîcnea fără voie. Vorbele lui Jester îl răvăşiră într-atît, încît îi dădură lacrimile de emoţie şi de durere. Îşi suflă nasul şi, după cîteva clipe de tăcere, zise :

— Mult mai cumplită decît muşcătura şarpelui este nerecunoştinţa copilului.

Dar Jester nu simţi decît ciudă văzînd că bunicul lui era atît de vulnerabil.

— Da, bunicule, ai spus întotdeauna ce-ai vrut. Te-am ascultat şi te-am crezut. Dar acum cînd am şi eu propriile mele păreri, nu eşti de acord, şi te-apuci să citezi din Biblie. Nu-i cinstit, pentru că mă pui automat într-o lumină nefavorabilă.

— Nu-i din Biblie — e din Shakespeare.

— În orice caz, nu sînt copilul dumitale. Sînt nepotul dumitale, şi fiul tatălui meu.

Ventilatorul se învîrtea în aerul neclintit al amiezii şi razele soarelui străluceau pe masa din sufragerie, pe farfuria cu friptură de pui, topind untul din untieră. Jester îşi ţinu paharul cu ceai de la gheaţă lipit de obraz, şi-l mîngîie cu degetele înainte de a vorbi.

— Uneori mă întreb dacă nu cumva încep să înţeleg de ce a făcut tata... ceea ce-a făcut.

Morţii mai trăiau încă în casa aceea somptuos decorată în stil victorian, plină de mobile grele. Budoarul soţiei judecătorului era păstrat şi azi aşa cum fusese în timpul vieţii ei, cu serviciul de argint de pe birou şi cu dulapul plin de haine neatinse, cu excepţia zilelor cînd se ştergea praful. Iar Jester crescuse cu fotografiile tatălui său, şi în bibliotecă se afla înrămată diploma lui de intrare în barou. Dar deşi în toată casa se aflau lucruri amintind de cei morţi, împrejurarea reală a morţii nu era pomenită niciodată, nici măcar prin aluzii.

— Ce vrei să spui cu asta ? întrebă bătrînul judecător cu teamă.

— Nimic, răspunse Jester. Doar că e firesc să mă întreb cum a murit tata, ţinînd seama de împrejurări.

Judecătorul sună clopoţelul, şi în clinchetul lui păru să se concentreze încordarea din încăpere.

— Verily, adu o sticlă din vinul pe care mi l-a dat domnul Malone de ziua mea.

— Chiar acu', domnu' ? întrebă ea, știind că nu se servea vin la masă decît în Ziua Gratitudinii și de Crăciun.

Luă paharele de vin din bufet și le șterse de praf cu șorțul. Văzînd farfuriile cu budincă neatinse, se întrebă dacă nu cumva o fi căzut vreun fir de păr ori vreo muscă în fructele glasate sau în umplutură.

— Nu vă place budinca ?

— Oh, e grozavă. Dar cred că am o mică indigestie.

Era adevărat că atunci cînd Jester vorbise de amestecarea raselor, stomacul parcă i se-ntorsese pe dos și îi dispăruse și pofta de mîncare. Destupă sticla și turnă vinul, neobișnuit la masă, apoi bău cu gravitatea cu care ar fi băut la un priveghi. Căci sfîrșitul armoniei și înțelegerii dintre doi oameni este, de fapt, un fel de moarte. Judecătorul era lovit și îndurerat. Și fiindcă cel care-l lovise era o ființă iubită, numai acea ființă putea să-i aducă alinarea.

Încet, întinse spre nepotul său mîna dreaptă, cu palma în sus, și după o clipă Jester își așeză mîna peste cea a bunicului. Dar judecătorul nu era mulțumit ; căci dacă vorbele îl răniseră, numai vorbele îl puteau alina. Strînse cu disperare mîna lui Jester.

— Nu-l mai iubești pe bătrînul tău bunic ?

Jester își trase mîna și sorbi cîteva înghițituri de vin.

— Sigur că da, bunicule, dar...

Cu toate că judecătorul aștepta, Jester nu-și sfîrși fraza, și emoția se risipi în încordarea ce

plutea în încăpere. Mîna judecătorului rămase întinsă, cu degetele tremurînd uşor.

— Băiatul meu, te-ai gîndit vreodată că nu mai sînt un om bogat ? Înaintaşii noştri şi cu mine am suferit pierderi din ce în ce mai mari. Jester, mă tot gîndesc la studiile şi la viitorul tău.

— N-avea grijă. Mă descurc eu.

— Ai auzit vechea zicală că cele mai bune lucruri din viaţă le obţii gratis. E şi adevărat şi fals, ca toate generalizările. Dar un lucru e adevărat : poţi să urmezi la cea mai bună şcoală din ţara asta cu totul şi cu totul gratis. La West Point studiile sînt gratuite şi pot să-ţi fac rost de un loc.

— Dar nu vreau să mă fac ofiţer.

— Ce vrei să te faci ?

Jester se uită la el perplex, încurcat.

— Nu ştiu exact. Îmi place muzica şi-mi place şi să zbor cu avionul.

— Ei bine, du-te la West Point şi intră la aviaţie. Trebuie să profiţi de tot ce poţi obţine de la guvernul federal. Doar Dumnezeu ştie cît rău a pricinuit guvernul federal Sudului.

— Abia la anul, cînd am să termin liceul, va trebui să mă hotărăsc ce-o să fac.

— Ce voiam să te fac să înţelegi, băiete, e că finanţele mele nu mai sînt ca înainte. Dar dacă o să mi se împlinească planurile, atunci într-o bună zi o să fii un om bogat.

Judecătorul îi mai pomenise şi înainte, din cînd în cînd şi destul de vag, despre o viitoare

bogăţie. Jester nu dăduse prea multă atenţie acestor aluzii, dar acum întrebă :

— Ce planuri, bunicule ?

— Mă întreb dacă eşti destul de matur ca să înţelegi toată strategia. Judecătorul îşi drese glasul : Eşti tînăr şi visul este măreţ.

— Cum adică ?

— E vorba de un plan cu care să fie îndreptate daunele şi să fie restaurat Sudul.

— Cum ?

— E visul unui om de stat — nu doar o măruntă manevră politică. Planul urmăreşte îndreptarea unei imense nedreptăţi politice.

Se adusese îngheţata şi Jester începu să mănînce, dar judecătorul o lăsă să se topească în farfurioară.

— Tot nu pricep unde vrei să ajungi, bunicule.

— Gîndeşte-te, băiete. În orice război între naţiuni civilizate, ce se întîmplă cu moneda ţării care pierde ? Gîndeşte-te la primul război mondial şi la cel de-al doilea. Ce s-a întîmplat cu marca germană după armistiţiu ? Şi-au ars germanii banii ? Sau cu yenul japonez ? Şi-au pus japonezii banii pe foc după înfrîngere ? Ia spune, băiatul meu ?

— Nu, răspunse Jester, nedumerit de vehemenţa din glasul bătrînului.

— Ce se întîmplă în orice ţară civilizată după ce tunurile tac şi cîmpurile de luptă se liniştesc ? Învingătorul îi permite învinsului să se odihnească şi să se refacă, pentru că ăsta e interesul economic al tuturor. Moneda unei ţări

cucerite este întotdeauna salvată — devalorizată, dar salvată. Salvată : iată, de pildă, ce se întîmplă acum în Germania, în Japonia. Guvernul federal a salvat banii inamicului şi i-a ajutat pe învinşi să se refacă. De cînd e lumea, moneda unei naţiuni învinse a fost lăsată în circulaţie. Ca şi lira italiană — a confiscat oare guvernul federal lira ? Lira, yenul, marca — toate, toate au fost salvate.

Judecătorul stătea aplecat deasupra mesei şi cravata îi intrase în farfurioara cu îngheţată topită, dar el nu băgă de seamă.

— Dar ce s-a întîmplat după războiul de secesiune ? Nu numai că guvernul federal al Statelor Unite i-a eliberat pe sclavi, care erau ceva *sine qua non* pentru economia bumbacului din Sud, astfel încît înseşi resursele naţiunii s-au spulberat pe aripile vîntului. Nicicînd nu s-a scris o povestire mai adevărată decît *Pe aripile vîntului*. Îţi aminteşti cum am plîns cu toţii cînd am văzut filmul ?

— Eu n-am plîns, zise Jester.

— Ba da, îl contrazise judecătorul. Aş vrea să fi scris eu cartea asta.

Jester nu făcu nici un comentariu.

— Dar să revenim la subiect. Nu numai că economia ţării a fost distrusă cu bună ştiinţă, dar guvernul federal a anulat pur şi simplu toată moneda confederaţilor. Nici un cent n-a putut fi salvat pentru bunăstarea întregii Confederaţii. Am auzit că bancnotele confederaţilor au fost folosite ca să fie aprins focul.

— Știu că exista un cufăr plin cu bancnote confederate în pod. Mă întreb ce s-o fi întîmplat cu ele.

— Sînt în bibliotecă, în casa de bani.

— De ce ? Mai au vreo valoare ?

Judecătorul nu răspunse : în schimb, scoase din buzunarul de la vestă o hîrtie de o mie de dolari din vremea Confederației sudiste. Jester o cercetă cu uimirea pe care o încerca în copilărie cînd se juca în pod. Bancnota părea adevărată — cînd o vedeai atît de verde și de netedă. Dar uimirea îi lumină chipul doar o clipă, apoi se risipi. Îi înapoie bunicului său bancnota.

— Ar însemna o groază de bani dacă ar fi adevărată.

— Într-o bună zi ar putea să fie „adevărată“, cum spui tu. Va fi, dacă puterile, strădaniile și ideile mele o vor putea face să fie.

Jester îi aruncă o privire întrebătoare, cu ochii săi limpezi și reci. Apoi zise :

— Banii sînt vechi de aproape o sută de ani.

— Și gîndește-te la sutele de miliarde de dolari pe care i-a tot risipit guvernul federal în acești o sută de ani. Gîndește-te la războaiele pe care le-a finanțat și la toate cheltuielile publice. Gîndește-te la celelalte monede salvate și repuse în circulație : marca, lira, yenul — toate monede străine. Iar sudiștii erau, la urma urmei, de același neam și același sînge, și ar fi trebuit să fie tratați ca niște frați. Moneda ar fi trebuit să fie salvată, *nu* devalorizată. Înțelegi, puiule ?

— Dar n-a fost, şi acum e prea tîrziu.

Conversaţia îl stingherea pe Jester, care ar fi vrut să se scoale de la masă şi să iasă din odaie. Dar bunicul său îl reţinu cu un gest.

— Aşteaptă puţin. Niciodată nu-i prea tîrziu ca să corijezi o nedreptate. Şi rolul meu este acela de a determina guvernul federal să corijeze această imensă nedreptate istorică, declară judecătorul cu emfază. Dacă am să cîştig la viitoarele alegeri, am de gînd să supun Camerei Reprezentanţilor un proiect de lege de revalorizare a tuturor banilor confederaţi, cu ajustarea cuvenită pentru creşterea costului vieţii din zilele noastre. Va fi pentru Sud ceea ce Roosevelt a intenţionat să realizeze cu noua sa orientare economică. Va revoluţiona economia Sudului. Iar tu, Jester, vei fi un tînăr bogat. Sînt zece milioane de dolari în casa asta de bani. Ce-ai de zis ?

— Cum s-au strîns atîţia bani confederaţi ?

— În familia noastră avem strămoşi vizionari — ţine bine minte asta, Jester. Bunica mea, stră-străbunica ta, era o adevărată doamnă şi o vizionară. Cînd s-a sfîrşit războiul, ea a început să facă negoţ pe bani confederaţi, vînzînd cînd şi cînd cîteva ouă şi alte produse agricole — odată mi-o amintesc spunîndu-mi că a dat o găină ouătoare pe trei milioane de dolari. În vremurile acelea, toţi sufereau de foame şi toţi pierduseră orice speranţă. Toţi, în afară de stră-străbunica ta. N-am s-o uit niciodată cum spunea : „Se vor întoarce lucrurile, neapărat“.

— Dar nu s-au întors, zise Jester.

— Pînă acum nu — dar aşteaptă şi-ai să vezi. Va începe o eră nouă în economia Sudului, spre binele întregii naţiuni. Chiar şi guvernul federal va avea de cîştigat.

— Cum ? întrebă Jester.

— Ceea ce este spre binele unuia, este spre binele tuturor, zise domol judecătorul. E uşor de înţeles ; dacă aş avea cîteva milioane, i-aş investi, aş da de lucru la o mulţime de oameni şi aş stimula negoţul local. Şi nu sînt decît unul din cei care urmează să fie despăgubiţi.

— Dar mai e ceva, vorbi Jester. Asta a fost acum vreo sută de ani. Cum vor putea fi găsiţi banii ?

Glasul judecătorului sună triumfător :

— Asta să fie grija noastră. Cînd trezoreria va anunţa că banii confederaţi circulă iarăşi, nu-ţi fie teamă, banii se vor găsi. Bancnotele Confederaţiei vor fi adunate de prin poduri şi hambare prin tot Sudul. Vor fi adunate din întreaga ţară, şi chiar şi din Canada.

— La ce-ar folosi să fie adunaţi şi banii din Canada ?

Judecătorul răspunse cu demnitate :

— E doar o figură de stil — un procedeu retoric. Şi, uitîndu-se plin de speranţă la nepotul său, întrebă : Dar ce părere ai, în general, despre această lege ?

Jester ocoli privirea bunicului său şi nu răspunse nimic. Judecătorul, cerşindu-i cu disperare aprobarea, stărui :

— Spune, puiule ! E viziunea unui mare om de stat, adăugă apoi cu mai multă fermitate.

Cei de la „Journal“ au scris de multe ori despre mine că sînt „un mare om de stat“, iar în „Courier“ se vorbește despre mine ca despre primul cetățean din Milan. O dată s-a scris că sînt „una din stelele fixe de pe firmamentul glorios al politicienilor sudiști“. Nu ești de acord că sînt un mare om de stat ?

Întrebarea nu era numai o rugăminte de a-i reda încrederea, ci și o poruncă disperată de a-i potoli neîncrederea. Jester nu putu însă răspunde nimic. Pentru prima dată se întrebă dacă nu cumva capacitatea de a raționa a bunicului său fusese zdruncinată de atacul de apoplexie. Inima îi oscila între milă și instinctul firesc care-i face pe oamenii sănătoși să-i ocolească pe cei bolnavi.

Vinele îngroșate de bătrînețe de pe tîmplele judecătorului se umflară de enervare, și fața i se înroși. Doar de două ori în viață mai suferise judecătorul un asemenea afront : o dată cînd fusese înfrînt la alegerile pentru Congres, și apoi cînd a trimis la „Saturday Evening Post“ o povestire lungă pe care o scrisese și care i-a fost înapoiată cu o scrisoare politicoasă de respingere. Judecătorului nu-i venise să creadă că îi fusese respinsă. Citise din nou povestirea și o găsise mai bună decît cele publicate în revistă. Apoi, bănuind că nici nu fusese măcar citită, o trimise din nou avînd grijă să lipească unele pagini ale manuscrisului și, după ce i-o respinseră din nou, nu mai citi niciodată „Saturday Evening Post“ și nu mai scrise niciodată vreo

povestire. Acum nu-i venea să creadă că prăpastia dintre el și nepotul său era o realitate.

— Îți amintești cum obișnuiai, cînd erai mic, să-mi spui „tată mare" ?

Dar Jester nu se simți mișcat de această amintire și lacrimile din ochii bunicului nu făceau decît să-l irite.

— Îmi amintesc totul.

Se ridică și se duse în spatele scaunului pe care ședea judecătorul, dar acesta nu voia să se scoale și nu-l lăsa nici pe Jester să plece. Îi apucă mîna și o lipi de obraz. Jester rămase țeapăn și stingherit, iar mîna nu răspunse mîngîierii.

— N-aș fi crezut că o să am un nepot care o să-mi vorbească cum mi-ai vorbit tu. Spuneai că nu vezi de ce nu s-ar amesteca rasele. Gîndește-te la consecințele logice. Urmarea imediată ar fi căsătoriile mixte. Cum ți-ar plăcea ? Dacă ai avea o soră, ai lăsa-o să se mărite cu un golan de negru ?

— Nu mă gîndeam la asta. Mă gîndeam la dreptate rasială.

— Dar dacă așa-numita „dreptate rasială" duce la căsătorii mixte — după cum e și logic — te-ai căsători cu o negresă ? Hai, fii sincer !

Fără să vrea, Jester se gîndi la Verily și la celelalte bucătărese și spălătorese care munciseră în casa lor, precum și la Mătușa Jemima de pe reclamele de clătite. Se făcu roșu ca racul și pistruii apărură și mai vizibili. Nu putu răspunde imediat, într-atît îl îngrozi imaginea.

— Vezi ? făcu judecătorul. Tot ce spuneai erau doar vorbe goale — vorbe goale care să le convină nordiştilor.

Jester zise :

— Totuşi socot că, în calitate de judecător, dumneata judeci o crimă în două moduri diferite — după cum a fost săvîrșită de un negru sau de un alb.

— Fireşte. Sînt două lucruri diferite. Albul e alb şi negrul e negru — şi nu se vor amesteca niciodată, dacă am să pot împiedica acest lucru.

Judecătorul rîse şi-i ţinu mîna lui Jester cînd acesta încercă iarăşi să şi-o tragă din mîinile sale.

— Toată viaţa m-am ocupat de problemele dreptăţii. După moartea tatălui tău, mi-am dat seama că dreptatea în sine e o himeră, o iluzie. Dreptatea nu este o riglă cu care să măsori la fel în orice situaţie. După moartea tatălui tău, mi-am dat seama că există o calitate mai importantă decît dreptatea.

Jester devenea întotdeauna atent cînd auzea vreo referire la moartea tatălui său.

— Ce-i mai important, bunicule ?

— Pasiunea, zise judecătorul. Pasiunea este mai importantă decît dreptatea.

Jester tresări stînjenit.

— Pasiunea ? Avea oare tata o pasiune ?

Judecătorul ocoli răspunsul.

— Tinerii din generaţia ta n-au pasiuni. Au renunțat la idealurile strămoșilor lor și își tăgăduiesc moştenirea sîngelui. Odată, pe cînd eram la New York, am văzut un negru stînd la o

masă cu o tînără fată albă, și întreaga ființă mi-a fost năpădită de silă. Jignirea resimțită nu avea nimic de-a face cu dreptatea — dar cînd i-am văzut pe cei doi rîzînd împreună și mîncînd la aceeași masă, am simțit că mi se urcă sîngele la cap... Am plecat din New York în aceeași zi și nu m-am mai întors în acel Babilon, și nici că o să mă întorc cît oi avea de trăit.

— Mie nu mi-ar fi păsat cîtuși de puțin, zise Jester. Dealtfel, în curînd am să plec și eu la New York.

— Tocmai asta voiam să spun. N-ai nici o pasiune.

Vorbele îl loviră pe Jester din plin ; începu să tremure și se înroși.

— Nu înțeleg...

— Într-o bună zi, poate că ai să știi ce-i pasiunea. Și cînd vei afla, ideile tale necoapte despre așa-zisa dreptate vor fi uitate. Ai să fii bărbat și nepotul meu — de care să fiu mîndru.

Jester ținu scaunul în timp ce judecătorul se ridica de la masă, ajutîndu-se cu bastonul și rămînînd o clipă nemișcat în fața tabloului de deasupra căminului.

— Stai puțin, puiule. Căută cu disperare cîteva cuvinte care să acopere prăpastia deschisă între ei în ultimele două ore. În cele din urmă adăugă : Știi, Jester, pot vedea acum catîrul trandafiriu de care vorbeai — colo, pe cer, deasupra livezii și a cocioabei.

Era o recunoaștere care nu schimba nimic, și o știau amîndoi. Judecătorul porni încet, și Jes-

ter păşi alături de el, gata să-l sprijine dacă va fi nevoie. În mila lui se amesteca remuşcarea, şi pe amîndouă nu le putea suferi. După ce bunicul său se aşeză pe canapeaua din bibliotecă, îi spuse :

— Îmi pare bine că ai aflat părerea mea. Îmi pare bine că ţi-am spus-o. Dar lacrimile din ochii bunicului îl făcură să-şi piardă cumpătul, aşa încît fu silit să adauge : Dar ţin la dumneata oricum — te iubesc — tată mare.

Cînd însă bunicul său îl îmbrăţişă, mirosul de sudoare şi tot acest sentimentalism îl dezgustară ; şi odată scăpat din îmbrăţişare, simţi că fusese înfrînt.

Ieşi în fugă din odaie şi se repezi în sus pe scări, sărind cîte trei trepte deodată. Pe palierul din capul scării era o fereastră cu vitralii, care îi aprinse părul castaniu-roşcat, dar pe faţa înfierbîntată lumina se prelinse palidă. Jester închise uşa odăii sale şi se aruncă pe pat.

Era adevărat, n-avea nici o pasiune. Ocara cuvintelor bunicului îi răsuna vibrînd în tot trupul ; şi îşi dădu seama că bătrînul cunoştea taina purităţii lui neîntinate încă. Disperat, dori din tot sufletul să devină bărbat. Ştia că alţi băieţi se lăudau cu diferite legături şi chiar se duceau la o casă ţinută de o femeie pe nume Reba. Jester era fascinat de casa aceea ; pe dinafară era o construcţie obişnuită, la intrare cu un spalier cu viţă sălbatică. Tocmai aspectul acesta obişnuit îl fascina şi-l îngrozea. Se plimba pe străzile din jur, provocat şi înfrînt în acelaşi timp. O dată, într-o seară tîrzie, văzuse o

femeie ieşind din casă şi o cercetase curios cu privirea. Era o femeie ca toate celelalte, într-o rochie albastră, cu buzele fardate. Ar fi trebuit să-l înflăcăreze, să aprindă în el pasiunea. Dar cînd femeia îi aruncase în treacăt o privire, ruşinea tainei lui îl făcuse să rămînă ţintuit locului pînă cînd ea trecu. Alergase apoi tot drumul pînă acasă şi se aruncase pe acelaşi pat pe care zăcea şi acum.

Nu, nu avea nici o pasiune, dar iubire simţise. Cîteodată o zi, o săptămînă, o lună, odată chiar un an întreg. Ţinuse un an întreg la Ted Hopkins, care era cel mai bun din şcoală la toate sporturile. Jester îi căuta privirea pe coridoare şi, cu toate că inima îi zvîcnea, în tot anul acela nu schimbară decît în două rînduri cîteva cuvinte.

Prima dată intraseră împreună în hol, într-o zi ploaioasă, şi Ted spusese : „Ce vreme urîtă !" Iar Jester răspunsese cu glasul stins : „Foarte urîtă !"

Cealaltă conversaţie fusese mai lungă şi mai puţin banală, dar de-a dreptul umilitoare. Din cauză că ţinea atît de mult la Ted, dorea mai mult ca orice să-i facă un dar, care să-i atragă atenţia asupra lui. La începutul sezonului de fotbal, văzuse în vitrina unui bijutier miniatura de aur a unei mingi de fotbal. O cumpărase dar îi trebuiseră patru zile ca s-o poată dărui lui Ted. Trebuiau să fie singuri ca să i-o poată da, şi după ce-l urmărise şi-l pîndise zile întregi, se întîlniseră în vestiar, lîngă dulapul lui Ted. Jester scosese mingea cu mîna tremu-

rătoare şi Ted întrebase : „Ce-i asta ?“ Jester înţelesese în clipa aceea că, într-un fel, făcuse o greşeală. Găsise în grabă o justificare : „Am găsit-o“. „De ce vrei să mi-o dai mie ?“ De ruşine, Jester se zăpăcise : „N-am ce face cu ea şi m-am gîndit să ţi-o dau ţie.“

Cum ochii albaştri ai lui Ted se uitau la el batjocoritori şi bănuitori, Jester se înroşise pînă-n vîrful urechilor, aşa cum numai băieţii blonzi se pot înroşi, şi pistruii îi înfloriră şi mai tare pe obraz.

— Bine, îţi mulţumesc, zise Ted băgînd miniatura de aur în buzunar.

Ted era fiul unui ofiţer care îşi avea serviciul într-un oraş la cincisprezece mile de Milan, aşa încît adoraţia lui era întunecată de gîndul că într-o zi tatăl lui Ted va fi transferat într-alt oraş. Şi sentimentele sale, tainice şi de nimeni ştiute, erau sporite de ameninţarea despărţirii şi de nimbul depărtării şi al aventurii pe care o rezerva viitorul.

Jester îl evită pe Ted după episodul cu mingea de fotbal şi după aceea, ori de cîte ori îşi amintea de fotbal sau de cuvintele „Ce vreme urîtă“, simţea cum îl sufocă ruşinea şi umilinţa.

O mai iubea şi pe domnişoara Pafford, care preda limba engleză, avea părul tuns cu breton, dar nu se farda. Lui Jester rujul de buze i se părea ceva dezgustător, şi nu putea înţelege cum poate cineva să sărute o femeie cu buzele lipicioase şi unsuroase de ruj. Dar cum aproape

toate fetele şi femeile îşi sulemeneau buzele, iubirile lui Jester erau foarte limitate.

După-amiaza se întindea înaintea lui, zăpuşitoare, pustie şi informă. Cum după-amiezile de duminică erau cele mai lungi, Jester plecă la aeroport şi nu se întoarse pînă la ora cinei. După cină, tot se mai simţea stingher, deprimat. Se urcă în odaia lui şi se aruncă pe pat, la fel cum făcuse după prînz.

Cum zăcea aşa pe pat, încins şi încă neliniştit, se ridică brusc, încordat. Auzea de departe o melodie cîntată la pian şi un glas trist îngînînd-o, deşi nu-şi dădea seama ce melodie era şi nici de unde venea. Se ridică într-un cot, ascultînd cu ochii în gol. Era un *blues* plin de voluptate şi nostalgie. Muzica venea de pe străduţa din dosul proprietăţii judecătorului, unde stăteau nişte negri. Pe măsură ce băiatul asculta, tristeţea jazului sporea, amplificîndu-se întruna.

Jester se dădu jos din pat şi coborî scara. Bunicul său se afla în bibliotecă, aşa că se furişă în noapte neobservat. Muzica venea din a treia casă de pe străduţă, şi după ce bătu de cîteva ori la uşă, muzica încetă şi uşa se deschise.

Nu se pregătise dinainte ce să spună, aşa că rămase în prag fără să scoată o vorbă, ştiind doar că avea să i se întîmple ceva copleşitor. Era pentru prima dată cînd îl privea în faţă pe negrul cu ochi albaştri şi, privindu-l, se cutremură. Muzica încă îi mai fremăta în tot trupul, şi Jester se încordă tot cînd întîlni privirea ochilor albaştri din faţa lui. Erau reci şi arză-

tori pe chipul întunecat, morocănos. Îi aminteau de ceva care-l făcea să se înfioare brusc de rușine. Își întrebă fără cuvinte senzația aceea copleșitoare. Era frică ? Era adorație ? Sau era —în sfîrșit — pasiune ? Tristețea jazului se spulberă.

Fără să fi găsit răspunsul, Jester intră în odaie și închise ușa.

3

ÎN ACEEAȘI SEARĂ de vară, în care mireasma de caprifoi plutea în văzduh, J. T. Malone făcu o vizită neașteptată la bătrînul judecător acasă. Judecătorul se culca devreme și se scula devreme — la nouă seara se bălăcea gălăgios în baie și același lucru se întîmpla la patru dimineața. Nu pentru că așa i-ar fi plăcut. Ar fi preferat să rămînă cuibărit în brațele lui Morfeu pînă la șase sau chiar șapte dimineața, ca atîția alții. Dar obișnuința de a se scula devreme îi intrase în sînge și nu se putea dezbăra de ea. Judecătorul susținea că un om corpolent și care asudă mult ca el avea nevoie de două băi pe zi, și cei din jur erau de acord. Așa că, la orele acelea crepusculare, bătrînul judecător se bălăcea, fornăia și cînta ; cîntecele lui favorite din baie erau „Pinul singuratic“ și „Sînt un student hoinar din Georgia“. În seara aceea nu cînta cu elanul obișnuit, căci discuția cu nepotul său îl tulburare ; și nici nu-și dădu

cîte un strop de colonie pe după urechi, cum făcea de obicei. Înainte de baie se dusese pînă în odaia lui Jester, dar băiatul nu era înăuntru și nici în curte nu părea să fie, căci nu răspunse cînd îl strigă. Judecătorul purta o cămașă de noapte albă în dungi și tocmai voia să-și pună pe deasupra halatul, cînd auzi soneria de la intrare. Crezînd că era Jester, coborî scara și străbătu holul în picioarele goale, cu halatul pe braț. Cei doi prieteni rămaseră surprinși cînd dădură ochii unul cu altul. Malone încercă să nu privească picioarele goale ale judecătorului, prea mici pentru trupu-i masiv, în timp ce acesta se chinuia să-și pună halatul.

— Ce te aduce pe-aici la ora asta tîrzie ? întrebă judecătorul pe un ton de parcă trecuse de mult de miezul nopții.

— Ieșisem să mă plimb și m-am gîndit că aș putea să intru cîteva clipe, zise Malone.

Arăta înspăimîntat și disperat, și judecătorul nu se lăsă înșelat de vorbele lui.

— După cum vezi, tocmai mi-am terminat baia. Vino sus și o să bem un păhărel înainte de culcare. Mă simt totdeauna mai bine în odaia mea după ce se întunecă. O să mă ghemuiesc în pat, iar dumneata o să te poți întinde pe șezlong... sau invers. Ia spune, ce te frămîntă ? Arăți de parcă te-ar urmări un strigoi, J.T.

— Chiar așa mă și simt, recunoscu Malone.

Nemaiputînd să suporte singur adevărul, în seara aceea îi mărturisise Marthei că are leuce-

mie. Fugise apoi de acasă înspăimîntat şi speriat, căutînd oriunde în altă parte mîngîiere sau alinare. Se temuse dinainte de intimitatea pe care această tragedie ar fi putut s-o readucă în indiferenţa calmă a relaţiilor lor conjugale, dar ceea ce se întîmplase în seara aceea blîndă de vară îi depăşise temerile. Martha izbucnise în plîns, nu-l lăsase pînă nu-i ştersese faţa cu colonie şi începuse să vorbească despre viitorul copiilor. De fapt, nevastă-sa nici măcar nu pusese la îndoială diagnosticul medicului şi acceptase certitudinea faptului că bărbatul ei era bolnav incurabil, că de fapt devenea cu încetul un muribund. Durerea ei şi încrederea totală în diagnostic îl exasperau şi-l îngrozeau pe Malone. Şi cu cît treceau orele, atmosfera devenea mai insuportabilă. Martha îşi amintise de luna de miere de la Blowing Roch, în Carolina de Nord, de naşterea copiilor, de excursiile pe care le făcuseră şi de diferitele schimbări neaşteptate din viaţa lor. Pomenise chiar, în legătură cu educaţia copiilor, de banii băgaţi în acţiuni Coca-Cola. Era o femeie modestă de modă veche — uneori lui Malone i se părea aproape lipsită de feminitate. Senzualitatea ei inexistentă îl făcuse de multe ori să se simtă vulgar, nedelicat, aproape grosolan. Şi cel mai îngrozitor moment din seara aceea a fost atunci cînd pe neaşteptate, cu totul pe neaşteptate, Martha îi amintise de vechea lor intimitate.

Malone zăcea lipsit de vlagă în braţele Marthei, cînd deodată ea începuse să se vaite : „Ce pot să fac ?“ Şi pronunţase apoi o frază

care nu mai fusese rostită de ani şi ani de zile. Era de obicei fraza care preceda clipele lor de intimitate. O imitau pe Ellen care pe vremuri, cînd era doar un ghemotoc de copil, tot văzîndu-i pe ceilalţi copii făcînd tumbe pe iarbă, îi striga lui taică-său cînd venea seara acasă: „Vrei să fac o tumbă pentru tine, tăticule?“ Şi fraza aceea a serilor de vară, a peluzei cu iarba stropită şi a copilăriei, fusese preludiul intimităţii lor din anii tineri. Acum, după douăzeci de ani de căsnicie, Martha folosise din nou vechea frază. Şi Malone se simţise îngrozit cînd îşi dăduse seama nu numai că avea să moară, dar şi că o anumită parte din el murise fără s-o fi ştiut. În grabă, fără o vorbă, fugise afară în noapte.

Bătrînul judecător o luă înainte, picioarele-i goale părînd foarte roşii pe covorul de un albastru închis, şi Malone îl urmă. Amîndoi erau bucuroşi că se aflau împreună.

— I-am spus neveste-mi, vorbi Malone, despre... leucemie.

Urcară în dormitorul judecătorului, unde se afla un pat imens cu patru coloane, cu baldachin şi perne de puf. Draperiile somptuoase erau prăfuite, şi chiar lîngă fereastră se afla un şezlong, pe care judecătorul i-l oferi lui Malone să se aşeze, după care luă sticla cu whisky şi turnă în pahare.

— J.T., n-ai observat că atunci cînd un om are o meteahnă, e primul lucru pe care-l atribuie cu precădere altuia? Să zicem că e lacom — ei bine, nu-i învinuieşte pe alţii decît de

lăcomie ; sau dacă e zgîrcit — e primul lucru pe care un zgîrcit îl recunoaşte la ceilalţi oameni. Înfierbîntat de subiect, judecătorul aproape că răcni : Şi numai un hoţ poate să prindă alt hoţ... da, numai un hoţ poate să prindă alt hoţ.

— Ştiu, replică Malone, cam nedumerit că nu vedea nici o legătură cu subiectul discuţiei. Nu înţeleg ce...

— Ajung imediat şi la asta, îl întrerupse judecătorul cu glas autoritar. Acum cîteva luni mi-ai spus de doctorul Hayden şi de chestiile alea speciale pe care ţi le-a găsit în sînge.

— Da, zise Malone, încă nedumerit.

— Ei bine, chiar azi dimineaţă, cînd mă întorceam cu Jester de la farmacie, l-am întîlnit întîmplător pe doctorul Hayden şi am fost de-a dreptul şocat.

— De ce ?

— Arăta ca un om bolnav, zise judecătorul. Niciodată n-am văzut pe cineva dărîmîndu-se atît de repede.

Malone încercă să mistuie aluzia cuprinsă.

— Vrei să spui că... ?

Glasul judecătorului sună calm şi plin de fermitate.

— Vreau să spun că dacă doctorul Hayden suferă de o boală a sîngelui, ţi-o va diagnostica neapărat dumitale, nu lui. Malone cîntări acest raţionament fantastic, gata să se agaţe de el ca înecatul de un pai. La urma urmei, J.T., am şi eu destulă experienţă medicală ; am stat în spitalul Johns Hopkins aproape trei luni.

Malone tocmai se gîndea la mîinile şi la braţele doctorului.

— E-adevărat că Hayden are nişte braţe foarte subţiri şi păroase.

— Nu vorbi prostii, J.T., se răsti la el judecătorul. Braţele păroase n-au nici o legătură. (Stînjenit, Malone nu voia de fapt altceva decît să asculte raţionamentul judecătorului.) Să nu crezi că doctorul ţi-a spus-o din meschinărie ori fiindcă te-ar duşmăni, continuă judecătorul. E doar felul logic, omenesc, de a te descotorosi de ceva rău. În clipa cînd l-am văzut astăzi, am ştiut ce s-a întîmplat. Cunosc privirea asta de om pe moarte... uitîndu-se în lături, ocolindu-ţi privirea, de parcă i-ar fi ruşine. Am văzut privirea asta de multe ori la spitalul Johns Hopkins, unde am fost internat deşi eram sănătos, plecînd şi venind cînd voiam, şi cunoscînd pe toţi cei din spital, zise judecătorul cu sinceritate. Pe cînd privirea dumitale ţinteşte drept ca o săgeată, deşi zic că eşti cam slăbit şi ar trebui să mănînci mult ficat. Injecţii cu ficat, adăugă el aproape strigînd, n-ai auzit de injecţii cu ficat pentru întărirea sîngelui ?

Malone se uită la judecător cu ochi în care licăreau nedumerirea şi speranţa.

— Nu ştiam că ai fost la Johns Hopkins, spuse încet. Bănuiesc că n-ai prea vorbit de asta din cauza carierei politice.

— Acum zece ani aveam o sută patruzeci de kilograme.

— Întotdeauna ai fost un bărbat prezentabil. Nu m-am gîndit niciodată la dumneata ca la un bărbat gras.

— Bineînțeles că n-am fost gras. Eram doar robust și corpolent... numai că aveam din cînd în cînd mici crize de epilepsie. O îngrijorau pe duduia Missy, zise el aruncînd o privire spre portretul soției sale atîrnat pe peretele din fața lor. Pomenea și de niște doctori... chiar mă cam pisa din cauza lor. Pînă atunci nu mă dusesem niciodată la doctor ; instinctiv, simțeam că doctorul înseamnă ori operație, ori — lucru la fel de supărător — dietă. Eram prieten bun cu doctorul Tatum, cu care mergeam la pescuit și la vînătoare, dar el era altceva... altminteri îi lăsam pe doctori în plata Domnului și nădjduiam să mă lase și ei pe mine. Cu excepția crizelor de epilepsie, eram sănătos tun. Cînd a murit doctorul Tatum, m-a apucat o durere de măsea îngrozitoare... Cred că era ceva psihosomatic, așa că m-am dus la fratele doctorului, care era cel mai bun doctor de catîri din țară. Și m-am îmbătat.

— Doctor de catîri !

Din toată încrederea lui Malone în raționamentul judecătorului nu mai rămase decît un dezgust exasperat. Bătrînul judecător păru să nu observe nimic.

— Știi, era în săptămîna cînd l-au înmormîntat pe doctor, și în tot timpul priveghiului, și cînd l-am condus pe ultimul drum, măseaua mă durea de vedeam stele verzi... așa că Poke, fratele doctorului, mi-a scos-o... cu novocaină și

antibiotic, cum făcea el cu catîrii lui. Ştii, catîrii ăştia au dinţi puternnici, şi nu lasă pe nimeni să le umble în gură, şi sînt animale tare sensibile.

Malone dădea din cap absent, şi din străfundul dezamăgirii schimbă brusc subiectul :

— Portretul ăsta e imaginea vie a duduii Missy.

— Şi eu zic la fel cîteodată, încuviinţă judecătorul cu satisfacţie, fiind dintre cei convinşi că tot ce-i al lor e cu mult mai grozav decît orice-ar avea ceilalţi... chiar dacă ar fi vorba de lucruri identice. Şi adăugă, dus pe gînduri : Uneori, cînd mă simt trist sau abătut, cred că Sara n-a nimerit-o deloc cu piciorul stîng... iar cînd sînt în cea mai neagră dispoziţie, mi se pare chiar că seamănă cu o coadă ciudată.

— Nu mi se pare deloc, domnule, căută Malone să-l consoleze. Şi-apoi, chipul, înfăţişarea contează.

— Oricum, vorbi judecătorul cu înfocare, aş fi vrut ca portretul soţiei mele să-l fi pictat Sir Joshua Reynolds ori unul din marii maeştri.

— Ei, asta ar fi cu totul altceva, zise Malone privind portretul pictat cu stîngăcie de sora mai mare a judecătorului.

— Acum ştiu că nu trebuie să alergi după lucruri ieftine, improvizate, mai ales cînd e vorba de artă. Numai că pe vremea aceea, nici nu-mi trecea prin gînd că duduia Missy avea să se prăpădească aşa de repede şi să mă lase singur.

Ochii tulburi, bătrîni se umplură de lacrimi, şi judecătorul rămase tăcut, căci guralivul bătrîn nu putea vorbi niciodată de moartea soţiei sale. Malone tăcu şi el, cuprins de aduceri aminte. Soţia judecătorului murise de cancer, şi Malone îi preparase reţetele în timpul bolii îndelungate ; adesea venea să-i facă o vizită — aducîndu-i uneori flori din grădina sa ori o sticlă de colonie, parcă pentru a atenua faptul că îi dădea morfină. Judecătorul rătăcea deprimat prin casă, căci stătea aproape tot timpul cu soţia sa, ceea ce dăuna chiar, după părerea lui Malone, carierei sale politice. Duduia Missy avea cancer la sîn, şi fusese operată. Copleşit de durere, judecătorul venea mereu la spitalul municipal, hărţuindu-i chiar şi pe doctorii care nu aveau nici o legătură cu cazul, jelindu-se, chestionînd pe oricine. Puse să se facă rugăciuni la Prima Biserică Baptistă, lăsînd în fiecare duminică o sută de dolari în cutia milei. Cînd soţia sa se întoarse acasă, aparent refăcută, judecătorul fu cuprins de o bucurie şi un optimism fără margini ; cumpără un Rolls-Royce şi angajă un „şofer negru, demn de încredere" ca s-o plimbe zilnic. Cînd duduia Missy îşi dădu seama că boala îi revenise, vru să-i ascundă bărbatului ei adevărul, aşa că o vreme judecătorul continuă cu veselia lui extravagantă. Cînd deveni clar că soţia sa se prăpădeşte, el tot refuză să înţeleagă şi încercă s-o amăgească şi pe ea aşa cum se amăgise şi el. Ocolind doctorii şi întrebările, acceptă prezenţa în casă a unei infirmiere permanente. O învăţă pe soţia sa po-

cher, şi cînd ea se simţea ceva mai bine, stăteau şi jucau împreună. Cînd însă o apucau durerile, *judecătorul se ducea tiptil* la frigider, şi înfuleca fără să-şi dea seama ce mănîncă ; nu voia să se gîndească la altceva decît că soţia sa fusese foarte bolnavă şi că-şi revenea după o operaţie gravă. Se crampona astfel de durerea lui tainică, de zi cu zi şi refuza să accepte realitatea.

Duduia Missy îşi dădu sufletul într-o zi geroasă de decembrie, cu cer albastru fără nori şi zvonuri de colinde răsunînd prin aerul îngheţat. Judecătorul era prea năucit şi epuizat ca să poată plînge, şi-l apucase şi un sughiţ cumplit, care, slavă Domnului, îl lăsă în timpul slujbei de înmormîntare. După ce toate ceremoniile din ziua aceea de iarnă se sfîrşiră şi oaspeţii plecară, se duse mai tîrziu singur cu Rolls-Royce-ul la cimitir (în săptămîna următoare vîndu maşina). Acolo, în timp ce primele stele răsăreau pe cerul îngheţat, izbi cu bastonul în cimentul abia turnat al pietrei de mormînt, se uită dacă oamenii lucraseră bine şi, păşind încet, se întoarse la maşina condusă de „şoferul negru, demn de încredere", unde, sfîrşit, în cele din urmă adormi.

Acum, judecătorul aruncă o ultimă privire spre portret, înainte de a-şi întoarce ochii înlăcrimaţi în altă parte. Duduia Missy fusese un adevărat înger.

După ce trecuse perioada cuvenită de doliu, Malone şi toţi oamenii din oraş se aşteptaseră ca judecătorul să se recăsătorească ; chiar şi el însuşi, cum rătăcea singur şi îndurerat prin

casa imensă, era cuprins parcă de o tainică așteptare. Duminica se dichisea cu multă grijă și se ducea la biserică, unde se așeza sobru în rîndul al doilea, cu ochii ațintiți spre cor. Soția sa cîntase pe vremuri în cor, și îi plăcea să privească gîtul și pieptul femeilor în timp ce cîntau. Erau cîteva femei drăguțe în corul de la Prima Biserică Baptistă, mai cu seamă o soprană la care judecătorul se tot uita întruna. Dar cum mai erau și alte coruri bisericești în oraș, judecătorul se duse, cu sentimentul că săvîrșește o erezie, la biserica presbiteriană. Acolo cînta în cor o blondă — și soția lui fusese blondă — care-l fascina cu gîtul și cu pieptul ei, deși altminteri nu era cu totul pe gustul lui. Și astfel, judecătorul începu să meargă la diferite biserici din oraș, dichisit și ferchezuit, așezîndu-se în primele șiruri de bănci, privind și apreciind, în ciuda faptului că nu prea avea ureche muzicală și cînta fals, mai mult răcnind. Nimeni nu-l întreba de ce se duce ba la o biserică, ba la alta, și totuși se simțea oarecum vinovat, căci declara adesea cu glas tare : „Îmi place să aflu cum mai merg lucrurile în diferite religii și secte. Soția mea și cu mine am avut totdeauna vederi foarte largi.“

Judecătorul nu s-a gîndit niciodată serios să se recăsătorească ; de fapt, vorbea adesea despre soția sa ca și cum ar mai fi fost încă în viață. Simțea însă înlăuntrul lui un dor nestins, și un gol pe care încerca să-l umple cu mîncare, cu băutură sau privind femeile din cor. Era ca o căutare voalată, inconștientă a

soției sale moarte. Duduia Missy fusese un înger, așa că automat se uita numai după femeile angelice. Trebuia deci să cînte în corul bisericii ca să-l atragă. Ei bine, această condiție nu era prea greu de îndeplinit. Dar duduia Missy mai fusese și o bună jucătoare de pocher, iar cîntărețe de cor angelice, nemăritate, care să fie și abile jucătoare de pocher găsești cam rar. Într-o seară, la vreo doi ani după moartea duduii Missy, judecătorul o invită pe domnișoara Kate Spinner într-o sîmbătă seara la cină. O invită și pe mătușa ei mai vîrstnică, pentru ca să-i servească de însoțitoare, și dădu dispoziții la bucătărie cu aceeași grijă cu care ar fi făcut-o soția sa. Cina începu cu stridii, după care urmă pui cu sos de roșii picant, cu stafide și migdale, una din mîncărurile favorite ale duduii Missy cînd avea musafiri. La fiecare fel se servi vin, iar după înghețată, coniac. Judecătorul n-avu astîmpăr zile întregi cu pregătirile, poruncind să se scoată vesela și tacîmurile cele mai bune. Cina în sine a fost un eșec total. În primul rînd, domnișoara Kate nu mîncase niciodată stridii și refuză înspăimîntată să guste una cînd judecătorul încercă s-o convingă. Vinul, cu care nu era obișnuită, o făcu să chicotească într-un fel destul de sugestiv, care îl ofensă oarecum pe judecător. Pe de altă parte, bătrîna ei mătușă se jură că nu pusese în viața ei picătură de alcool în gură și rămase surprinsă cînd o văzu bînd pe nepoata ei. La capătul acelei jalnice cine, judecătorul, cu speranțele zdruncinate dar nerisipite încă, aduse niște cărți de joc

noi, ca să joace cu doamnele. Avea în amintire imaginea degetelor subţiri ale soţiei sale, acoperite de inelele cu diamante pe care el i le dăruise. Constată însă că domnişoara Kate nu luase în viaţa ei în mînă o carte de joc, iar bătrîna mătuşă adăugă că, pentru ea, jocul de cărţi era un domeniu al diavolului. Petrecerea se sparse devreme şi judecătorul termină singur sticla de coniac înainte de a se duce la culcare. Dădu vina pe faptul că domnişoarele Spinner erau luterane şi că deci nu se putea aştepta să fie asemeni celor ce ţineau de Prima Biserică Baptistă. Gîndul îl consolă şi în curînd optimismul său firesc îi reveni.

Şi totuşi, nu merse prea departe cu vederile lui largi în ceea ce priveşte sectele şi credinţele. Duduia Missy ţinea de biserica episcopală, dar cînd se măritase cu el, trecuse la Prima Biserică Baptistă. Domnişoara Hettie Peaver cînta în corul episcopal, şi gîtul îi palpita şi tresălta cînd cînta. De Crăciun, credincioşii se ridicau în picioare la pasajul cu Aleluia — iar el an de an se păcălea la acest pasaj, rămînînd aşezat ca un caraghios, pînă cînd îşi dădea seama că toată suflarea se ridicase în picioare, şi atunci încerca s-o dreagă cîntînd cel mai tare din toată biserica — dar de Crăciunul din anul acesta, partea cu Aleluia veni şi trecu neobservată de judecător, care îşi întindea gîtul după domnişoara Hettie Peaver. Cînd se sfîrşi slujba, se duse la ea cu o plecăciune şi o invită, împreună cu bătrîna ei mamă, în sîmbăta următoare la cină. Din nou nu avu astîmpăr cu pregătirile. Dom-

nişoara Hettie era o femeie scundă şi voinică, de familie bună ; nu mai era o fetişcană, lucru pe care judecătorul îl ştia prea bine, dar nici el nu *mai era tînăr, căci mergea pe şaptezeci* de ani. Şi-apoi, nici nu se punea problema căsătoriei, deoarece domnişoara Hettie era văduvă. (În căutarea dragostei, judecătorul excludea automat văduvele şi, mai cu seamă, femeile divorţate, avînd ca principiu că o femeie nu se cuvenea să se recăsătorească.)

Această a doua cină se desfăşură cu totul altfel decît cea cu luteranele. Se dovedi că domnişoarei Hettie îi plăceau la nebunie stridiile şi încercă chiar să înghită una întreagă. Bătrîna mamă povesti cum gătise odată un prînz numai de stridii — stridii crude, stridii prăjite şi aşa mai departe, pe care le numi în amănunţime — pentru partenerul de afaceri al lui Percy, „iubitul meu soţ", şi cum se dovedi că partenerul nici măcar n-a vrut să guste din stridii. Şi cu cît bea mai mult vin, cu atît poveştile bătrînei doamne deveneau mai lungi şi mai plictisitoare, fiica ei tot încercînd să schimbe subiectul şi nereuşind. În sfîrşit se ridicară de la masă, şi atunci judecătorul aduse cărţile de joc. Bătrîna spuse că nu prea vedea bine şi nu putea distinge cărţile şi că ar prefera să şadă în faţa focului şi să-şi bea paharul cu porto. Judecătorul o învăţă pe domnişoara Hettie „douăzeci şi unu" şi constată că era o elevă destoinică. Dar ce dor îi era de mîinile subţiri cu inelele cu diamante ale duduii Missy ! Şi în plus, domnişoara Hettie era cam durdulie pen-

tru gustul lui şi nu putea să nu compare pieptul gingaş al soţiei sale cu formele ei cam lătăreţe. Soţia sa avusese sînii foarte delicaţi, şi el nu putea uita că unul îi fusese operat.

De Sfîntul Valentin, abătut din cauza amintirilor ce-l dureau, cumpără o cutie uriaşă de bomboane în formă de inimoare, spre marea mirare a lui J.T. Malone care i le vîndu. În drum spre locuinţa domnişoarei Hettie, cumpăni mai bine şi se îndreptă încet spre casă. Mîncă singur toate bomboanele. Îi trebuiră două luni. Oricum, după încă vreo două mici episoade ca acesta, care tot nu duseră la nimic, judecătorul îşi concentră gîndurile şi afecţiunea numai asupra nepoţelului său.

Îl răsfăţa pe Jester neînchipuit de mult. Prin oraş circula gluma că o dată, la un picnic organizat de biserică, judecătorul culesese cu grijă toate firişoarele de piper din mîncarea nepoţelului său, căruia nu-i plăcea piperul. La patru ani, datorită strădaniilor răbdătoare ale bunicului, știa pe dinafară „Tatăl nostru" și Psalmul al 23-lea, bătrînul fiind mîndru nevoie mare cînd concetăţenii săi se adunau să asculte performanţa copilului-minune. Preocupat de nepot, izbuti să-şi mai ogoiască durerea adîncă, și, în același timp, se mai stinse și atracţia pentru doamnele din cor. Cu toată vîrsta înaintată, pe care de fapt judecătorul nu o recunoştea, se ducea în fiecare dimineaţă devreme la biroul său de la tribunal — dimineaţa pleca pe jos, la amiază era adus cu maşina pentru un prînz copios, și după-amiaza era dus iarăşi cu mașina

la birou. Discuta tare, vociferînd, în piaţa tribunalului şi în farmacia lui Malone. Sîmbătă seara juca pocher într-o încăpere din fund a cafenelei „New York".

În toţi aceşti ani, judecătorul avusese un motto : *Mens sana in corpore sano*. Atacul de apoplexie nu-l prea schimbă, cum ar fi fost de aşteptat. După o convalescenţă arţăgoasă, reveni la viaţa obişnuită de dinainte ; de fapt, se ducea la birou doar pînă-n prînz şi nu făcea altceva decît să deschidă corespondenţa, tot mai redusă, şi să citească „Milan Courier", „Flowering Branch Ledger" şi, duminicile, „Atlanta Constitution", care îl scotea din sărite. Atacul îl surprinsese în baie şi rămăsese întins acolo patru ore, pînă cînd Jester, care dormea tun ca orice copil, auzi în cele din urmă strigătele bunicului. „Micul atac" se petrecuse instantaneu, şi judecătorul nădăjduise la început că vindecarea va veni cu aceeaşi iuţeală. Nu voia să admită că fusese un adevărat atac de apoplexie — vorbea despre „un uşor caz de poliomielită", „un mic atac" etc. Cînd mergea pe jos, zicea că foloseşte bastonul din plăcere şi că „micul atac" probabil că-i făcuse bine, căci mintea i se ascuţise de pe urma contemplării şi a unor „studii noi".

Bătrînul aştepta cu nerăbdare să audă zăvorul uşii de la intrare.

— Jester întîrzie prea mult, zise pe un ton nemulţumit. De obicei are grijă şi-mi spune unde se duce cînd iese seara. Înainte de a intra

în baie, am auzit muzică pe aproape, şi tocmai mă gîndeam că a ieşit în curte să asculte. Dar muzica s-a oprit, şi cînd l-am strigat, n-a răspuns nimeni. Uite, a trecut ora lui de culcare, şi nu s-a întors acasă.

Malone îşi strînse buzele, căci Jester nu-i prea plăcea, dar răspunse cu glas domol :

— Ei, ce să-i faci, băieţii sînt băieţi.

— De-atîtea ori mi-am făcut griji pentru el, gîndindu-mă că a crescut într-o casă cernită de suferinţă. Ştii că nenorocirile s-au ţinut lanţ aici. Uneori cred că de aceea îi place muzica tristă, cu toate că maică-sa era şi ea mare amatoare de muzică, zise judecătorul, uitînd că sărise peste o generaţie. Vreau să spun, fireşte, bunica lui, se corectă el. Mama lui Jester n-a trăit aici decît un scurt răgaz — anul acela de violenţă şi durere, cînd ne pierduserăm cu toţii capul... aşa că a trecut prin familie aproape neobservată, abia dacă îmi amintesc chipul ei. Părul blond, ochii căprui, un glas plăcut... deşi tatăl ei fusese un contrabandist notoriu. În tot calvarul nostru, ea era ca o rază de soare pentru toţi. Partea proastă e că a fost într-un fel intercalată între moartea lui Johnny, naşterea lui Jester şi cea de-a doua îmbolnăvire a duduii Missy. Trebuia să ai o personalitate prea puternică pentru a nu fi doborît de toate astea, şi Mirabelle nu avea.

Într-adevăr, singurul lucru pe care şi-l amintea judecătorul despre soţia fiului său era un prînz într-o duminică, la care gingaşa fiinţă spusese : „Ador somonii prăjiţi", şi el îşi luase

sarcina s-o corecteze. „Mirabelle“, îi atrase atenția cu seriozitate, „poți să mă adori pe mine. Adori amintirea soțului tău. O adori pe duduia Missy. *Dar nu adori somonii prăjiți, înțelegi ?*“ Şi arătă, cu o privire cît se poate de tandră, spre bucata pe care tocmai o tăia. „Somonii prăjiți îți plac. Vezi diferența, fetițo ?“ Ea înțelesese, dar pofta de mîncare îi trecuse. „Da, domnule“, răspunsese, punînd jos furculița. Judecătorul, simțindu-se vinovat, se răstise : „Mănîncă, fetițo. Trebuie să mănînci, în starea în care te afli.“ Dar gîndul că se afla în starea aceea o făcu doar să plîngă, și se ridică de la masă. Duduia Missy, aruncîndu-i soțului ei o privire dojenitoare, o urmă curînd, lăsîndu-l la masă singur și furios. Ca să le pedepsească, le lipsi deliberat de prezența lui aproape toată după-amiaza, dînd pasențe în bibliotecă, cu ușile încuiate ; și se simți răzbunat cînd cineva zgîlțîi clanța, și el refuză să se clintească sau să răspundă. Merse pînă acolo încît se duse singur la cimitir, în loc să le însoțească în obișnuita vizită de duminică la mormîntul lui Johnny. Plimbarea pînă la cimitir îi restabili buna dispoziție obișnuită. După ce hoinări puțin în seara de aprilie, intră în prăvălia lui Pizzalatti, care era tot timpul deschisă, și cumpără pungi de bomboane, mandarine și chiar și o nucă de cocos, desertul preferat al tuturor după cină.

— Biata Mirabelle, zise el către Malone. Dacă măcar am fi internat-o la spitalul Johns Hopkins cînd i-a venit sorocul să nască. Dar în familia Clane toți copiii s-au născut acasă, și-a-

poi cine şi-ar fi închipuit ce-o să se întîmple ? E mai uşor să explici lucrurile decît să le prevezi, încheie el alungînd gîndul la nora lui care murise la naștere.

— Într-adevăr, mare păcat de Mirabelle, zise Malone doar ca să spună ceva. În ultimii ani, rar se mai întîmplă ca o femeie să moară la naştere, şi e cu atît mai trist cînd totuşi se întîmplă. Mirabelle venea pe la farmacie în fiecare după-amiază, ca să cumpere cîte o înghețată.

— Era moartă după dulciuri, zise judecătorul cu o deosebită satisfacție, căci profitase şi el de pe urma acestei împrejurări.

Spunea adesea : „Mirabelle se dă în vînt după tarte cu căpşuni", sau cine ştie ce alte bunătăţi, punîndu-şi propriile dorințe pe seama nurorii însărcinate. Cu mult tact dar cu fermitate, soția sa izbutise, cît a mai trăit, să-l mențină pe judecător la o sută patruzeci de kilograme, fără să recurgă măcar o dată la cuvinte ca regim sau calorii. Avea însă grijă să cerceteze mai înainte, pe ascuns, listele cu calorii, și comanda bucătăresei mîncărurile în consecință, fără ştirea judecătorului.

— Spre sfîrşitul sarcinii, o consultaseră aproape toți doctorii din oraș, adăugă judecătorul ca pentru a se dezvinovăți, ca și cum cineva i-ar fi reproșat că nu avusese grijă de ai săi. Dar era o complicație neobişnuită, care n-a putut să fie prevăzută. Am să regret pînă la sfîrşitul zilelor că n-am dus-o de la început la

Johns Hopkins. Acolo există specialişti pentru tot felul de complicaţii şi boli neobişnuite. Dacă nu m-aş fi internat la spitalul Johns Hopkins, astăzi aş fi fost şi eu ţărînă.

Malone, care simţea puţină alinare în discuţia despre bolile altora, întrebă cu tact :

— La dumneata a fost o boală complicată şi neobişnuită ?

— Nu atît complicată şi neobişnuită, cît curioasă, răspunse judecătorul, încîntat de sine. Cînd a murit scumpa mea soţie, m-am simţit atît de nenorocit, încît îmi săpam singur mormîntul cu dinţii.

Malone se înfioră, avînd o clipă chiar imaginea vie a prietenului său plîngînd nenorocit şi mestecînd noroiul sfărîmicios din cimitir. Boala îl lăsase lipsit de apărare împotriva unor astfel de imagini neaşteptate, haotice, oricît de respingătoare ar fi fost. Atît de acută era subiectivitatea bolii, încît Malone reacţiona cu violenţă la zonele celor mai placide şi mai obiective noţiuni. Astfel, doar menţionarea unui lucru atît de banal ca, să zicem, Coca-Cola, îl făcea să simtă ruşinea şi dezgustul de a nu fi socotit un bun cap de familie, numai fiindcă nevastă-sa avea cîteva acţiuni Coca-Cola, cumpărate cu banii ei şi păstrate într-un seif al Băncii Comerciale din Milan. Malone abia dacă îşi dădea seama de aceste reacţii involuntare dar profunde, căci aveau vigoarea volatilă şi supleţea suavă a inconştientului.

— Era o vreme cînd mă cîntăream la farmacia dumitale şi aveam o sută patruzeci de kilo-

grame. Dar nu asta mă supăra prea tare — lucrul care mă sîcîia erau accesele de epilepsie. Dar a trebuit să se întîmple ceva cu totul ieşit din comun ca să-i dau cu adevărat importanţă. Şi în cele din urmă s-a întîmplat.

— Ce anume ? întrebă Malone.

— Asta era pe vremea cînd Jester împlinise şapte ani. Şi judecătorul îşi întrerupse povestirea ca să se vaite ce greu îi fusese în anii aceia : Oh, cîtă bătaie de cap pentru un bărbat să crească un copil fără mamă, şi nu numai să-l crească dar şi să-l educe ! Oh, trebuia să-i dau preparatele acelea pentru sugari, să-l îngrijesc cînd îl apucau durerile de urechi în toiul nopţii, cu doctoriile alea pe care i le dădeam cu zahăr, şi cu uleiul de măsline picurat în urechi! Fireşte că era şi Cleopatra, doica lui, care făcea mai totul, dar răspunderea era a mea, ce mai încoa' şi-ncolo ! Şi bătrînul judecător oftă adînc înainte de a-şi continua povestirea : În orice caz, pe cînd Jester era doar un puşti, m-am hotărît să-l învăţ golf, aşa că într-o frumoasă după-amiază de duminică am pornit-o spre Clubul din Milan. Intrasem bine în joc şi-i arătam lui Jester diferite unghiuri de lovit şi poziţii. Ei, şi am ajuns la... la iazul acela mic de lîngă pădure... îl ştii, J.T.

Malone, care nu jucase niciodată golf şi nu era membru al Clubului, încuviinţă cu oarecare mîndrie.

— În orice caz, tocmai îmi luam vînt să lovesc mingea, cînd pe neaşteptate am avut una din crizele mele de epilepsie. Şi am căzut drept

în iaz. Mă şi vedeam înecîndu-mă, neavînd pe nimeni să mă salveze decît un copilaş de şapte ani şi un băiat de culoare care aduna mingile de golf. Cum m-au tras afară ei doi nu ştiu, căci eram prea ud şi năucit ca să fac şi eu un efort. Cred că s-au chinuit destul, căci cîntăream pe vremea aia o sută patruzeci de kilograme, dar negrişorul care aduna mingile era abil şi isteţ şi în cele din urmă am scăpat cu bine. Totuşi, criza aceea m-a pus pe gînduri şi m-am hotărît să mă vadă un doctor. Dar cum nu-mi plăcea nici un doctor din Milan şi nici n-aveam încredere în ei, mi-a venit o inspiraţie divină — Johns Hopkins. Ştiam că acolo se pricepeau să trateze boli rare, neobişnuite, ca a mea. I-am dăruit băiatului care mă salvase un ceas masiv de aur, cu o inscripţie pe latineşte.

— Pe latineşte ?

— *Mens sana in corpore sano,* cită judecătorul cu seninătate, asta fiind cam tot ce ştia pe latineşte.

— Foarte nimerit, zise Malone, care habar n-avea nici el de limba latină.

— Fără ştirea mea, mă unea o legătură ciudată, aş putea spune chiar tragică, de băiatul acela de culoare, zise încet judecătorul ; apoi închise ochii, lăsînd ca un fel de cortină peste subiect, fără să-i satisfacă lui Malone curiozitatea trezită. În orice caz, continuă el, o să-l angajez acum ca slugă de casă.

Termenul demodat îl suprinse pe Malone.

— Ei, şi cum îţi spuneam, după ce-am căzut în iaz, am fost atît de speriat, că m-am hotărît

să mă internez la Johns Hopkins, unde se ocupau de boli neobişnuite şi ciudate. L-am luat şi pe micul Jester cu mine, ca să-i întregesc educaţia, şi ca răsplată că-l ajutase pe negrul acela cu mingile să mă scoată din iaz. Judecătorul nu recunoştea că nu putea înfrunta o încercare atît de îngrozitoare ca un spital fără nepoţelul său de şapte ani. Aşa că a venit ziua cînd am dat ochii cu doctorul Hume.

Malone păli la imaginea care-i apăru fără voie în minte — un cabinet medical cu miros de eter, ţipete de copii, cuţitul de tăiat hîrtii al doctorului Hayden şi masa de consultaţii.

— Cînd doctorul Hume m-a întrebat dacă nu cumva mîncam prea mult, l-am asigurat că nu depăşeam raţia obişnuită. Dar a început să mă înghesuie cu întrebările. S-a interesat, de exemplu, cîţi biscuiţi mîncam la o masă obişnuită şi i-am răspuns : „Raţia obişnuită“. S-a apucat să mă descoase amănunţit, cum fac doctorii, şi m-a întrebat ce înseamnă „raţia obişnuită“. Cînd i-am spus că „doar o duzină sau două“, am simţit pe dată că am dat de dracu.

Ca într-o străfulgerare, Malone văzu mormane de biscuiţi muiaţi şi imaginea unui drac.

— Doctorul mi-a spus că aveam de ales — ori continuam cu felul de viaţă de pînă atunci, şi mă prăpădeam curînd, ori trebuia să ţin regim. Am avut un şoc, trebuie s-o recunosc. Dar i-am spus că era ceva prea serios ca să hotărăsc pe moment. I-am cerut timp de gîndire douăsprezece ore înainte de a lua hotărîrea finală. „Regimul n-o să ni se pară prea sever, domnule

judecător." Nu ți se face silă cînd îi auzi pe doctori spunînd „noi" atunci cînd e vorba de fapt doar de tine ? Mă apuca furia numai cît mă gîndeam că el avea să se ducă acasă și să înfulece cincizeci de biscuiți și zece somoni prăjiți... în vreme ce eu leșinam de foame ținînd regim.

— Nici mie nu-mi place cînd îi aud vorbind la persoana întîi plural, consimți Malone, amintindu-și de emoția lui din cabinetul doctorului Hayden și de vorbele : „Avem aici un caz de leucemie."

— Și-apoi, adăugă judecătorul, mi-e scîrbă cînd îi aud pe doctori spunîndu-mi, fir-ar să fie, așa-zisul lor adevăr. Mă înfuriasem atît de tare gîndindu-mă la regimul acela, încît aș fi putut să fac pe loc un atac de apoplexie. Imediat, însă, se corectă în mare grabă : Vreau să spun, un atac de inimă, ori o mică criză.

— Da, nu-i drept, se învoi Malone.

El îi ceruse doctorului să-i spună adevărul, dar de fapt sperase să-i dea asigurări că nu-i nimic serios. De unde să-și închipuie că niște friguri de primăvară ar putea fi în realitate o boală fatală ? Dorise să fie liniștit și să găsească înțelegere, și căpătase un certificat de deces.

— Să-i ia dracu pe doctori ! Se spală pe mîini, se uită pe fereastră, trîntindu-ți în față tot felul de lucruri îngrozitoare, în timp ce tu stai întins pe o masă sau aștepți pe scaun, pe jumătate dezbrăcat. Și Malone încheie cu un glas sufocat de neputință și furie : Îmi pare

bine că n-am terminat facultatea de medicină. N-aş fi vrut să am pe nimeni pe conştiinţă.

— Am tot chibzuit, îşi urmă judecătorul gîndul, timp de douăsprezece ore, cît îi cerusem. O parte din mine mă îndemna să ţin regim, în timp ce alta se răţoia : „La dracu, nu trăieşti decît o dată !“ Mi-am zis aidoma lui Shakespeare : „A fi sau a nu fi“, copleşit de tristeţe. Apoi, pe seară, o infirmieră mi-a adus în cameră o tavă cu un cotlet de două ori mai gros decît mîna mea, legume proaspete, salată de lăptuci şi de roşii. M-am uitat la infirmieră — avea piept frumos şi un gît admirabil... pentru o infirmieră, vreau să spun. I-am povestit ce mă frămînta şi i-am cerut să-mi spună sincer în ce constă regimul. Era să leşin cînd mi-a răspuns : „Iată, domnule judecător, acesta e regimul“. Cînd m-am convins că nu-i o înşelătorie, i-am trimis vorbă doctorului Hume că o să ţin regim şi că de fapt m-am şi apucat de el. Uitasem să-i pomenesc de alcool sau alte băuturi. M-am descurcat şi cu asta.

— Cum ? întrebă Malone, care cunoştea micile slăbiciuni ale judecătorului.

— Ascunse sînt căile Domnului, J.T. Cînd l-am retras pe Jester de la şcoală ca să meargă cu mine la spital, toată lumea a rămas surprinsă. Uneori parcă nici eu nu ştiam de ce-o făcusem, dar în sinea mea mă temeam să nu mor acolo în nord, la spital. Nu-mi făcusem dinainte nici un plan, dar un copil de şapte ani e cel mai potrivit să intre în cel mai apropiat magazin cu băuturi şi să ceară o sticlă pentru

bunicul bolnav. Şiretlicul e să transformi o experienţă nenorocită într-una fericită. După ce mi s-a obişnuit stomacul cu mai puţină mîncare, m-am simţit bine la Johns Hopkins şi-am dat jos aproape douăzeci de kilograme în trei luni.

Judecătorul, văzîndu-l pe Malone dus pe gînduri, se simţi vinovat că vorbise atîta timp numai despre propriile lui boli.

— Ai putea crede că la mine totul merge ca pe roate, J.T., dar nu-i aşa. Şi am să-ţi spun un secret pe care nu l-am destăinuit nimănui — ceva grav, absolut îngrozitor.

— Lasă, mai bine nu...

— Mi-a plăcut cînd am văzut că am mai dat jos din greutate, dar regimul a dăunat organismului meu şi, un an mai tîrziu, la vizita anuală pe care o făceam la Johns Hopkins, mi s-a spus că am zahăr în sînge, ceea ce înseamnă diabet. Mărturisirea nu-l surprinse pe Malone, care îi vindea de ani de zile insulină, dar nu spuse un cuvînt. Nu-i o boală de care să mori, dar trebuie să ţii un regim special. L-am blestemat pe doctorul Hume şi l-am ameninţat că-l dau în judecată, dar el s-a apucat să-mi demonstreze că nu-i vina lui şi, ca magistrat cu experienţă, mi-am dat seama că n-aveam nici un temei juridic. Apăreau însă o serie de probleme. Ştii, J.T., că nu e o boală gravă, dar trebuie totuşi să fac în fiecare zi o injecţie. Şi deşi diabetul nu e molipsitor, îmi dădeam seama că aveam prea multe probleme cu sănătatea ca să le fac cunoscute marelui public. Sînt încă în culmea

carierei politice, indiferent dacă se recunoaşte sau nu.

— N-am să spun nimănui, se grăbi Malone să-l asigure, deşi nu văd nici un rău în asta.

— Corpolenţa, acel mic atac, şi apoi, colac peste pupăză, diabetul — prea mult pentru un politician. Cu toate că au avut la Casa Albă un olog timp de treisprezece ani.

— Am toată încrederea în abilitatea dumitale politică, domnule judecător.

Malone rosti aceste cuvinte, dar în seara aceea, în chip ciudat, îşi pierdu încrederea în bătrînul judecător — nu ştia de ce — în orice caz, încrederea în cunoştinţele lui medicale.

— Ani de zile a trebuit să apelez la tot felul de infirmiere pentru injecţii, dar acum întîmplarea a făcut să găsesc în fine o soluţie. Am dat de-un băiat care va avea grijă de mine şi-mi va face şi injecţiile. E vorba de băiatul de care m-ai întrebat astă-primăvară.

— Nu cumva negrul acela cu ochi albaştri ? întrebă Malone, amintindu-şi brusc.

— Ba da, adeveri judecătorul.

— Ce ştii despre el ? întrebă Malone.

Judecătorul se gîndea la tragedia vieţii lui şi la felul cum băiatul acela se aflase în centrul ei. Dar lui Malone nu-i spuse decît :

— E băiatul negru care mi-a salvat viaţa cînd am căzut în iaz.

Şi cei doi prieteni izbucniră atunci într-un rîs nervos, ca în faţa unei nenorociri. Vedeau amîndoi în gînd imaginea unui bărbat de o sută patruzeci de kilograme tras afară din iaz, şi

rîsul isteric se reverberă în întunericul serii. Nu-i uşor să te opreşti dintr-un rîs nervos, aşa încît rîseră multă vreme, fiecare de propria sa nenorocire. Judecătorul fu primul care se opri.

— Serios, J.T., voiam să găsesc pe cineva în care să am încredere — şi în cine m-aş putea încrede mai bine decît în cel care mi-a salvat viaţa ? Insulina e ceva gingaş şi misterios, şi trebuie s-o administreze cineva extrem de isteţ şi conştiincios, seringa trebuie fiartă bine şi aşa mai departe.

Malone îşi zise că băiatul putea fi isteţ, dar ce se întîmplă dacă negrul e prea isteţ ? Se temea pentru judecător cînd se gîndea la ochii aceia reci şi arzători, care în mintea lui se asociau cu pistilul, şobolanii şi moartea.

— Eu nu l-aş fi angajat pe negrul ăsta, dar poate că dumneata ştii mai bine.

Judecătorul era însă preocupat acum de alte griji.

— Jester nu se duce să danseze, nu bea, şi nu umblă nici măcar cu fete, după cîte ştiu. Unde-o fi acum ? S-a făcut tîrziu. J.T., nu crezi că ar trebui să anunţ poliţia ?

Gîndul de a anunţa poliţia şi toată agitaţia care ar fi urmat îl indispuseră pe Malone.

— Nu-i chiar atît de tîrziu ca să-ţi faci griji. Eu însă cred că o să mă duc acasă.

— Ia un taxi, J.T., pe socoteala mea, şi mîine o să mai stăm de vorbă despre Johns Hopkins. Ştii, cred serios că ar trebui să te internezi şi dumneata acolo.

— Mulţumesc, zise Malone, dar nu-mi trebuie taxi — aerul proaspăt o să-mi facă bine. Şi nu mai fi îngrijorat pentru Jester. O să se întoarcă acasă degrabă.

Deşi Malone spusese că plimbarea o să-i facă bine, şi cu toate că noaptea era caldă, se simţi îngheţat şi sleit de puteri pe drumul spre casă. Uşurel, se furişă fără zgomot în patul pe care-l împărţea cu soţia lui. Dar cînd coapsele ei calde le atinseră pe ale sale, amintirea însufleţirii lor trecute nu-i făcu decît silă şi se smuci de lîngă ele — căci cum poate cineva viu să mai trăiască atunci cînd există moarte ?

4

NU ERA NICI NOUĂ cînd Jester şi Sherman se întîlniră prima dată în seara aceea de vară, şi abia trecuseră două ore de atunci. Dar în adolescenţă două ore pot însemna o răscruce, care poate deforma sau lumina o viaţă întreagă, şi tocmai o astfel de experienţă trăia Jester Clane în seara asta. După ce emoţia muzicii şi a primei clipe a întîlnirii se risipi, Jester se apucă să cerceteze încăperea. Într-un colţ, o plantă verde. Se linişti dîndu-şi seama că muzica se întrerupsese. Ochii albaştri îl îndemnau să vorbească, dar Jester rămînea tăcut. Roşi şi pistruii îi ieşiră şi mai mult în evidenţă.

— Scuză-mă, zise el cu glas tremurat. Cine eşti şi ce cîntai ?

Celălalt tînăr, care era de aceeaşi vîrstă cu Jester, răspunse pe un ton care se voia provocator :

— Dacă vrei adevărul gol-goluţ, nu ştiu cine sînt şi nici cine-mi sînt părinţii.

— Cu alte cuvinte, eşti orfan, zise Jester. Păi, şi eu la fel, adăugă cu înflăcărare. Nu crezi că-i un fel de semn ?

— Nu. Tu ştii cine eşti. Bunicul tău te-a trimis aici ?

Jester clătină din cap.

Sherman se aşteptase, cînd îl văzuse pe Jester intrînd, la vreun mesaj, apoi pe măsură ce treceau clipele, la vreo farsă.

— Atunci, de ce-ai dat buzna aici ?

— N-am dat buzna. Am bătut şi am zis „scuză-mă", şi apoi am început să vorbim.

Firea bănuitoare a lui Sherman se tot întreba ce fel de farsă i se pregătea, şi rămînea prudent.

— N-am început deloc să vorbim.

— Ba da. Ai spus că nu ştii nimic despre părinţii tăi. Ai mei au murit. Dar ai tăi ?

— Adevărul gol-goluţ e că nu ştiu nimic despre ei, zise negrul cu ochii albaştri. Am fost abandonat în strana unei biserici şi de aceea mi s-a spus pur şi simplu Pew [1], în felul acela direct în care-s botezaţi negrii din rasa nigeriană. Numele de botez e Sherman.

Chiar şi cineva mult mai puţin sensibil decît Jester şi-ar fi dat seama că celălalt se purta in-

[1] În engleză, strană (N. Tr.)

tenționat grosolan. Știa că ar fi trebuit să se ducă acasă, dar era parcă hipnotizat de ochii albaștri de pe fața negrului. Apoi, fără un cuvînt, Sherman începu să cînte, acompaniindu-se la pian. Era cîntecul pe care Jester îl auzise din odaia sa și simți că niciodată nu mai fusese atît de emoționat. Degetele viguroase ale tînărului apăreau foarte negre pe claviatura de fildeș și cîntînd își apleca spre spate gîtul voinic. După prima strofă a cîntecului, îi făcu semn cu capul lui Jester să se așeze pe canapea. Jester se așeză, atent la cîntec.

Cînd termină cîntecul, Sherman execută un glissando jucăuș înainte de a se duce în chicineta alăturată, de unde se întoarse cu două pahare cu băutură. Îi oferi unul lui Jester, care în timp ce lua paharul îl întrebă ce era.

— Whisky „Lord Calvert“, îmbuteliat cu certificat de garanție.

Cu toate că n-o spunea nimănui, cumpăra — de cînd se apucase de băut — whisky-ul ăsta din cauza reclamei : „Băutura bărbatului distins“. Încercase chiar și să se îmbrace cu neglijența studiată a bărbatului de pe reclamă. Dar pe el totul părea șleampăt, și era unul din tinerii care se îmbrăcau cel mai țipător din oraș. Avea două cămăși Hathaway și-și punea și o panglică neagră peste un ochi, dar îl făcea să arate patetic în loc să pară distins, și se tot împiedica de orice.

— E băutura cea mai bună, cea mai distinsă, urmă Sherman. Nu le servesc poșircă musafirilor mei.

Dar cînd avea musafiri, nu uita să umple paharele în bucătărie, ca nu cumva vreun bețivan să tragă cîte o dușcă direct din sticlă ; și nici măcar nu servea „Lord Calvert“ celor pe care-i știa că-s bețivani. Musafirul lui din seara asta nu era un bețivan ; de fapt, nici nu mai băuse vreodată whisky. Sherman începu să creadă că nu era vorba de vreun șiretlic de-al judecătorului.

Jester scoase un pachet de țigări, oferindu-i curtenitor.

— Eu fumez țigară după țigară, zise el, și beau vin, practic în fiecare zi.

— Eu nu beau decît „Lord Calvert“, tranșă Sherman discuția.

— De ce m-ai repezit atît de nepoliticos și de brutal la început, cînd am intrat aici ? întrebă Jester.

— Trebuie să te ferești în zilele noastre de schizici.

— De cine ? întrebă Jester, nedumerit.

— Înseamnă schizofrenici.

— Dar asta nu-i o afecțiune medicală ?

— Nu, mintală, zise Sherman cu autoritate. Un schizic e un nebun. Eu știu unul.

— Pe cine ?

— Nu-l cunoști. Era un Nigerian de Aur.

— Un ce de aur ?

— Nigerian. E numele unui club din care făceam și eu parte. A fost înființat ca un fel de club de protest împotriva discriminării rasiale și și-a propus țeluri foarte înalte.

— Ce țeluri înalte ? întrebă Jester.

— Mai întîi, ne-am înscris ca să votăm in corpore, şi dacă crezi că n-ai nevoie de curaj pentru aşa ceva într-un comitat ca al nostru, înseamnă că nu ştii nimic. După asta, fiecare membru a primit cîte-un mic coşciug de carton, cu numele lui înăuntru, şi cu o inscripţie tipărită : „În caz că vei vota !" Chiar aşa e cum îţi spun, încheie Sherman cu emfază.

Mai tîrziu, Jester avea să înţeleagă semnificaţia acelor cuvinte, dar nu înainte de a afla mai multe despre Sherman şi despre faptele şi fantasmagoriile vieţii sale.

— Aş vrea să fi fost şi eu acolo cînd v-aţi înscris să votaţi in corpore, vorbi Jester cu nostalgie. Expresia „in corpore" îi plăcea în mod deosebit, şi lacrimi de eroism îi umplură ochii.

Glasul lui Sherman sună aspru şi rece :

— Ba nu, n-ai fi vrut. Ai fi fost primul care ai fi dat înapoi. Și-apoi, nu eşti destul de mare ca să poţi vota... ai fi dat înapoi.

— Mă jigneşti, zise Jester. De unde ştii că aş fi dat înapoi ?

— Mi-a spus un spiriduş.

Cu toate că se simțea jignit, lui Jester îi plăcu grozav răspunsul şi se gîndi să-l folosească şi el cît de curînd.

— Au dat înapoi mulţi membri ai clubului?

— Păi, vorbi Sherman şovăind, în împrejurările de atunci, cu coşciugele acelea de carton strecurate pe sub uşi... am continuat să ne documentăm în legătură cu votarea, am învăţat numele tuturor preşedinţilor şi cînd au fost aleși, am învăţat pe dinafară Constituția și așa mai

departe, dar noi urmăream să votăm, nu să devenim martiri ca Ioana d'Arc, aşa că ţinînd seama de împrejurări...

Vocea i se pierdu. Nu-i povesti lui Jester nimic de învinuirile pe care și le aduceau unii altora pe măsură ce se apropia ziua votării, și nu-i mărturisi că el însuşi n-ar fi putut în nici un caz să voteze, fiind încă minor. Şi în ziua aceea de toamnă, singurul lucru pe care l-a făcut Sherman, pînă în cele mai mici amănunte, a fost să voteze... în imaginaţie. Tot în imaginaţie a fost și linşat în sunetele cîntecului „Trupul lui John Brown", care îl făcea mereu să plîngă, iar în ziua aceea îl făcu să plîngă îndoit, ca martir al tuturor celor de-un neam cu el. Nici un „Nigerian de Aur" n-a votat în ziua aceea, şi de atunci nimeni nici n-a mai pomenit de votare.

— Studiam procedura parlamentară și activam la Clubul Crăciunului, care ne-a însărcinat să ne ocupăm de donaţiile pentru copiii săraci. În felul acesta am aflat cu toţii că Happy Henderson era schizic.

— Cine-i ăsta ? întrebă Jester.

— Happy era principalul membru activ însărcinat cu donaţiile de Crăciun, și chiar în ajunul Crăciunului a sugrumat o femeie bătrînă. Era pur și simplu schizic și habar n-avea ce face.

— M-am întrebat de multe ori dacă nebunii știu că sînt nebuni sau nu, vorbi Jester incetișor.

— Happy nu ştia, şi nici vreunul din membrii clubului „Nigerianul de Aur", altminteri nu l-am fi ales membru. A sugrumat-o pe bătrînă într-un acces de nebunie.

— Am cea mai sinceră simpatie pentru nebuni, zise Jester.

— Cea mai profundă simpatie, îl corijă Sherman. Aşa am scris noi pe flori.. vreau să spun, pe coroana pe care am trimis-o familiei lui cînd a fost electrocutat în Atlanta.

— A fost electrocutat ? întrebă Jester îngrozit.

— Fireşte, doar sugrumase o bătrînă albă în ajunul Crăciunului. S-a aflat pe urmă că Happy stătuse în ospiciu jumătate din viaţă. N-a avut nici un mobil. De fapt, după ce-a sugrumat-o, nici nu i-a luat geanta. A fost ca şi cum i s-ar fi ars deodată un bec şi a devenit schizic... avocatul a amintit în pledoarie de ospicii, de sărăcie şi nevoi... avocatul numit din oficiu ca să-l apere, vreau să spun... dar cu toate acestea, Happy a fost prăjit.

— Prăjit ! exclamă Jester, îngrozit.

— Electrocutat în Atlanta, la 6 iunie 1951.

— După părerea mea, e îngrozitor să spui despre un prieten şi membru al aceluiaşi club că a fost „prăjit".

— Ei bine, asta a fost, zise Sherman sec. Hai să vorbim despre ceva mai vesel. Vrei să-ţi arăt apartamentul lui Zippo Mullins ?

Şi se apucă să-i arate cu mîndrie fiecare piesă din încăperea mohorîtă, ticsită cu tot felul de obiecte aiurite.

— Covoraşul ăsta e Wilton veritabil, iar divanul extensibil pe care l-a luat de ocazie a costat o sută opt dolari. La nevoie, pot dormi în el şi patru persoane.

Jester se uită la divanul cam îngust, întrebîndu-se cum ar putea dormi patru oameni în el. Sherman mîngîia cu degetele un aligator de fier care avea un bec electric între fălci.

— E un radiator de încălzit... cadou la casă nouă de la mătuşa lui Zippo, nu prea modern sau arătos, dar intenţia contează.

— Categoric, încuviinţă Jester, bucuros de orice licărire de omenie la noul său prieten.

— Noptierele sînt piese autentice de epocă, după cum vezi. Planta din ghiveci a primit-o în dar de ziua lui. Sherman nu-i arătă însă şi lampa roşie cu ciucuri zdrenţuiţi, cele două scaune şubrede şi alte mobile neaspectuoase. Am grijă ca de lumina ochilor de tot ce-i în casă. Şi nici n-ai văzut totul — e de-a dreptul minunat. Glasul lui Sherman suna plin de mîndrie. Cînd sînt singur noaptea, nici nu deschid uşa.

— De ce ?

— De teamă să nu fiu sugrumat şi-apoi criminalii să n-o şteargă cu mobila lui Zippo. Şi adăugă, cu glasul aproape tremurînd de mîndrie : Înţelegi, sînt oaspetele casei lui Zippo. (Cu şase luni în urmă spunea că stătea în pensiune la Zippo, şi apoi auzise expresia „oaspetele casei", care-l încîntase, şi de atunci nu mai spunea decît aşa.) Să mergem şi în restul apartamentului, urmă el cu aere de amfitrion. Uite chicineta, i-o arătă extaziat, să vezi ce instalaţii mo-

derne are. Deschise cu evlavie ușa frigiderului, ca Jester să se poată uita înăuntru. Compartimentul de jos e pentru legumele proaspete — țelină, morcovi, salată etc. Sherman deschise ușița compartimentului, care nu conținea decît o căpățînă de lăptucă veștedă. În partea asta ținem icrele negre, se lăudă el arătînd spre celelalte părți ale cutiei magice. Jester nu văzu decît o strachină cu mazăre sleită, dar Sherman continuă să se laude : De Crăciun am avut șampanie frapată în acest compartiment.

Jester, care nu deschidea aproape niciodată frigiderul bine garnisit de acasă, se lăsă înșelat.

— Probabil că acasă, la bunicul tău, mănînci icre negre și bei mereu șampanie, zise Sherman.

— Nu, n-am gustat niciodată icre negre, și nici șampanie.

— Auzi, n-a băut niciodată „Lord Calvert" veritabil, nici șampanie, și nici n-a mîncat icre negre... în ceea ce mă privește, sînt sătul de ele, zise Sherman, care nu gustase icre negre decît o dată și se întrebase de ce-or fi socotite delicatese atît de grozave. Și uite aici, declară el cu entuziasm, un veritabil mixer... nu trebuie decît să-l pui în priză. Sherman puse mixerul în priză, și acesta începu să meargă în gol. Un dar de Crăciun pentru Zippo Mullins din partea subsemnatului. L-am cumpărat pe credit. Am cel mai bun cont din oraș și pot să cumpăr orice.

Jester se plictisise să stea în chicineta înghesuită și murdară, și Sherman își dădu seama pe

dată, dar trebuia să se laude mai departe ; aşa că se duseră în dormitor. Sherman arătă spre un cufăr de lîngă perete :

— Ăsta-i cufărul, zise el cu un aer firesc, în care ne ţinem lucrurile de valoare. Apoi adăugă: N-ar fi trebuit să ţi-o spun.

Jester se simţi extrem de jignit de ultimele cuvinte, dar nu spuse nimic.

În odaie erau două paturi gemene, fiecare acoperit cu cîte o cuvertură roz. Sherman pipăi cuvertura cu un aer de cunoscător şi spuse :

— Mătase pură.

Deasupra fiecărui pat atîrna cîte un portret, unul înfăţişînd o negresă mai în vîrstă, celălalt una tînără.

— Mama şi sora lui Zippo.

Sherman încă mai netezea cuvertura, şi mîna neagră pe mătasea roz îl făcu pe Jester să se înfioare. Dar nu îndrăzni să atingă mătasea, şi simţea că dacă ar atinge mîna de pe pat, ar simţi un şoc ca o descărcare electrică ; aşa încît îşi aşeză cu grijă mîinile pe speteaza patului.

— Sora lui Zippo e o fată drăguţă, comentă el, simţind că Sherman aştepta să afle ce impresie îi făcuseră rudele prietenului său.

— Jester Clane, rosti Sherman, şi deşi glasul îi era neînduplecat, Jester simţi iarăşi că se înfioară auzindu-l că-i pronunţă numele. Dacă vreodată, continuă Sherman pe un ton incisiv, dacă vreodată vei avea cel mai mic gînd lasciv ori obscen în legătură cu Cinderella Mullins, te atîrn de călcîie, îţi leg mîinile, îţi dau foc la mutră şi stau să privesc cum te prăjeşti.

Furia neaşteptată şi tonul agresiv al lui Sherman îl făcură să se apuce mai strîns de speteaza patului.

— N-am spus decît...

— Gura ! Gura ! strigă Sherman. Apoi adăugă cu glas scăzut, plin de asprime : Cînd te-ai uitat la portret, nu mi-a plăcut privirea de pe moaca ta.

— Ce privire ? întrebă Jester nedumerit. Mi-ai arătat fotografia şi m-am uitat la ea. Ce-aş fi putut să fac altceva ? Să plîng ?

— Încă un banc ca ăsta, şi te leg ghem şi te prăjesc la focul cel mai mic care s-a pomenit vreodată, ca să dureze cît mai mult.

— Nu înţeleg de ce vorbeşti atît de urît, mai ales cu cineva pe care abia l-ai cunoscut.

— Cînd e vorba de virtutea Cinderellei Mullins, vorbesc cum îmi place.

— O iubeşti pe Cinderella Mullins, vreau să spun, pătimaş ?

— Încă o întrebare indiscretă, şi te frig de viu în Atlanta.

— Ce prostie ! zise Jester. Cum crezi că ai putea ? Asta e sarcina justiţiei.

Amîndoi băieţii rămaseră impresionaţi de aceste ultime cuvinte, dar Sherman murmură totuşi :

— Chiar eu am să dau drumul la curent şi am să-l potrivesc la „foarte încet".

— Cred că toată vorbăria asta despre electrocutare şi despre oameni fripţi e o copilărie. Jester făcu o pauză ca să dea lovitura de graţie :

De fapt, cred că e din cauză că ai un vocabular limitat.

Într-adevăr, Sherman fu izbit din plin.

— Vocabular limitat, strigă el cu un mic tremur de furie. Şi, după ce tăcu o bună bucată de vreme, întrebă bătăios : Ce înseamnă „stigian“ ?

Jester se gîndi cîteva clipe, dar se văzu nevoit să recunoască :

— Nu știu.

— ... şi „epizootic“ și „patologinic“, continuă Sherman, născocind cuvinte aiurea.

— Patologinic nu e cuvîntul care înseamnă că eşti bolnav... ?

— Nu, zise Sherman, eu l-am născocit.

— Născocit, repetă Jester, șocat. E necinstit să născocești cuvinte atunci cînd pui la încercare vocabularul cuiva.

— Oricum, conchise Sherman, tu eşti cel care ai un vocabular limitat și putred.

Jester era provocat să-și dovedească vocabularul ; încercă zadarnic să născocească cuvinte lungi, dar nu-i veni în minte nimic care să aibă vreun sens.

— Pentru Dumnezeu, spuse deodată Sherman, hai să schimbăm subiectul. Vrei să-ţi îndulcesc whisky-ul ?

— Să-l îndulceşti ?

— Da, găgăuță.

Jester sorbi din băutură și se înecă.

— E cam amar și mă arde...

— Cînd am spus să-l îndulcesc, mintea ta cea proastă şi-a închipuit că o să pun zahăr în

whisky „Calvert“ ? Mă întreb tot mai mult dacă n-ai picat din Marte.

Încă o expresie pe care Jester se gîndi s-o folosească mai tîrziu.

— Ce seară nocturnă, declară Jester ca să-şi dovedească vocabularul. Categoric, eşti un tip norocos, adăugă el.

— Vrei să spui, în legătură cu apartamentul lui Zippo ?

— Nu, mă gîndeam doar aşa... rumegam, s-ar putea spune... cît de norocos eşti cînd ştii ce-ai să faci în viaţă. Dacă aş avea o voce ca a ta, n-ar mai trebui să-mi bat capul. Nu ştiu dacă îţi dai seama sau nu, dar ai o voce de aur, pe cînd eu n-am nici un talent... nu ştiu să cînt, nici să dansez, iar de desenat, singurul lucru pe care ştiu să-l fac e un pom de Crăciun.

— Mai sînt şi alte lucruri, vorbi Sherman cu un aer de superioritate, căci lauda lui Jester îi mersese drept la inimă.

— ... nu sînt bun nici la matematică, aşa că nici de fizică nucleară nu poate fi vorba.

— Cred că ai putea să te ocupi de construcţii.

— Aşa cred şi eu, admise Jester cu tristeţe. Apoi adăugă mai înviorat : Oricum, în vara asta iau lecţii de zbor. Dar asta-i numai aşa, ca o distracţie. Cred că oricine ar trebui să înveţe să piloteze un avion.

— Nu sînt deloc de aceeaşi părere, zise Sherman, care se temea de înălţime.

— Închipuie-ţi că îţi moare copilul, cum ar fi unul din copiii aceia cu boala albastră de care citeşti prin ziare, şi trebuie să iei avionul ca să-l

vezi înainte de-a muri ; sau închipuie-ți că ai o mamă infirmă care e bolnavă și vrea să te vadă înainte de-a muri. Și, în afară de asta, să zbori cu avionul e o plăcere în sine, și consider că-i o obligație morală pentru oricine să învețe să conducă un avion.

— Nu sînt deloc de aceeași părere, repetă Sherman, care nu putea suferi să-l audă vorbind despre ceva ce el nu putea să facă.

— Știi ceva, schimbă atunci Jester vorba, spune-mi mai bine ce cîntai astă-seară ?

— Astă-seară era doar jaz obișnuit, dar mai devreme am exersat niște autentice lieduri germane.

— Ce-s alea ?

— Știam că o să mă întrebi. Sherman era încîntat că poate vorbi de acest subiect. Lied, găgăuță, înseamnă în germană cîntec, iar german înseamnă german.

Începu să cînte încetișor, acompaniindu-se la pian, și muzica stranie, necunoscută, vibra în tot trupul lui Jester, făcîndu-l să tremure.

— Asta-i în germană, se lăudă Sherman. Mi s-a spus că n-am nici cel mai mic accent străin în germană, minți el.

— Ce înseamnă pe englezește ?

— E un fel de cîntec de dragoste. Un tînăr îi cîntă iubitei sale... ceva cam așa : „Ochii albaștri ai iubitei mele, mai frumoși eu n-am văzut."

— Și tu ai ochi albaștri. E ca un cîntec de dragoste pe care ți-l cînți ție ; de fapt, acum cînd știu cuvintele, cîntecul mă înfioară.

— Liedurile germane te înfioară întotdeauna. De-asta vreau să mă specializez în lieduri.

— Ce altă muzică îţi mai place ? În ceea ce mă priveşte, ştiu că ador muzica, vreau să spun pătimaş. Iarna trecută am învăţat studiul „Vînt de iarnă“.

— Nu cred, zise Sherman, neavînd chef să impartă cu altul laurii muzicali.

— Crezi că aş sta aici să-ţi torn minciuni despre studiul „Vînt de iarnă“ ? zise Jester care nu minţea niciodată.

— De unde să ştiu ? răspunse Sherman care era unul dintre cei mai mari mincinoşi din lume.

— N-am prea exersat în ultima vreme.

Cînd Jester se aşeză la pian, Sherman îl urmări stăruitor, nădăjduind că nu va putea cînta.

Studiul „Vînt de iarnă“ izbucni puternic, furtunos, în odaie. Cînd, după primele măsuri, degetele lui Jester care se mişcau năvalnic pe clape şovăiră, el se opri.

— Dacă pierzi măsura la „Vînt de iarnă“, e greu s-o mai reiei.

Sherman, care ascultase cu invidie, răsuflă uşurat cînd muzica încetă. Furios, Jester atacă studiul de la început.

— Încetează, strigă Sherman, dar Jester continuă să cînte, muzica revărsîndu-se presărată de strigătele de protest ale lui Sherman. Ei, a fost destul de bine, admise el după finalul frenetic, zguduitor. În orice caz, nu ştii să nuanţezi.

— Nu ţi-am spus că pot să-l cînt ?

— Sînt tot soiul de feluri de a cînta. Personal, nu-mi place felul tău de a cînta.

— Ştiu că în ceea ce mă priveşte e doar o distracţie, dar îmi place.

— Treaba ta.

— Îmi place mai mult cum cînţi jaz decît cum cînţi liedurile germane, declară Jester.

— Cînd eram mai tînăr, zise Sherman, am cîntat un timp într-o orchestră. Numai jaz hot. Şeful formaţiei era Bix Beiderbecke şi cînta la o trompetă de aur.

— Bix Beiderbecke ? Imposibil !

Sherman încercă stîngaci să-şi dreagă minciuna.

— Nu, vreau să spun Rix Heiderhorn. În orice caz, eu doream cu tot dinadinsul să cînt „Tristan" la opera Metropolitan, dar rolul nu mi se poate adapta. De fapt, majoritatea rolurilor de la Metropolitan sînt absolut inaccesibile cîntăreţilor din rasa mea ; de fapt, singurul rol care mă gîndesc că mi s-ar potrivi este rolul lui Othello, care era un maur negru. Îmi place muzica din „Othello" dar, pe de altă parte, nu pricep sentimentele lui. Cum poate fi cineva gelos pe o damă albă, asta nu pot să înţeleg. M-aş gîndi, Desdemona... eu... Desdemona... eu... ? Nu, nu pot să înţeleg. Şi începu să cînte : „Oh, pierdut-am pe vecie pacea sufletului meu."

— Cred că îţi vine greu să nu ştii cine a fost mama ta.

— Ba nu, zise Sherman, care toată copilăria încercase să afle cine era mama lui. (Alegea

pe rînd orice femeie care știa să cînte frumos și să se acompanieze la pian. O fi asta mama mea ? se întreba cu speranță nemărturisită, care sfîrșea totdeauna în suferință.) După ce te obișnuiești, urmă el, nu te mai supără. Spuse asta pentru că nu se obișnuise niciodată. Am ținut foarte mult la doamna Stevens, dar mi-a declarat categoric că nu eram fiul ei.

— Cine-i doamna Stevens ?

— O doamnă la care am stat cinci ani. Numai că pe urmă domnul Stevens a fost cel care s-a dat la mine.

— Cum adică ?

— M-a ademenit, găgăuță. M-a ademenit cînd aveam unsprezece ani.

Jester rămase mut, și în cele din urmă izbuti să spună :

— N-am mai auzit ca cineva să ademenească un băiat.

— Ei, multe n-ei fi auzit tu !

Jester, căruia din copilărie i se făcea greață din nimica toată, începu pe neașteptate să verse.

— Oh, carpeta de Wilton a lui Zippo, strigă Sherman, și-și scoase cămașa ca s-o curețe. Adu șervete din bucătărie, țipă la Jester care nu-și revenise, sau ieși afară din casă.

Jester ieși poticnindu-se. Se opri afară în prag, dar pe urmă se întoarse ca să-l ajute pe Sherman să curețe pe jos, deși încă îi era greață.

— Tocmai mă întrebam, spuse el după o vreme, dacă neștiind cine ți-e mama și avînd

o voce ca a ta, nu s-ar putea ca mama ta să fie Marian Anderson ?

Pentru prima dată Sherman, avid de complimente ca un burete de apă, întrucît i se făcuseră atît de puţine, se simţi cu adevărat impresionat. În toate încercările sale de a-şi găsi mama, nu se gîndise niciodată la Marian Anderson.

— Toscanini a spus că are o voce cum nu întîlneşti decît la un secol o dată.

Sherman, care simţea că era ceva prea frumos ca să fie adevărat, dorea să rămînă singur ca să se poată gîndi în linişte la această idee şi, de fapt, s-o ţină pentru sine. Schimbă brusc subiectul.

— Cînd domnul Stevens a încercat să mă ademenească (Jester se făcu alb ca varul şi înghiţi în sec), n-am putut spune nimănui. Doamna Stevens mă tot întreba de ce loveam mereu cu pumnii în domnul Stevens. Nu puteam să-i mărturisesc. E ceva ce nu poţi spune unei doamne, aşa că din vremea aceea am rămas puţin bîlbîit.

— Nu înţeleg cum de mai poţi vorbi despre asta, zise Jester.

— Ei, ce să-i faci, se mai întîmplă.

— Ce întîmplări stranii, zise Jester, în timp ce ştergea aligatorul de metal.

— Mîine o să împrumut un aspirator ca să curăţ carpeta, declară Sherman, plin de grijă pentru lucrurile din casă. Şi, aruncînd un prosop spre Jester : Dacă mai simţi că ţi-e greaţă, fii drăguţ şi foloseşte-l... Ei, şi fiindcă mă bîl-

bîiam şi dădeam mereu cu pumnii în domnul Stevens, într-o zi reverendul Wilson a venit să stea de vorbă cu mine. La început n-a vrut să mă creadă, fiindcă domnul Stevens era epitrop la biserică şi mă ştiau că obişnuiam să scornesc tot felul de lucruri.

— Ce lucruri ?

— Minciunile pe care le spuneam oamenilor despre mama mea. Gîndul îi reveni la Marian Anderson şi dori ca Jester să plece acasă, ca să poată medita în linişte. Nu te duci acasă ? îl întrebă.

Jester, care îl compătimea din suflet pe Sherman, se făcu că nu pricepe aluzia.

— Ai auzit-o vreodată pe Marian Anderson cîntînd „Văzut-ai cînd l-au răstignit pe Domnul“ ? întrebă el.

— Imnurile astea religioase mă lasă rece.

— Am impresia că sînt cam multe lucruri care te lasă rece.

— Şi ce-ţi pasă ?

— Spuneam tocmai ce mult îmi place cum cîntă Marian Anderson „Văzut-ai cînd l-au răstignit pe Domnul ?“ Pur şi simplu, plîng de fiecare dată cînd ascult...

— N-ai decît să plîngi. E treaba ta.

— ...de fapt, cele mai multe imnuri religioase mă fac să plîng.

— Eu nu mi-aş pierde vremea cu aşa ceva. În orice caz, Marian Anderson cîntă nişte lieduri germane nemaipomenite.

— Eu plîng cînd o ascult cîntînd imnuri religioase.

— N-ai decît.

— Nu înţeleg de ce ţie nu-ţi plac.

Imnurile religioase îl indispuneau totdeauna pe Sherman. În primul rînd, îi venea să plîngă cînd le auzea, făcîndu-se astfel de rîs, ceea ce ura de moarte ; în al doilea rînd, le găsea cusurul că erau muzică de negri. Dar cum mai putea spune asta acum, dacă Marian Anderson era cu adevărat mama lui ?

— Ce te-a făcut să te gîndeşti la Marian Anderson ?

Dacă pisălogul ăsta de Jester nu voia să înţeleagă aluzia şi să plece acasă, ca să-l lase să-şi savureze visul în voie, atunci mai bine să vorbească despre ea.

— Din cauza vocilor voastre. Două voci de aur, cum nu întîlneşti decît o dată într-un secol, asta da coincidenţă.

— Dar de ce să mă fi abandonat ? Am citit undeva că o iubeşte tare mult pe bătrîna ei mamă, adăugă el cu cinism, incapabil să rerenunţe la un vis atît de minunat.

— Poate că s-a îndrăgostit, vreau să spun pătimaş, de acest prinţ alb, zise Jester antrenat de poveste.

— Jester Clane — şi glasul lui Sherman suna calm dar plin de fermitate — să nu mai spui niciodată „alb“ cînd vorbeşti de oameni.

— De ce ?

— Spune caucazian, căci altfel ai să spui îndată că cei din neamul meu sînt „de culoare“ sau chiar „negri“, cînd denumirea potrivită este nigerieni sau abisinieni.

Jester se mulțumi să dea din cap și să înghită în sec.

— ...altminteri ai putea răni sentimentele oamenilor, şi cum eşti de fapt un copil cu inima bună, ştiu că nu ţi-ar place.

— Mă jigneşti cînd îmi spui „copil cu inima bună“, protestă Jester.

— Păi, asta eşti.

— De unde știi ?

— Mi-a spus un spiriduş.

Expresia îi plăcu la fel de mult lui Jester, deşi o mai auzise o dată.

— Chiar dacă s-a îndrăgostit de caucazianul acela, nu înțeleg de ce m-a părăsit într-o strană a bisericii Sfintei Înălţări din Milan, Georgia.

Jester, care habar n-avea de căutările nesfîrşite, zadarnice ale lui Sherman, care duraseră toată copilăria lui, era necăjit că o vorbă pe care o aruncase el la întîmplare se transformase într-o certitudine.

— Poate că n-a fost Marian Anderson, zise el timid. Iar dacă e totuşi ea, poate că se simţea prea mult legată de cariera ei. Şi totuşi, mi se pare un lucru josnic, şi nu pot crede despre Marian Anderson că ar face vreodată ceva josnic. De fapt, eu o ador. Vreau să spun, pătimaş.

— De ce tot foloseşti cuvîntul „pătimaş“ ?

Jester, care toată seara simţise ca un fel de beţie, şi pentru prima oară una pătimaşă, nu-i putu răspunde. Căci sentimentele pătimaşe ale adolescenţei se înfiripă uşor, dar sînt puternice. Pot izbucni într-o clipă la sunetul unui cîntec

în noapte, al unui glas, sau la ivirea unei ființe necunoscute. Pasiunea te face să visezi cu ochii deschiși, îți spulberă concentrarea la matematică și tocmai cînd ții cel mai mult să pari spiritual, te face să te porți ca un neghiob. În adolescență, dragostea la prima vedere, această concentrare a pasiunii, te transformă într-o momîie, astfel încît nu-ți dai seama ce faci sau cine ești. Jester, care tocmai afla ce-i pasiunea, se simțea speriat. Nu fusese niciodată beat și nici nu dorea să fie. Elev silitor, avînd numai note mari, în afară doar de geometrie și chimie, visa cu ochii deschiși doar cînd se culca, dar nu se lăsa pradă viselor după ce suna deșteptătorul, deși uneori i-ar fi plăcut s-o facă. Era dintre cei cărora le e teamă de dragostea la prima vedere. Și-acum simțea că exaltarea prieteniei desăvîrșite, a înțelegerii totale îl cuprinsese. Se uita la Sherman cu ochii pierduți ai prieteniei pătimașe.

Pe neașteptate, Sherman se apucă să zdrăngăne la pian lovind întruna nota do din mijlocul claviaturii.

— Ce-i asta ? întrebă Jester. Do din mijloc ?

— Cîte vibrații sînt în nota de sus ?

— Despre ce fel de vibrații vorbești ?

— Sunetele slabe, infinitezimale, care vibrează cînd atingi do din mijloc sau orice altă notă.

— Nu știam.

— Ei bine, ți-o spun eu.

Sherman apăsă din nou pe do, mai întîi cu arătătorul de la mîna dreaptă, apoi cu cel de la stînga.

— Cîte vibrații auzi în bas ?

— Nici una, zise Jester.

— Sînt șaizeci și patru de vibrații în nota de sus și alte șaizeci și patru în bas, zise Sherman, cu totul inconștient de marea lui ignoranță.

— Și ce-i cu asta ?

— Vreau să spun că aud cea mai mică vibrație din întreaga scară diatonică de aici — Sherman lovi în clapa cea mai de jos — și pînă aici — și făcu să răsune nota cea mai de sus.

— De ce-mi spui toate astea ? Ești acordor de piane ?

— De fapt, am fost, istețule. Dar nu vorbesc de pian.

— Atunci, despre ce dracu vorbești ?

— Despre rasa din care fac parte, și cum înregistrez eu orice vibrație care li se întîmplă celor din rasa mea. Asta e ceea ce numesc eu cartea mea neagră.

— Cartea neagră ?... Înțeleg, pentru tine pianul e un fel de simbol, zise Jester, încîntat să folosească acest cuvînt abstract.

— Simbol, repetă Sherman, care citise cuvîntul pe undeva dar nu-l folosise niciodată, da, omule, așa-i... Cînd aveam paisprezece ani, mai mulți băieți am simțit că ne sare țandăra dacă mai vedem o singură reclamă cu Mătușa Jemima, așa că ne-am hotărît să le rupem. Le

răzuiam pe toate cu cuțitul, ca să nu le mai vedem. Rezultatul... polițaii ne-au prins asupra faptului, și patru din grup au fost băgați la zdup, condamnați la doi ani muncă forțată pentru distrugerea bunurilor publice. Eu n-am fost prins pentru că doar stăteam de pază, dar tot ce s-a întîmplat am trecut în cartea mea neagră. Unul dintre ei a murit din cauza regimului, dar altul s-a întors un cadavru viu. Ai auzit despre nigerienii de la cariera aceea de piatră din Atlanta, care și-au zdrobit singuri picioarele cu ciocanul, ca să nu mai fie trimiși la munca aia cumplită ? Unul dintre ei făcuse parte din grupul care a fost prins rupînd reclamele cu Mătușa Jemima.

— Am citit și eu în ziar și am fost îngrozit. Dar spune drept, era unul din prietenii tăi de la clubul „Nigerianul de Aur“ ?

— N-am spus că era membru al clubului, am spus doar că era cineva pe care-l cunoșteam — și asta-i ce înțeleg eu prin vibrații. Vibrez la fiecare nedreptate făcută celor din neamul meu. Vibrez... vibrez... vibrez, înțelegi ?

— Și eu aș face la fel, dacă aș face parte din rasa ta.

— Nu, n-ai face... ești un copilaș slab de înger și fricos.

— Mă jignești.

— Ei bine, n-ai decît... n-ai decît... n-ai decît. Cînd ai de gînd să pleci acasă ?

— Nu vrei să mai stau ?

— Nu. Pentru ultima dată, nu... nu... NU. Și adăugă încet, cu glas veninos : Ești un băiețaș

blond şi infatuat. Infatuat, mai zise o dată folosind un cuvînt pe care i-l azvîrlise în faţă un băiat ce făcea pe grozavul.

Jester îşi trecu maşinal mîna peste piept.

— Nu sînt deloc umflat.

— N-am spus umflat... am spus infatuat. Dacă ai un vocabular atît de putred şi de limitat, află că înseamnă prost... prost... prost.

În timp ce se îndrepta spre uşă, Jester întinse mîna ca şi cînd s-ar fi ferit de o lovitură.

— Oh, fir-ar să fie, exclamă el repezindu-se afară.

Alergă tot drumul pînă la casa pe care o ţinea Reba şi, cînd ajunse acolo, bătu cu furie la uşă.

Înăuntru nu era deloc cum se aşteptase. Era o casă obişnuită şi matroana îl întrebă :

— Cîţi ani ai, băiete ?

Şi Jester, care nu minţea niciodată, spuse disperat :

— Douăzeci şi unu.

— Ce-ai vrea să bei ?

— Mii de mulţumiri, dar nimic, absolut nimic. În noaptea asta trebuie să conduc camionul.

Era atît de uşor, încît nici nu tremură măcar cînd matroana îl duse la etaj, şi nici cînd se întinse în pat cu o femeie cu părul de culoarea morcovului şi cu dinţii de aur.

Iar în vremea asta Sherman Pew scria cu cerneală neagră o scrisoare care începea astfel : „Stimată doamnă Anderson“.

5

CU TOATE CĂ JUDECĂTORUL rămase treaz noaptea mult după ora la care obişnuia să se culce şi avu un somn agitat, se trezi ca de obicei la patru dimineaţa. După ce se bălăci în baie cu atîta zgomot încît îl trezi pe nepotul său, care nu dormise nici el bine, se şterse şi se îmbrăcă încet, folosind mai mult mîna dreaptă, cealaltă fiind beteagă... dar nu izbuti să-şi lege şireturile, lăsîndu-le să atîrne... şi aşa îmbăiat, îmbrăcat şi simţindu-se cum nu se poate mai bine, cobori în vîrful picioarelor pînă în bucătărie. Ziua promitea să fie senină ; cerul fumuriu se colora la răsărit în trandafiriu şi galben deschis. Cu toate că în bucătărie era încă întuneric, judecătorul nu aprinse lumina, căci îi plăcea să privească zorile la această oră matinală. Fredonînd un cîntecel fără melodie, puse cafeaua la fiert şi începu să-şi pregătească gustarea de dimineaţă. Alese din frigider două ouă cu coaja mai închisă la culoare, fiind de părere că erau mai hrănitoare decît cele cu coaja albă. După ce se chinuise luni de zile, învăţase să spargă ouăle şi să le pună cu grijă în tigaie. În timp ce ouăle se prăjeau, unse pîinea cu un strat subţire de unt şi o puse în cuptor, căci nu-i plăcea pîinea prăjită pe prăjitor. În cele din urmă, aşternu pe masă un ştergar galben şi puse serviciul albastru de sare şi piper. Cu toate că mînca singur, judecătorul ţinea să nu fie o atmosferă deprimantă. Cînd totul fu gata, duse pe

rînd fiecare farfurie pe masă, folosind numai mîna cea bună. Între timp, cafeaua bolborosea vesel. Ca ultim amănunt, aduse maioneza din frigider şi puse cu grijă cîte puţin pe fiecare ou prăjit. Maioneza era făcută cu ulei mineral şi avea, slavă Domnului, puţine calorii. Judecătorul găsise o carte nemaipomenită, *Dieta fără efort*, pe care o tot consulta. Singurul neajuns era că uleiul mineral avea proprietăţi laxative şi trebuia deci să mănînce moderat, ca nu cumva să fie nevoit să se repeadă deodată pînă-n baie, lucru cu totul deplasat pentru un magistrat... mai ales dacă se găsea la tribunal, cum se şi întîmplase în două rînduri. Atent să-şi păstreze demnitatea, judecătorul se străduia să să înfrupte cu cumpătare din delicioasa maioneză săracă în calorii.

Şervetul galben, ca şi celelalte din acelaşi set pe care le folosea şi le îndrăgea, nelăsînd să fie spălate decît cu mîna, erau cele pe care le aşternuse cîndva pe tava în care îi ducea soţiei sale gustarea de dimineaţă. Serviciul albastru de sare şi piper fusese tot al ei, ca şi cafetiera de argint pe care judecătorul o folosea acum dimineaţa. Demult, pe cînd se obişnuise încetul cu încetul să se scoale foarte devreme, îşi pregătea gustarea de dimineaţă, după care aşeza cu dragoste pe tavă gustarea pentru soţia sa, repezindu-se uneori pînă-n grădină ca să culeagă cîteva flori cu care să împodobească tava. Apoi urca cu grijă în dormitor cu tava încărcată, iar dacă soţia sa mai dormea încă, o trezea cu sărutări, neputînd să-şi înceapă ziua fără gla-

sul ei blînd şi zîmbetul încurajator. (Numai după ce ea s-a îmbolnăvit, n-o mai trezea ; dar nu putea pleca la birou fără s-o vadă, aşa că uneori, spre sfîrşit, ajungea la tribunal abia după-amiaza.)

Înconjurat de lucrurile care-i aparţinuseră soţiei sale, cu durerea domolită de trecerea anilor, judecătorul nu se mai gîndea acum decît rareori cu bună ştiinţă la duduia Missy, mai cu seamă cînd îşi lua gustarea de dimineaţă. Folosea doar lucrurile ei, rămînînd uneori cu privirea fixă la serviciul albastru de sare şi piper, amorţit de mîhnire.

Neliniştea şi tulburarea îi sporeau totdeauna judecătorului pofta de mîncare, şi în dimineaţa asta parcă-i era mai tare foame ca oricînd. Nepotul său se întorsese acasă aproape la unu noaptea şi se urcase direct în dormitor, iar cînd judecătorul se dusese după el, băiatul îi spusese cu glas tăios, plin de furie, aproape strigînd : „Nu mă sîcîi, pentru Dumnezeu, nu mă sîcîi ! Nu poţi să mă laşi măcar o dată în pace ?“ Izbucnirea fusese atît de violentă şi de neaşteptată, încît judecătorul tăcuse şi aproape umil, se îndepărtase în picioarele goale, în cămaşa-i de noapte cu dungi. Chiar cînd îl auzi mai tîrziu pe Jester plîngînd şi suspinînd, nu îndrăzni să se ducă la el.

Din aceste motive bine întemeiate, judecătorul se simţea în dimineaţa asta hămesit. Mîncă mai întîi albuşurile — care nu-i prea plăceau — apoi amestecă cu grijă gălbenuşurile cu maioneză, presără piper şi le întinse cu grijă pe pîi-

nea prăjită. Se ospătă cu poftă căutînd să se stăpînească, după ce-şi aşezase cu grijă mîna beteagă pe masă în jurul porţiei raţionate, de parcă ar fi vrut s-o apere de cine ştie ce agresor. După ce termină de mîncat ouăle cu pîinea prăjită, veni la rînd cafeaua, pe care o turnase încetişor în cafetiera de argint a soţiei sale. Îndulci cafeaua cu zaharină, suflă peste ea ca s-o mai răcească, şi începu să soarbă încet. După prima ceaşcă, îşi pregăti întîiul trabuc de dimineaţă.

Se făcuse aproape şapte, şi cerul era o boltă azurie de o dulceaţă nespusă, prevestind o zi senină şi frumoasă. Judecătorul îşi împărţea drăgăstos atenţia între cafea şi prima ţigară de foi. Cînd avusese atacul acela „mic“ de apoplexie şi doctorul Tatum îi interzisese ţigările şi băutura, judecătorul se simţise la început teribil de necăjit. Se furişa în baie ca să fumeze şi în cămară ca să bea. Se certa tot timpul cu doctorul, cînd deodată, ca o ironie a soartei, doctorul murise — un abstinent înveterat care nu fumase niciodată şi nu băuse decît la ocazii rare cîte o înghiţitură. Deşi moartea doctorului îl îndurerase — şi a fost printre cei care l-au plîns cel mai mult — după ce trecuse şocul morţii, simţise o tainică uşurare, atît de subtilă încît nici nu-şi dădea seama ce i se întîmplă. Dar la o lună după moartea doctorului, fuma trabuc în public şi bea pe faţă ca pe vremuri ; ca o măsură de precauţie, însă, se mulţumea cu şapte ţigări de foi pe zi şi cu o jumătate de litru de whisky.

După ce-şi luă gustarea, bătrînul judecător se simţi tot flămînd. Luă *Dieta fără efort*, care se afla pe un raft în bucătărie, şi începu s-o cerceteze, înfometat. Citi încîntat că un hering destul de mare avea douăzeci de calorii, şi o legătură de sparanghel doar cinci, iar un măr de mărime mijlocie, o sută. Dar deşi toate astea îl consolau oarecum, se simţea destul de amărît, căci ar fi avut poftă de multă pîine prăjită, şiroind de unt, şi unsă cu gem de mure făcut de Verily. Îşi amintea ce apetisantă arăta pîinea rumenită şi simţea în gură murele dulci, pline de bobiţe. Deşi n-avea de gînd să-şi sape mormîntul cu dinţii, neliniştea care îi sporise pofta de mîncare îi slăbea în acelaşi timp şi voinţa ; tiptil, se îndreptă spre dulapul cu pîine, cînd ghiorăitul din pîntece îl făcu să se oprească cu mîna întinsă şi să pornească în grabă spre baia ce-i fusese instalată alături, după „micul" atac de apoplexie ; în drum, luă *Dieta fără efort*.

Cît timp rămase în baie, descoperi în carte reţeta de plăcintă de lămîie fără foaie (doar nouăzeci şi şase calorii dacă era făcută dietetic), gîndindu-se încîntat că o va pune pe Verily s-o prepare chiar în ziua aceea. Auzind zgomot în bucătărie, se grăbi să iasă din baie şi să coboare.

Inima sa, pe care şi-o simţea uşoară şi sprinţară ca a unui tînăr, se aşteptase să dea peste Jester. Dar cînd, chinuindu-se încă să-şi încheie cureaua, ajunse în bucătărie, nu găsi pe nimeni. O auzea doar pe Verily făcînd curăţenia de luni dimineaţa în odăile din faţă. Puţin cam dezamăgit, se apropie de fereastră îndreptîndu-şi

privirea spre cer, care strălucea acum limpede, cu seninul netulburat de nici un nor. Prin fereastra deschisă intra mireasma proaspătă, diafană, a florilor de vară. Bătrînul judecător regreta că terminase atît de curînd cu gustarea de dimineață, pentru că acum nu mai avea nimic de făcut, decît să aștepte „Milan Courier".

Cum așteptarea este la fel de greu de suportat la bătrînețe ca și în copilărie, își luă ochelarii din bucătărie (avea ochelari și în bibliotecă, și în dormitor, în afară de cei de la tribunal) și începu să citească „Ladies' Home Journal". De fapt, nici nu citea revista, ci se uita la poze. Admiră, astfel, o ilustrație minunată înfățișînd un tort de ciocolată, iar pe pagina următoare era alta care făcea să-ți lase gura apă — o plăcintă cu nucă de cocos, preparată cu lapte condensat. Judecătorul răsfoi revista uitîndu-se pe rînd la poze. Apoi, rușinat parcă de lăcomia sa, își aminti că în afară de ilustrații „Ladies' Home Journal" era o revistă excelentă. (Cu mult superioară îngrozitoarei „Saturday Evening Post", ai cărei editori netrebnici nici nu catadicsiseră să citească povestirea pe care le-o trimisese cîndva.) Găsi cîteva articole serioase despre sarcini și despre nașteri care-i plăcură, și de asemenea eseuri interesante despre educația copilului, pe care judecătorul le aprecie prin prisma propriei sale experiențe. Mai găsi și articole despre căsătorie și divorț, care ar fi putut să-i folosească și lui ca magistrat, dacă gîndurile nu i-ar fi fost absorbite de planurile unui mare om de stat. În sfîrșit, mai erau și citate, înca-

drate în chenar şi inserate în mijlocul povestirilor — citate din Emerson, și din diferiți mari gînditori ai lumii. Cu cîteva luni în urmă citise într-un chenar citatul : „Cum *poate* cineva să fie mort cu adevărat, cînd îl mai simt pribegind prin inima mea ?" Era dintr-o veche legendă indiană, şi judecătorul nu-l putuse uita. Văzuse în imaginație un indian ars de soare, mergînd fără zgomot, cu picioarele goale prin pădure, şi auzise fîşîitul uşor al unei canoe. Nu plînsese la moartea soției sale, şi nu mai plîngea nici din cauza regimului pe care-l ţinea. Cînd sistemul nervos şi canalele lacrimale îl făceau să plîngă, se gîndea la fratele său Beau, şi Beau era ca un paratrăsnet care îi putea culege şi dirija negreşit lacrimile pînă la pămînt. Beau fusese cu doi ani mai mare decît el şi murise cînd avea optsprezece ani. În copilărie, Fox Clane îl adorase pe fratele său, da, adorase pămîntul pe care acesta călca. Beau juca teatru, ştia să recite, era preşedintele Clubului Actorilor din Milan. Beau ar fi putut să fie orice. Apoi, într-o seară, venise acasă cu dureri în gît. A doua zi dimineaţa delira. Avea o infecţie la gît şi murmura întruna : „Mor Egiptule, mor, valul roşu al vieţii se scurge din mine". Apoi începu să cînte : „Mă simt, mă simt, mă simt ca luceafărul dimineţii ; mă simt, mă simt, mă simt ca luceafărul dimineţii. Hîş, muscă, nu mă sîcîi ! Hîş, muscă, nu mă sîcîi !" În cele din urmă, începuse să rîdă, deşi era greu să crezi că sunetul acela era rîs. Tînărul Fox începuse să tremure atît de tare, încît mama lui îl trimise în

odaia din dos. Era o odaie goală și întunecoasă, în care stătuseră copiii cînd avuseseră pojar, oreion și celelalte boli ale copilăriei, și unde, cînd erau sănătoși, puteau face cîtă gălăgie voiau. Judecătorul își aminti de un căluț de lemn uitat acolo, și de un băiat de șaisprezece ani care apucase strîns calul de lemn plîngînd în hohote — și chiar și acum cînd era un bătrîn de optzeci și cinci de ani, ar putea plînge oricînd doar gîndindu-se la durerea aceea de demult. Indianul pășind fără zgomot prin pădure și fîșîitul ușor al unei canoe. „Cum poate cineva să fie mort cu adevărat, cînd îl mai simt pribegind prin inima mea ?"

Jester coborî bocănind pe scări. Deschise frigiderul și își turnă în pahar suc de portocale. Tot atunci veni și Verily în bucătărie și se apucă să-i pregătească lui Jester gustarea de dimineață.

— Vreau trei ouă în dimineața asta, zise Jester. Bună, bunicule.

— Te simți bine astăzi, băiete ?

— Nu.

Judecătorul nu pomeni că-l auzise plîngînd noaptea, și nici Jester nu spuse nimic. Bătrînul se stăpîni și nu-l întrebă nici măcar unde fusese noaptea trecută. Dar cînd văzu în fața lui Jester atîtea bunătăți, voința i se frînse și luă o felie rumenă de pîine prăjită, pe care o unse cu unt și cu gem de mure. Suplimentul interzis de pîine prăjită îi frînse și mai mult voința, așa încît întrebă :

— Unde ai fost azi-noapte ? ştiind prea bine că n-ar fi trebuit să pună întrebarea.

— Fie că îţi dai seama sau nu, sînt acum un bărbat, zise Jester cu un glas cam piţigăiat, şi un bărbat are şi el nevoile lui.

Judecătorul, care se jena să discute asemenea probleme, se simţi uşurat cînd Verily îi turnă o ceaşcă de cafea. O bău în tăcere, neştiind ce să spună.

— Bunicule, ai citit vreodată *Raportul Kinsey* ?

Bătrînul judecător îl citise, găsind chiar în el o plăcere lascivă, după ce mai întîi îi înlocuise supracoperta cu cea a *Declinului şi prăbuşirii imperiului roman.*

— E o neghiobie şi o porcărie !

— Ba este un studiu ştiinţific.

— Ştiinţific, pe dracu. Studiez firea şi păcatele oamenilor de aproape nouăzeci de ani, şi n-am văzut niciodată aşa ceva.

— Poate că ar fi trebuit să-ţi pui ochelari.

— Cum îndrăzneşti să-mi vorbeşti în felul acesta, John Jester Clane ? Timp de aproape nouăzeci de ani, repetă judecătorul, căci începuse să cocheteze puţin cu vîrsta sa înaintată, am studiat păcatele omeneşti ca magistrat, şi natura umană ca orice om înzestrat cu o curiozitate firească.

— „Un studiu ştiinţific îndrăzneţ de o valoare nepreţuită“, zise Jester, citînd dintr-o recenzie.

— Nu-i decît curată pornografie.

— „Un studiu ştiinţific al vieţii intime a bărbatului."

— Cartea unui bătrîn neputincios şi scîrbos, declară bătrînul judecător, care savurase şi fusese încîntat de cartea vîrîtă între coperţile *Declinului şi prăbuşirii imperiului roman*, pe care n-o citise niciodată dar o ţinea expusă în biblioteca sa de la tribunal.

— Cartea demonstrează că băieţii de vîrsta mea nu mai sînt nişte copilaşi inocenţi, chiar şi cei mai mici decît mine, dar la vîrsta mea e necesară descătuşarea simţurilor — dacă e vorba de firi pătimaşe, vreau să spun.

Jester luase cartea de la biblioteca de împrumut şi îl şocase. O citise apoi a doua oară şi se simţise îngrijorat. Îi era grozav de teamă să nu fie cumva anormal şi spaima îl rodea pe dinăuntru. De nenumărate ori dăduse tîrcoale pe lîngă casa ţinută de Reba, dar nu simţise pornirea firească a simţurilor ; inima i se strîngea de teamă, căci dorea mai mult ca orice pe lume să fie la fel ca toţi ceilalţi băieţi. Citise undeva cuvintele „femeie desfrînată cu ochii ca două giuvaere", care i se păruseră teribil de frumoase şi îi furnicaseră simţurile ; dar ochii femeii pe care o văzuse în primăvara asta ieşind într-o seară din casa ţinută de Reba nu erau ca două giuvaere, ci doar tulburi şi umflaţi ; şi, dornic să se simtă răscolit de patimă ca orice om normal, nu văzuse totuşi la ea decît rujul cleios şi zîmbetul indiferent. Şi nici femeia cu părul de culoarea morcovului la care fusese astă-noapte nu avea cîtuşi de puţin „ochii ca două giuva-

ere". În sinea lui, Jeser își spunea că problema simțurilor era de fapt o amăgire, dar în dimineața asta, știind că trecuse în rîndul bărbaților, se simțea liber și plin de sine.

— Toate astea-s bune, vorbi judecătorul, dar în tinerețea mea ne duceam la biserică, luam parte la adunările tineretului și petreceam de minune. Făceam curte fetelor și dansam. Poți să mă crezi sau nu, băiete, dar pe vremea aceea eram unul dintre cei mai buni dansatori din Flowering Branch, plin de grație și mlădios ca o salcie. Pe atunci era la modă valsul. Dansam după „Povestiri din pădurea vieneză", „Văduva veselă", „Povestirile lui Hoffmann".

Și bătrînul judecător, așa corpolent cum era, începu să-și legene mîinile în ritm de vals și să mormăie ceva care-și închipuia că era o melodie :

„Minunată noapte, oh, mi-i-nunată noapte !"

— Nu ești deloc un introvertit, zise Jester cînd bunicul său își lăsă mîinile în jos și încetă să mai cîrîie.

Judecătorul, simțindu-se criticat, zise :

— Băiete, oricine are dreptul să cînte. Orice muritor are dreptul să cînte.

„Minunată noapte, oh, mi-i-nunată noapte !"

Era singura melodie frumoasă pe care putea să și-o amintească.

— Dansam ca o salcie și cîntam ca un înger.

— Tot ce se poate.

— Nici un „tot ce se poate". În tinerețe eram tot atît de sprinten și scînteietor ca tine și ca

taică-tău, pînă cînd m-a îngreunat corpolenţa, dar să ştii că am dansat, am cîntat şi m-am distrat de minune. N-am stat niciodată cu nasul în cărţi citind pe furiş tot felul de porcării.

— Exact asta am spus şi eu. Nu eşti introvertit din fire. Şi Jester adăugă : În orice caz, n-am citit pe furiş *Raportul Kinsey*.

— Dar eu l-am exclus din biblioteca publică.

— De ce ?

— Pentru că nu sînt numai cel mai de vază cetăţean din Milan, dar şi cel mai răspunzător. Nu pot lăsa ca ochi nevinovaţi să fie revoltaţi şi inimi senine să fie tulburate de o asemenea carte.

— Cu cît te ascult mai mult, cu atît mă întreb dacă n-ai picat din Marte.

— Din Marte ?

Bătrînul judecător rămase surprins, şi Jester o lăsă baltă.

— Dacă ai fi un introvertit, m-ai înţelege mai bine.

— De ce te tot cramponezi de cuvîntul acesta ?

Jester, care citise cuvîntul dar nu-l rostise pînă acum, regreta din suflet că nu-l folosise în seara trecută.

„Minunată noapte, oh, mi-inunată noapte !"

Nefiind un introvertit, bunicul său nu se întrebase niciodată dacă era normal sau nu. Prin mintea lui preocupată de cîntec şi dans nu trecuse vreodată gîndul dacă era normal sau ciudat.

Dacă avea să descopere că nu era normal, aşa cum pretindea *Raportul Kinsey,* Jester se jurase să-şi pună capăt zilelor. Nu, categoric, bunicul său nu era un introvertit, şi Jester dorea din tot sufletul să fi folosit termenul acesta în noaptea trecută. Extravertit, ăsta era cuvîntul care desemna noţiunea contrară... pe cînd el era un introvertit. Dar Sherman ? În orice caz, va folosi amîndoi termenii.

— Cartea aceea aş fi putut s-o scriu şi eu.

— Dumneata ?

— Păi, sigur. Adevărul e, Jester, că aş fi putut să fiu un mare scriitor, chiar unul foarte mare, numai să-mi fi pus mintea.

— Dumneata ?

— Nu mai tot repeta, băiete, ca un imbecil „Dumneata ? Dumneata ?“ Tot ce-ţi trebuie ca să fii un mare scriitor este sîrguinţa, imaginaţia şi darul de a te exprima.

— Dumneata ai destulă imaginaţie, bunicule.

Judecătorul se gîndea la *Pe aripile vîntului,* fiind convins că ar fi putut s-o scrie uşor. N-ar fi lăsat-o pe Bonnie să moară şi l-ar fi modificat oarecum pe Rhett Butler, ar fi scris o carte mai bună. Ar fi putut să scrie *Rămîi cu bine Amber,* chiar şi cu piciorul stîng... şi încă mult mai bine, mai subtil. *Bîlciul deşertăciunilor* l-ar fi putut scrie, de asemenea ; ce mai, vedea prin Becky ca prin sticlă. Ar fi putut să scrie şi cărţile lui Tolstoi, căci, deşi nu le citise, le văzuse la cinema. Şi Shakespeare ? Citise din Shakespeare la facultate şi chiar văzuse *Hamlet* în Atlanta. Cu actori englezi, vorbind cu accent englezesc,

firește. Era în primul an de căsătorie, și duduia Missy își pusese perlele și inelele primite la cununie. După trei reprezentații ale Festivalului Shakespeare din Atlanta, duduia Missy fusese atît de încîntată și de impresionată încît căpătase accent englezesc, păstrîndu-l încă o lună după ce s-au întors în Milan. Dar ar fi izbutit el oare să născocească ceva ca „A fi sau a nu fi" ? Uneori își zicea că da, și alteori că nu ; căci, la urma urmei, chiar și un geniu nu putea să facă orice, iar Shakespeare n-a fost niciodată membru al Congresului.

— Oamenii de specialitate tot discută paternitatea lui Shakespeare asupra operei sale. Unii au afirmat că un actor ambulant incult n-ar fi putut scrie niciodată asemenea versuri. Unii au spus că Ben Jonson ar fi scris piesele. Știu doar că aș fi putut să scriu și eu „Soarbe-mă numai din ochi, și eu te voi soarbe cu-ai mei." Sînt sigur că aș fi putut s-o fac.

— Oh, poți să faci tot felul de minuni, ba chiar și să mănînci castraveți stricați, murmură Jester.

— Ce-ai zis ?

— Nimic.

— ...și dacă Ben Jonson a scris „Soarbe-mă numai din ochi", și a scris și piesele lui Shakespeare, atunci...

După un efort prea mare de imaginație, judecătorul rămase pe gînduri.

— Vrei să spui că te compari cu Shakespeare ?

— Ei bine, poate că nu chiar cu marele bard, dar la urma urmei Ben Jonson a fost şi el un biet muritor.

Nemurirea, asta îl preocupa pe judecător. Pur şi simplu, nu putea concepe că va muri cu adevărat. Va trăi pînă la o sută de ani, dacă va ţine regim şi va evita excesele — regretă din tot sufletul felia în plus de pîine prăjită. Dar de ce să trăiască doar o sută de ani ? Nu scrisese oare în ziare despre indianul acela din America de Sud care avea aproape o sută cincizeci de ani — şi oare i-ar ajunge o sută cincizeci de ani ? Nu. Ceea ce dorea el era nemurirea. Nemurirea, ca Shakespeare, sau măcar ca Ben Jonson. În orice caz, să n-audă de cenuşă şi ţărînă cînd era vorba de Fox Clane.

— Ştiam că eşti cel mai mare vanitos din lume, dar nici prin cap nu-mi trecea că te compari cu Shakespeare sau cu Ben Jonson.

— Nu mă compar cu marele bard ; de fapt, am şi eu modestia mea. Oricum, nu m-am gîndit niciodată să mă fac scriitor, căci nu poţi fi toate deodată.

Jester, care fusese jignit fără milă în noaptea trecută, se purta şi el acum cu cruzime cu bunicul său, neluînd în seamă că era un om bătrîn.

— Da, cu cît te ascult mai mult, cu atît mă întreb dacă n-ai picat din Marte.

Şi Jester se ridică de la masă, lăsînd gustarea aproape neatinsă.

Judecătorul se ţinu după nepotul său.

— Din Marte ? repetă el. Vrei să spui că sînt de pe altă planetă ? Şi ridicînd glasul, aproape

că începu să țipe : Ei bine, află de la mine, John Jester Clane, că nu sînt de pe altă planetă, ci sînt de aici, de pe pămîntul acesta unde trăiesc și unde vreau să trăiesc. Rădăcinile mele merg pînă-n inima pămîntului acestuia. Poate că nu sînt încă nemuritor, dar așteaptă și-ai să vezi. Numele meu va fi asemenea celui al lui George Washington sau Abraham Lincoln — mai iubit decît cel al lui Lincoln, căci voi face în așa fel încît să fie îndreptate relele din țara mea.

— Oh, banii confederați... Am plecat.

— Așteaptă, băiete. Astăzi o să vină băiatul acela de culoare, și m-am gîndit că ai putea să mă ajuți să-l chestionăm.

— Știu, zise Jester.

Numai că el nu voia să fie de față cînd va veni Sherman.

— E băiat serios, îl cunosc bine, și o să mă ajute să țin regim, o să-mi facă injecțiile, o să-mi deschidă scrisorile, și în general o să fie secretarul meu particular. Băiatul va fi o mîngîiere pentru mine.

— Dacă acest Sherman Pew va fi o mîngîiere pentru dumneata, să-mi spui și mie.

— Îmi va citi... e băiat cult... poezii nemuritoare. Brusc, glasul îi răsună strident : Nu porcării murdare ca cele din cartea pe care am interzis-o la biblioteca publică. A trebuit s-o interzic, căci am o anumită răspundere, și sînt hotărît ca lucrurile să meargă bine în orașul acesta, și în statul acesta, ba chiar și în întreaga țară și în toată lumea, dacă aș putea.

Jester ieși din casă trîntind ușa.

Cu toate că nu pusese deșteptătorul să sune și ar fi putut foarte bine să mai stea în pat și să viseze cu ochii deschiși, izvorul de viață și de energie țîșnea din el cu putere în dimineața aceea. Vara asta minunată era a lui, și se simțea liber. După ce trînti ușa, Jester n-o luă la goană, ci porni agale, căci la urma urmei era în vacanța de vară și nu ardea nicăieri. Putea să se oprească locului și să privească lumea, putea să se gîndească în voie, putea să se uite cu toată disponibilitatea vacanței de vară la stratul de verbină care mărginea drumul. Se aplecă chiar și se uită la o floare viu colorată, și bucuria îl năpădi. Jester își pusese în dimineața asta hainele cele mai bune, și anume un costum alb de doc. Grozav i-ar fi plăcut să-i fi crescut puțin barba, ca să se poată bărbieri. Dar dacă nu-i va crește niciodată, ce va zice lumea despre el ? Cîteva clipe, bucuria vacanței se întunecă, pînă cînd gîndurile i se îndreptară în altă direcție.

Se îmbrăcase ca din cutie fiindcă știa că venea Sherman, și plecase de acasă trîntind ușa pentru că nu în felul acesta voia să-l întîlnească pe Sherman. În seara trecută nu fusese cîtuși de puțin spiritual ori scînteietor ; de fapt, se purtase ca un neghiob, și nu voia să-l întîlnească pe Sherman pînă cînd nu va fi spiritual și scînteietor. Cum avea s-o realizeze în dimineața asta, nu știa încă, dar va vorbi despre introvertiți și extravertiți... fără să știe unde îl va duce discuția. În ciuda faptului că Sherman nu era de acord cu el în privința avioanelor și nici

nu fusese impresionat aflînd că Jester pilota singur avionul, se îndreptă mașinal spre farmacia lui J. T. Malone și se opri la colț, așteptînd autobuzul care mergea spre aeroport. Fericit, încrezător, liber, își înălță brațele în sus și bătu din ele ca din aripi.

J.T. Malone, care-l văzu prin vitrina farmaciei gesticulînd astfel, se întrebă dacă la urma urmei băiatul nu era cam țicnit.

Jester încerca să fie spiritual și scînteietor, și se gîndi că va izbuti mai bine dacă va fi singur în avion. Era a șasea oară cînd zbura singur. Își concentră aproape toată atenția asupra instrumentelor. În văzduhul albastru și în bătaia vîntului, buna dispoziție îi spori, dar spiritual și scînteietor în conversație — nu știa dacă poate fi. Desigur, totul va depinde în mare măsură de ce va spune Sherman, iar el va trebui să întrețină conversația și nădăjduia din tot sufletul că va fi spiritual și scînteietor.

Aparatul cu care zbura Jester era un Moth deschis, și vîntul îi suflă spre spate părul cu reflexe roșcate. Dinadins nu-și luase cascheta, pentru că-i plăcea să simtă soarele și vîntul. Își va pune cascheta cînd se va duce acasă, unde-l va întîlni pe Sherman. Se va purta indiferent și preocupat — un aviator cu cascheta. După jumătate de oră de zbor în azurul bătut de vînt și strălucind în soare, începu să se gîndească la aterizare. Înălțîndu-se cu grijă, rotindu-se ca să-și ia distanța cuvenită, nu mai lăsă loc în gîndurile sale nici pentru Sherman, simțindu-se răspunzător de propria sa viață și de avionul de

antrenament. Ateriză cu zdruncinături, dar după ce-și puse cascheta și sări jos cu o mișcare grațioasă, tare ar fi dorit să-l vadă cineva.

Întoarcerea cu autobuzul de la aeroport îl făcea întotdeauna să se simtă înghesuit, și vechiul autobuz era greoi și grozav de îngust în comparație cu văzduhul ; și cu cît zbura mai mult cu avionul, cu atît mai tare era încredințat că orice adult are datoria morală să învețe să zboare, indiferent de părerile lui Sherman Pew.

Coborî din autobuz la colțul farmaciei lui J. T. Malone, care se afla în centrul orașului. Își lăsă privirile să rătăcească în toate direcțiile. La colțul următor se afla filatura Wedwell. Prin fereastra deschisă de la subsol ieșeau aburii de la vopsitorie, formînd dîre șerpuite în aerul înăbușitor. Ca să-și mai dezmorțească picioarele, porni agale prin cartierul comercial al orașului. Trecătorii căutau răcoarea tendelor și, cum era aproape de prînz, umbrele lor apăreau teșite și micșorate pe trotuarul însorit. Haina, cu care nu era obișnuit, îl înfierbîntase, așa cum mergea prin oraș salutînd cunoscuții ; roși de mirare și mîndrie cînd Hamilton Breedlove de la First National Bank îl salută ducînd mîna la pălărie — probabil fiindcă purta haină. După ce făcu un ocol, ajunse din nou la farmacia lui Malone, și se gîndi să ia o Coca-Cola cu vișine și gheață pisată. La colț lîngă stația autobuzului îl văzu pe Wagon, o adevărată figură a orașului, șezînd la umbră cu șapca lîngă el pe trotuar. Wagon, un negru cu pielea mai deschisă la culoare, își pierduse amîndouă picioarele într-un

accident la joagăr şi era adus în fiecare zi de Grown Boy cu căruciorul, după care se aşeza şi cerşea în faţa prăvăliilor, la umbra tendelor. Cînd prăvăliile se închideau, Grown Boy îl ducea înapoi acasă cu căruciorul. Jester îi aruncă o monedă de cinci cenţi în şapcă, şi mai văzu acolo multe monede, ba chiar şi una de cincizeci de cenţi. Moneda asta era pusă de Wagon ca momeală, în speranţa unei mai mari generozităţi din partea trecătorilor.

— Ce mai faci, nene ?

— Destul de prost.

Grown Boy, care îşi făcea deseori apariţia la prînz, stătea alături şi se uita. Wagon avea astăzi pui fript, în loc de obişnuitul sandviş cu costiţă. Mînca puiul cu graţia leneşă şi delicată cu care mănîncă oamenii de culoare carnea de pui.

— Dă-mi şi mie o bucată de pui, se milogi Grown Boy, deşi mîncase de prînz.

— Şterge-o, negrule.

— Sau nişte biscuiţi şi melasă ?

— Nu vezi că nu te bag în seamă ?

— Dă-mi măcar cinci cenţi să-mi iau un cornet de îngheţată.

— Şterge-o, negrule. Te învîrţi în jurul meu ca o pacoste.

Şi aşa aveau s-o ţină întruna — Jester o ştia. Negrul mătăhălos, redus la minte, cerşind de la cerşetor. Pălării de pai salutîndu-se, ţîşnitoare de apă separate pentru albi şi pentru negri în piaţa tribunalului, troaca şi stîlpul de priponit

catîrii, muselină şi doc alb şi salopete zdrenţăroase. Milan. Milan. Milan.

Cînd Jester intră în farmacia răcoroasă slab luminată, îl văzu pe domnul Malone în cămaşă, în dosul tejghelei cu răcoritoare.

— Puteţi să-mi daţi o Coca-Cola, domnule ?

Băiatul, exagerat de politicos, părea cam excentric, şi Malone îşi aminti de felul trăsnit în care dăduse din mîini pe cînd aştepta autobuzul spre aeroport.

În timp ce domnul Malone îi turna Coca-Cola, Jester se îndreptă agale spre balanţa de pe tejghea şi se opri lîngă ea.

— Balanţa aceea nu funcţionează, îl lămuri domnul Malone.

— Scuzaţi-mă, zise Jester.

Malone se uită la Jester cu mirare. De ce-o fi spus asta ? Trebuie să fii cam trăsnit ca să te scuzi că balanţa farmaciei nu funcţionează. Era categoric trăsnit.

Milan. Unii erau mulţumiţi să trăiască şi să moară în Milan , făcînd doar cîte o scurtă vizită la rudele sau cunoscuţii din Flowering Branch, Goat Rock sau alte orăşele de prin apropiere. Unii erau mulţumiţi să trăiască şi să moară şi să fie îngropaţi în Milan. Jester Clane nu făcea însă parte dintre aceştia. Poate că era o minoritate formată dintr-unul singur, dar categoric *nu* făcea parte dintre aceştia. Jester se frămînta enervat în timp ce aştepta, iar Malone se uita la el.

— Poftim, zise Malone așezînd pe tejghea băutura spumoasă și rece.

— Mulțumesc, domnule.

Cînd Malone se duse în odaia din spate unde se preparau rețetele, Jester sorbi din băutura de la gheață, meditînd în continuare asupra orașului. Începuseră căldurile cele mari, cînd toți umblau în cămașă cu excepția pedanților inveterați care-și puneau haina chiar și cînd se duceau numai la ceainăria Criket sau la cafeneaua New York. Cu paharul de Coca-Cola în mînă, Jester se îndreptă agale spre ușa deschisă. Următoarele cîteva momente aveau să i se întipărească pe vecie în minte. Totul se desfășură caleidoscopic, ca într-un coșmar, prea repede și năvalnic ca să poată fi pe deplin înțeles pe moment. Mai tîrziu, Jester își dădu seama că era răspunzător de crimă și conștiința acestui fapt aduse după sine și alte răspunderi. Clipele acestea în care elanul și inocența fură mînjite, clipele acestea cu care totul păru să se sfîrșească, aveau să-l salveze cîteva luni mai tîrziu de la o altă crimă — de fapt, aveau să-i mîntuie însuși sufletul.

Între timp Jester, cu Coca-Cola în mînă, privea cerul albastru strălucitor și soarele arzător al amiezii. La filatura Wedwell sună sirena de prînz, și imediat muncitorii se răspîndiră să-și ia masa. „Drojdia simțitoare a pămîntului", cum le zicea bunicul său, care avea însă și el destule acțiuni ale filaturii Wedwell, cotate mai mult decît satisfăcător. Salariile crescuseră, așa încît în loc să-și aducă sufertașe cu mîncare, mun-

citorii își puteau îngădui acum să mănînce pe la bufeturi. Cînd era mic, Jester se uita cu teamă la oamenii în salopetă, îngrozit de sărăcia și mizeria din cartierul muncitoresc. Chiar și acum nu-i plăceau muncitorii aceştia de la filatură îmbrăcați în salopete albastre care mesteau tot timpul tutun.

Între timp, lui Wagon nu-i mai rămăseseră de mîncat decît două bucăți din pui — gîtul și spatele. Cu gingășie drăgăstoasă, începu cu gîtul, sugînd cu poftă oasele și zgîrciurile.

— Dă-mi măcar o fărămiță, se milogi iarăși Grown Boy.

Se uita cu jind la bucata de pui și mîna lui neagră-cafenie schiță gestul să înhațe. Wagon înghiți dumicatul și scuipă pe bucata de pui ca să fie sigur că n-o să i-o ia. Asta îl scoase din sărite pe Grown Boy. Jester văzu cum ochii lui negri se aţintiră cu lăcomie asupra mărunţişului din șapca de cerșit. Un imbold brusc îl făcu să strige : „Nu, nu !", dar glasul îi fu acoperit de dangătul orologiului care tocmai bătea douăsprezece. În mintea lui se învălmășeau tot felul de senzații : lumina orbitoare, bătăile orologiului și rumoarea amiezii ; și apoi, totul se întîmplă atît de repede, de năvalnic, încît Jester nici nu putu înțelege în prima clipă. Grown Boy înșfăcă banii din șapca cerșetorului și o luă la goană.

— Puneți mîna pe el ! Puneți mîna pe el ! răcni Wagon, înălțîndu-se pe cioturile înfășurate în bucăți de piele și săltîndu-se de pe un ciot pe altul, în furia-i neputincioasă. Jester se

repezi după Grown Boy. Muncitorii de la filatură, văzînd un alb îmbrăcat în costum alb alergînd după un negru, porniră şi ei după el. Poliţistul din colţul străzii, observînd vînzoleala mulţimii, se grăbi într-acolo. Cînd Jester îl apucă de guler pe Grown Boy, străduindu-se să-i ia banii din pumnul strîns, mai mult de jumătate de duzină de oameni se băgară în încăierare, fără să ştie despre ce era vorba.

— Prindeţi-l pe negru ! Puneţi mîna pe ticălosul de negru !

Poliţistul îşi croi drum prin mulţime cu ajutorul bastonului de cauciuc şi, ajungînd lîngă Grown Boy, îl izbi în cap, în timp ce acesta se zbătea disperat să scape. Puţini auziră lovitura, dar Grown Boy se muie deodată şi căzu jos. Mulţimea se dădu la o parte, curioasă. Nu se vedea decît o dîră subţire de sînge pe ţeasta neagră, dar Grown Boy era mort. Flăcăul acesta, lacom, neastîmpărat, nerod, care niciodată n-avusese parte de prea multă înţelegere, zăcea pe trotuarul din Milan — potolit pe veci.

Jester se aruncă asupra negrului.

— Grown ? îl imploră el.

— E mort, zise cineva din mulţime.

— Mort ?

— Da, adeveri poliţistul după cîteva clipe. Şi voi, hai împrăştiaţi-vă cu toţii.

După ce îşi făcu astfel datoria, se duse la telefonul public din farmacie şi chemă o ambulanţă, deşi văzuse că nu mai era nimic de făcut. Cînd se întoarse înapoi, mulţimea se retrăsese

în umbra prăvăliilor, și numai Jester mai rămăsese lîngă trupul lui Grown Boy.

— E mort cu-adevărat ? întrebă Jester și atinse cu mîna obrazul cald încă.

— Nu-l atinge, îl preveni polițistul.

Apoi polițistul îl puse pe Jester să-i povestească ce se întîmplase, luîndu-și în mînă carnețelul. Jester începu o relatare încurcată — își simțea capul gol ca un balon.

Sirena ambulanței sfîșie liniștea după-amiezii. Un internist în halat alb sări jos și puse stetoscopul pe pieptul lui Grown Boy.

— E mort ? întrebă polițistul.

— Mort de-a binelea, zise internistul.

— Sînteți sigur ? nu se lăsă Jester.

Internistul se uită la Jester și văzu pălăria lui de pai căzută pe jos.

— E pălăria dumitale ?

Jester ridică de jos pălăria care se murdărise. Interniștii în halate albe duseră trupul lui Grown Boy la ambulanță.

Totul se petrecuse atît de repede și fusese atît de cumplit, ca într-un coșmar, încît Jester porni încet spre farmacie ținîndu-se cu mîna de cap. Polițistul veni după el.

Wagon, care continua să-și mănînce puiul fript pe care scuipase, întrebă :

— Ce s-a întîmplat ?

— Nu știu, zise polițistul.

Jester își simțea capul gol. Oare avea să leșine ?

— Mi-e rău.

Polițistul, bucuros să facă ceva, îl duse spre un scaun din farmacie și zise :

— Șezi aici și lasă-ți capul între picioare.

Jester îl ascultă și cînd capul i se limpezi, se ridică, deși mai era încă foarte palid.

— Totul a fost numai din vina mea. Dacă n-aș fi fugit după el și dacă toți oamenii nu s-ar fi îngrămădit peste noi... Apoi, întorcîndu-se spre polițist : Și de ce l-ai lovit atît de tare ?

— Atunci cînd îți croiești drum prin mulțime cu bastonul, nu știi cît de tare lovești. Nici mie nu-mi place violența. Poate că nici n-ar fi trebuit să mă fac polițist.

Între timp Malone îl chemase la telefon pe bătrînul judecător să vină și să-și ia nepotul, care acum plîngea din cauza șocului.

Cînd Sherman Pew sosi cu mașina ca să-l ia acasă, Jester se lăsă condus pînă la mașină, căci acum nu se mai gîndea deloc să facă impresie asupra lui Sherman. Polițistul tot încerca să explice ce se întîmplase. După ce ascultă, Sherman spuse doar atît :

— Grown Boy ăsta a fost toată viața cam slab de minte. După părerea mea, dacă aș fi fost redus ca el, aș fi zis că-i bine să mi se întîmple ce i s-a întîmplat lui. Caut întotdeauna să mă pun în locul altora.

— Ai face mai bine să taci din gură, îl repezi Jester.

În casa judecătorului era mare plînset și frămîntare cînd sosiră. Verily îl jelea pe nepotul ei, iar judecătorul căuta să-i aline durerea bătînd-o stîngaci pe umăr. O trimiseră acasă la ai

ei, ca să-şi plîngă în voie durerea şi să bocească moartea neaşteptată a bietului băiat.

Înainte de a fi aflat de vestea nenorocită, judecătorul avusese o dimineaţă fericită şi rodnică. Lucrase cu rîvnă ; nu fusese o zi de trîndăvie plină de plictiseală, de scurgere nesfîrşită a timpului, atît de greu de suportat la bătrîneţe ca şi în copilărie. Sherman Pew părea să-i întreacă toate aşteptările. Nu numai că băiatul ăsta de culoare era foarte isteţ, înţelegînd imediat tot ce-i explica despre insulină şi injecţii şi jurînd să păstreze secretul, dar avea şi imaginaţie, vorbea despre regim şi substituirea caloriilor şi aşa mai departe. Cînd judecătorul îl asigură că diabetul nu era molipsitor, Sherman spuse : „Ştiu totul despre diabet. A avut şi fratele meu. Trebuia să-i cîntărim mîncarea pe o mică balanţă de precizie. Fiecare îmbucătură." Judecătorul îşi aminti imediat că Sherman era copil găsit, şi rămase o clipă surprins de afirmaţia lui, dar nu spuse nimic.

— Ştiu totul şi despre calorii, domnule judecător, întrucît sînt un oaspete în casa lui Zippo Mullins, şi sora lui a trebuit să ţină regim. Îi băteam piureul de cartofi cu lapte smîntînit şi îi preparam jeleul. Da, dom'le, ştiu totul despre orice fel de regim.

— Crezi că ai fi bun de secretar particular ?

— Cum adică, domnule judecător ?

— Un fel de secretar pentru toate treburile.

— Oh, un secretar grozav, se lăudă Sherman, cu glasul plin de entuziasm. Mi-ar plăcea teribil aşa ceva.

— Hapciu, strănută judecătorul ca să-şi ascundă încîntarea. Am o corespondenţă destul de voluminoasă, multe scrisori serioase, profunde, şi altele mai puţin importante.

— Ador să scriu scrisori şi am o scriere frumoasă.

— Vrei să spui, caligrafie, zise judecătorul.

— Unde sînt scrisorile, domnule ?

— În cartoteca mea din biroul de la tribunal.

— Doriţi să vi le aduc ?

— Nu, se grăbi să spună judecătorul, întrucît răspunsese la toate scrisorile.

De fapt, asta era principala lui ocupaţie cînd se ducea dimineaţa la birou — aceasta şi răsfoirea ziarelor „Flowering Branch Ledger“ şi „Milan Courier“. Săptămîna trecută, într-una din zile nu primise nici o scrisoare importantă — doar anunţul publicitar al unei firme pentru echipament de camping care, oricum, probabil că-i era destinată lui Jester. Dezamăgit că nu sosiseră scrisori mai importante, judecătorul răspunsese anunţului, punînd întrebări amănunţite despre sacii de dormit şi despre calitatea tigăilor de voiaj. Plictiseala şi lipsa de variaţie a zilelor bătrîneţii îl sîcîiseră de multe ori. Dar nu astăzi ; în dimineaţa asta, cu Sherman lîngă el, era plin de avînt, capul zbîrnîindu-i pur şi simplu de tot felul de proiecte.

— Azi-noapte am stat pînă aproape în zori ca să scriu o scrisoare, zise Sherman.

— O scrisoare de dragoste ?

— Nu.

Sherman se gîndea la scrisoarea pe care o dusese la poştă în dimineaţa asta. La început adresa îl pusese în încurcătură, apoi scrisese : „Doamnei Marian Anderson, pe treptele Monumentului lui Lincoln." Dacă nu era acolo, tot o vor găsi şi i-o vor înmîna ! „Mamă... Mamă... îşi spunea el, eşti prea celebră ca să nu te găsească."

— Scumpa mea soţie spunea întotdeauna că scriam cele mai minunate scrisori de dragoste din lume.

— Eu nu-mi pierd timpul cu scrisori de dragoste. Scrisoarea aceea lungă pe care am scris-o azi-noapte era ca să mă interesez de cineva.

— Compunerea unei scrisori e o artă în sine.

— Ce fel de scrisoare doriţi să vă scriu astăzi ? Şi Sherman adăugă, nesigur: Nu o scrisoare de dragoste, îmi închipui.

— Sigur că nu, prostule. E o scrisoare în legătură cu nepotul meu. O petiţie, aş putea spune.

— Petiţie ?

— Vreau să-l rog pe un vechi prieten şi coleg din Congres să aranjeze înscrierea băiatului la Academia Militară West Point.

— Înţeleg.

— Trebuie s-o formulez mai întîi cu grijă în minte. Sînt cele mai migăloase dintre toate — vreau să spun petiţiile.

Judecătorul închise ochii şi îşi apăsă cu degetul gros şi cu cel arătător pleoapele, chibzuind. Era un gest care sugera aproape suferinţa, dar în dimineaţa asta judecătorul uitase

ce-i suferința ; căci, după ani întregi de plictiseală și nesfîrșite ore pustii, bucuria nemărginită de a avea scrisori importante de compus și un veritabil secretar la dispoziție îl făcea iarăși vioi ca un copil. Rămase atît de mult timp încruntat și nemișcat, încît Sherman se alarmă.

— Vă doare capul ?

Judecătorul tresări și se îndreptă din spate.

— Slavă Domnului, nu. Întocmeam doar schema scrisorii. Mă gîndeam la cel căruia îi scriu, la diferite împrejurări din viața lui prezentă și trecută. Tocmai mă gîndeam la omul căruia vreau să-i scriu.

— Cine e ?

— Senatorul Thomas din partea statului Georgia. Scrie adresa : Washington, D. C.

Sherman muie de trei ori penița în călimară și netezi cu grijă hîrtia, emoționat la gîndul că scrie unui senator.

— „Dragă prietene și coleg Tip Thomas."

Sherman muie din nou penița și se apucă să scrie, începînd prin a face o înfloritură.

— Da, domnule ?

— Stai liniștit, mă gîndesc... Continuă acum.

Sherman scrise ultimele cuvinte, dar judecătorul îl opri :

— Asta nu trebuia s-o scrii. Ia-o de la început. Cînd spun : „continuă" sau altceva în genul ăsta, nu trebuie să le așterni pe hîrtie.

— Credeam că îmi dictați.

— Dar, pentru Dumnezeu, mai folosește-ți și capul.

— Folosesc capul, dar cînd îmi dictaţi ceva, e normal să scriu.

— Hai s-o luăm de la început. Va să zică, începi aşa : „Dragă prietene şi coleg Tip Thomas." Ai înţeles ?

— Nu trebuie să scriu „ai înţeles", nu-i aşa?

— Sigur că nu.

Judecătorul se întrebă dacă nu cumva secretarul său nu era chiar atît de strălucit pe cît bănuise la început, iar Sherman se întrebă dacă bătrînul nu era ţicnit. Aşa încît amîndoi se priveau bănuindu-se de deficienţă mintală. Treaba mergea prost, la început.

— Nu scrie asta în scrisoare. Vreau doar să mă pun mai întîi de acord cu tine.

— Ei bine, puneţi-vă de acord.

— Un bun secretar trebuie să se priceapă să aştearnă totul în scrisoare sau în actul pe care-l scrie, dar să nu înregistreze reflecţii personale sau, cu alte cuvinte, gîndurile care-mi trec prin minte şi care au prea puţină legătură cu numita scrisoare. Din păcate, băiete, mintea mea gîndeşte prea repede şi prin cap îmi trec atîtea idei răzleţe, care nu corespund întotdeauna unui anumit curs al gîndurilor.

— Înţeleg, domnule, zise Sherman, care-şi spunea că slujba nu era chiar ceea ce îşi închipuise.

— Puţini oameni mă înţeleg, zise judecătorul cu simplitate.

— Cu alte cuvinte, vreţi să vă citesc gîndurile ca să ştiu ce să scriu în scrisoare şi ce nu.

— Nu să-mi citești gîndurile, se răsti judecătorul indignat, ci să pricepi din intonațiile vocii ce anume e reflecție personală și ce nu.

— Mă pricep grozav să citesc gîndurile.

— Vrei să spui că ești o fire intuitivă ? Și eu la fel.

Sherman nu ştia ce înseamnă intuitiv, dar îşi spuse că stînd pe lîngă bătrînul judecător, se va alege cu un vocabular nemaipomenit.

— Să ne întoarcem acum la scrisoare, zise judecătorul impasibil. Scrie după introducere : „Recent am aflat că..." Judecătorul se întrerupse și continuă apoi cu glas mai scăzut, iar Sherman, care citea gîndurile judecătorului, nu aşternu pe hîrtie : Cît de recent o fi însemnînd recent, băiete ? Unu — doi — trei ani ? Cred că a fost acum zece ani.

— În acest caz, n-aş spune recent.

— Ai foarte multă dreptate, rosti judecătorul cu glas ferm. O să încep scrisoarea cu totul în alt fel.

Pendula aurită din bibliotecă bătu de douăsprezece ori.

— E amiază.

— Da, zise Sherman rămînînd cu tocul în mînă, în aşteptare.

— La amiază îmi întrerup strădaniile, ca să-mi beau primul păhărel al zilei. E privilegiul unui om bătrîn.

— Doriți să vi-l pregătesc eu ?

— Ar fi foarte amabil din partea ta, băiete. Ai vrea puțin whisky cu apă ?

— Whisky cu apă ?

— Știi, nu sînt un băutor solitar. Nu-mi place să beau singur.

Într-adevăr, pe vremuri obișnuia să cheme grădinarul, pe Verily sau pe oricare altcineva ca să bea cu el. De cînd Verily nu mai bea iar grădinarul murise, judecătorul era silit de multe ori să bea singur, dar nu-i făcea plăcere.

— Hai, bea un păhărel, ca să-mi ții de urît.

Era o parte grozavă a slujbei, la care Sherman nu se gîndise.

— Aș fi încîntat, domnule, zise el. Cît să torn din fiecare ?

— Juma'-juma', și nu prea plin.

Sherman se duse în grabă la bucătărie ca să prepare băuturile. Era îngrijorat în legătură cu prînzul. Dacă beau împreună și atmosfera devenea amicală, nu-i va conveni să fie trimis la bucătărie ca să mănînce cu bucătăreasa. Știa că așa se va întîmpla, dar nu-i convenea. Repetă cu grijă în gînd cum va răspunde : „Nu mănînc niciodată la prînz", sau : „Am mîncat atît de mult dimineața, încît nu mi-e foame." Turnă din fiecare băutură cum i se spusese — juma'-juma' — și se întoarse în bibliotecă.

După ce judecătorul sorbi din băutură și plescăi din limbă, zise :

— Asta-i *ex cathedra.*

— Poftim ? făcu Sherman.

— Așa spune Papa cînd vorbește pe față. Vreau să-ți fie limpede că nimic din ce-ți spun acum, cînd ne bem paharele, nu va fi trecut în scrisoare. Prietenul meu Tip Thomas are o nouă tovarășă de viață. Vreau să spun că și-a luat a

doua nevastă. În general, nu sînt de acord cu cei ce se recăsătoresc, dar dacă stau să mă gîndesc bine, nu pot să nu spun : „Trăiește și lasă-i și pe alții să trăiască". Înțelegi, băiete ?

— Nu, domnule. Nu prea înțeleg.

— Mă întreb dacă să omit cea de a doua căsătorie și să vorbesc de prima lui soție. Să-i vorbesc elogios despre prima soție și să nu-i pomenesc nimic despre cea de-a doua.

— N-ar fi mai bine să nu pomeniți de nici una ?

Judecătorul își dădu capul pe spate.

— Arta corespondenței cere ca mai întîi să te interesezi cu amabilitate de sănătate, să întrebi ce-i face soția, și așa mai departe, și abia apoi să treci la adevăratul subiect al scrisorii. Și judecătorul mai bău puțin, fericit, fără să-și dea seama de micul miracol care se petrecea cu el.

Cînd sună telefonul, nu putu înțelege de la început. Îi vorbea J. T. Malone, dar ceea ce spunea părea să nu aibă nici un sens.

— Grown Boy ucis într-o încăierare pe stradă... și Jester a luat parte la încăierare ? repetă el. Am să trimit pe cineva să-l ia pe Jester de la farmacie. Se întoarse spre Sherman : Sherman, vrei să te duci cu mașina pînă la farmacia domnului Malone și să-l iei pe nepotul meu ?

Sherman, care nu condusese în viața lui o mașină, acceptă încîntat. Văzuse destui șoferi conducînd, și era convins că poate s-o facă și

el. Judecătorul își lăsă pe masă paharul și se duse la bucătărie.

— Verily, începu el, am o veste proastă pentru tine.

Aruncînd o scurtă privire bătrînului judecător, Verily întrebă :

— Cine-a murit ? Și cum judecătorul nu-i răspunse, urmă : Sora Bula ?

Cînd judecătorul îi spuse că era vorba de Grown Boy, Verily își aruncă șorțul peste cap, și începu să plîngă cu suspine.

— Și nici măcar n-a avut parte, bietul băiat, de nițică minte cît a trăit.

Spunînd asta, Verily încerca parcă să explice adevărul cel mai sfîșietor în legătură cu întîmplarea lipsită de sens care o cutremurase.

Judecătorul tot încerca cu stîngăcie s-o consoleze bătînd-o ușor pe spate. Se duse apoi în bibliotecă, își termină paharul, îi bău și pe-al lui Sherman, din care acesta doar gustase, și apoi se duse la ușa de la intrare să-l aștepte pe Jester.

Atunci abia își dădu seama de micul miracol care i se întîmplase. De cincisprezece ani, în fiecare dimineață aștepta ziarul „Milan Courier", și așa cum stătea în bucătărie sau în bibliotecă, inima îi tresărea cînd auzea poștașul. Astăzi, însă, era prima dată după atîția ani cînd nici nu se mai gîndise măcar la ziar, fiind atît de ocupat. Vesel, bătrînul judecător coborî șchiopătînd cele cîteva trepte ca să ia exemplarul din „Milan Courier".

6

CUM VIAȚA ESTE alcătuită din nenumărate miracole zilnice, dintre care cele mai multe trec neobservate, Malone băgă de seamă un mic miracol ce se petrecuse în aceste luni de tristețe, și rămase surprins. Se trezea în fiecare dimineață cu o spaimă nedeslușită. Ce era lucrul acela îngrozitor care avea să i se întîmple? Cum era? Cînd? Unde? În cele din urmă, cînd adevărul năprasnic se năpustea asupră-i, chinul era atît de mare încît nu mai putea să rămînă culcat; trebuia să se dea jos din pat și să rătăcească prin hol și prin bucătărie, să umble fără nici un rost, doar să umble, să aștepte. Ce să aștepte? După discuția cu judecătorul, își umpluse congelatorul frigiderului cu ficat de vițel și de vacă, și în fiecare dimineață, cînd lumina electrică încă se mai lupta cu zorile, își prăjea o bucată din ficatul acela îngrozitor. Nu-i plăcuse niciodată ficatul, nici măcar ficatul de pui din fiecare duminică, după care se dădeau în vînt copiii. După ce se prăjea, împuțind toată casa, Malone îl înghițea cu scîrbă, bucățică cu bucățică. Însuși faptul că era atît de grețos îl consola puțin. Înghițea chiar și bucățile cu zgîrciuri, pe care alții le puneau pe marginea farfuriei. Și uleiul de ricin avea un gust scîrbos, dar era eficace. Din păcate doctorul Hayden nu-i indicase nici un tratament, oricît de scîrbos ar fi fost, pentru leucemie. Să-i spui unui om că are o boală incurabilă și

să nu-i recomanzi nici un tratament !... Întreaga ființă a lui Malone se revolta. Farmacist de aproape douăzeci de ani, prescrisese rețete pentru tot felul de necazuri cu care veniseră oamenii la el să se vaite : constipații, tulburări de rinichi, funingine în ochi și așa mai departe. Dacă simțea că situația îl depășea, îi spunea cinstit clientului să consulte un doctor, dar asta nu se întîmpla prea des... Malone simțea că era tot atît de bun ca orice doctor adevărat din Milan, și prescria rețete pentru nenumărate cazuri. El însuși pacient conștiincios, luînd scîrboasa *sal hepatica* și folosind linimentul Sloan cînd era nevoie, Malone mînca acum fiecare îmbucătură din ficatul scîrbos. Apoi aștepta în bucătăria viu luminată. Aștepta, ce ? Și cînd ?

Într-o dimineață spre sfîrșitul verii, Malone se trezea și în același timp se lupta să nu se trezească. Se străduia să se întoarcă iarăși în uitarea molatecă și dulce a somnului, dar nu izbutea. Păsărelele gălăgioase se treziseră și îi sfîșiau dulcele somn. În dimineața asta se simțea complet stors de putere. Spaima pe care i-o aducea trezirea se revărsa peste trupul său obosit și peste spiritul vlăguit. Trebuia să adoarmă la loc, cu orice preț. Avea să numere oi — oi negre, oi albe, oi roșii, toate îmbulzindu-se și țopăind cu cozile lor dolofane. Să nu se gîndească la nimic, oh, somn molatec și dulce ! N-o să se scoale să aprindă lumina, să rătăcească prin hol și bucătărie, să umble, să aștepte și să se teamă. N-o să prăjească în zori ficatul ăla îngrozitor, împuțind întreaga casă ca o bombă urît miro-

sitoare. Niciodată. Gata, s-a sfîrşit. Malone aprinse lampa de pe noptieră şi trase sertarul. Avea acolo somniferul pe care şi-l prescrisese singur. Erau patruzeci de capsule, ştia. Degetele tremurătoare lunecară printre capsulele colorate în roşu şi verde. Patruzeci, atîtea erau. N-o să se mai scoale în zori şi n-o să mai umble înspăimîntat prin casă. N-o să se mai ducă la farmacie numai pentru că se dusese zi de zi la farmacie, care era însăşi viaţa lui şi principalul mijloc de a-şi întreţine familia. Dacă J. T. Malone nu era singurul care întreţinea familia, existînd şi stocul de acţiuni Coca-Cola cumpărate de soţia lui cu propriii ei bani, ca şi cele trei case moştenite de ea de la maică-sa — bătrîna doamnă Greenlove care murise cu cincisprezece ani în urmă — dacă ţinînd seama de diferitele resurse ale soţiei sale nu era deci singurul care să asigure întreţinerea familiei, farmacia era totuşi principalul ei suport, iar el era, orice-ar spune unii, un bun cap de familie. Farmacia era prima prăvălie din Milan care se deschidea şi ultima care se închidea. Şi el rămînea acolo neclintit, ascultînd văicărelile clienţilor, prescriindu-le medicamente, servind băuturi răcoritoare şi îngheţate, preparînd reţete... destul ! destul ! De ce-o făcuse atîta vreme ? Ca un catîr bătrîn pus să tragă din greu ca să învîrtească o piatră de moară. Ducîndu-se apoi în fiecare seară acasă. Şi dormind în acelaşi pat cu nevastă-sa pe care încetase de mult s-o iubească. De ce ? Fiindcă nu mai avea un alt loc unde să se ducă în afară de farmacie ? Fiindcă nu mai avea un

alt loc unde să doarmă decît în pat alături de nevastă-sa ? Gata, ajunge ! N-o să se mai ducă la farmacie, n-o să mai doarmă lîngă nevastă-sa ! Întreaga-i existență searbădă i se așternu în fața ochilor, în timp ce mîngîia încet cu degetele capsulele de somnifer viu colorate.

Malone puse o capsulă în gură și bău jumătate de pahar de apă. Cîtă apă va trebui să bea ca să le înghită pe toate patruzeci ?

După prima capsulă mai înghiți încă una, apoi pe a treia. Trebui să se oprească, însă, ca să se ducă să-și umple din nou paharul cu apă. Cînd se întoarse în pat, avu chef de o țigară. În timp ce fuma, simți că i se face somn. Își mai aprinse o țigară — dar țigara îi căzu dintre degetele moi, căci J. T. Malone izbuti în cele din urmă să adoarmă la loc.

Dormi pînă la ora șapte, și toți în casă se sculaseră cînd se duse în bucătăria plină de forfotă. A fost una din puținele dimineți din viața sa cînd a renunțat să facă duș și să se bărbierească, de teamă să nu întîrzie la farmacie.

În dimineața aceea văzu cu ochii săi micul miracol, dar era prea agitat și grăbit ca să-i dea atenție. Ca să scurteze drumul, o luă prin curtea și prin poarta din dos — miracolul era acolo, dar ochii lui erau orbi în timp ce se îndrepta cu pași mari spre poartă. Și totuși, cînd ajunse la farmacie, se întrebă de ce s-o fi grăbit așa, căci nu-l aștepta nimeni. Dar asta era — își începuse ziua de lucru. Lăsă în jos cu zgomot tendele și dădu drumul la ventilator. Cînd intră primul client, ziua lui începuse, deși primul client nu

era altul decît Herman Klein, bijutierul de alături. Herman Klein intra și ieșea din farmacie toată ziua, ca să bea Coca-Cola. Își păstra și o sticlă cu băutură în odăița din spate a farmaciei, căci nevastă-sa nu putea suferi băutura și acasă nu-l lăsa să bea. Așa încît Herman Klein își petrecea toată ziua la prăvălie, meșterind la ceasornice și repezindu-se mereu alături ca să bea ceva. Herman Klein nu se ducea acasă la prînz, cum făceau cei mai mulți negustori din Milan ; trăgea o dușcă și mînca apoi unul din sandvișurile cu pui, frumos ambalate, pe care le prepara doamna Malone. După ce-l servi pe Herman Klein, în farmacie năvăli un adevărat val de clienți. O mamă se plînse că fetița ei uda așternutul, și Malone îi vîndu un dispozitiv care făcea să sune un clopoțel cînd se uda așternutul. Vînduse dispozitivul ăsta multor părinți, dar în sinea sa se întreba dacă sunetul clopoțelului putea să aibă vreun efect. Oare nu-l speria pe micuț din somnul său de copil ? Și-apoi, la ce bun să trezească întreaga casă numai fiindcă micul Johnny făcuse noaptea pipi în pat ? Socotea în sinea lui că ar fi mai bine ca Johnny să fie lăsat să facă pipi în pat. Malone le sfătuia pe mame : „Am vîndut o mulțime de dispozitive din acestea, dar după părerea mea lucrul cel mai important în deprinderea regulilor de igienă este cooperarea copilului.“ Malone se uită la copilul de acum, o fetiță dolofană care nu părea deloc dispusă să coopereze. Unei femei care avea varice îi vîndu ciorapi medicinali. Alții veneau și se plîngeau

de dureri de cap, dureri de șale și tulburări de stomac. Asculta pe fiecare client cu grijă, punînd diagnosticul și vînzînd medicamentele potrivite. Nimeni nu avea leucemie, ca să plece cu mîna goală.

Pe la ora unu, cînd Herman Klein, micul bijutier terorizat de scorpia de nevastă-sa, veni să-și mănînce sandvișul, Malone obosise. Și căzuse pe gînduri. Se întreba care om de pe lume era într-o situație mai rea ca a lui. Se uită la Herman Klein care își mesteca sandvișul la tejghea. Simțea că-l detestă. Pentru că era atît de molîu, pentru că se spetea muncind, pentru că nu se ducea să mănînce la prînz la ceainăria Cricket sau la cafeneaua New York, ca alți negustori onorabili ce nu luau prînzul acasă. Nu-i era milă de Herman Klein. Doar îl disprețuia.

Își puse haina, și o porni spre casă pentru masa de prînz. Era o zi înăbușitoare, cu cerul strălucitor. Mergea încet, simțind cum îl apasă haina albă de doc, gîrbovindu-i umerii. Totdeauna se ducea la prînz acasă și își lua masa în tihnă. Nu ca timoratul ăla de Herman Klein. Intră prin poarta din dos — și atunci, cu toate că era obosit, înțelese care era miracolul. Grădina de legume, pe care o răsădise în grabă și de care uitase în aceste nesfîrșite luni de teamă, era un adevărat rai. Verze roșii, dantela frunzelor de morcovi, verdețuri, frunzele pline de sevă ale napilor, roșii. Stătea și se uita la grădină. Între timp, o droaie de copii năvăli prin poarta deschisă. Erau plozii familiei Lank. Curios lucru cu soții Lank. Li se tot nășteau

gemeni. Cîte doi. Cîte trei. Stăteau cu chirie într-una din casele moştenite de soţia lui Malone — o casă dărăpănată, coşcovită — cum era şi de aşteptat la o familie cu o droaie de copii de hrănit. Sammy Lank era maistru la filatura Wedwell. Cînd rămînea uneori fără slujbă, Malone îl mai păsuia cu chiria. Locuinţa lui Malone, pe care Martha o moştenise tot de la bătrîna doamnă Greenlove, Dumnezeu s-o binecuvinteze, era casa din colţ cu faţada spre o stradă foarte respectabilă. Celelalte trei clădiri, care se ţineau lanţ, se aflau după colţ spre un cartier mai sărac. Familia Lank stătea în ultima, adică în ultima din şirul celor trei case moştenite de doamna Malone. Aşa încît Malone îi vedea adesea pe plozii Lank. Murdari, cu nasurile şiroind, umblau hai-hui, neavînd nimic de făcut pe acasă. Într-o iarnă deosebit de friguroasă, cînd doamna Lank născuse doi gemeni, Malone le trimisese cărbuni, căci i se rupea inima gîndindu-se că bieţii copii stau în frig. Crescuseră mari acum. Cei trei gemeni mai mari, care erau acum căsătoriţi şi aveau la rîndul lor copii, se născuseră în aceeaşi noapte cu cele cinci gemene Dionne, şi în „Milan Courier“ apăruse un mic articol intitulat „Trei gemeni şi la noi în Milan“, pe care soţii Lank îl înrămaseră şi-l atîrnaseră pe perete în sufragerie.

Malone se uită din nou la grădină.

— Iubito, strigă el.

— Da, dragul meu, răspunse doamna Malone.

— Ai văzut grădina de legume? întrebă Malone intrînd în casă.

— Ce grădină de legume?

— Păi, grădina noastră.

— Sigur că am văzut-o, dragă. Toată vara am mîncat legume din ea. Ce-i cu tine?

Malone, care în ultimele zile nu prea avea poftă de mîncare și nici nu-și amintea ce mînca, nu răspunse nimic. Dar era într-adevăr un miracol că grădina, pe care o răsădise în grabă și n-o îngrijise deloc, arăta atît de înfloritoare. Verzele creţe crescuseră nebunește, așa cum cresc ele de obicei. Dacă plantezi varză creaţă în grădină, o să se dezvolte peste măsură, sugrumînd celelalte plante. La fel ca și volbura... încearcă să sădești o varză creaţă sau o volbură.

La prînz nu prea vorbi. Aveau friptură cu cartofi, dar cu toate că mîncarea era bine gătită, Malone o lăsă neatinsă.

— Toată vara ţi-am spus că legumele erau din grădina noastră, zise doamna Malone.

Malone auzi vorbele ei, dar nu le dădu atenţie și nici nu răspunse; de ani de zile glasul soţiei sale era pentru el ca o morișcă, un sunet pe care-l auzi dar nu-l iei în seamă.

Ellen și Tommy înfulecară în grabă și se pregătiră s-o șteargă.

— Trebuie să mestecaţi mai bine, copii. Altminteri, cine știe ce tulburări digestive vă așteaptă. Pe vremea cînd eram eu mică, era la modă cura Fletcher, adică trebuia să mestecі de

șapte ori înainte de a înghiți. Dacă o să mîncați mereu așa, de parcă ar arde undeva...

Dar copiii cerură voie să se scoale de la masă și o șterseseră în grabă.

Din clipa aceea masa se scurse în tăcere, nici unul din ei nemairostindu-și gîndurile. Doamna Malone se gîndea la „Sandvișurile doamnei Malone“ — cu carne de pui îngrășați, găini chiar din curtea ei, curci pitice sau curcani îndopați. Sandvișurile purtau eticheta „Sandvișuri cu piept de curcan preparate de doamna Malone“, deși era uimitor cît de mulți oameni nu făceau diferența dintre carnea de curcan și cea de pui.

În vremea asta Malone era ocupat cu problemele lui profesionale : făcuse oare bine că vînduse azi dimineață un dispozitiv cu clopoțel pentru un copil care uda patul ? Scăpase din vedere că în urmă cu cîteva luni o femeie făcuse o reclamație. Se pare că micuțul ei dormise mai departe cu tot sunetul de clopoțel al dispozitivului, în timp ce familia se trezise și stătea în jurul micuțului care făcea pipi și dormea buștean, iar clopoțelul suna cu disperare. În cele din urmă, se pare, tatăl înșfăcase copilul din patul ud și îi zvîntase fundul cu cîteva palme bine aplicate, în fața întregii familii. Era oare drept ? Malone cîntări bine lucrurile și hotărî că nu era drept. El nu ridicase niciodată mîna asupra copiilor săi, fie că meritau ori nu. Doamna Malone se ocupa de problemele disciplinei copiilor, căci Malone socotea că asta era datoria ei, și biata femeie plîngea ori de cîte

ori era datoria ei să tragă o palmă unuia din copii. Singura dată cînd Malone se văzu silit să aplice o pedeapsă a fost cînd Ellen, pe atunci în vîrstă de patru ani, aprinsese pe ascuns focul sub patul bunicii ei. Ce mai plînsese bătrîna doamnă Greenlove — şi de spaimă, şi pentru că nepoata ei favorită fusese pedepsită ! Dar Malone nu putuse să nu administreze o corecţie pentru această nesăbuinţă, căci era un lucru prea serios ca să-l lase pe seama unei mame blînde care plîngea întotdeauna cînd era vorba să pedepsească un copil. Da, chibriturile interzise şi focul erau singurele lucruri de care se ocupa el. Dar dispozitivul cu clopoţel ? Deşi era un produs recomandat, regreta că îl vînduse azi dimineaţă. Cu o ultimă înghiţitură, care făcu să-i zvîcnească mărul lui Adam la gîtul firav, Malone se scuză şi se ridică de la masă.

— Am să-l rog pe domnul Harris să se ocupe de farmacie în restul zilei.

O umbră de nelinişte flutură pe chipul placid al doamnei Malone.

— Nu te simţi bine, dragul meu ?

Furia îl făcu pe Malone să-şi strîngă pumnii pînă cînd i se înălbiră încheieturile. Un om cu leucemie să nu se simtă bine ? Ce naiba îşi închipuia femeia asta că are — varicelă sau friguri de primăvară ? Dar cu toate că încheieturile pumnilor erau albe de furie, zise doar :

— Nu mă simt nici mai bine şi nici mai rău decît merit.

— Muncești prea mult, dragul meu. Mult prea mult. Ești ca un cal de bătaie.

— Vrei să spui, un catîr, o corectă Malone. Un catîr care tot învîrtește la o roată de moară.

— J.T., nu vrei să-ți umplu cada și să faci o baie călduță ?

— Categoric, nu.

— Nu fi încăpățînat, dragul meu. Încerc doar să te ajut.

— Pot să fiu încăpățînat cît am chef în casa mea, zise Malone cu îndărătnicie.

— Încerc doar să te ajut, dar văd că n-are nici un rost.

— Absolut nici un rost, admise el cu amărăciune.

Malone făcu un duș fierbinte, se spălă pe cap, se bărbieri și coborî jaluzelele în dormitor. Dar era prea furios ca să se poată odihni. O putea auzi pe soția lui în bucătărie bătînd aluatul pentru un tort de nuntă sau așa ceva, și asta îl înfuria și mai tare. Ieși în curte, în arșița după-amiezii. Vara venise în anul acesta, și el nici măcar nu observase ; legumele răsăriseră și crescuseră și fuseseră culese, și el nu observase. Strălucirea zilei de vară îl copleșea. Judecătorul era convins că nu exista nici o boală pe care căldura verii din Milan să n-o vindece. Amintindu-și de bătrînul judecător, Malone se duse pe veranda din spate și căută o pungă de hrîtie. Cu toate că era liber în după-amiaza asta, nu avea astîmpăr și nu putea să stea fără să facă nimic. Se apucă să culeagă din

grădină legume proaspete pentru judecător, atît napi cît şi varză creaţă. Apoi mai adăugă roşia cea mai mare pe care o găsi, oprindu-se o clipă s-o cîntărească în palmă.

— Dragul meu, strigă doamna Malone de la fereastra bucătăriei, ce faci acolo ?

— Cum ce fac ?

— De ce stai acolo, în zăpuşeala de afară ?

Rău ajunsese, dacă trebuia să dea socoteală pentru că stătea singur în propria sa curte. Dar deşi se simţi revoltat în sinea lui, răspunse doar:

— Culeg nişte legume proaspete.

— Ar trebui să-ţi pui o pălărie dacă ai de gînd să stai mult în arşiţă. Să nu faci o insolaţie, dragul meu.

Malone se făcu alb la faţă şi răcni :

— Şi ce te priveşte pe tine, fir-ar să fie !

— Nu înjura, J.T., pentru Dumnezeu.

Aşa încît Malone rămase şi mai multă vreme în arşiţa de afară, numai pentru că nevastă-sa nu-l lăsase în pace, cicălindu-l. Apoi, fără pălărie, porni agale spre casa judecătorului, ducînd punga cu legume. Judecătorul se afla în biblioteca răcoroasă, şi negrul cu ochi albaştri era cu el.

— Salutare, J.T., prietene. Eşti tocmai omul de care aveam nevoie.

— Pentru ce ? întrebă Malone, încîntat dar şi surprins de această primire călduroasă.

— Sîntem la ora de poezie nemuritoare. Secretarul meu îmi citeşte.

— Cine ? întrebă Malone, care era cu gîndul la scutece ude și dispozitive cu clopoțel.

— Secretarul meu, Sherman Pew. Citește foarte frumos, așa că ora de lectură e una din cele mai plăcute părți ale zilei. Astăzi tocmai citeam din Longfellow. Citește mai departe, MacDuff, zise judecătorul, jovial.

— Cum ?

— Parafrazam din Shakespeare, ca să spun așa.

— Shakespeare ?

Sherman nu era în elementul lui, căci se simțea ignorat și stingher. Îl ura pe Malone pentru că venise la ora de poezie. De ce nu stătea acritura asta bătrînă la farmacie unde-i era locul ?

— Hai, ia-o de la început, de la :

„Pe țărmul din Gitche Gumee,
Lîngă întinsul luciu al mării,
În pragul colibei sale..."

Judecătorul stătea cu ochii închiși, legănîndu-și capul în ritmul poeziei.

— Hai, Sherman, continuă.

— Nu vreau, zise Sherman, ursuz.

De ce să se maimuțărească el în fața unui caraghios ca domnul Malone ? Nici nu se gîndea !

Judecătorul simțea că ceva nu merge cum trebuie.

— Ei bine, atunci recită măcar „Am tras cu săgeata-n văzduh".

— N-am chef, domnule.

Malone privea și asculta scena, cu punga de legume în poală.

Judecătorul, simțind că lucrurile nu mergeau *deloc* cum trebuie, și dornic să audă sfîrșitul minunatului poem, începu el însuși să recite :

„Fiică a lunii, Nakomis,
În spate se-nalță pădurea,
Pinii-ntunecați și sumbri,
În față, luminoasa mare,
Limpedea-nsorită mare,
Sclipitoarea-ntinsă mare..."

— Mi-au obosit ochii în odaia asta întunecoasă. Nu vrei să continui tu, Sherman ?

— Nu, domnule.

„Spune-mi, bufniță, hai spune-mi,
Tu ai luminat coliba,
Cine-a luminat coliba ?..."

— Oh, cîtă duioșie, cît ritm și duioșie se află în versurile astea ! Chiar nu simți, Sherman ? Întotdeauna ai citit atît de frumos poeziile nemuritoare.

Sherman își îndreptă doar spatele și nu spuse nimic.

Malone, continuînd să stea cu punga de legume în poală, simți încordarea care plutea în odaie. Era limpede că lucrurile se petreceau la fel în fiecare zi. Se întrebă cine era nebun. Bătrînul judecător ? Negrul cu ochi albaștri ? Sau el ? Ori poate Longfellow ?

Cu mult tact, spuse :

— Ți-am adus napi și varză creață din grădina mea.

— Nu poate să mănînce așa ceva, declară Sherman cu grosolănie arogantă.

Glasul judecătorului sună plin de disperare.

— Păi bine, Sherman, zise el rugător, dar îmi plac grozav napii și varza creață.

— Nu sînt de regim, stărui Sherman. Trebuie gătiți cu costiță, care e grasă. Și asta nu-i de regim.

— Ce-ai zice doar de o feliuță de costiță mai slabă ?

Sherman era încă furios că domnul Malone venise la ora de lectură, care îi plăcea lui atît de mult, și acritura asta de farmacist se zgîise la ei doi de parcă ar fi fost țicniți, și le stricase ora de poezie nemuritoare. În orice caz, refuzase să citească cu glas tare „Hiawatha". Nu se maimuțărise ; lăsase asta pe seama bătrînului judecător, căruia nu părea să-i pese dacă oamenii îl socoteau scăpat din balamuc sau nu.

— Yankeii mănîncă legumele cu unt sau oțet, interveni Malone împăciuitor.

— Deși categoric nu sînt yankeu, am să încerc să le mănînc cu oțet. Cînd am fost în luna de miere la New Orleans, am mîncat melci. Un melc, adăugă bătrînul judecător.

Din salonaș se auzi sunetul pianului. Jester cînta „Lindenbaum". Și Sherman era furios pentru că îl cînta atît de bine.

— Eu mănînc mereu melci. Am învățat să mănînc melci cînd am fost în Franța, se împăună Sherman.

— Nu știam că ai fost în Franța, spuse Malone.

— Bineînțeles că am fost. Am stat acolo o scurtă perioadă cînd am făcut armata.

Adevărul era că Zippo Mullins făcuse armata și-i povestise o mulțime de lucruri lui Sherman, care le înflorise și mai mult.

— J.T., sînt sigur că ai bea ceva răcoritor, după tot drumul prin arșiță pe care l-ai făcut. Ce-ai zice de niște gin cu apă de chinină ?

— Ar fi foarte bine venit, domnule.

— Sherman, vrei să ne prepari, domnului Malone și mie, niște gin cu apă de chinină ?

— Chinină, domnule judecător ?

Glasul îi suna neîncrezător, căci chiar dacă domnul Malone era farmacist nu-și închipuia că i-ar face plăcere să fie servit cu ceva amar ca chinina.

Judecătorul zise cu glas poruncitor, ca și cum ar fi vorbit unui servitor :

— E în frigider. Pe sticlă scrie „tonic".

Sherman se întrebă de ce n-o fi spus așa de la început. Apa tonică nu era același lucru cu chinina. Știa, pentru că gustase din toate băuturile de cînd venea zilnic la judecător.

— Pune multă gheață înăuntru, mai adăugă judecătorul.

Sherman trebui să se supună. Nu numai că ora de lectură fusese stricată, dar i se și poruncea ca unui servitor. Se grăbi să se descarce asupra lui Jester.

— Ce cînți ? „Nani, nani, puișor" ?

— Nu — „Lindenbaum". L-am împrumutat de la tine.

— Dacă vrei să ştii, e cel mai prost dintre toate liedurile germane.

Jester, care îl interpretase cu lacrimi de emoţie în ochi, se opri din cîntat, spre satisfacţia lui Sherman, care nu putea accepta ca Jester să cînte atît de bine, mai ales că acum descifra prima dată notele.

Sherman se duse la bucătărie şi prepară băuturile cu foarte puţină gheaţă. Ce era el, să i se poruncească aşa ? Şi cum putea aschimodia asta de Jester să cînte la pian atît de bine lieduri germane autentice, şi mai ales de la prima vedere ?

Făcuse tot felul de lucruri pentru bătrînul judecător. În după-amiaza cînd murise Grown Boy, pregătise el cina şi o şi servise ; el însă nu se aşezase să mănînce. Nu voise să mănînce cina nici în bibliotecă. Găsise cine să le gătească. O găsise pe Cinderella Mullins, ca să-i ţină locul lui Verily cît avea să lipsească.

Între timp, judecătorul îi spunea prietenului său Malone :

— Băiatul ăsta e o adevărată comoară, un giuvaer. Îmi scrie scrisorile, îmi citeşte, lăsînd deoparte faptul că-mi face injecţiile şi mă ţine de scurt cu regimul.

Pe chipul lui Malone se putea citi scepticismul.

— Cum de-ai dat peste acest model de perfecţiune ?

— N-am dat peste el. Să ştii că băiatul ăsta mi-a influenţat viaţa încă înainte de a se naşte.

Malone şovăia, neştiind ce să creadă despre această declaraţie misterioasă. Se putea oare ca obrăznicătura asta de negru cu ochi albaştri să fie fiul natural al judecătorului ? Oricît ar fi fost de improbabil, era totuşi posibil.

— Dar n-a fost cumva găsit în strana unei biserici a negrilor ?

— Ba da.

— Şi cum ţi-a influenţat viaţa ?

— Nu numai viaţa mea, dar şi pe a celui care era sînge din sîngele meu — viaţa propriului meu fiu.

Malone se gîndi atunci că poate Johnny avusese o legătură cu vreo negresă. Johnny Clane, un tînăr blond atît de sfios, cu care se dusese de multe ori la vînătoare la Sereno. Era foarte puţin probabil, dar nu imposibil.

Judecătorul păru să-i citească pe faţă nedumerirea. Cu mîna nevătămată strînse bastonul pînă cînd pumnul i se învineţi.

— Dacă-ţi închipui un singur moment că Johnny al meu a avut vreo legătură cu o negresă desfrînată sau alte prostii dintr-astea... De furie, judecătorul nici nu putu să termine fraza.

— Nici prin cap nu mi-a trecut aşa ceva, căută să-l potolească Malone. Numai că ai înconjurat totul de atîta mister.

— Chiar de un mister e vorba, dacă vrei să ştii. Dar e ceva atît de grav, încît nici chiar un bătrîn guraliv ca mine nu poate să vorbească despre asta.

Malone îşi dădea seama însă că judecătorul vroia să vorbească, dar în clipa aceea Sherman Pew trînti două pahare pe masa din bibliotecă. După ce Sherman se năpusti afară, judecătorul continuă :

— Oricum, băiatul ăsta e o comoară pentru un om bătrîn ca mine. Îmi scrie scrisorile cu o caligrafie divină, îmi face injecţiile şi mă sileşte să respect cu stricteţe regimul. Iar după-amiaza îmi citeşte.

Malone nu-i mai aminti că în după-amiaza asta băiatul refuzase să citească, aşa că bătrînul judecător fusese nevoit să sfîrşească singur poemul lui Longfellow.

— Sherman citeşte cu atîta simţire din Dickens ! Uneori mă face să plîng.

— Dar el, el plînge vreodată ?

— Nu, dar zîmbeşte adesea la pasajele umoristice.

Malone aşteptă nedumerit ca judecătorul să-i lămurească misterul de care pomenise, dar acesta nu spuse decît :

— Ei bine, se dovedeşte o dată mai mult că „din buruiana primejdioasă, smulgem floarea siguranţei".

— Dar ce-a fost exact ? Te-ai aflat în primejdie ?

— Nu chiar în primejdie... asta-i doar expresia bardului. Dar după moartea soţiei mele, m-am simţit atît de singur.

Malone nu era numai nedumerit, dar starea judecătorului începu brusc să-l îngrijoreze.

— Singur ? Doar îl ai pe nepotul dumitale. Şi-apoi, eşti cel mai respectat cetăţean din tot oraşul.

— Poţi să fii cel mai respectat cetăţean din oraş, sau chiar din tot statul, şi totuşi să te simţi singur. Şi *chiar* să fii singur, pe legea mea !

— Dar nepotul dumitale, la care ţii ca la lumina ochilor ?

— Ei, băieţii tineri sînt de felul lor egoişti. Ştiu foarte bine cum sînt tinerii. Singurul cusur al lui Jester este... adolescenţa. Îi cunosc la perfecţie pe tineri, şi totul se rezumă la... egoism, egoism, şi iar egoism.

Malone era mulţumit să audă cum îl critica pe Jester, dar bineînţeles nu spuse nimic. Întrebă doar :

— De cîtă vreme îl ai pe băiatul ăsta de culoare ?

— De vreo două luni.

— Nu-i de multă vreme, dar văd că se simte grozav de bine... vreau să spun, ca acasă la el.

— Sherman ştie cum să se descurce, slavă Domnului. Şi deşi e tot un adolescent ca şi nepotul meu, ştiu cum să-l iau.

Malone era mulţumit să audă asta, dar iarăşi nu spuse nimic. Ştiind cît de capricios era judecătorul, cunoscîndu-i accesele de încîntare subită, ca şi cele de dezamăgire subită, se întrebă cît timp va dura această situaţie.

— O adevărată comoară, îşi exprimă din nou judecătorul încîntarea. Un giuvaer.

Între timp, „adevărata comoară“ citea o revistă de cinema şi bea gin cu tonic, cu multă

gheață. Era singur în bucătărie, căci bătrîna Verily deretica în odăile de sus. Deși se putea desfăta din plin și să-și dea frîu liber imaginației — citea tocmai un articol foarte bun despre unul din actorii săi favoriți de cinema — se simtea turbat de furie. Nu numai că pacostea asta de domn Malone îi stricase ora preferată a zilei, dar de trei luni trăia într-o așteptare care, puțin cîte puțin, se transformase în neliniște. De ce nu-i răspunsese doamna Anderson la scrisoare ? Chiar dacă adresa n-a fost bună, ar fi trebuit totuși să ajungă la ea, căci mama lui era prea celebră ca să nu fie găsită. Cînd Tige, cîinele lui Jester intră în odaie, Sherman îl izbi cu piciorul.

Verily coborî de la catul de sus și rămase uitîndu-se la Sherman cum citea revista, bînd gin cu tonic. Era pe punctul să-i spună cîteva, dar privirea cruntă a ochilor albaștri de pe fața lui neagră o făcu să tacă. Zise doar :

— Pe vremea mea, n-aveam obiceiul să stau degeaba, citind cărți și bînd lichior.

— Probabil că te-ai născut sclavă, babornițo, zise Sherman.

— N-am fost sclavă, numai bunicul a fost.

— Se vede că te-au scos la mezat chiar în orașul ăsta.

Verily începu să spele vasele, lăsînd apa să curgă cu zgomot. Apoi spuse :

— Dacă aș ști cine-i maică-ta, i-aș zice să te speteascâ-n bătaie.

Sherman se întoarse în salonaș, cu gîndul să-l mai sîcîie puțin pe Jester, căci n-avea ceva mai bun de făcut. Jester cînta iarăși la pian, și Sher-

man tare ar fi vrut să știe ce anume era. Închipuiește-ți că l-ar face de două parale pe compozitor, și cînd colo e altul ! O fi Chopin, Beethoven, sau Schubert ? Fiindcă habar n-avea, și nici nu putea să zică ceva jignitor, se simțea și mai întărîtat. Să zicem că ar fi spus : „Groaznic mai cînți din Beethoven“, și Jester i-ar fi răspuns : „Nu-i Beethoven, e Chopin“. Sherman ar fi rămas descumpănit și n-ar fi știut ce să facă. Auzi apoi ușa de la intrare deschizîndu-se și închizîndu-se, și bănui că beleaua aia de Malone plecase. Oarecum stînjenit, se duse destul de umil la judecător și, din proprie inițiativă, luă iar poemul lui Longfellow și începu să citească :

„Am tras cu săgeata-n văzduh...“

Malone nu suferise niciodată de căldură atît de mult ca în vara aceasta. În timp ce pășea pe străzi, simțea cerul arzător, soarele fierbinte apăsîndu-l pe umeri. Fusese un om practic, obișnuit, care rareori își făcuse visuri, dar acum visa să plece la toamnă undeva într-un ținut din nord, în Vermont sau Maine, unde să vadă iar zăpadă. O să se ducă singur, fără nevastă-sa. O să-l roage pe domnul Harris să aibă grijă de farmacie, și o să stea pe-acolo două săptămîni, sau, cine știe, poate chiar două luni — liniștit și împăcat. Văzu în gînd încîntarea polară a zăpezii și îi simți răcoarea. O să stea singur într-un hotel, ceea ce nu mai făcuse niciodată pînă acum, sau se va duce poate chiar într-o stațiune de iarnă unde se schiază ? Gîndindu-se la zăpadă,

simţi o adevărată eliberare, și un sentiment de vinovăţie începu să-l roadă în timp ce păşea, cu umerii aplecaţi, în arşiţa înăbuşitoare a zilei. O dată, numai o dată, avusese acest sentiment al libertăţii, întovărăşit de o senzaţie de vinovăţie. Cu doisprezece ani în urmă, o trimisese pe nevastă-sa cu micuţa Ellen la Tallulah Falls, pentru o vacanţă de vară la munte, şi în această perioadă se întîlnise Malone cu păcatul. La început nici nu-şi închipuise măcar că păcătuia. Era doar o tînără pe care o cunoscuse la farmacie. Venise cu un fir de zgură în ochi, pe care i-l scosese atent, cu batista curată. Şi-o amintea cum tremura din tot trupul şi avea lacrimi în ochii negri, în timp ce-i ţinea capul ca să-i scoată funinginea. Plecase apoi, şi în noaptea aceea se gîndise la ea, dar cu asta părea să se fi terminat totul. O întîlnise însă întîmplător a doua zi, în timp ce achita bonul la un magazin de manufactură. Era vînzătoare acolo. Ea îi spusese : „Ai fost atît de amabil ieri ! Mă întreb ce-aş putea să fac şi eu pentru dumneata ?“ La care el replicase : „De ce n-ai lua masa cu mine mîine ?“ şi ea acceptase, un bobocel de fată care lucra la un magazin de manufactură. Luaseră masa la ceainăria Cricket, locul cel mai respectabil din oraş. El îi vorbise despre familia lui şi nici nu visase măcar că lucrurile vor merge mai departe. Dar lucrurile au mers mai departe şi pînă în două săptămîni păcatul fusese săvîrşit, şi lucrul cel mai îngrozitor era că se simţise bine. Cînta cînd se bărbierea dimineaţa şi îşi punea zilnic hainele cele mai bune.

Se duceau la cinematograf, ba chiar luaseră autobuzul pînă în Atlanta ca să vadă un film pe ecran panoramic. La prînz o invitase la restaurantul Henry Grady, și ea comandase icre negre. Se simțise incredibil de fericit în această escapadă, deși știa că se va sfîrși curînd. Și într-adevăr s-a sfîrșit în septembrie, cînd soția lui și copilul se întoarseră în oraș. Lola se arătase foarte înțelegătoare. Poate că era un lucru care i se mai întîmplase și mai înainte. După cincisprezece ani, tot mai visa la ea, deși nu se mai dusese niciodată la magazinul de manufactură și n-o mai văzuse vreodată. Cînd a aflat că se măritase, s-a întristat, dar pe de altă parte s-a simțit ușurat.

Așa că gîndul la zăpadă i se întovărășea cu ideea libertății. Da, va aranja în toamna aceasta cu domnul Harris să se ocupe de farmacie și își va lua o vacanță. Va simți iarăși vraja tainică a zăpezii și binecuvîntarea aerului înghețat. Și visînd astfel, Malone pășea obosit spre casă.

— Dacă vrei să te odihnești, dragă, îl întîmpină Martha, nu cred că-i odihnitor să umbli brambura prin oraș, mai ales pe arșița asta.

— Nu-i vorba de arșiță, deși vara orașul ăsta se încinge de parc-am fi în iad.

— Voiam să-ți spun că nu știu ce-i cu Ellen, de se frămîntă atîta.

— Ce vrei să spui ? întrebă Malone alarmat.

— E irascibilă și smiorcăită — uite, toată după-amiaza a plîns în odaia ei.

Malone se duse în grabă la Ellen și doamna Malone se luă după el. În camera atît de dră-

guță a fetiței lui, decorată în tonuri bleu și roz, Ellen ședea în pat și suspina. Malone nu putea să îndure s-o vadă plîngînd, căci Ellen era slăbiciunea lui. Se înfioră, și trupul lui ostenit începu să tremure.

— Fetița mea, ce s-a întîmplat ?

Ellen se întoarse cu fața spre el.

— Oh, tăticule, sînt îndrăgostită !

— Ei, și din cauza asta comoara mea trebuie să plîngă ?

— Fiindcă el nici măcar nu știe că exist pe lumea asta. Cînd mă întîlnește pe stradă sau prin alte părți, doar mă salută nepăsător și trece mai departe.

— Lasă, draga mea, zise doamna Malone, într-o bună zi, cînd ai să te faci mai mare, ai să întîlnești pe cel care ți-e sortit și totul are să se sfîrșească cu bine.

Ellen începu să suspine și mai tare, și lui Malone îi fu necaz pe nevastă-sa, fiindcă era lucrul cel mai prostesc pe care-l putea spune o mamă.

— Și cine-i băiatul, fetița mea ?

— Jester. Sînt îndrăgostită de Jester !

— Jester Clane ! tună Malone.

— Da, Jester. E atît de frumos !

— Draga mea fetiță, zise Malone, Jester Clane nu face nici cît vîrful degetului tău mic.

Ellen suspina mai departe, și Malone regretă că-i dusese legume proaspete bătrînului judecător, deși bietul bătrîn n-avea nici o vină. Încercînd s-o mîngîie cît de cît, zise :

— În definitiv, fetiţa mea, nu-i decît o dragoste de copil, slavă Domnului. Dîndu-şi seama însă, de îndată ce rosti cuvintele, că erau tot atît de prosteşti şi de zadarnice ca şi cele spuse de nevastă-sa, adăugă : Ştii ceva, draga mea ? Pe seară, cînd se mai răcoreşte puţin, hai să mergem la farmacie să luăm pentru cină nişte îngheţată cu ciocolată.

Ellen mai plînse puţin, dar mai pe înserate, cînd încă nu se răcorise de tot, se duseră cu maşina la farmacie după îngheţată.

7

J. T. MALONE nu era singurul pe care-l îngrijora starea judecătorului în ultimele luni ; şi Jester începuse să se gîndească neliniştit la bunicul său. Oricît de egoist ar fi fost, cu nenumăratele sale probleme, îşi făcea totuşi griji în privinţa bunicului. Entuziasmul nestăvilit al judecătorului pentru secretarul său îl descumpănea. Sherman încoace, Sherman încolo — cît era ziua de lungă. Dimineaţa îi dicta scrisori, iar la amiază beau ceva împreună. Pe urmă, cînd el şi cu bunicul său îşi luau prînzul în sufragerie, Sherman îşi făcea un „mic sandviş" şi-l mînca în bibliotecă. Judecătorului îi spusese că avea de chibzuit asupra corespondenţei de dimineaţă, că nu voia să-l deranjeze Verily cu pălăvrăgeala ei în bucătărie, şi că dacă mînca mult la prînz, nu se putea concentra cum trebuie.

Judecătorul fusese de acord cu acest aranjament, încîntat că băiatul privea cu atîta seriozitate corespondența sa, încîntat la culme în general de orice în ultima vreme. Întotdeauna fusese extrem de indulgent cu servitorii, făcîndu-le daruri costisitoare dar adesea nepotrivite, de Crăciun și de zilele lor de naștere. (Cîte o rochie elegantă dar de altă măsură, sau o pălărie care nu plăcea nimănui, ori pantofi noi-nouți care nu se potriveau.) Cu toate că cele mai multe servitoare fuseseră femei evlavioase care nu beau niciodată, mai avusese și servitori de altă categorie. Dar indiferent dacă erau abstinenți ori bețivi, judecătorul nu controla niciodată raftul său cu băuturi din cămară. Într-adevăr, Paul, bătrînul grădinar (un adevărat vrăjitor cînd era vorba de trandafiri și de alte flori din grădină), murise de ciroză după ce grădinărise și băuse douăzeci de ani în slujba judecătorului.

Și deși Verily cunoștea meteahna judecătorului cînd era vorba de slugi, rămînea totuși uluită văzînd cum se purta Sherman Pew și ce libertăți își lua în casa judecătorului.

— Nu vrea să mănînce în bucătărie fiindcă zice că trebuie să chibzuiască la scrisori, bombănea ea. Dar adevărul e că-i prea îngîmfat și de-aia nu vrea să mănînce cu mine în bucătărie, unde-i e locul. Își face sandvișuri și le înfulecă în bibliotecă, mă rog ! O să strice masa din bibliotecă.

— De ce ? întrebă judecătorul.

— Auzi, să mănînce sandvișurile pe *tavă*, nu se lăsa Verily.

Cu toate că judecătorul se arăta foarte susceptibil cînd era vorba de demnitatea lui, nu mai era deloc susceptibil la demnitatea altora. Sherman îşi înăbuşea accesele de furie în prezenţa judecătorului, dar şi le revărsa asupra lui Gus. noul grădinar, a lui Verily, şi mai ales asupra lui Jester. Dar deşi accesele de furie erau înăbuşite, mînia rămînea, şi de fapt sporea. În orice caz, avea oroare să citească din Dickens, căci prea erau mulţi orfani la Dickens, şi Sherman nu putea suferi cărţile cu orfani, văzînd în ele o imagine a propriei lui soarte. Aşa încît atunci cînd judecătorul suspina din greu pentru toţi orfanii, hoinarii, taţii vitregi şi alte asemenea grozăvii, Sherman citea cu voce rece, inflexibilă, privind cu superioritate dispreţuitoare cum bătrînul smintit se dădea în spectacol. Judecătorul, nepăsător la simţămintele altora, nu-şi dădea seama de nimic, continuînd să se simtă peste măsură de încîntat. Rîdea, bea şi plîngea în timp ce Sherman îi citea din Dickens ; dimineţile dicta saci întregi de scrisori ; şi nu se plictisea nici măcar o clipă. Sherman continua să fie un giuvaer, o comoară, şi nimeni din casă nu putea spune o vorbă împotriva lui. Între timp, în inima neîndurătoare dar plină de laşitate a lui Sherman se aduna jignire după jignire, astfel încît pe la mijlocul toamnei nu mai simţea pentru judecător decît o ură ascunsă, dar mereu prezentă.

Dar cu toată slujba uşoară, curată şi independentă pe care o avea, şi cu toate plăcerea de a-l necăji pe inocentul şi sentimentalul Jester Clane,

toamna aceea a fost cea mai nenorocită din viaţa lui Sherman. Zi de zi, nu făcea altceva decît să aştepte, întreaga-i existenţă era suspendată în vidul total al aşteptării. Zi de zi, aştepta să-i sosească scrisoarea, şi zi de zi, săptămîni la rînd, nu venea nici un răspuns. Apoi, într-o zi, dădu din întîmplare peste un muzicant, prieten de-al lui Zippo Mullins, care o cunoştea cu adevărat pe Marian Anderson, avea o fotografie a ei cu autograf şi aşa mai departe. Şi de la acest îngrozitor străin află adevărul : Marian Anderson nu era mama lui. Nu numai că-şi închinase întreaga viaţă doar carierei, şi era prea ocupată cu munca ei ca să mai aibă timp şi pentru idile amoroase cu tot felul de prinţi, ca să nu mai vorbim pentru a-l naşte şi a-l părăsi tocmai în strana unei biserici, dar nici nu călcase vreodată prin Milan — deci nu putea avea nici o legătură cu viaţa lui. Şi astfel speranţa, care îi înălţase şi îi fermecase atît de mult sufletul neogoit, se spulberă. Pentru totdeauna ? Aşa cel puţin credea el atunci. În seara aceea aruncă pe jos discurile cu lieduri germane cîntate de Marian Anderson şi le călcă în picioare, zdrobindu-le cu atîta disperare şi furie, încît nici un şanţ al discurilor să nu rămînă nesfărîmat. Apoi, cum nici speranţa şi nici muzica nu pot fi cu totul reduse la tăcere, se aruncă cu pantofii murdari pe patul cu aşternuturi de mătase şi se zvîrcoli, tînguindu-se.

A doua zi dimineaţa nu se putu duce la slujbă, căci criza de disperare îl lăsase vlăguit şi cu vocea răguşită. Dar la amiază, cînd judecătorul îi

trimise o tavă cu supă de legume proaspete, turte de mălai fierbinți și o prăjitură cu lămîie, își revenise destul ca să poată mînca încet, cu gesturi moleșite — încîntat să facă pe bolnavul, rupînd turtițele de mălai cu gesturi delicate. O săptămînă nu se mișcă de-acasă, și mîncarea primită pe tavă și alte atenții îl întremară. Dar fața-i rotundă, cu pielea netedă se împietrise și, cu toate că după puțin timp nu se mai gîndea la Marian Anderson — o impostoare acolo, care îl amăgise — grozav i-ar fi plăcut să prade pe cineva așa cum fusese el prădat.

Pentru Jester, însă, începutul acelei toamne a fost perioada cea mai fericită pe care a cunoscut-o vreodată. Iscată la început de aripile cîntecului, ardoarea lui se domolise acum luînd forma unei prietenii trainice. Îl vedea pe Sherman în fiecare zi acasă, și siguranța prezenței constante răcise înflăcărarea de la început, hrănită de primejdie și de teama schimbării, a pierderii. Sherman venea în fiecare zi în casa lui și nu vedea de ce nu va fi așa mereu. E-adevărat, Sherman cam sărea peste cal jignindu-l, și asta îl durea. Dar pe măsură ce săptămînile treceau, învățase să nu îngăduie vorbelor jignitoare să-l rănească prea tare sau prea mult timp ; într-adevăr, învățase să se apere. Oricît de greu i-ar fi venit lui Jester să spună lucruri tăioase și jignitoare, învățase totuși să le spună. În plus, învățase să-l înțeleagă pe Sherman, și înțelegerea, neputînd fi compatibilă cu vehemența neîndurătoare, genera milă și afecțiune. Cu toate acestea, în săptămîna cînd Sherman lipsi, Jester

se simți un pic ușurat ; nu trebuia să stea în gardă în fiecare clipă, și se putea destinde fără teama de a fi nevoit în orice moment să-și apere mîndria. Un alt element al prieteniei lor era impresia lui Jester că Sherman îl alesese pe el ca un fel de cal de bătaie, de cîte ori voia să lovească în întreaga lume. Intuia oarecum că furia se dezlănțuie mai ușor împotriva celui care-ți este mai apropiat — atît de apropiat încît să poți avea certitudinea că mînia și răutatea îți vor fi iertate. Chiar și el însuși se mînia numai împotriva bunicului său, încă de cînd era mic — izbucnirile sale de furie erau îndreptate numai împotriva bunicului — nu a lui Verily, a lui Paul grădinarul sau a altcuiva — știind în sinea lui că bunicul său îl va ierta și va continua să-l iubească. Deși vorbele jignitoare ale lui Sherman nu-i sunau în nici un caz ca o binecuvîntare, simțea în ele un fel de încredere pentru care îi era recunoscător. Cumpărase partitura lui „Tristan", și cînd Sherman lipsea era o ușurare s-o exerseze fără teama unor bagatelizări ironice. Cu toate acestea, văzîndu-l pe bunicul său rătăcind prin casă ca un suflet chinuit și aproape neputînd să mănînce nimic, Jester se simți îngrijorat.

— Nu înțeleg deloc ce-ai găsit la Sherman Pew.

— Băiatul ăsta e un giuvaer, o adevărată comoară, declară judecătorul, placid. Și, cu glas schimbat, adăugă : Și-apoi, îl cunosc de mult pe băiatul ăsta și mă simt răspunzător pentru el.

— Răspunzător, cum?

— Din cauza mea a rămas băiatul orfan.

— Nu înțeleg nimic, protestă Jester. Te rog, nu vorbi în șarade.

— E o întîmplare prea tristă pentru a fi discutată, în special de noi doi.

— Dacă e ceva ce detest, vorbi Jester, e ca cineva să-mi spună un lucru pe jumătate, să-mi stîrnească interesul și apoi să amuțească.

— Ei bine, las-o baltă, răspunse bunicul său. Apoi se grăbi să adauge ceea ce Jester înțelese că nu e decît un camuflaj al adevărului : Știi și tu că el e băiatul de culoare care mi-a salvat viața cînd am căzut în iaz și era să mă înec.

— Ăsta-i doar un amănunt, nu adevărul-adevărat.

— Nu-mi pune întrebări și n-am să-ți spun minciuni, zise judecătorul pe un ton exasperat. Lipsit de bucuriile vieții active pe care i le dădea Sherman, judecătorul ar fi vrut să-l aibă alături pe Jester, care era însă prea preocupat de propria-i viață și de școală pentru a se lăsa atras. Jester refuza să-i citească poezii nemuritoare, să joace pocher, iar corespondența judecătorului nu-l interesa cîtuși de puțin. Așa încît tristețea și plictiseala îl năpădiră din nou pe bătrînul judecător. După multiplele preocupări și activități din ultimele luni, pasențele îl scoteau din sărite și citise fiecare rînd al tuturor exemplarelor din revistele „Ladies' Home Journal“ și „McCall's“.

— Spune-mi, zise Jester pe neașteptate, dacă zici că știi atît de multe despre Sherman Pew, ai cunoscut-o pe mama lui ?

— Din nefericire, da.

— De ce nu-i spui lui Sherman cine e ? Cred că e firesc să afle și el.

— Acesta e un caz tipic cînd ignoranța înseamnă fericire.

— Odată afirmi că cunoașterea înseamnă putere, și altă dată că ignoranța înseamnă fericire. În realitate, ce crezi ? În orice caz, nu acord nici un credit zicătorilor ăstora învechite.

Cu gîndul aiurea, Jester tot frămînta mingea de cauciuc spongios cu care obișnuia judecătorul să facă exerciții la mîna stîngă.

— Unii zic că-i o dovadă de slăbiciune... să te sinucizi... și alții cred să-ți trebuie multă tărie ca s-o faci. Mă întreb mereu de ce-a făcut-o tata. Știu că era un sportiv excelent, că fusese un student strălucit la Universitatea din Georgia. De ce-o fi făcut-o ?

— A fost o depresiune de moment, zise judecătorul, reproducînd cuvintele cu care-l consolase J.T. Malone.

— Nu se potrivește cu felul de-a fi al unui sportiv.

În timp ce bunicul său așeza atent cărțile de joc pentru o pasență, Jester se îndreptă spre pian. Începu să cînte „Tristan“ cu ochii mijiți, legănîndu-și trupul. Scrisese pe partitură dedicația :

Scumpului meu prieten Sherman Pew
Cu prietenie veșnică
John Jester Clane

Jester simți cum i se încrețește pielea, atît de tare îl impresiona muzica.

Nimic nu-i plăcea mai mult lui Jester decît să-i dăruiască ceva frumos prietenului său Sherman. În cea de-a treia zi a absenței lui, Jester culese crizanteme și alte flori de toamnă din grădină și i le duse mîndru. Puse florile într-un ulcior smălțuit. Se mișca în jurul lui Sherman de parcă acesta ar fi fost pe moarte, scoțîndu-l astfel din sărite.

Pe cînd Jester aranja florile, Sherman, care zăcea apatic pe pat, zise cu glas tărăgănat, plin de insolență :

— Te-ai gîndit vreodată cît de mult seamănă chipul tău cu dosul unui prunc ?

Prea șocat ca să riposteze, Jester nu răspunse nimic.

— Inocent și nătîng, leit dosul unui prunc.

— Nu sînt inocent, protestă Jester.

— Ba da. Se vede de pe fața ta nătîngă.

Jester, ca toți tinerii, avea o slăbiciune pentru surprize. Ascunsese în buchetul de flori un borcănaș cu icre negre pe care-l cumpărase chiar în dimineața aceea ; dar acum, în fața grosolăniei și insolenței acestui nou atac, nu știa ce să facă cu icrele negre, din care Sherman se lăuda că mănîncă cu tonele. Cum florile pe care i le adusese nici nu fuseseră băgate în seamă — măcar o vorbă de mulțumire sau o privire de prețuire —, Jester se întreba cum să procedeze cu surpriza, căci nu mai putea răbda să fie iarăși umilit. Pînă la urmă puse borcănelul cu icre negre în buzunarul de la spate și, cînd se așeză,

se văzu nevoit să stea puţin într-o rînă. Sherman, cu odaia plină de flori, pe care le aprecia dar nu se sinchisea să-i mulţumească lui Jester sau măcar să pomenească de ele, îndopîndu-se cu tot felul de bunătăţi pregătite şi aduse de alţii, şi mai ales odihnit, se simţea destul de bine ca să-l necăjească pe Jester. (Fără a bănui că asta avea să-l lipsească de un borcan cu icre negre, pe care altfel le-ar fi pus la vedere în frigider, unde ar fi stat luni de zile pînă să le servească unor oaspeţi de vază.)

— Arăţi de parcă ai avea o boală ruşinoasă, începu Sherman.

— Cum adică ?

— Cînd stai aşa într-o rînă.

— M-am aşezat aşa ca să nu stau pe borcan.

Sherman nu-l întrebă de ce şedea pe-un borcan, iar Jester, fireşte, nu se grăbi să-l lămurească. Dar era un prilej prea bun ca să-şi bată joc de el :

— Stai pe un borcan, sau pe oală ?

— Nu fi vulgar.

— Aşa stau oamenii în Franţa cînd au o boală ruşinoasă.

— De unde ştii ?

— Fiindcă în scurta peroadă cît am făcut armata, am fost în Franţa.

Jester bănuia că era încă una din minciunile lui Sherman, dar nu spuse nimic.

— Cînd am fost în Franţa, m-am îndrăgostit de-o franţuzoaică. Era o fecioară superbă, albă ca un crin.

Jester îşi schimbă poziţia, fiindcă-i greu să stai multă vreme pe-un borcan cu icre negre.

Nu-i plăceau povestirile porcoase, și chiar și cuvîntul „fecioară“ îl înfiora ; dar indiferent dacă-i plăceau sau nu, poveștile lui Sherman îl fascinau, așa încît îl lăsă să istorisească mai departe.

— Mă logodisem cu franțuzoaica aceea albă ca un crin. Și-am avut grijă să nu mai fie nevinovată ca un crin. Firește, a vrut imediat după aceea să se mărite cu mine, și nunta trebuia să aibă loc în biserica aia veche numită Notre Dame.

— E catedrală, îl corectă Jester.

— Ei, biserică sau catedrală, sau oricum i-ai spune, acolo trebuia să ne cununăm. Erau o mulțime de invitați. Francezii au grozav de multe rude. Eu stăteam lîngă biserică și îi priveam venind. Eram ascuns, să nu mă vadă nimeni. Vroiam doar să văd spectacolul. Catedrala aia veche și frumoasă, și francezii ăia îmbrăcați la marele fix. Toți erau cic.

— Se pronunță „șic“, zise Jester.

— Cic sau șic, tot una-i. Și toate rudele alea care mă așteptau să apar...

— Și de ce n-ai apărut ? întrebă Jester.

— Oh, nătărău inocent ce ești ! Nu-ți dai seama că nici prin gînd nu-mi trecea să mă însor cu franțuzoaica albă ca un crin ? Am rămas acolo toată după-amiaza, uitîndu-mă la toți francezii ăia care așteptau să mă însor cu franțuzoaica albă ca un crin. Fuseserăm logodiți, înțelegi, dar spre seară și-au dat seama că n-am să mai apar. Logodnica mea a leșinat. Bătrîna ei

mamă a avut un atac de inimă. Bătrînul tată s-a sinucis chiar acolo, în biserică.

— Sherman Pew, ești cel mai mare mincinos care a existat pe pămînt, zise Jester.

Sherman, care se lăsase antrenat de povestea sa, nu mai spuse nimic.

— De ce minți mereu ? îl întrebă Jester.

— Nu-i chiar minciună, fiindcă uneori îmi închipui întîmplări care ar putea foarte bine să fie adevărate și le spun unor nătărăi proști ca tine. De-atîtea ori pînă acum a trebuit să născocesc povești, pentru că realitatea era ori prea searbădă ori prea greu de îndurat.

— Ei bine, dacă zici că ești prietenul meu, de ce te porți cu mine de parcă aș fi un ageamiu ?

— Ești unul dintr-ăia de care se lega Barnum. Știi, de la circul „Barnum și Bailey". Parcă-l aud : „În fiecare minut se naște pe pămînt cîte un ageamiu."

Sherman nu putea suporta să se gîndească la Marian Anderson. Ar fi vrut ca Jester să mai stea cu el, dar nu știa cum să i-o ceară. Își îmbrăcase cea mai frumoasă pijama de mătase pe care o avea, albastră cu dungi albe, așa că-i păru bine să se dea jos din pat ca să se fălească cu ea.

— Bei puțin whisky „Lord Calvert" ?

Gîndul lui Jester era însă departe de whisky și de pijamale. Povestea lui Sherman îl șocase, dar explicația lui pentru obiceiul de-a minți îl mișcase.

— Nu știi că sînt prietenul tău și că unui prieten n-ai nevoie să-i spui minciuni ?

Dar Sherman era prea deprimat și furios.

— Ce te face să crezi că-mi ești *prieten* ?

Neluînd în seamă vorbele lui, Jester spuse doar :

— Mă duc acasă.

— Nu vrei să vezi ce mîncare bună mi-a trimis tanti Carrie, mătușa lui Zippo ?

Sherman se duse pînă-n bucătărie și deschise ușa frigiderului, de unde răbufni un ușor miros acru. Plin de admirație în fața bucatelor pregătite de tanti Carrie, Sherman începu să se laude :

— Uite, e aspic de roșii în formă de inel, cu brînză de vaci la mijloc.

Jester se uită cu îndoială la mîncare și întrebă :

— Îi minți și pe tanti Carrie, pe Cinderella Mullins și pe Zippo Mullins ?

— Nu, declară simplu Sherman. Ei mă cunosc.

— Și eu te cunosc, și aș vrea să nu mă mai minți.

— De ce ?

— Detest să lămuresc lucrurile clare, și explicația faptului de ce nu-mi place să mă minți mi se pare prea clară ca s-o mai lămuresc.

Jester se așeză pe marginea patului, pe care Sherman ședea întins, în cea mai bună pijama a sa, proptit în perne, prefăcîndu-se că se simte cum nu se poate mai bine.

— Ai auzit vreodată spunîndu-se că adevărul e mai uimitor decît ficțiunea ?

— Sigur că am auzit.

— Cînd am împlinit unsprezece ani, cu cîteva zile înainte de sărbătoarea Tuturor Sfinților, doamna Stevens mi-a făcut o petrecere de ziua mea. A invitat o mulțime de copii, și unii au venit îmbrăcați în haine de sărbătoare, iar alții costumați ca de carnaval. Era prima dată cînd îmi serbam ziua de naștere și eram tare emoționat. Unii veniseră costumați ca vrăjitori, alții ca pirați, iar alții erau în haine de sărbătoare, cum veneau la școala duminicală. Eu îmi pusesem prima pereche de pantaloni lungi, nou-nouți, bleumarin, și o cămașă nouă, albă. Statul plătea pentru întreținerea mea, dar nu ca să mi se facă petreceri de ziua mea și să mi se cumpere haine noi, în dar de ziua mea. Cînd copiii care fuseseră invitați au adus cadouri, mi-am amintit ce m-a învățat doamna Stevens, să nu mă reped la cadouri ci să spun „Mulțumesc", și să le desfac încet. Doamna Stevens mă lăuda întotdeauna că știu să mă port foarte frumos, și într-adevăr m-am purtat foarte frumos la petrecerea aceea. Am jucat tot felul de jocuri. Glasul lui Sherman se stinse, dar în cele din urmă spuse : Ce lucru ciudat !

— Ce-i ciudat ?

— Din momentul cînd a început petrecerea și pînă seara tîrziu după ce s-a terminat, nu-*mi* amintesc *aproape* nimic. Căci în seara aceea a încercat domnul Stevens să mă ademenească.

Cu un gest rapid, inconștient, Jester ridică puțin mîna dreaptă, ca și cînd s-ar fi ferit de o lovitură.

— Chiar și după ce totul a trecut, nu-mi amintesc decît frînturi din pe-pe-trecerea d-de z-ziua m-mea.

— Te rog, nu mai vorbi despre asta.

Sherman așteptă să-și poată stăpîni bîlbîiala, apoi continuă fără să se mai împiedice :

— După ce-am jucat tot felul de jocuri, s-au servit răcoritoare. Înghețată și tort alb glasat, cu unsprezece lumînări roșii. Am suflat în lumînări și am tăiat tortul, așa cum mă învățase doamna Stevens. Dar n-am gustat nici o bucățică, fiindcă trebuia să mă port frumos. Pe urmă ne-am jucat de-a v-ați ascunselea. M-am înfășurat într-un cearceaf ca stafiile și mi-am pus în cap o pălărie de pirat.

Sherman se lăsă pe pernă, ca și cum ar fi obosit brusc.

— În orice caz, parcă cineva m-a vrăjit, continuă el cu atîta însuflețire încît la început Jester nu știa ce să creadă. De atunci mi-a mers grozav de bine. Mai bine ca oricui. M-a adoptat doamna Mullins — n-a fost chiar o adoptare adevărată, de fapt tot statul mă întreținea, dar m-a luat cum s-ar zice la pieptul ei. Știam că nu-i mama mea, dar mă iubea. Pe Zippo îl mai bătea, și pe Cinderella o mai atingea cu peria de păr, dar la mine n-a ridicat mîna niciodată. Așa că vezi, aproape că am avut o mamă. Și o familie. Tanti Carrie, sora doamnei Mullins, m-a învățat să cînt.

— Unde-i mama lui Zippo ? întrebă Jester.

— A murit, răspunse Sherman cu amărăciune în glas. A trecut în lumea celor drepţi. Asta a destrămat casa. Cînd tatăl lui Zippo s-a recăsătorit, noua lui soţie nu i-a plăcut nici lui Zippo şi nici mie, aşa că ne-am mutat de la ei, şi de atunci sînt oaspetele casei lui Zippo. Dar am avut şi eu pentru scurt timp o mamă, zise Sherman, am avut o mamă chiar dacă impostoarea de Marian Anderson nu-i mama mea.

— De ce-o faci impostoare ?

— Pentru că aşa vreau. Mi-am smuls-o din inimă de tot. Şi am călcat în picioare toate discurile ei. Glasul lui Sherman se frînse.

Jester, care stătea încă pe marginea patului, se întinse şi, pe neaşteptate, îl sărută pe Sherman pe obraz.

Sherman se răsuci, îşi coborî picioarele jos ca să-şi recapete echilibrul şi-l plesni cu toată puterea pe Jester. Deşi nu mai fusese pălmuit niciodată, Jester nu fu surprins.

— Am vrut doar să-ţi arăt, spuse el, că mi-a părut rău pentru tine.

— Păstrează-ţi alunele pentru grădina zoologică.

— Nu înţeleg de ce n-am putea să ne purtăm ca nişte oameni serioşi şi sinceri, zise Jester.

Sherman, aşa cum şedea cu picioarele în jos, îl plesni din nou pe celălalt obraz, atît de tare încît Jester căzu pe podea. Vocea lui Sherman era sugrumată de furie.

— Credeam că sîntem prieteni, şi cînd colo te porţi ca domnul Stevens.

Palma şi propriile lui emoţii îl buimăciră pe Jester, dar după o clipă se ridică, cu pumnii

încleştaţi, şi-l izbi pe Sherman drept în bărbie. Luat pe neaşteptate, acesta se prăbuşi pe pat.

— Auzi, să dai într-un om cînd stă la pat! mormăi el.

— Nu stăteai la pat, ci pe pat, ca să mă poţi plesni mai tare. Înghit o mulţime de lucruri de la tine, Sherman Pew, dar pe asta n-o mai înghit. Şi apoi, m-ai lovit şi tu cînd stăteam jos.

Continuară astfel să se tot certe care din ei era sus şi care jos, şi ce poziţie anume era cea mai sportivă pentru a plesni sau a lovi cu pumnul pe cineva. Discuţia se lungi atît de mult, încît pînă la urmă uitară din ce se luaseră de ajunseseră la lovituri.

Dar cînd Jester se duse acasă, încă se mai gîndea: „Nu înţeleg de ce nu ne-am putea purta ca nişte oameni serioşi şi sinceri."

Deschise borcanul cu icre negre, dar miroseau a peşte, şi peştele nu-i plăcea. Nici bunicului său nu-i plăcea peştele, iar Verily zise doar „Uh!" cînd simţi mirosul. Gus, grădinarul, care mînca orice, luă borcanul la el acasă.

8

ÎN NOIEMBRIE, MALONE se simţi iarăşi slăbit şi se internă pentru a doua oară la spitalul municipal. Îi părea bine că se internase.

Deşi schimbase doctorii, diagnosticul nu se schimbase. Îl lăsase pe doctorul Hayden pentru doctorul Calloway, şi apoi trecuse la doctorul

Milton. Dar cu toate că ultimii doi doctori erau creştini (unul ţinînd de Prima Biserică Baptistă, iar celălalt de Biserica Episcopală), verdictul lor fusese acelaşi. După ce-l întrebase pe doctorul Hayden cît mai avea de trăit şi primise răspunsul acela neaşteptat şi cumplit, avea grijă să nu mai întrebe din nou. Într-adevăr, cînd trecuse la doctorul Milton, îi declarase stăruitor că se simţea foarte bine şi că vroia numai un examen de rutină, mărturisind că potrivit spuselor unui doctor, exista doar o uşoară bănuială de leucemie. Doctorul Milton confirmase diagnosticul, şi Malone nu mai pusese întrebări. Doctorul Milton îi sugerase să se interneze cîteva zile la spitalul municipal pentru analize. Şi astfel Malone privea iarăşi sîngele roşu curgînd picătură cu picătură, şi era bucuros că se făcea totuşi ceva, iar perfuziile îl mai întăreau.

Lunea şi joia o asistentă trecea prin saloane cu un cărucior cu cărţi, şi Malone alese un roman poliţist. Dar romanul îl plictisi, căci nu putea urmări firul acţiunii. Data următoare cînd sosi asistenta cu cărţile, Malone îi restitui romanul poliţist şi se uită printre celelalte titluri ; privirea îi fu atrasă de o carte intitulată *Boala pînă la moarte*. Întinse mîna spre volum, cînd asistenta zise : „Sînteţi sigur că pe asta o vreţi ? Nu cred că e prea veselă." Tonul ei îi amintea de cel al neveste-si, aşa încît se hotărî pe dată, furios : „Asta-i cartea pe care o vreau, şi nu sînt nici eu vesel, şi nici nu vreau să fiu." Dar după ce citi din carte vreo jumătate de oră, se întrebă de ce o fi făcut atîta caz pentru ea şi

ațipi puțin. Cînd se trezi, deschise cartea la întîmplare și începu din nou să citească, doar ca să facă ceva. Din mulțimea rîndurilor, cîteva îi săriră în ochi, așa încît se trezi într-o clipă. Citi rîndurile a doua și apoi a treia oară : *Cea mai mare primejdie, aceea de a te pierde pe tine însuți, se poate petrece în deplină liniște ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic ; pe cînd orice altă pierdere, aceea a unui braț, a unui picior, a cinci dolari, a soției tale etc., va fi cu siguranță remarcată.* Dacă Malone n-ar fi avut o boală incurabilă, aceste cuvinte ar fi fost doar niște cuvinte, și în primul rînd nici n-ar fi întins mîna după carte. Acum însă gîndul acesta îl îngheță și se apucă să citească de la prima pagină. Dar cartea îl plictisi iarăși, așa că închise ochii și rămase meditînd la pasajul pe care îl memorase.

Neputînd să se gîndească la realitatea propriei sale morți, se trezi aruncat îndărăt în labirintul anevoios al vieții sale. Se pierduse pe sine însuși — își dădu seama limpede de asta. Dar cum ? Cînd ? Tatăl său fusese un farmacist angrosist din Macon. Avea ambiții mari pentru J.T., fiul său cel mai mare. Anii copilăriei fuseseră frumoși, și acum, la patruzeci de ani, Malone îi retrăi în gînd. Pe atunci nu se pierduse încă. Dar tatăl său avusese ambiții mari pentru el, prea mari după cum i se păru mai tîrziu lui Malone. Hotărîse că fiul său se va face medic, căci asta fusese și ambiția lui în tinerețe. Așa că la optsprezece ani tînărul Malone se înscrisese la Universitatea Columbia și în noiembrie văzuse prima dată zăpadă. Atunci

își cumpărase o pereche de patine și încercase chiar să patineze în Central Park. Se distrase bine în universitate, gustînd tot felul de mîncăruri de care nici nu auzise vreodată, învățînd să patineze și minunîndu-se de ciudățeniile orașului. Nu-și dădu seama de eșecurile sale la învățătură, decît atunci cînd era prea tîrziu. Încercă să se speteascǎ învățînd pînă la două noaptea în ajun de examene, dar erau în grupă prea mulți tocilari care luau note mari. Primul an îl termină trecînd ca prin urechile acului, și se duse acasă în vacanță ca student cu anul preparator încheiat. Veni iar toamna, dar acum zăpada, lacul înghețat, orașul nu-l mai uluiau. După ce pierdu cel de al doilea an la Universitatea Columbia, simți că nu era bun de nimic. Era tînăr, și mîndria nu-l lăsa să rămînă la Macon, așa că se mută la Milan unde se angajă ca vînzător în farmacia domnului Greenlove. Oare această primă umilință să fi fost ceea ce-l făcuse să bîjbîie la începuturile vieții ?

Martha era fiica domnului Greenlove, și era firesc, ori i s-a părut firesc, s-o invite la dans. Își pusese costumul bleumarin cel mai bun, și ea avea o rochie vaporoasă. Era un bal dat de Clubul Elanilor, și abia devenise membru al clubului. Ce simțise oare cînd îi atinsese trupul și de ce o invitase la dans ? După bal se mai întîlnise de cîteva ori cu ea, fiindcă nu cunoștea decît puține fete în Milan, și fiindcă era fiica patronului său. Dar tot nu se gîndea la dragoste, și mai ales la căsătorie, cu Martha Greenlove. Apoi într-o zi bătrînul domn Green-

love (nu era bătrîn, avea doar patruzeci şi cinci de ani, dar tînărului Malone i se părea bătrîn) muri subit de inimă. Farmacia fu scoasă în vînzare. Malone împrumută o mie cinci sute de dolari de la maică-sa şi o cumpără, urmînd s-o achite integral în cincisprezece ani. Aşa încît se trezi cu o datorie şi, înainte chiar de a-şi da bine seama, cu o nevastă. Martha nu-i ceruse propriu-zis s-o ia de soţie, dar părea convinsă că o va face, încît Malone s-ar fi simţit un iresponsabil dacă n-ar fi cerut-o. O ceruse fratelui ei, care era acum capul familiei, şi după ce îşi strînseră mîinile, se duseră să bea ceva. Totul se întîmplase atît de natural, încît păruse supranatural ; şi totuşi, era fascinat de Martha, care purta toalete elegante după-amiaza şi rochii vaporoase la baluri şi care, mai presus de orice, îl făcuse să-şi redobîndească mîndria pe care o pierduse cînd eşuase la Universitatea Columbia. Dar cînd s-au căsătorit în salonul familiei Greenlove, în prezenţa mamei lui, a mamei ei, a fraţilor Greenlove şi a cîtorva mătuşi, mama Marthei izbucni în plîns, şi Malone simţi şi el lacrimile în ochi. Nu plînsese, dar ascultă ceremonia tulburat. După ce primiră felicitările şi urările cuvenite, plecară cu trenul în călătorie de nuntă la Blowing Rock, în Carolina de Nord. Niciodată de atunci n-a regretat că se căsătorise cu Martha, dar regretul, ori dezamăgirea, exista totuşi. Nu se întrebase nici un singur moment : „Asta-i totul în viaţă ?“, dar cu cît îmbătrînea cu atît mai prezentă era această întrebare nerostită. Nu, nu-şi pierduse

un braț, ori un picior, ori cinci dolari, dar încetul cu încetul se pierduse pe sine însuși.

Dacă Malone n-ar fi avut o boală incurabilă, n-ar fi meditat la toate astea. Dar gîndul morții îi trezise setea de viață, așa cum zăcea acolo, pe patul de spital, privind cum sîngele roșu picura picătură cu picătură. Își spunea că nu-i pasă de cheltuielile de spitalizare, dar chiar în timp ce zăcea acolo, era preocupat de nota de plată de cîte douăzeci de dolari pe zi.

— Dragul meu, zise Martha într-una din vizitele ei zilnice la spital, de ce n-am pleca și noi într-o călătorie frumoasă și odihnitoare ?

Malone se înțepeni în patul cu așternutul umed de sudoare.

— Chiar aici, la spital, unde ar trebui să te odihnești, pari mereu încordat și plin de griji. Am putea merge la Blowing Rock, unde aerul de munte e atît de curat.

— Nu prea am chef.

— ...sau pe țărmul oceanului. N-am văzut oceanul decît o singură dată, și asta a fost cînd am vizitat-o pe verișoara mea, Sarah Greenlove, în Savannah. Am auzit că e o climă foarte plăcută la Sea Island Beach. Nici prea cald, nici prea frig. Și o mică schimbare te-ar mai înviora.

— Totdeauna călătoriile m-au obosit peste măsură.

Nu-i spuse nimic neveste-si despre călătoria pe care plănuia s-o facă mai tîrziu în Vermont sau în Maine, unde să poată vedea zăpadă. Ascunsese cu grijă sub pernă cartea *Boala pînă la*

moarte, căci nu ţinea să-i împărtăşească soţiei sale nimic din gîndurile lui intime. Declară arţăgos :

— M-am săturat de spitalul ăsta !

— Un lucru însă ar trebui să-l faci, spuse doamna Malone, şi anume să laşi farmacia toate după-amiezile în seama domnului Harris. Ca să nu mai munceşti atîta.

După ce se întoarse acasă de la spital, Malone care avea acum după-amiezile libere îşi ducea zilele de azi pe mîine. Se gîndea la munţi, la ţinuturile din nord, la zăpadă, la ocean... se gîndea la toată viaţa pe care o irosise netrăită. Se întreba cum ar putea să moară, dacă nici măcar nu trăise încă.

Cînd venea de la farmacie la prînz, făcea o baie fierbinte şi chiar cobora obloanele în dormitor, ca să tragă un pui de somn, dar cum nu era obişnuit să doarmă ziua, somnul nu se lipea de el. Nu se mai trezea la patru sau cinci dimineaţa ca să rătăcească înspăimîntat prin casă ; o vreme, clipele de teroare se domoliră puţin, lăsîndu-i în loc o apăsare şi o teamă pe care nu le putea formula în cuvinte. Nu putea suferi după-amiezile pustii cînd lăsa farmacia pe mîinile domnului Harris. Se temea mereu să nu se întîmple ceva, dar ce se putea întîmpla ? Un medicament neplătit ? Aprecierea greşită a unor simptome ? De fapt, nici el nu avea dreptul să pună diagnostic, căci nu terminase facultatea de medicină. Alte probleme îl chinuiau acum. Slăbise atît de tare, încît hainele îi atîrnau. Să se ducă la un croitor ? Şi, deşi ştia că hainele

vor dăinui mai mult decît el, se duse la un croitor, în loc să le ia de-a gata de la magazinul de unde-şi cumpăra de obicei ; îşi comandă un costum gri închis şi unul bleumarin de flanel. Probele îl obosiră peste măsură. Pe de altă parte, plătise atît de mult la dentist pentru Ellen, încît îşi neglijase pînă acum dantura, şi se trezi că trebuia să-şi scoată o grămadă de dinţi ; ba chiar dentistul îl puse în faţa alternativei de a-şi extrage doisprezece dinţi şi a-şi pune dinţi falsi, ori de a recurge la poduri extrem de costisitoare. Malone se hotărî pentru poduri, deşi ştia că nu prea va profita de ele. Aşa că, murind, Malone se îngrijea mai mult decît o făcuse în timpul întregii sale vieţi !

În Milan se deschise o nouă drogherie, sucursală a unei reţele de magazine, care nu avea însă calităţile şi reputaţia farmaciei lui Malone. Totuşi, era un concurent care făcea reduceri de preţuri, şi asta îl supăra peste măsură pe Malone. Uneori se întreba chiar dacă n-ar fi mai bine să vîndă farmacia, cîtă vreme mai putea să se ocupe personal de vînzare. Era însă un gînd care-l şoca şi-l tulbura mai mult chiar decît gîndul propriei sale morţi. Aşa încît îl dădu deoparte. Şi apoi, se putea bizui pe Martha s-o vîndă, cu mărfuri, cu vad şi cu reputaţie cu tot, cînd se va ivi o ocazie bună. Îşi petrecea acum zile întregi cu un creion şi hîrtie în faţă, înscriind cu grijă tot ce poseda. Douăzeci şi cinci de mii (Malone se simţea reconfortat de estimarea făcută) pentru farmacie, douăzeci de mii asigurarea pe viaţă, zece mii casa, cincisprezece

mii cele trei case dărăpănate moştenite de Martha — deşi fiecare dintre bunuri nu însemna mare lucru, cînd le adunai la un loc făceau o avere frumoasă ; Malone adună de mai multe ori cifrele cu un creion bine ascuţit, şi de două ori cu stiloul. Cu bună ştiinţă nu inclusese stocul de acţiuni Coca-Cola ale soţiei sale. Farmacia fusese plătită complet cu doi ani în urmă, şi poliţa de asigurare o convertise la loc, din asigurare pentru pensie în asigurare obişnuită pe viaţă, cum fusese la început. Nu avea datorii însemnate sau ipoteci. Ştia că situaţia lui financiară era mai bună ca oricînd, dar asta nu-l mîngîia. Mai bine să fi fost hărţuit de ipoteci şi poliţe neachitate, decît această jalnică solvabilitate. Şi mai simţea că rămăseseră treburi nerezolvate, pe care registrele şi calculele nu le dezvăluiau. Deşi nu mai vorbise cu judecătorul despre testament, socotea că un bărbat, un cap de familie, nu trebuie să moară fără să-şi fi făcut testamentul. Să pună oare cinci mii de dolari în mod legal deoparte pentru educaţia copiilor, restul rămînînd la dispoziţia soţiei sale ? Sau să-i lase totul Marthei, care era mai mult decît orice o mamă bună ? Auzise de văduve ce-şi cumpără maşini Cadillac după ce le mor soţii şi le lasă întreaga avere. Sau de văduve ademenite în afaceri cu sonde petrolifere fantomă. Dar ştia că Martha nici nu se va vîntura într-un Cadillac nou, nici nu va cumpăra acţiuni mai riscante decît ale firmei Coca-Cola sau ale Societăţii de Telefoane. Testamentul probabil că va suna aşa : „Las toţi banii şi proprietăţile

care compun întreaga mea avere iubitei mele soţii, Martha Greenlove Malone.“ Deşi încetase de mult s-o mai iubească pe soţia sa, avea încredere în judecata ei, şi acesta era testamentul pe care se cuvenea să-l facă.

Pînă în anul acela, nu muriseră decît puţini din prietenii sau rudele lui Manole. Dar anul în care împlinise patruzeci de ani părea sorocit morţii. Fratele său din Macon murise de cancer. Nu avea decît treizeci şi opt de ani şi fusese preşedintele Societăţii Malone pentru Comerţul En-Gros cu Medicamente. Tom Malone se însurase cu o femeie frumoasă şi J. T. îl pizmuise adesea. Dar glasul sîngelui fiind mai puternic decît pizma, cînd soţia lui Tom îi telefonase că fratele lui se prăpădeşte, Malone se apucase să-şi facă geamantanul. Martha încercase să-l convingă să nu facă această călătorie, fiind şi el cu sănătatea şubrezită, şi se tot sfădiseră aşa pînă cînd pierduse trenul spre Macon. Aşa încît nu izbuti să-l mai apuce pe Tom în viaţă, şi aproape că nu-l mai recunoscu cînd îi văzu trupul inert.

Martha sosise şi ea a doua zi, după ce aranjase să aibă cineva grijă de copii. Malone, ca frate mai mare, fu rugat să verifice situaţia financiară. Afacerile Societăţii Malone erau într-o stare mai dezastruoasă decît şi-ar fi putut închipui. Tom obişnuia să cam tragă la măsea, Lucille era cheltuitoare, şi Societatea Malone pentru Comerţul En-Gros cu Medicamente se afla în pragul falimentului. Malone controlase registrele şi îşi pierduse zile întregi făcînd so-

coteli. Aveau doi băieţi la liceu, şi cînd aflase că va trebui să-şi cîştige existenţa, Lucille spusese ceva despre o slujbă într-un magazin de antichităţi. Dar nu exista nici un post liber în magazinele de antichităţi din Macon şi, în afară de asta, Lucille nu se pricepea deloc la antichităţi. Nemaifiind o femeie frumoasă, se văită mai puţin de moartea soţului cît de faptul că administrase atît de prost Societatea Malone, lăsînd-o văduvă cu doi copii şi fără nici o posibilitate de a-şi cîştiga într-un fel existenţa. J. T. şi cu Martha rămăseseră patru zile. După înmormîntare, Malone îi dăduse Lucillei un cec de patru sute de dolari ca să treacă peste primele greutăţi. O lună mai tîrziu, Lucille îşi găsi o slujbă într-un magazin universal.

Se prăpădise şi Cab Bickerstaff, pe care Malone îl văzuse şi cu care vorbise chiar în dimineaţa zilei cînd căzuse ca trăsnit la biroul său de la Uzina Electrică din Milan. Malone încercă să-şi amintească fiecare gest şi cuvînt al lui Cab Bickerstaff din dimineaţa aceea. Dar fuseseră toate atît de obişnuite, încît ar fi trecut neobservate dacă la ora unsprezece nu s-ar fi prăbuşit la biroul său, murind subit de inimă. Părea să se simtă bine, şi se purtase ca de obicei cînd Malone îi servise o Coca-Cola şi biscuiţi cu unt de arahide. Îşi aminti că-i ceruse şi o aspirină pe care o înghiţise cu Coca-Cola, dar nici asta nu era ceva neobişnuit. Şi spusese, intrînd în farmacie : „Destul de cald pentru dumneata, J. T. ?“ Şi asta era tot ceva obişnuit. Dar o oră mai tîrziu Cab Bickerstaff murise, şi Coca-Cola,

aspirina, biscuiții cu unt de arahide, fraza banală — toate se gravaseră pline de mister în amintirea lui Malone, obsedîndu-l. Murise și nevasta lui Herman Klein, și prăvălia rămăsese închisă două zile întregi. Herman Klein nu va mai trebui pe viitor să-și ascundă sticla cu băutură în camera din spate a farmaciei lui Malone ; putea să bea la el acasă. Domnul Beard, epitrop la Prima Biserică Baptistă, murise și el în vara aceea. Nici unul din ei nu-i fusese apropiat lui Malone, și cît trăiseră nu-l interesaseră cîtuși de puțin. Dar murind, se fixaseră în același ciudat mozaic de mister, reclamînd o atenție de care n-avuseseră parte în viață. În acest fel trecu ultima vară a lui Malone.

Temîndu-se să mai vorbească cu doctorul și neputînd discuta nimic din ceea ce-l preocupa cu soția sa, Malone își tîra zilele în tăcere. În fiecare duminică se ducea la biserică, dar reverendul Watson era un predicator obișnuit, care se adresa celor vii și nu unui om ce aștepta să moară. Reverendul asemuia sfintele taine cu o căruță, spunînd că din cînd în cînd oamenii trebuie să se cațere în ea ca să-și poată duce mai departe viața spirituală. Malone se simți jignit, deși nu știa de ce. Prima Biserică Baptistă era cea mai mare din oraș, evaluată, chiar și după un calcul sumar, la două milioane de dolari. Epitropii erau toți oameni înstăriți. Cîțiva milionari, medici bogați, ori proprietari de întreprinderi erau stîlpii bisericii. Dar deși Malone se ducea în fiecare duminică la biserică, și deși toți aceștia erau, după părerea lui, oa-

meni cuvioşi, se simţea ciudat de departe de ei. Dădea mîna cu reverendul Watson la sfîrşitul fiecărei slujbe, dar nu se simţea aproape de el sau de oricare din ceilalţi credincioşi. Şi totuşi, se născuse și crescuse în sînul acestei biserici, şi nu exista altă mîngîiere spirituală spre care să-și îndrepte gîndul, căci era prea rezervat și timid ca să vorbească despre moarte. Aşa încît, într-o după-amiază de noiembrie, la scurt timp după ce fusese internat a doua oară la spital, îşi puse costumul cel nou, gri închis, şi se duse la parohie.

Reverendul îl întîmpină oarecum surprins.

— Ce bine arăţi, domnule Malone ! (Trupul lui Malone păru să se micşoreze în costumul nou.) Mă bucur că ai venit. Îmi place întotdeauna să-mi văd enoriaşii. Ce pot face astăzi pentru dumneata ? Vrei o Coca-Cola ?

— Nu, mulţumesc, domnule reverend. Aş vrea doar să stăm de vorbă.

— Despre ce ?

Malone răspunse atît de încet, încît aproape că nu se deslușì :

— Despre moarte.

— Ramona, strigă reverendul Watson către servitoare care-i răspunse imediat, adu-ne domnului Malone şi mie niște Coca-Cola cu lămîie.

În timp ce se serveau băuturile, Malone îşi tot încrucişa picioarele slăbănoage în pantalonii fini de flanel. O umbră de jenă îi îmbujora faţa palidă.

— Vreau să spun, urmă el, că dumneavoastră probabil cunoașteţi lucrurile astea.

— Ce fel de lucruri ? întrebă reverendul Watson.

Malone, mai hotărît, prinse curaj :

— Păi, despre suflet, şi ce se întîmplă în viaţa de apoi.

La biserică, şi după douăzeci de ani de experienţă, reverendul Watson se pricepea să predice curgător despre suflet ; dar acasă la el, avînd în faţă un om care îi punea întrebări, volubilitatea i se transformă în încurcătură şi zise doar :

— Nu ştiu ce vrei să spui, domnule Malone.

— Fratele meu s-a prăpădit, Cab Bickerstaff a murit în oraşul ăsta, şi domnul Beard a murit, toţi în ultimele şapte luni. Ce li s-a întîmplat după moarte ?

— Cu toţii trebuie să murim, zise reverendul cel dolofan.

— Unii nu ştiu cînd or să moară.

— Toţi creştinii trebuie să se pregătească de moarte.

Reverendul Watson îşi spuse că subiectul devenea cam morbid.

— Dar cum te pregăteşti de moarte ?

— Ducînd o viaţă plină de virtute.

— Ce înseamnă o viaţă plină de virtute ?

Malone nu furase niciodată, minţise foarte rar, şi singurul episod din viaţă cînd ştia că săvîrşise un păcat capital se întîmplase cu ani în urmă şi nu durase decît o vară.

— Spuneţi-mi, domnule reverend, ce este viaţa veşnică ?

— După mine, începu reverendul Watson, este o continuare a vieţii de pe pămînt, dar mult mai intensă. Te satisface acest răspuns ?

Malone se gîndi la monotonia vieţii sale şi se întrebă cum ar putea fi mai intensă. Să fie oare viaţa de apoi o plictiseală continuă ? De asta se lupta el să rămînă în viaţă ? Îl trecu un fior, deşi la parohie era cald.

— Credeţi în rai şi în iad ? întrebă Malone.

— Eu nu sînt un fundamentalist riguros, dar cred că felul cum trăieşte un om pe pămînt îi hotărăşte viaţa de apoi.

— Dar dacă un om face doar lucruri obişnuite — nimic bun şi nimic rău ?

— Nu omul hotărăşte ce este bun şi ce este rău. Dumnezeu vede adevărul şi el este Mîntuitorul nostru.

În ultima vreme, Malone se rugase adesea, dar la cine se ruga — nu ştia. Se părea că n-avea sens să mai continue discuţia, căci nu primise nici un răspuns. Puse cu grijă paharul cu Coca-Cola pe şerveţelul de lîngă el şi se ridică.

— Vă mulţumesc foarte mult, domnule reverend, zise el abătut.

— Mă bucur că ai venit să stai de vorbă cu mine. Casa mea e totdeauna deschisă enoriaşilor care vor să discute probleme ale spiritului.

Obosit şi cu sufletul pustiu, Malone porni prin amurgul de noiembrie. O ciocănitoare ciocănea cu vioiciune într-un stîlp de telegraf. După-amiaza era liniştită, străpunsă doar de ciocănitul păsării.

Era straniu că Malone, căruia îi plăceau versurile cu ritm şi cu rimă, reţinuse cele cîteva rînduri din cartea de la spital : *Cea mai mare primejdie, aceea de a te pierde pe tine însuţi, se poate petrece în deplină linişte, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic ; pe cînd orice altă pierdere, aceea a unui braţ, a unui picior, a cinci dolari, a soţiei tale etc., va fi cu siguranţă remarcată.* Absurditatea acestei idei, fatidică şi banală ca propria lui viaţă, răsuna ca dangătul de aramă al orologiului oraşului, necadenţat şi monoton.

9

ÎN IARNA ACEEA judecătorul făcu o gravă greşeală în legătură cu Sherman, iar Sherman făcu o greşeală şi mai gravă în legătură cu judecătorul. Dar cum amîndouă greşelile erau închipuiri ce răsăriseră şi înfloriseră în creierul senil al unui bătrîn ca şi în inima unui băietan sucit, înţelegerea dintre ei se spulberase, sufocată de nemăsurata luxurianţă a visurilor fiecăruia. Astfel încît raporturile dintre ei, care fuseseră la început atît de pline de bucurie şi lumină, pe la sfîrşitul lui noiembrie păliseră, pierzîndu-şi strălucirea.

Primul care îşi mărturisi visul a fost judecătorul. Într-o zi, cu un aer tainic dar plin de în-

sufletire, își deschise caseta seifului și-i întinse lui Sherman un teanc de hîrtii.

— Citește-le cu atenție, băiete, întrucît s-ar putea să fie contribuția mea finală, ca om de stat, în slujba Sudului.

Sherman începu să citească, dar rămase nedumerit, mai puțin de literele împodobite și de greșelile de ortografie, cît de conținutul manuscrisului.

— Nu te uita la caligrafie ori la ortografie, îl povățui judecătorul cu un aer degajat. Ceea ce contează este rigoarea ideilor.

Și Sherman continuă să citească despre banii confederați, urmărit de privirea judecătorului, care radia de mîndrie, așteptînd laudele.

Nările delicate ale băiatului fremătară, buzele îi tremurau, dar nu spuse nimic.

Și bătrînul judecător începu să vorbească cu glas pătimaș. Îi povesti cum fuseseră devalorizate diferite monede străine, și ce drept au națiunile cucerite la redresarea monedei lor.

— În toate țările civilizate, monedele națiunilor învinse au fost redresate... firește, la o valoare mai mică, dar totuși redresate. Vezi ce s-a întîmplat cu francul, cu marca, cu lira și, ce să mai vorbim, chiar și cu yenul.

Această ultimă redresare îl înfuria cel mai tare pe bătrîn.

Ochii albaștri-cenușii ai lui Sherman rămîneau fixați în ochii de un albastru mai intens ai judecătorului. Uluit mai întîi de toată vorbăria despre monedele străine, se întreba acum dacă nu cumva judecătorul era beat. Dar nu era nici

douăsprezece încă, și judecătorul nu începea niciodată să bea înainte de prînz. Şi cum bătrînul judecător vorbea mai departe pătimaș, îmbătat de visul care-l stăpînea, Sherman nu putu rămîne nepăsător. Fără să știe despre ce vorbea judecătorul, Sherman era subjugat de retorică, de repetare și ritm, de limbajul demagogic înflăcărat, absurd și înflorat, în care bătrînul judecător fusese maestru. Aşa că rămase cu nările fremătînde, dar fără să zică nimic. Judecătorul, pe care nepăsarea și lipsa de interes ale nepotului său pentru visul ce-l stăpînea îl răniseră adînc, își dădea seama cînd avea în față un ascultător vrăjit, și-i dădea înainte, triumfător. Iar Sherman, care abia dacă credea un cuvînt din cele ce-i spunea Jester, asculta de astă-dată tirada judecătorului, atent și plin de uimire.

Fapt e că, în urmă cu cîtva timp, bătrînul judecător primise o scrisoare de la senatorul Tip Thomas, ca răspuns la prima cerere scrisă de Sherman în legătură cu admiterea lui Jester la academia militară West Point. Senatorul răspunsese cu o politețe destul de stînjenită că va fi bucuros să-i ofere nepotului vechiului său prieten și tovarăș în politică, prima sa șansă de afirmare. Din nou bătrînul judecător și cu Sherman se chinuiseră cu întocmirea unei alte scrisori către senatorul Tip Thomas. De data asta judecătorul, cu aceeași politețe stînjenită, scrise despre răposata doamnă Thomas, cît și despre actuala doamnă Thomas. Totdeauna i se păruse un miracol lui Sherman că bătrînul

judecător fusese cu adevărat congresman în Camera Reprezentanţilor. Gloria de demult se răsfrîngea şi asupra lui Sherman, loialul său secretar care-i rezolva problemele pe biroul din bibliotecă. Cînd senatorul Thomas trimise răspuns, amintind de vechi servicii şi favoruri pe care i le făcuse judecătorul, şi făgăduind că Jester va fi primit la West Point — făcîndu-i pe plac bătrînului judecător — totul i se păru miraculos lui Sherman. Atît de miraculos, încît îşi înăbuşi chiar invidia nestăpînită că propria sa scrisoare trimisă la Washington rămăsese fără răspuns.

Judecătorul, deşi mare orator, făcea ce făcea şi călca în străchini, aşa că bineînţeles o scrînti şi acum, şi încă destul de rău. Începu să trăncănească despre despăgubiri pentru casele arse, bumbacul căzut pradă focului şi, spre stînjeneala şi oroarea lui Sherman, despre despăgubiri pentru eliberarea sclavilor.

— Eliberarea sclavilor, murmură Sherman, căci vocea aproape îi pierise de zguduit ce era.

— Ei, da, continuă bătrînul judecător cu seninătate. Instituţia sclaviei a fost piatra de temelie şi reazimul de nădejde al economiei bumbacului.

— Da, dar Abe Lincoln i-a eliberat pe sclavi, şi un alt Sherman a dat foc bumbacului.

Judecătorul, pierdut în visul său, uitase că secretarul său particular provenea dintre oamenii de culoare.

— Şi tare triste au fost vremurile acelea, bineînţeles.

Judecătorul nu putea înțelege de ce, dintr-o dată, ascultătorul său nu-i mai sorbea vrăjit vorbele, căci Sherman, departe de a mai fi fascinat, clocotea de furie și indignare. Ba chiar apucă cu bună știință un toc și-l frînse în două. Judecătorul nici măcar nu observă.

— O să-mi trebuiască o mulțime de date statistice, socoteli și calcule nenumărate, în fine o să fie nevoie de multă muncă. Dar lozinca mea în campania electorală este „să se facă dreptate“, și dreptatea este de partea mea. Nu trebuie decît să pun treaba pe roate, cum se spune. Și sînt politician înnăscut — știu cum să lucrez cu oamenii și să mînuiesc situațiile delicate.

Visul judecătorului își pierduse toată savoarea pentru Sherman, care îl vedea acum în întreaga-i platitudine. Primul elan al însuflețirii cu care îmbrățișase visul bătrînului se spulberase cu totul.

— O să fie nevoie de multă muncă, spuse cu glas stins.

— Lucrul cel mai impresionant este simplitatea ideii.

— Simplitatea, se auzi ca un ecou același glas stins al lui Sherman.

— Da, simplitatea geniului. Poate că n-aș fi putut scoate din capul meu o cugetare ca „A fi sau a nu fi“, dar concepțiile mele despre Restaurația Sudului sînt de-a dreptul geniale. Cu *tremur în glas*, bătrînul îi cerși confirmarea : Nu crezi că-i așa, Sherman ?

Uitîndu-se în jur ca să vadă pe unde ar putea s-o șteargă dacă pe judecător l-ar apuca o criză de furie, Sherman răspunse pe un ton firesc :

— Nu. Nu cred că dați dovadă de geniu, și nici măcar de bun-simț.

— Geniul și bunul-simț operează la două polarități diferite ale gîndirii.

Sherman își notă pe hîrtie cuvîntul „polarități", propunîndu-și să caute mai tîrziu ce înseamnă ; măcar să profite de vocabularul judecătorului, dacă n-o să se aleagă cu nimic altceva.

— Tot ce vreau să spun e că planul dumneavoastră va întoarce înapoi ceasul istoriei cu o sută de ani.

— Asta și vreau, glăsui bătrînul judecător în sminteala-i nesăbuită. Ba mai mult, cred că și pot s-o înfăptuiesc. Am prieteni în locuri suspuse, care sînt dezgustați de acest așa-zis liberalism, și abia așteaptă un semnal ca să-și strîngă rîndurile. La urma urmei, sînt unul dintre cei mai venerabili oameni de stat ai Sudului, și glasul îmi va fi ascultat ; poate că niște muieri mai slabe de înger vor șovăi din cauza unor mărunțișuri și amănunte contabilicești. Dar, Dumnezeu mi-e martor, dacă guvernul federal e în stare să-mi stoarcă orice bănuț pentru impozite, planul meu va fi o joacă de copil.

Judecătorul își coborî glasul :

— Nu mi-am declarat niciodată pînă azi toate veniturile, și nici nu le voi declara. Nu trebuie s-o mai spui și la alții, Sherman, căci ți-am spus-o doar ție, ca o dovadă de mare încredere.

Iar impozitele federale le plătesc doar constrîns, împotriva voinței mele. Cum ți-am spus, mulți sudiști cu funcții înalte simt la fel ca și mine, și se vor repezi la primul semnal.

— Dar ce legătură au impozitele dumneavoastră cu asta ?

— Au, răspunse bătrînul. Foarte mare legătură.

— Nu înțeleg deloc.

— Și firește că cei de la Asociația națională pentru promovarea negrilor vor fi făcuți foc împotriva mea. Dar cine-i neînfricat năzuiește să pornească la luptă, dacă lupta e dreaptă. Ani de zile am tînjit să-i pot înfrunta pe cei de la asociația asta, să-i îngenunchez, să le iau pîinea de la gură.

Sherman nu-și lua privirea de la ochii albaștri pătimași ai bătrînului judecător.

— Toți patrioții sudiști judecă la fel grosolana clică de intriganți care urmărește să distrugă înseși principiile de bază ale Sudului.

Buzele și nările lui Sherman fremătau de emoție în timp ce spuse :

— Bine, dar dumneavoastră vorbiți de parcă ați crede în sclavie.

— Firește cred în sclavie. Civilizația se întemeiază pe sclavie.

Bătrînul judecător, pentru care Sherman rămînea încă un giuvaer, o comoară, continua să uite, în pornirea-i înfocată, că Sherman era negru. Dar cînd își văzu giuvaerul atît de tulburat, încercă să îndrepte lucrurile :

— Chiar dacă nu e vorba de sclavie propriu-zisă, mă refer cel puţin la o stare de iobăgie fericită.

— Fericită, pentru cine ?

— Pentru toţi. Oare crezi chiar şi o singură clipă că sclavii au vrut să fie eliberaţi ? Nu, Sherman, mulţi sclavi au rămas fideli vechilor lor stăpîni, şi n-au acceptat să fie eliberaţi pînă în ziua morţii.

— Rahat !

— Poftim ? se prefăcu bătrînul judecător că nu aude, preferînd uneori să pară surd. Într-adevăr, mi s-a spus că condiţiile în care trăiesc negrii în Nord sînt îngrozitoare — căsătorii mixte, n-au un locşor unde să poată trăi ca lumea, pur şi simplu o mizerie îngrozitoare.

— Şi cu toate astea, orice negru ar prefera să fie lampagiu în Harlem decît guvernatorul Georgiei.

Judecătorul se aplecă spre băiat cu urechea cea bună.

— N-am înţeles bine ce-ai spus, rosti el blînd.

Toată viaţa lui, Sherman fusese încredinţat că albii sînt, fără nici o excepţie, smintiţi, şi cu cît aveau o situaţie mai de seamă, cu atît mai zănatice le erau vorbele şi purtarea. Era convins că, în această privinţă, adevărul obiectiv era de partea lui. Păi cum, toţi politicienii, de la guvernatori la congresmeni, pînă la şerifi şi gardieni, erau la fel de fanatici, de intoleranţi şi de brutali. Sherman îşi amintea tot timpul cu jale de fiecare linşaj, de fiecare bombă aruncată, de fiecare mîrşăvie la care fuseseră supuşi cei

din neamul său. În această chestiune, nu era decît un adolescent vulnerabil şi simţitor. Adîncit în gîndurile-i negre, obsedat de atîtea atrocităţi, simţea ca şi cum toate aceste fărădelegi i-ar fi fost lui, personal, rezervate. Aşa că trăia într-o stare de permeanentă teamă şi nesiguranţă. Şi găsea justificări pentru atitudinea sa în tot ce se petrecea în jur. Nici un negru din Peach County nu votase vreodată. Ei da, un învăţător încercase odată să se înscrie pe lista de alegători, dar fusese izgonit de la secţia de votare. Doi alţi negri cu studii superioare păţiseră la fel. Al Cincisprezecelea Amendament al constituţiei americane garantase negrilor dreptul la vot, şi totuşi Sherman nu cunoscuse şi nici nu auzise de vreun negru care să fi votat vreodată. Chiar şi constituţia americană nu era, în sine, decît o înşelătorie. Şi dacă tot ce-i povestise lui Jester nu era adevărat — adică despre votul Nigerienilor de Aur şi despre coşciugele de carton — auzise şi o întîmplare reală, despre un club într-un alt district; şi chiar dacă nu se întîmplase cu adevărat Nigerienilor de Aur din Milan, ştia bine că se întîmplase altora, undeva în altă parte. Şi cum în închipuirea sa erau cuprinse toate nenorocirile, avea simţămîntul că orice ticăloşie despre care citise ori auzise putea foarte bine să i se fi întîmplat chiar lui.

Din pricina acestei nelinişti şi a acestei spaime care-l rodeau, Sherman îl lua mult mai mult *în serios* pe bătrînul judecător decît ar fi făcut-o în condiţii mai senine. Sclavie ! Voia cu

adevărat bătrînul judecător să-i aducă în sclavie pe cei din neamul său ? Era ceva lipsit de orice noimă ! Dar ce dracu are vreo noimă în relaţiile dintre albi şi negri ? Al Cincisprezecelea Amendament fusese golit de orice conţinut, şi constituţia americană era o înşelătorie — cel puţin aşa vedea el lucrurile. Şi justiţia! Sherman ştia despre orice caz de linşaj, despre orice încălcare brutală a drepturilor, atît în vremea lui cît şi înainte, şi fiecare abuz îl simţea în străfundul fiinţei sale. De aceea trăia el în această stare de zbucium şi de teamă. Altfel, ar fi privit planurile bătrînului judecător ca un produs al unei minţi senile. Dar cum era doar un negru din Sud, şi încă orfan pe deasupra, trăise pînă acum sub ameninţarea atîtor grozăvii adevărate şi situaţii degradante, încît cele mai înfiorătoare fantezii ale bătrînului judecător îi păreau nu numai posibile, dar în lumea guvernată de arbitrar în care trăia Sherman — aproape inevitabile. Faptele veneau să sprijine temerile şi închipuirile lui. În sinea sa, Sherman era încredinţat că toţi sudiştii albi erau ţicniţi. Să linşezi un puşti negru numai fiindcă o femeie albă îl reclamase că fluierase după ea ! Un judecător să condamne un negru pentru că unei femei albe nu-i plăcuse cum se uitase la ea ! Pentru că fluierase sau pentru că se uitase ! Era atît de pornit, încît mintea-i încinsă fremăta ca aerul la tropice, născînd fantasme.

La amiază, Sherman pregăti băuturile, dar nici el, nici bătrînul judecător nu scoase un cuvînt. Iar cu o oră mai tîrziu, la vremea prînzu-

lui, cînd Sherman vru să-şi ia o conservă de homari, Verily îl repezi :

— N-ai trebuinţă de ea, Sherman.

— Şi de ce, mă rog, babornițo ?

— Că abia ieri deschiseşi o conservă de peşte afumat şi-ţi făcuşi un sandviş cu care să te saturi. Şi-a mai rămas destul ca să-ţi potoleşti şi azi foamea.

Sherman îşi vedea însă de treabă, deschizînd cutia de homari.

— Şi-apoi, urmă Verily, nu ţi-ar sta rău deloc să mănînci varză şi turte de mălai la bucătărie, ca tot omu'.

— Ca toţi negrii !

— Şi cine, mă rog, crezi c-ăi fi ? Regina din Saba ?

Sherman amesteca acum homarii cu maioneză şi bucăţele de murături.

— Oricum, eu nu sînt negru sută-n sută ca tine, o repezi el pe Verily care era cu adevărat tuciurie. Uită-te la ochii mei.

— Îi văzui.

Sherman îşi aranja preocupat homarii pe felia de pîine.

— Homarii ăştia erau pentru duminică seara, cînd am şi eu liber. Şi tare mă gîndesc să te pîrăsc judecătorului.

Dar cum Sherman mai era încă giuvaerul, comoara, nu exista nici o primejdie ca ameninţarea să fie reală, şi o ştiau amîndoi.

— Du-te şi pîrăşte-mă, o îndemnă Sherman, în timp ce aşeza bucăţelele de murături pe felia de pîine.

— Nu-i nevoie să faci pe grozavu' numai fiindcă ai ochii albaştri. Eşti negru sadea, ca şi noi ăilalţi. Doar că taică-tu a fost alb şi-ai moştenit de la el ochii albaştri, da' nu văd de ce ţi-ai da aere. Ești negru sadea ca noi toţi.

Sherman luă tava şi o porni grijuliu prin hol spre bibliotecă. Dar cu toate că-şi pregătise sandvişuri de zile mari, nu putea să mănînce. Îl urmăreau spusele judecătorului, şi ochii îi rămîneau pironiţi în gol, sumbri pe chipul întunecat. Mintea-i spunea că cele mai multe din vorbele judecătorului nu erau decît rătăcirea unui smintit, dar torturat de nelinişte, băiatul nu mai putea avea judecata limpede — se lăsa condus de ceea ce simţea. Își amintea de discursurile electorale ale anumitor sudiști, perfide, violente amenințătoare. Lui Sherman nu i se părea că vorbele judecătorului erau mai smintite decît ale altor politicieni din Sud. Smintiţi, smintiţi, smintiţi ! Toţi erau smintiţi !

Sherman nu putea să uite că pe vremuri judecătorul fusese congresman, deţinînd adică una din funcţiile cele mai înalte din ţară. Şi cunoştea şi acum oameni sus-puși. Cum ar fi, de pildă, senatorul Tip Thomas, acela de la care tocmai primise răspuns. Judecătorul era deștept și foarte viclean, și știa cum să joace cuiva o festă. Fascinat de puterea pe care o avea bătrînul judecător, Sherman uita că era un om bolnav ; nici nu-i trecea măcar prin cap că mintea acestui om în etate, care fusese pe vremuri congresman, era atinsă de bătrîneţe. Bunicul lui Zippo Mullins dăduse, e-adevărat, în mintea

copiilor. Moş Mullins nu putea mînca fără să i se pună şervetul la gît, şi înghițea felia de pepene cu sîmburi cu tot ; fiindcă nu mai avea dinți, molfăia puiul fript şi pînă la urmă au trebuit să-l trimită la azilul de bătrîni. Pe cînd bătrînul judecător îşi despăturea atent şervetul înainte de a mînca şi în general avea la masă maniere elegante, rugînd pe Jester sau pe Verily să-i taie bucățile mai vîrtoase de carne. Aceştia doi erau singurii oameni foarte bătrîni pe care-i cunoştea el, şi între ei exista o adevărată prăpastie. Aşa că lui Sherman nu-i trecu nici o clipă prin cap că bătrînul judecător putea fi ramolit.

Rămase multă vreme cu ochii fixați la sandvişul cu homari garnisiți cu maioneză şi murături, dar era prea frămîntat ca să poată mînca. Ciuguli totuşi o bucățică de murătură şi apoi se îndreptă spre bucătărie. Simțea nevoia unei băuturi. Puțin gin îndoit cu un tonic i-ar mai potoli surescitarea, ca să poată mînca. Ştia că va trebui s-o înfrunte iarăşi pe Verily, dar o porni neîntîrziat spre bucătărie şi apucă sticla de gin.

— Ia te uită, izbucni ea, după ce umblă acum regina din Saba !

Sherman îşi turnă pe-ndelete gin în pahar, îndoindu-l cu tonic de la gheață.

— Ascultă-aici, Sherman, încerc tot timpul să mă port frumos şi blajin cu tine, dar ştiam de la bun început că nu-i de nici un folos. De ce-i fi fiind atît de nesimțitor şi de înfumurat ?

Să fie de vină ochii ăia albaştri moşteniţi de la taică-tu ?

Sherman ieşi băţos din bucătărie, cu paharul de băutură în mînă, şi se aşeză din nou la masa din bibliotecă. Şi în timp ce îşi bea ginul, furtuna din sufletul său, în loc să se potolească, creştea. Tot căutînd să afle cine era mama lui adevărată, Sherman arareori se gîndise şi la tatăl său. Îşi zicea doar că era un alb, şi-şi închipuia că necunoscutul tată alb o siluise pe maică-sa. Pentru orice băiat, mama e o femeie virtuoasă, mai cu seamă dacă e doar plăsmuită. Aşa că îşi ura tatăl, fiindu-i silă chiar şi să se gîndească la el. Taică-su nu era decît un alb bezmetic care o siluise pe maică-sa şi lăsase copilului bastard ochii aceia albaştri, străini. Nu-l căutase niciodată pe tatăl lui, aşa cum o căutase pe maică-sa. Gîndul la maică-sa îl legănase, şi-şi aflase mîngîierea visînd la ea, dar la tatăl lui nu se gîndea decît cu ură şi aversiune.

După prînz, cînd judecătorul se culcase să-i tragă ca de obicei un pui de somn, Jester intră în bibliotecă. Sherman mai stătea încă în faţa mesei, cu tava cu sandvişurile neatinse.

— Ce-i cu tine, Sherman ?

Jester văzuse tulbureala dată de băutură în ochii băiatului cufundat în gînduri, şi se simţea stingherit.

— Du-te dracului, îl repezi Sherman, căci Jester era singurul alb cu care putea vorbi astfel.

Dar era într-o stare în care nici asta nu-l mai putea uşura. „Vă urăsc, vă urăsc, vă urăsc !" era tot ce putea gîndi el în timp ce privirea-i ce nu mai vedea nimic fixa, ameţită, fereastra deschisă.

— Mă gîndeam de multe ori că dacă m-aş fi născut negru, n-aş fi putut suporta. Să ştii că te admir, Sherman, cum poţi să rabzi. Te admir mai mult decît pot să-ţi spun.

— Păstrează-ţi alunele pentru grădina zoologică.

— M-am gîndit adesea, urmă Jester care citise undeva ideea asta, că dacă Christos s-ar fi născut azi, ar fi fost negru.

— Da, dar n-a fost.

— Mi-e teamă că... începu Jester, dar îi veni greu să spună ce avusese de gînd.

— Ei, de ce anume ţi-e teamă, fetiţa mamei ?

— Mi-e teamă că dacă aş fi negru, aş ajunge un nevrozat. Pur şi simplu m-aş îmbolnăvi de nervi.

— Nu, n-ai ajunge un nevrozat. Şi îşi trecu repede peste beregată arătătorul de la mîna dreaptă, într-un gest elocvent. Un negru nevrozat e un negru mort !

Jester se tot întreba de ce era oare atît de greu să fie cineva prieten cu Sherman. Bunicu-său îi spunea nu o dată : „Negrul e negru şi albul e alb, şi n-ar trebui să se întîlnească niciodată, dacă îi pot opri." Iar, pe de altă parte, în „Atlanta Constitution" scria că există sudişti cumsecade. Cum să-l convingă pe Sherman că

el nu era ca bunicul său, ci un sudist cumsecade ?

— Îi respect pe oamenii de culoare tot atît de mult cît îi respect pe albi.

— Eşti singurul din neamul tău.

— Respect oamenii de culoare chiar mai mult decît pe albi din pricina suferinţelor prin care au trecut.

— Sînt o mulţime de negri ticăloşi, rosti Sherman după ce dădu pe gît paharul cu gin.

— De ce-mi spui asta ?

— Aşa, ca să ştie şi copilaşul uimit.

— Încerc şi eu să-ţi explic sentimentele mele în legătură cu problema rasială. Dar văd că nu te interesează nici un pic.

Cum alcoolul îi accentuase deprimarea şi furia, Sherman se mulţumi să declare cu glas ameninţător :

— Negri ticăloşi cu cazier la poliţie, şi alţii fără cazier, ca mine.

— De ce e atît de greu să se împrietenească cineva cu tine ?

— Fiindcă n-am nevoie de prieteni, minţi Sherman, căci la fel de mult cît dorea să aibă mamă, dorea şi un prieten. Îl admira dar era şi terorizat de Zippo, care-l ocăra întruna, nu spăla niciodată o farfurie chiar cînd Sherman pregătea masa, şi se purta cu el cam aşa cum se purta el însuşi cu Jester acum.

— Ei, plec la aeroport. Vii cu mine ?

— Cînd o să vreau să mă sui într-un avion, o să mă sui în avionul meu. Nu într-o şandrama ordinară ca cele pe care le iei tu cu chirie.

Aşa că Jester n-avu ce să facă ; şi Sherman rămase uitîndu-se după el, cu sufletul trist, jinduitor, cum o pornea pe alee în jos.

Judecătorul se trezi din somn pe la două, îşi spălă faţa boţită de somn, simţindu-se vesel şi răcorit. Nu-şi mai amintea momentele de încordare din cursul dimineţii, şi fredona încetişor în timp ce cobora scara. Auzind pasul apăsat şi vocea care cînta fals, Sherman se strîmbă spre uşa ce da în hol.

— Ascultă, băiete, începu judecătorul, ştii de ce prefer eu să fiu Fox Clane decît Shakespeare sau Iuliu Cezar ?

Buzele lui Sherman abia se mişcară cînd răspunse :

— Nu.

— Ori decît Mark Twain, ori Abraham Lincoln, ori Babe Ruth [1].

Sherman clătină doar din cap fără să vorbească, întrebîndu-se oare ce-i mai trecuse prin cap acum.

— Ei bine, prefer să fiu Fox Clane decît toate celebrităţile astea mari. Poţi să ghiceşti de ce ?

Acum Sherman doar se mulţumea să-l privească.

— Fiindcă sînt în viaţă. Şi cînd te gîndeşti la trilioane şi trilioane de morţi, îţi dai seama ce noroc e să fii în viaţă.

— Unii oameni sînt morţi de la grumaz în sus.

---

[1] Unul din idolii baseball-ului american. (N.Tr.).

Judecătorul nu-i luă în seamă spusele și urmă :

— Mi se pare într-adevăr un miracol să fii în viață. Ție nu, Sherman ?

— Nu prea, răspunse băiatul, care acum dorea doar să se ducă acasă și să se culce ca să i se risipească amețeala dată de gin.

— Gîndește-te la revărsatul zorilor. Ori adu-ți aminte de lună, de stele, de firmamentul cerului, urmă judecătorul. Și nu uita de prăjituri și băuturi.

Ochii nepăsători ai lui Sherman priveau întregul univers și plăcerile de zi cu zi ale vieții cu dispreț ; nici măcar nu-i răspunse.

— Cînd am avut atacul acela destul de neînsemnat, doctorul Tatum mi-a mărturisit deschis că dacă ar fi fost afectată partea stîngă a creierului, și nu cea dreaptă, aș fi rămas betegit la cap pînă la sfîrșitul zilelor. Vocea judecătorului abia se mai auzea, pierită de teamă și de o perspectivă atît de îngrozitoare : Poți să-ți închipui că aș fi putut trăi într-o asemenea stare ?

Sherman putea :

— Știu un om care a avut un atac de pe urma căruia a rămas orb și cu mintea unui copilaș de doi ani. N-au vrut să-l primească la azil. Nici măcar la ospiciu. Nu știu ce s-a întîmplat cu el pînă la urmă. Probabil că a murit.

— Ei da, numai că eu n-am pățit nimic. Am rămas doar așa, cu o ușoară stînjeneală în mișcări... numai brațul și piciorul stîng, și ele foarte puțin atinse... dar mintea mi-a rămas

întreagă. Aşa că, ce mi-am zis ? Fox Clane, ar trebui oare să-l huleşti pe Domnul, să blestemi cerul, să-ţi huleşti soarta pentru această mică vătămare a sănătăţii care nici măcar nu te deranjează cu adevărat, sau ar trebui să-l binecuvîntezi pe Domnul, întreaga fire şi soarta ce ţi-a fost hărăzită că n-ai păţit nimic şi ţi-a rămas mintea întreagă ? Căci, la urma urmei, ce contează acolo braţul, sau piciorul, dacă-i pe-aşa, cînd mintea îţi rămîne întreagă şi sufletul ţi-e fericit ? Aşa că mi-am zis : Fox Clane, mai bine ai da laudă Domnului, acum şi în vecii vecilor.

Sherman se uită la braţul stîng damblagit şi la mîna chircită. I se făcu milă de bătrînul judecător şi imediat se dispreţui pentru că i se făcuse milă de el.

— Un băiat pe care-l cunosc a avut poliomielită şi nu umbla decît cu proteze de fier la amîndouă picioarele, şi cu cîrje tot de fier... ce mai, un infirm pînă la sfîrşitul vieţii, spuse Sherman, care văzuse într-o revistă o fotografie înfăţişînd un asemenea băiat.

Judecătorul îşi zise că Sherman cunoştea o întreagă galerie de cazuri jalnice şi ochii i se umplură de lacrimi, în timp ce murmura : „Bietul copil“. Judecătorul nu se dispreţuia cînd îi era milă de alţii ; iar de sine însuşi nu-i era milă, căci în linii mari se simţea perfect fericit. Fireşte, i-ar fi plăcut să mănînce în fiecare zi patruzeci de bucăţi de somn prăjit, dar una peste alta era mulţumit.

— Mai bine ţin dietă, decît să arunc cărbuni în foc sau să cînt la harpă. N-am putut niciodată

să-mi aprind nici măcar cazanul instalaţiei de încălzire, şi nu mă pricep nici un pic la muzică.

— Asta aşa-i, unii oameni nu se pricep să cînte corect nici cea mai simplă melodie.

Judecătorul nu-i luă în seamă vorbele, mai ales că obişnuia să cînte mai tot timpul cîte o melodie, şi era convins că o cîntă cum trebuie.

— Hai să-i dăm drumul cu corespondenţa.

— Ce scrisori vreţi să-mi dictaţi azi ?

— O grămadă de scrisori, căci vreau să scriu fiecărui congresman şi senator pe care-l cunosc personal, şi fiecărui politician care ar adera la ideile mele.

— Ce fel de scrisori vreţi să vă scriu ?

— În sensul general în care ţi-am vorbit dimineaţa. Despre banii confederaţi şi despre reparaţiile cuvenite Sudului.

Vioiciunea dată de gin se transformase într-o mînie care-l cuprinsese cu totul, neînduplecată. Sherman, deşi trepidînd de emoţie, începu să caşte, şi continuă cu căscatul, numai ca să-l jignească. Se gîndea cît de plăcută, de bine rînduită şi de deosebită era slujba sa, şi ce şoc avusese în timpul discuţiei din dimineaţa aceea. Cînd Sherman ţinea la cineva, ţinea cu adevărat, cînd admira pe cineva, nu existau jumătăţi de măsură — în general nu se oprea la jumătate cînd era vorba de sentimentele sale. Pînă acum ţinuse la judecător şi-l admirase. Cine altul fusese congresman şi judecător ; cine altul îi dăduse o slujbă atît de bună şi de uşoară ca cea de secretar particular, lăsîndu-l chiar să mănînce sandvişuri la masa din bibliotecă ?

Așa că Sherman se simțea încurcat și trăsăturile-i mobile părură cuprinse de tremur cînd îl întrebă :

— Și chiar și partea despre sclavie ?

Acum judecătorul își dădu seama că ceva nu era cum trebuie.

— Nu sclavie, băiatul meu, ci reparații pentru sclavii pe care i-au eliberat yankeii. Compensații economice.

Nările și buzele lui Sherman fremătau acum ca aripile unui fluture plăpînd.

— Nu scriu așa ceva, domnule judecător !

Rareori se întîmplase să i se spună „nu" judecătorului, mai ales că cererile sale erau de obicei rezonabile. Iar acum că giuvaerul, comoara lui îi refuza ceva, judecătorul spuse oftînd :

— Nu te înțeleg, băiatul meu.

Sherman, pe care orice cuvînt afectuos îl mișca, mai cu seamă că avea atît de rar parte de ele, își simți inima încălzindu-i-se și aproape că surîse.

— Va să zică, nu vrei să-mi scrii scrisorile astea ?

— Nu vreau, repetă Sherman, în timp ce beția refuzului îl cuprindea tot mai mult. N-o să fiu părtaș la o acțiune care vrea să întoarcă roata istoriei înapoi cu aproape un secol.

— Roata istoriei nu va fi întoarsă înapoi, ci va fi împinsă înainte cu un secol, băiatul meu.

Era pentru a treia oară că-i zicea „băiatul meu", și neîncrederea care zăcea adînc în su-

fletul lui Sherman se trezi, negăsindu-şi astîmpăr.

— Marile prefaceri împing întotdeauna istoria înainte. Mai cu seamă războaiele. Dacă n-ar fi izbucnit primul război mondial, femeile ar mai purta şi acum rochiile pînă la glezne. Iar astăzi fetele tinere umblă îmbrăcate ca muncitorii, în salopete — pînă şi domnişoarele cele mai drăguțe şi de familie bună.

Judecătorul o văzuse pe Ellen Malone ducîndu-se pînă la farmacia tatălui ei îmbrăcată în salopetă, şi se simțise şocat şi contrariat gîndindu-se la Malone.

— Bietul J.T. Malone.

— De ce spuneți asta ? întrebă Sherman, frapat de mila şi de nota de mister din glasul judecătorului.

— Mi-e teamă, băiete, că domnul Manole nu mai are mult de trăit.

Sherman, căruia puțin îi păsa de domnul Malone şi care nici n-avea chef să afişeze sentimente pe care nu le avea, zise doar :

— O să moară ? Păcat.

— Cînd moare cineva, nu ajunge să zici păcat. De fapt, nimeni de pe pămînt nu ştie cu adevărat ce-i moartea.

— Sînteți extrem de credincios ?

— Nu, nu sînt nici un pic. Dar mi-e teamă...

— De ce pomeniți atît de des despre trudit la cărbuni, sau de cîntat la harpă ?

— Oh, e doar o figură de stil. Dacă, temîndu-mă atît în viață, aş fi trimis totuşi în locul acela cumplit, aş trudi la cărbuni alături de cei-

lalți păcătoși, dintre care pe mulți i-aș cunoaște dinainte. Iar în caz că aș ajunge în rai, martor mi-e Domnul că ar trebui să mă pricep la muzică la fel de bine ca Tom cel Orb sau Caruso. Dar n-aș spune că mi-e teamă de asta.

— Dar de ce vă e teamă ? întrebă Sherman, pe care gîndul morții nu-l necăjise prea mult pînă acum.

— De neființă, mărturisi bătrînul. De nesfîrșita neființă și beznă în care voi rătăci pierdut. Fără dragoste ori mîncare ori altceva. Doar să zaci în acea nesfîrșită neființă și întunecime.

— Nici mie nu mi-ar plăcea, se scutură Sherman într-o doară de o asemenea perspectivă.

Judecătorul își amintea de atacul său de apoplexie, și aceste amintiri erau limpezi și precise. Chiar dacă în fața altora vorbea doar de „o mică criză lipsită de însemnătate“, sau de „un ușor caz de poliomielită“, sieși nu-și ascundea nimic — avusese un atac de apoplexie și fusese la un pas de moarte. Își aminti de șocul prăbușirii. Mîna dreaptă o atinsese pe cea paralizată, care nu simțea nimic, decît o răceală umedă, lipsită de mișcare sau de orice altă senzație. Și piciorul stîng era la fel de rece și insensibil, așa că în isteria acelor nesfîrșite ore crezuse că jumătate din trupul său murise nu se știe cum. Neizbutind să-l trezească din somn pe Jester, strigase după duduia Missy, îl chemase pe răposatul său tată, pe frate-său Beau — oh, nu ca să ajungă lîngă ei, ci doar ca să-și ușureze deznădejdea. Îl găsiseră în zorii zilei și-l transportară la spitalul orașului, unde revenise la viață. Zi de zi

membrele-i paralizate i se înzdrăveneau, dar șocul îl buimăcise, și-apoi se chinuia și pentru că îi interziseseră băutura și tutunul. Neputînd să umble și nici măcar să-și ridice mîna stîngă, își omora vremea dezlegînd cuvinte încrucișate, citind romane polițiste sau dînd pasențe. N-avea ce să aștepte, în afară de ora meselor, și mîncarea de la spital îi făcea silă, deși mînca pînă la ultima bucățică.

Și deodată, ideea banilor confederați îi venise în minte. Îi venise în minte pur și simplu ; așa cum încep copiii să cînte cîte un cîntecel, născocit atunci. Și o idee aduse după sine alta, astfel că se pomeni chibzuind, făurind, visînd. Era în octombrie, și în zori ori în amurg orașul tremura sub ușoara răcoare ce se lăsa. Lumina soarelui era limpede și curată ca mierea, după zăpușeala și lumina orbitoare a verii. Forța acestei idei aduse după sine alte gînduri. Judecătorul îi explică dieteticianului cum să facă o cafea bună, chiar dacă erau la spital, și în curînd se simți în stare să se tîrșîie de la pat pînă la masă, și de acolo pînă la scaun, cu ajutorul infirmierei. Amicii săi de la partidele de pocher veniră să-l viziteze și rămaseră să joace cărți, dar adevărata vigoare a noii sale vieți i-o dădeau gîndurile, izvorîte din visul său. Era tot timpul atent să nu-i scape nimic din aceste idei, ferindu-se de toți. Căci ce-ar fi înțeles Poke Tatum sau Bennie Weems din visurile unui mare om de stat ?

Cînd se întoarse acasă, putea să umble, să-şi folosească puţin mîna stîngă, şi în general se simţea aproape ca înainte. Visul îl păstra acum, căci n-avea cui să i-l povestească, şi nici pe hîrtie nu putea să-l aştearnă, căci vîrsta înaintată şi paralizia îi deformaseră scrisul.

— Bineînţeles că toate ideile astea nici măcar nu mi-ar fi trecut prin cap dacă n-aş fi avut atacul acela care m-a paralizat, de-am rămas la spital aproape două luni, mai mult mort decît viu.

Sherman se mulţumi să-şi şteargă nasul cu un şerveţel, fără să zică nimic.

— Şi, lucru de mirare, dacă n-aş fi fost la un pas de moarte, poate că n-aş fi văzut niciodată lumina. Nu înţelegi oare de ce îmi sînt atît de dragi aceste idei ?

Sherman examină şerveţelul şi, încet, îl puse la loc în buzunar. Apoi începu să-l fixeze pe judecător, cu bărbia sprijinită în mîna dreaptă, adîncindu-şi privirea obraznică şi insolentă în albul atît de limpede al ochilor judecătorului.

— Nu-ţi dai seama cît e de important să scrii scrisorile pe care vreau să ţi le dictez ?

Sherman tot nu catadicsi să-i răspundă, şi tăcerea lui îl scotea din sărite pe bătrîn.

— Ai de gînd sau nu să scrii scrisorile alea ?

— V-am spus o dată „nu", şi vă mai spun încă o dată tot „nu". Vreţi poate să-mi tatuez „nu" pe piept ?

— La început erai un secretar atît de docil şi de rezonabil, se văită cu glas tare judecătorul.

Iar acum ești aproape la fel de plin de însuflețire ca o piatră de mormînt.

— Exact, aprobă Sherman.

— Ești atît de îndărătnic și de ascuns, se tîngui bătrînul. Atît de ascuns încît nu mi-ai spune nici cît e ceasul, chiar de-ai sta lipit de orologiul orașului.

— Eu nu trăncănesc vrute și nevrute. Păstrez tot ce știu pentru mine.

— Voi tinerii aveți firi ascunse — de-a dreptul întortochiate pentru cineva matur.

Sherman se gîndea la realitățile și visurile pe care le păstra în sinea lui. Nu povestise nimănui despre domnul Stevens, pînă ajunsese ca vorbele să nu mai aibă nici un sens. Nu povestise nimănui cum căuta să descopere cine era mama lui, și nimeni nu-i cunoștea visul despre Marian Anderson. Nimeni, nici un suflet de om nu cunoștea lumea lui tainică.

— Numai că eu nu trăncănesc cînd e vorba de ideile mele. Ești singurul cu care le-am discutat, spuse judecătorul, în afară doar de nepotul meu, dar numai în treacăt.

În sinea lui, Sherman îl credea pe Jester un tip deștept, deși n-ar fi admis asta pe față niciodată.

— Și ce părere are ?

— Păi, e și el la fel de egoist și de ascuns că nu ți-ar spune cît e ceasul, chiar de-ar sta lipit de orologiul orașului. Din partea ta, însă, mă așteptam la mai mult.

Sherman punea în cumpănă slujba sa plăcută, cu scrisorile care trebuiau scrise.

— O să vă scriu alte scrisori. Invitații, participări la petreceri, și așa mai departe.

— Astea n-au nici o importanță, se răsti la el judecătorul care nu mergea nicăieri. Fleacuri.

— O să vă scriu altfel de scrisori.

— Nu mă interesează altfel de scrisori.

— Dacă e un subiect care vă obsedează atît de tare, n-aveți decît să le scrieți singur, i-o trînti Sherman, care știa foarte bine cum stătea judecătorul cu scrisul de mînă.

— Ascultă, Sherman, îl imploră bătrînul, m-am purtat cu tine de parcă ai fi fost propriul meu fiu, dar mai cumplită decît mușcătura șarpelui e nerecunoștința copilului.

De cîte ori nu-i spusese lui Jester cuvintele astea, dar fără nici un rezultat. Cînd băiatul era mic, își astupa urechile cu degetele, iar după ce-a mai crescut, i-o tăia scurt ca să-i arate bunicului său că nu-i păsa. Sherman însă rămase profund impresionat ; ochii săi albaștri-cenușii priveau întrebători spre ochii albaștri din fața lui. De trei ori îi spusese „băiatul meu", și acum îi vorbea de parcă ar fi fost propriul său fiu. Neavînd părinți, Sherman nu avusese nici prilejul să audă asemenea cuvinte obișnuite de reproș ale părinților față de copiii lor. Nu căutase să afle niciodată cine-i era tatăl, și acum, ca întotdeauna, păstra la distanță imaginea evocată : un sudist oarecare cu ochi albaștri, unul dintre atîția. Judecătorul avea ochii albaștri, și tot albaștri îi avea și domnul Malone. La fel îi avea, la urma urmei, domnul Breedlove de la bancă, și domnul Taylor, și zeci de alți bărbați cu ochi

albaştri din Milan, pe care îi putea numi pe loc, şi alţii cu sutele în ţinut, în împrejurimi, şi erau mii de alţi bărbaţi cu ochii albaştri în tot Sudul. Şi totuşi, judecătorul era singurul alb care se purtase frumos cu el. Fire bănuitoare şi neobişnuit să se poarte cineva frumos cu el, Sherman se mira de ce-i dăruise judecătorul un ceas pe care scria ceva într-o limbă străină, cu numele său gravat pe capac, cînd îl scosese din eleşteul de pe terenul de golf, acum cîţiva ani ? Şi de ce-l angajase pentru slujba asta atît de comodă, cu posibilitatea de a mînca după pofta inimii — era un lucru care-l nedumerea pe Sherman, cu toate că nu-şi dădea pe faţă bănuielile.

Zbuciumat, se grăbi să schimbe vorba :

— I-am scris scrisori de dragoste lui Zippo. Putea să le scrie şi el singur, numai că scrisorile lui n-aveau pic de suflet, şi nu-i făceau nici o impresie lui Vivian Clay. Atunci m-am apucat să-i scriu eu „Zorile dragostei s-au revărsat asupră-mi“, şi „Dragostea mea va dăinui la fel de puternică în amurgul pasiunii ca şi acum.“ Scrisorile erau pline de cuvinte ca „zori de zi“ ori „asfinţit“ şi de metafore frumoase. Le-am presărat de atîtea ori cu „te ador“, încît foarte curînd nu numai că Vivian a fost impresianată, ci a ajuns la altar.

— Şi-atunci, de ce nu vrei să-mi scrii scrisorile despre despăgubirea Sudului ?

— Fiindcă ideea e ciudată şi va întoarce înapoi roata istoriei.

— Nu-mi pasă dacă mi se spune că sînt ciudat sau chiar reacționar.

— Talentul meu la scrisori de dragoste m-a costat un apartament superb, pentru că după scrisorile alea chiar Vivian l-a cerut în căsătorie, și Zippo a fost imediat de acord. Așa că va trebui să-mi caut un alt apartament ; cum s-ar spune, mi-am tăiat singur craca de sub picioare.

— Ei da, va trebui să-ți găsești alt apartament.

— E greu.

— Nu cred că aș suporta să mă mut. Deși pentru nepotul meu și pentru mine căsoiul ăsta e atît de mare, încît parcă ne pierdem în el. De cîte ori se gîndea la casa lui în stil victorian, cu vitralii și mobilă veche, greoaie, ofta. Dar era un oftat plin de mîndrie, deși oamenii din Milan o porecliseră „Elefantul Alb al Judecătorului".

— Mai curînd aș accepta să fiu dus la cimitir decît să mă mut într-o altă casă. Dîndu-și seama ce i-a ieșit din gură, judecătorul o drese, repede : Pfui, n-am vrut să spun asta, băiete. Și bătu în lemn, circumspect. Ce prostie poate să-i scape din gură unui bătrîn nătărău. Ce voiam să spun e că mi-ar fi foarte greu să trăiesc în altă parte, din cauza amintirilor.

Glasul judecătorului tremura șovăitor, așa că Sherman spuse pe un ton ferm :

— Nu vă mai văitați atît. Nimeni nu vă silește pe *dumneavoastră* să vă mutați.

— Pentru că, vezi, cînd e vorba de casă, sînt sentimental. Puțini sînt aceia care-i apreciază

stilul arhitectonic. Mie îmi place însă, şi-i plăcea şi duduii Missy, iar fiul meu Johnny a crescut în casa asta. Şi după aceea a crescut aici şi nepotul meu. Uneori, noaptea, stau treaz în pat şi-mi amintesc. Ţi se întîmplă vreodată să stai treaz în pat şi să-ţi aminteşti ?

— Nu.

— Îmi amintesc de lucruri care s-au întîmplat cu-adevărat, şi de altele care puteau să se fi întîmplat. Ţin minte ce mi-a povestit mama despre Războiul Dintre State. Ţin minte anii cînd eram student la Facultatea de Drept, şi-mi amintesc de tinereţea mea, de căsătoria cu duduia Missy. Întîmplări vesele. Întîmplări triste. Le ţin minte pe toate. De fapt, îmi amintesc mai bine întîmplările de demult decît cele de ieri.

— Am auzit că aşa fac toţi bătrînii. Şi bănuiesc că ce-am auzit e adevărat.

— Dar nu oricine poate să-şi amintească la fel de precis şi de clar ca un film.

— Baliverne, mormăi Sherman încet.

Dar cu toate că judecătorul era întors cu urechea surdă spre el, îl auzi, şi vorba băiatului îl duru.

— Poate că trăncănesc prea mult despre trecut, dar pentru mine e la fel de adevărat ca ziarul „Milan Courier". Ba chiar mai interesant, pentru că mi s-a întîmplat mie, ori rudelor şi prietenilor mei. Ştiu tot ce s-a întîmplat în Milan cu mult înainte de a te naşte tu.

— Ştiţi ceva şi despre naşterea mea ?

Judecătorul şovăi, ispitit o clipă să dea înapoi ; şi cum îi venea greu să spună o minciună, preferă să tacă.

— Aţi cunoscut-o pe mama mea ? L-aţi cunoscut pe tatăl meu ? Ştiţi unde sînt acum ?

Dar bătrînul, pierdut în amintirile trecutului, refuză să-i răspundă.

— N-ai decît să crezi despre mine că sînt un bătrîn care flecăreşte verzi şi uscate, dar ca om al legii ştiu să păstrez secretul, şi în anumite probleme sînt tăcut ca mormîntul.

Aşa că Sherman îl rugă şi-l imploră în zadar ; bătrînul judecător scoase o ţigară de foi şi începu să fumeze în **tăcere.**

— Am tot dreptul să ştiu.

Şi cum judecătorul continua să fumeze în tăcere, Sherman se apucă din nou să-l privească fix, stăruitor. Şedeau unul în faţa celuilalt, ca doi duşmani de moarte.

Într-un tîrziu, judecătorul spuse :

— Ce-i cu tine, Sherman ? Arăţi, aş putea spune, sinistru.

— Mă simt sinistru.

— Încetează, măcar, să te uiţi la mine în felul ăsta ciudat.

Sherman însă continua să-l fixeze cu privirea.

— Dealtfel, spuse în cele din urmă, mă gîndesc foarte serios să renunţ la slujbă. Ce ziceţi de asta ?

Cu aceste cuvinte, o luă din loc în mijlocul după-amiezii, încîntat că-l pedepsise pe judecător, dar nevrînd să admită că se pedepsise şi pe sine însuşi.

10

CU TOATE CĂ judecătorul vorbea rareori despre fiul său, îl regăsea adesea în vis. Doar în vis — această pasăre fenix a aducerii aminte și a năzuinței — mai putea amintirea lui să dăinuie. Și cînd se deștepta din somn, era întotdeauna cu arțag.

Se mărginea să trăiască în prezent, clipă de clipă, în afară poate de reveriile plăcute dinainte de a adormi. Rareori se mai gîndea la vremurile acelea din trecut cînd, judecător fiind, avea puteri aproape nelimitate... chiar și puterea de viață și de moarte. Sentințele îi erau precedate de o îndelungată chibzuire; nu se oprea niciodată asupra unei condamnări la moarte fără să înalțe în prealabil o rugăciune. Nu fiindcă ar fi fost credincios, dar rugăciunea îndepărta oarecum răspunderea ce-i revenea lui Fox Clane, trecînd-o asupra lui Dumnezeu. Și chiar și așa se întîmplase uneori să greșească. Condamnase la moarte un tînăr negru de douăzeci de ani, pentru viol, și iată că după ce fusese executat, un alt negru mărturisise că el era vinovatul. Putea însă el, ca judecător, să fie socotit răspunzător? Jurații, după deliberarea cuvenită, îl găsiseră vinovat și nu recomandaseră să fie cruțat; sentința lui nu făcuse decît să se călăuzească după legile și datina statului. Cum putea el să știe, atunci cînd tînărul îi tot dădea înainte cu „Nu sînt vinovat“, că spunea sfîntul adevăr? Fusese o eroare care ar fi pu-

tut distruge cariera oricărui magistrat scrupulos ; şi cu toate că judecătorul simţea o profundă căinţă, îşi spunea întruna că flăcăul fusese judecat de doisprezece oameni de treabă şi cinstiţi, el însuşi nefiind decît un instrument al justiţiei. Aşa că, oricît de gravă ar fi fost eroarea judiciară, nu şi-o putea reproşa veşnic.

Negrul Jones făcuse parte din altă categorie. Ucisese un alb, şi la proces invocase legitima apărare. Martoră la crimă fusese soţia albului, doamna Ossie Little. Lucrurile se petrecuseră aşa : Jones şi Ossie Little erau arendaşi pe ferma lui Gentry, lîngă Sereno. Ossie Little avea cu douăzeci de ani mai mult decît nevastă-sa, şi în timpul liber era predicator ; se dovedise în stare să-i facă pe cei din congregaţia lui să grăiască într-o limbă necunoscută, atunci cînd sfîntul duh cobora asupră-le. Altminteri era un arendaş neîndemînatic şi ghinionist, care dusese ferma de rîpă. Necazurile au început după ce şi-a luat de nevastă o fetişcană care mai era încă un copil. Venise cu ai săi de pe undeva din împrejurimile Jessup-ului, unde-şi avuseseră ferma într-un ţinut părăginit. Străbăteau Georgia într-o rablă hodorogită îndreptîndu-se spre California, ţara speranţei, cînd drumul li s-a încrucişat cu cel al predicatorului Little şi au silit-o pe fiica lor Joy să-l ia de bărbat. Era o întîmplare obişnuită, banală prin anii de depresiune, şi fireşte că nu te puteai aştepta să iasă ceva bun din ea, şi pînă la urmă nici n-a ieşit nimic bun din povestea asta jalnică. Mireasa-copil de doisprezece ani avea însuşiri rareori în-

tîlnite la cineva de vîrsta ei. Judecătorul și-o amintea cît de drăguță era, la început jucîndu-se cu păpușile și umblînd cu o lădiță de țigări plină cu rochițe de păpuși, pe urmă născînd un copilaș pe care a trebuit să-l poarte în pîntecele ei pe cînd nu împlinise nici măcar treisprezece ani. Și iată că, odată pornit, un necaz îl aduce pe altul, așa cum se întîmplă întotdeauna. Mai întîi, a început să umble zvonul că tînăra doamnă Little se vedea cu arendașul negru de la ferma vecină mai mult decît se cuvine. Apoi Bill Gentry, exasperat de trîndăvia lui Little, l-a amenințat că-i anulează arenda și i-o încredințează lui Jones.

Judecătorul își trase pătura și se înveli, căci noaptea era friguroasă. Și cum ajunsese oare iubitul său fiu cu părul bălai să aibă de-a face cu criminali negri, cu predicatori nătărăi și copile măritate la o vîrstă cînd ar trebui încă să se joace cu păpușile ? Cum ? Oh, cum oare ? Și ce hău fără fund îl înghițise pe în veci pierdutul său fiu !

Legitimă apărare sau nu, negrul era sortit să moară, și Johnny o știa la fel de bine ca oricare altul. Și-atunci, de ce se încăpățînase să preia procesul, care era de la bun început un caz fără speranță ? Cît încercase judecătorul să-l convingă să renunțe ! Cu ce s-ar fi ales de pe urma procesului ? Doar cu pagubă. Și totuși, de unde să știe judecătorul că n-avea să fie vorba doar de mîndria rănită a unui tînăr, doar de eșecul unui avocat lipsit de experiență — ci de durere sfîșietoare și moarte ! De unde să

ştie, oh, de unde ? Judecătorul gemu cu glas tare.

În afară de pronunţarea sentinţei, căutase să se ţină cît mai departe de acest caz. Ştia că Johnny era absorbit complet de proces, că-l apucau zorile studiind dosarul, şi că buchisea codurile de legi de parcă nu-l apăra pe Jones, ci pe propriul său frate, sînge din sîngele său. În cele şase luni cît Johnny a pregătit apărarea — îşi reproşa judecătorul — ar fi trebuit să-şi dea seama. Dar cum să fi ştiut, dacă nu se pricepea să citească gîndurile ? La tribunal Johnny fusese la fel de surescitat ca orice avocat începător la primul proces de omor. Judecătorul se necăjise cînd Johnny acceptase cazul, şi fusese surprins de felul cum proceda — era material prea inflamabil. Johnny era elocvent, şi spunea numai adevărul, aşa cum îl vedea el. Dar cum poţi convinge astfel doisprezece oameni de treabă şi cinstiţi ? Nu-şi înălţa glasul şi nu-l lăsa apoi să descrească, aşa cum fac cei mai mulţi avocaţi la proces. Nu răcnea, ca apoi să nu se audă decît ca o şoaptă în clipa supremă. Johnny vorbea calm şi liniştit de parcă nu s-ar fi aflat la tribunal — cum oare ar fi putut să convingă doisprezece oameni de treabă şi cinstiţi ? Vorbind despre justiţie, glasul i se frîngea. De unde să ştie că era cîntecul lui de lebădă ?

Judecătorul jinduia să se gîndească la orice altceva — să viseze cu ochii deschişi la duduia Missy şi apoi să adoarmă, dar cel mai mult voia să-l vadă pe Jester. Cînd cineva e bătrîn sau

suferind, întîmplările reamintite dobîndesc pe dată o putere magică. În zadar căuta să se gîndească la vremurile cînd avea lojă la Operă ; era la inaugurarea Operei din Atlanta. Invitase pe fratele său și pe cumnată-sa, ca și pe duduia Missy și pe tatăl ei la gala de deschidere. Umpluse, de fapt, loja cu prieteni. Se reprezenta, pentru prima dată, „Fata cu gîștele", și și-o amintea și acum foarte bine pe Geraldine Farrar apărînd pe scenă cu două gîște vii într-un fel de trăsurică. Gîștele începuseră să facă „Ga-Ga", și bătrînul domn Brown, tatăl duduii Missy, spusese : „E primul lucru pe care l-am înțeles în seara asta". Cît de stînjenită fusese duduia Missy, iar el cît de încîntat ! Ascultase cîntăreții germani răcnind pe nemțește, gîștele gîgîind, în timp ce sta acolo căutînd să pară meloman și cult. Zadarnic încerca să dezgroape din trecut toate aceste amintiri. Gîndul i se întorcea la Ossie Little, la nevasta lui, și la Jones — și nu-l lăsa să se odihnească. Se lupta să țină piept amintirii.

Și cînd oare avea de gînd Jester să vină acasă ? Nu fusese niciodată prea sever cu băiatul. E-adevărat, pusese o nuia într-un vas de pe polița căminului din sufragerie, dar n-o încercase niciodată pe pielea lui Jester. De mult, într-o zi cînd Johnny luase bucăți de pîine și aruncase cu ele în servitoare și în părinții săi, se înfuriase și pusese mîna pe nuia ; îl tîrîse pe fiu-său pînă-n bibliotecă unde, în mijlocul văicărelilor întregii case, îl croise de vreo două-trei ori peste picioarele goale. Nuiaua rămăsese după

aceea neatinsă în vasul de pe polița căminului, doar ca o amenințare, căci n-o mai folosise nici măcar o singură dată. Şi totuşi, chiar şi în Scriptură stă scris : „Bătaia e ruptă din rai." Dacă ar fi folosit mai des nuiaua, oare Johnny ar mai fi trăit şi azi ? Nu credea, dar cu toate acestea nu putea să nu se întrebe. Johnny era o fire prea pătimaşă ; şi deşi nu era însufleţit de ardoarea pe care o recunoştea el — pasiunea urmăritorului într-o poteră, pasiunea cu care orice sudist apără femeile de negri şi de străini invadatori —, era vorba totuşi de ardoare, oricît de stranie i se păruse și lui, și altor cetăţeni din Milan.

Ca un refren obsesiv ce revine necontenit într-o minte înfierbîntată, trecutul se întorcea iarăşi. Judecătorul se răsucea greoi în patul imens. Cînd avea de gînd să se-ntoarcă Jester ? Era tîrziu de tot. Dar cînd aprinse lampa, văzu că nu era nici nouă. Va să zică, băiatul nici măcar nu întîrziase prea tare. Pe poliţă, în partea stîngă a ceasului, se afla fotografia lui Johnny. Vitalitatea chipului tînăr pe veci pierdut păru să înflorească în lumina lămpii. Pe bărbie, în partea stîngă, avea un mic semn din naştere. Era un defect care nu făcea decît să desăvîrşească frumusețea chipului său, şi cînd își dădu seama de asta, judecătorul simţi că i se frînge inima.

Și totuși, cu toată durerea ce-l cutremura întotdeauna cînd se uita la semnul acela din naștere, judecătorul nu-şi putea ușura suferința

plîngînd. Căci undeva, dedesubtul emoţiilor sale, rămînea mereu resentimentul — un resentiment domolit puţin de naşterea lui Jester, atenuat întrucîtva de trecerea timpului, dar nici un moment stins. Simţea că fiul său îl amăgise lipsindu-l de prezenţa-i adorată ; ca un tîlhar şi un trădător, dulcele său copil îi prădase inima. Dacă Johnny ar fi murit din altă cauză, de cancer sau leucemie — judecătorul ştia mai multe decît lăsa să se vadă despre boala lui Malone — ar fi suferit, dar ar fi avut pînă la urmă inima uşoară, şi ar fi putut să şi plîngă. Sinuciderea părea însă un act de răutate deliberat, care-l jignise. Din fotografie, Johnny zîmbea uşor, şi semnul de pe bărbie contribuia parcă la desăvîrşirea chipului strălucitor. Judecătorul zvîrli la o parte cearceaful mototolit şi coborî anevoie din pat, proptindu-se în mîna dreaptă, ca să străbată odaia. Luă fotografia lui Jahnny şi o vîrî într-un sertar. Pe urmă se culcă iarăşi în pat.

Se auzeau clopotele de Crăciun. Pentru el, Crăciunul era cel mai trist moment al anului. Dangătul Clopotelor, Bucurie şi Tihnă În Lume... pentru el doar tristeţe, singurătate şi jale. Strălucirea unui fulger lumină o clipă cerul întunecat. Se apropia oare furtuna ? Măcar dacă Johnny ar fi fost lovit de un trăsnet. Dar nimeni nu poate să aleagă. Nici naşterea ta, nici moartea nu poţi s-o alegi. Numai dacă-ţi iei singur viaţa poţi să alegi, nesocotind realitatea plină de vigoare a vieţii în schimbul nimicni-

ciei mormîntului. O altă licărire a fulgerului fu urmată de bubuitul tunetului.

E-adevărat, putea spune că aproape nu folosise nuiaua, în schimb îi dăduse sfaturi băiatului, ca un prieten. Fusese îngrijorat văzînd admiraţia lui Johnny pentru socialism şi radicali în general. Căuta mereu să se liniştească zicîndu-şi că băiatul era încă tînăr, fundaş în echipa de fotbal a Universităţii din Georgia, şi că fanteziile şi capriciile tinereţii trec repede cînd eşti pus să înfrunţi realitatea. E-adevărat, tinereţea lui Johnny era atît de deosebită de zilele de dans, cîntec şi petreceri din tinereţea tatălui său, cînd era răsfăţatul fetelor din Flowering Branch, şi cînd o curtase şi pe urmă o cucerise pe duduia Missy. Nu putea decît să-şi zică în sinea lui : „Băiatul ăsta are o privire flămîndă de calic ; gîndeşte prea mult, şi oamenii de felul ăsta sînt primejdioşi", dar nu putea stărui prea mult asupra gîndului, fiindcă nici în visele sale cele mai cumplite nu-l putea vedea pe Johnny pîndit de vreo primejdie.

Odată, în anul în care Johnny începuse să lucreze ca avocat, i-o spusese răspicat :

— Am observat adesea, băiete, că atunci cînd te încurci cu dezmoşteniţii soartei, ai toate şansele să ajungi şi tu vitregit de soartă.

Johnny doar ridicase din umeri.

— Cînd am început să-mi exercit profesiunea, eram sărac. Nu eram fiul unui om bogat, ca tine. Şi deşi observase stinghereala care se aşternu pe chipul băiatului, urmă : Fugeam ca de dracu de procesele calicilor care pică la în-

ceput pe capul oricărui avocat sărac. Cîştigînd experienţă, curînd eram în stare să pledez în cazuri care mi-au adus cîştiguri substanţiale. Beneficiul financiar ori prestigiul politic era, şi a fost întotdeauna, o răsplată fundamentală.

— Eu nu sînt genul ăsta de avocat, spuse Johnny.

— Nu încerc să te determin să te iei la întrecere cu mine, făcu judecătorul cu falsitate. În primul rînd, ţin să-ţi spun că n-am acceptat niciodată un caz dubios. Ştiu cînd un client minte, şi n-aş lua procesul pentru nimic în lume. Am un al şaselea simţ în domeniul ăsta. Ţii minte omul acela care şi-a omorît nevasta cu bastonul de golf pe terenul clubului ? Onorariul ar fi fost princiar, dar am refuzat.

— După cîte-mi amintesc, existau martori.

— Ascultă, Johnny, un avocat de geniu ştie cum să zăpăcească nişte martori, să convingă juriul că nu erau acolo unde ei jură că au fost, şi că n-au putut să vadă lucrurile pe care ei le-au văzut. Şi totuşi, am refuzat cazul, şi multe altele la fel. Nu m-am angajat niciodată în procese murdare, indiferent cît de princiar ar fi fost onorariul.

Zîmbetul lui Johnny era la fel de ironic ca şi cel din fotografie.

— Ce frumos din partea ta !

— Fireşte, cînd un proces rentabil coincide cu o cauză dreaptă, e o adevărată mană cerească pentru Fox Clane. Îţi mai aminteşti cum am pledat pentru Uzina Electrică din Milan ? Mană cerească şi cogeamite onorariul.

— Da, dar tarifele la curentul electric s-au scumpit după aceea.

— Nu poți să-ți vinzi dreptul de primogenitură pe electricitate și gaz. Nu eram tatăl lor, să le port de grijă. Trebuia să aprind lămpile și să încălzesc sobele. Dar eram liber.

Johnny nu spuse nimic.

Nu o dată luase judecătorul fotografia de pe poliță — cînd semnul acela de pe bărbie îi stîrnea o emoție prea covîrșitoare, sau cînd zîmbetul băiatului părea să-și bată joc de el. Și fotografia avea să fie ținută în sertar pînă ce i se schimba starea sufletească, sau pînă cînd nu mai putea să rabde să nu vadă chipul fiului său. Așa că fotografia apărea din nou în rama de argint, și judecătorul putea să se uite la semnul de pe bărbie și chiar să suporte zîmbetul minunat și inaccesibil.

— Să nu mă înțelegi greșit, îl povățuise atunci, demult, pe fiul său. Bineînțeles că iau procese bine remunerate, dar nu din interese egoiste.

Avocatul și fostul congresman aflat la maturitate tînjise după cîteva cuvinte de apreciere din partea tînărului său fiu. Oare onestitatea cu care spusese adevăruri neplăcute să-i fi părut lui Johnny cinism ?

După o vreme Johnny spusese :

— M-am întrebat de multe ori în ultimul an cît de responsabil mai ești.

— Responsabil ! se înecase aproape judecătorul de furie năvalnică. Sînt cetățeanul cel mai

responsabil din oraşul Milan, din toată Georgia, din întregul Sud.

Jonny începuse să fredoneze pe melodia imnului „Dumnezeu să apere pe rege" — „Dumnezeu să apere Sudul".

— Dacă n-aş fi fost eu, ce crezi că ai fi ajuns ?

— O frunză purtată de vînt. Apoi, cu vocea schimbată, Johnny adăugă : N-am dorit niciodată să fiu feciorul tău.

Judecătorul, stăpînit încă de emoţie, ar fi vrut să i-o trîntească : „Eu însă am dorit întotdeauna să fii feciorul meu." În loc de asta, îl întrebă :

— Ce fel de fiu crezi că i-ar trebui unui bătrîn ca mine ?

— Ce zici de... şi Johnny păru să caute în minte tot felul de fii imaginari. Da, ce zici de Alec Sisroe ?

Rîsul voios al lui Johnny se împleti cu hohotele groase ale tatălui. „Măicuţă scumpă, oh, măicuţa mea", declamă judecătorul printre hohote nestăvilite, imitîndu-l pe Alec Sisroe care spunea poezia asta în fiecare an de Ziua Mamei la Prima Biserică Baptistă. Era un băiat deşirat şi plin de ifose, gen puiul-mamei, şi Johnny se amuza să-l maimuţărească, stîrnind hazul tatălui său şi dezaprobarea mamei.

Explozia de veselie neaşteptată se stinse tot atît de repede cum apăruse. Se întîmpla des ca tatăl şi fiul, care aveau acelaşi ascuţit simţ al ridicolului, să izbucnească amîndoi în rîs în acelaşi timp. Aspectul acesta al legăturii dintre

ei îl făcuse pe judecător să ajungă la o concluzie greşită, lucru obişnuit la unii părinţi : „Johnny şi cu mine sîntem mai degrabă ca doi fraţi decît ca tată şi fiu. Ne place amîndurora să mergem la pescuit şi la vînătoare, avem amîndoi acelaşi autentic simţ al valorilor — nu l-am văzut niciodată pe Johnny spunînd o minciună — aceleaşi preocupări, acelaşi simţ al umorului." Şi judecătorul îi dădea aşa mereu înainte cu similitudinile fraterne în faţa unor ascultători din farmacia lui Malone, la tribunal, în salonul rezervat al cafenelei „New York" ori la bărbier. Cei care-l auzeau spunînd asta îl lăsau să vorbească, deşi nu vedeau nici o asemănare între un tînăr rezervat şi timid ca Johnny Clane şi o figură marcantă ca tatăl său. Cînd îşi dădea seama şi judecătorul de imensa deosebire dintre el şi fiul său, o lua imediat pe tema tată-şi-fiu, ca şi cum cuvintele ar putea schimba dorinţa în realitate.

Veselia pe care le-o trezise „Măicuţă scumpă, oh, măicuţa mea" a fost, poate, ultima lor glumă. Simţindu-se atins de ceea ce spusese Johnny în legătură cu iresponsabilitatea sa, judecătorul se oprise din rîs şi întrebase :

— Mi s-a părut că-mi imputi că am pledat pentru Uzina Electrică din Milan. Aşa e ?

— Exact, tată. După asta, tarifele la curentul electric s-au scumpit.

— E uneori greu şi dureros pentru un om în toată firea să ştie să aleagă răul cel mai mic. Şi mai erau implicate şi interese politice. Nu că-mi păsa prea mult de Harry Breeze sau de

Uzina Electrică din Milan, dar guvernul federal își vîrîse și el nasul împuțit. Închipuiește-ți ce s-ar fi întîmplat dacă s-ar fi amestecat societățile și trusturile cele uriașe. Pot să simt pînă aici duhoarea paraliziei progresive.

— Paralizia progresivă n-are nici o duhoare, i-o retezase Johnny.

— Nu, dar simt socialismul de la o poștă. Și cînd socialismul o să împiedice libera inițiativă și... — aici vocea judecătorului slăbise pînă cînd îi străfulgerase prin cap o imagine — ...o să-i vîre pe toți oamenii în cutii standard, uniforme, izbucnise judecătorul triumfător. Aș vrea să-ți spun, fiule, că pe vremuri m-a preocupat și pe mine teoretic socialismul. Firește, numai teoretic, și numai pentru scurt timp. Pe urmă am văzut într-o zi o fotografie cu zeci de tinere gimnaste dintr-o țară comunistă, în costume identice, făcînd toate același exercițiu. Zeci și zeci de fete făcînd același exercițiu de gimnastică, cu bustul și șoldurile la fel, fiecare poziție, arcuirea pieptului și a spatelui la fel, totul, totul la fel. Și cu toate că n-aș putea spune că-mi displac femeile voinice, fie ele comuniste sau nu, în picioare sau cinchite, cu cît mă uitam mai mult la fotografie, cu atît mă simțeam mai revoltat. Închipuiește-ți, putea să-mi placă una dintre zecile de tinere pline de viață — dar văzîndu-le așa, înșirate una lîngă alta, toate la fel, am fost scîrbit. Și tot interesul meu, deși pur teoretic, s-a spulberat. Să nu-mi vorbiți de standardizare.

— Ultima chestiune la care rămăsesem era mărirea tarifelor de către Uzina Electrică, îi amintise Johnny.

— Ce contează cîțiva bănuți ca să ne apărăm libertatea și să evităm paralizia progresivă a socialismului și a guvernului federal? Să ne vindem dreptul de primogenitură pe un blid de linte?

Vîrsta înaintată și singurătatea nu-l făcuseră încă pe judecător să-și canalizeze ostilitățile împotriva guvernului federal. Își vărsa izbucnirile de mînie asupra familiei, căci mai avea pe atunci o familie, ori asupra colegilor săi, căci mai era încă un jurist abil și extrem de zelos care nu se dădea în lături să-i corijeze pe avocații începători atunci cînd aceștia citau aiurea din Bartlett, Shakespeare sau din Biblie, și cuvintele lui aveau greutate și putere, indiferent dacă era vorba de tribunal sau nu. Grija lui cea mare fusese pe vremea aceea neînțelegerea tot mai adîncă dintre Johnny și el, dar grija nu se schimbase încă în îngrijorare, făcuse greșeala să creadă că nu era vorba decît de fumurile tinereții din partea băiatului. Nu fusese îngrijorat nici cînd se trezise cu Johnny că se însoară cum s-ar zice peste noapte, nu fusese îngrijorat nici cînd aflase că tatăl fetei era un contrabandist notoriu — preferînd în adîncul inimii un contrabandist notoriu unui predicator care ar fi stricat cheful tuturor la o petrecere în familie, ori ar fi încercat să-și impună felul lui de a fi, Duduia Missy se purtase admirabil, dăruindu-i Mirabellei un colier de perle și o broșă de gra-

nate. Duduia Missy era încîntată că Mirabelle urmase doi ani la Colegiul Hollins unde studiase muzica. Bineînţeles, începură să exerseze împreună duete şi învăţară pe dinafară „Marşul turc".

Grija judecătorului nu se schimbase în îngrijorare decît atunci cînd, după numai un an de la lansarea sa în avocatură, Johnny se hotărîse să preia cazul lui Jones. La ce-i slujise să termine universitatea *magna cum laude,* dacă nu avea nici un grăunte de bun-simţ ? La ce-i serviseră lui Johnny toate studiile juridice şi toată educaţia primită, dacă nu-i păsa cum calcă pe bătături pe fiecare dintre cei doisprezece oameni de treabă şi cinstiţi care formau juriul ?

Stăpînindu-se să nu discute cazul cu fiul său, îl prevenise în legătură cu necesitatea ca avocatul să ţină seama de juraţi.

— Pledează la nivelul lor şi, pentru numele lui Dumnezeu, nu încerca să-i salţi deasupra acestui nivel.

Dar a vrut Johnny să-l asculte ? Pledase de parcă toţi sărăntocii, argaţii şi arendaşii aceia din Georgia ar fi fost nişte juraţi experimentaţi de la Curtea Supremă. Atîta talent. Şi nici un grăunte de bun-simţ.

Era nouă şi jumătate cînd Jester apăru în camera judecătorului. Muşca dintr-un sandviş uriaş, la care, după toate orele de nelinişte şi mîhnire retrăite, bătrînul se uită cu jind.

— Te-am aşteptat să-mi ţii de urît la cină.

— Am fost la un spectacol şi mi-am făcut un sandviş cînd am venit acasă.

Judecătorul își puse ochelarii și se uită cercetător la sandviș.

— Cu ce e ?

— Unt de arahide, roșii, șuncă și ceapă.

Jester mușcă o bucată uriașă din sandviș, și o fărîmă de ceapă căzu pe covor. Ca să-și înfrîneze pofta, judecătorul își mută privirea lacomă de la sandvișul după care-i lăsa gura apă spre bucățica de ceapă cu maioneză care se lipise de covor. Dar nu-i trecu pofta, așa că zise :

— Untul de arahide are o groază de calorii. Apoi, deschizînd dulăpiorul cu băuturi, își turnă puțin whisky. Optzeci de calorii la uncie. În orice caz, mai mult decît aveam eu nevoie.

— Unde-i fotografia tatei ?

— Acolo, în sertar.

Jester, care cunoștea bine obiceiul bunicului său să ascundă fotografia cînd era întors pe dos, întrebă :

— Ce s-a întîmplat ?

— Furios. Amărît. Dezamăgit. Cînd mă gîndesc la băiatul meu, m-apucă adesea starea asta.

Asupra inimii lui Jester pogorî un soi de pace, așa cum se întîmpla întotdeauna cînd cineva amintea de tatăl lui. În văzduhul înghețat, clopotele de Crăciun sunau de parcă ar fi fost de argint. Băiatul se opri din mîncat și puse tăcut sandvișul mușcat pe măsuța de lîngă pat.

— Nu-mi vorbești niciodată de tata, spuse.

— Eram mai degrabă ca doi frați decît ca tată și fiu. Ca doi frați gemeni.

— Nu prea cred. Numai introvertiţii se sinucid. Şi dumneata nu eşti introvertit.

— Fiul meu nu era deloc un introvertit, dacă vrei să ştii, domnule, îl repezi bunicu-său cu un glas care suna strident din cauza furiei. Acelaşi simţ al umorului, aceeaşi valoare intelectuală. Taică-tău ar fi fost un geniu dacă ar fi trăit, şi să ştii că nu spun vorba asta cu uşurinţă. (Lucrul era mai adevărat decît şi-ar fi închipuit oricine, întrucît judecătorul folosea cuvîntul doar cînd era vorba de Fox Clane şi de William Shakespeare.) Eram ca doi fraţi gemeni pînă nu s-a vîrît în procesul Jones.

— E vorba de procesul în care spui mereu că tata a încercat să frîngă o axiomă ?

— Legi, cutume rasiale, într-adevăr axiome ! Cu ochii fixaţi asupra sandvişului muşcat, îl înhăţă şi începu să-l mănînce înfometat ; dar cum golul dinlăuntrul lui nu era foamea pîntecului, nu găsi defel alinare.

Întrucît judecătorul nu-i vorbea decît rareori despre fiul său lui Jester şi nu potolea curiozitatea firească a nepotului, Jester se obişnuise să-i pună întrebări ocolite, aşa că şi de data asta făcu la fel :

— Despre ce era vorba în proces ?

Judecătorul începu să vorbească despre lucruri atît de îndepărtate, încît răspunsul păru să n-aibă nici o legătură cu întrebarea :

— Anii de adolescenţă ai lui Johnny au coincis cu perioada de afirmare spectaculoasă a ideilor comuniste. Pînă şi cei de la Casa Albă se molipsiseră şi se mînjiseră, şi pretutindeni

apăreau tot felul de organizații. Și cum un lucru duce la altul, am ajuns să vedem o negresă cîntînd la comemorarea lui Lincoln, și fiul meu... ! Glasul judecătorului izbucni nestăpînit : Și fiul meu apărînd un negru acuzat de crimă. Johnny a încercat să...

Bătrînul se sufocă într-un acces de isterie, așa cum se întîmplă cînd, de atîta suferință, preaplinul inimii dă pe dinafară. Nu-și putu termina vorba, scuturat de sughițuri și împroșcînd cu scuipat.

— Te rog, îl imploră Jester.

În timp ce bătrînul se îneca de gîlgîitul scrîșnit și de scuipatul ce-i țîșnea, Jester se uita la el palid la față, căutînd să se stăpînească.

— Nu, izbuti judecătorul să articuleze într-o scurtă clipă de răgaz, nu rîd.

Jester ședea țeapăn pe scaun, cu chipul alb ca de ceară. Era speriat, și se întreba dacă nu cumva bunicu-său avea să fie lovit de apoplexie. Știa că un atac se produce brusc, nu se știe din ce. Oare într-un atac de apoplexie te congestionezi în halul ăsta și nu-ți poți stăpîni hohotele de rîs ? Și mai știa că poți să mori dintr-un atac de apoplexie. Oare bunicul avea să moară înecîndu-se de rîs, congestionat și sufocat ? Încercă să-l salte puțin pe bătrîn, ca să-l poată bate pe spate, dar era mult prea greu ; în sfîrșt, hohotele de rîs se mai potoliră și, pînă la urmă, se opriră.

Tulburat, Jester îl cerceta pe bunicu-său. Știa că în schizofrenie omul are personalitatea scindată. Să fi ajuns oare la bătrînețe să i se în-

cîlcească atît de tare mintea, încît să se prăpădească de rîs cînd ar fi trebuit să plîngă ? Știa foarte bine că bunicu-său își iubise fiul. Aproape jumătate din pod adăpostea lucrurile rămase de la tatăl său care murise : zece bricege și un jungher indian, un costum de bufon, o mulțime de cărți de aventuri, mormane de cărți pentru copii, tigva unei vaci, patine pe rotile, o trusă de pescuit, echipament de fotbal, mănuși de box, cufere întregi pline de minunății și de vechituri.

Jester învățase că n-are voie să se atingă de lucrurile din cufere, fie că era vorba de minunății fie de vechituri ; o dată luase și el tigva vacii și o agățase pe perete în camera lui, dar bunicu-său se înfuriase și-l amenințase că-l va croi cu nuiaua. Era lucru indiscutabil că bunicu-său îl iubise pe unicul său fiu — atunci pentru ce-l apucase rîsul acela isteric ?

Judecătorul, văzînd întrebarea din ochii lui Jester, vorbi calm :

— Isteria nu-i totuna cu rîsul. E o reacție nemotivată și haotică a omului care nu poate da frîu liber suferinței. M-am comportat ca un isteric timp de patru zile și patru nopți după moartea băiatului meu. Doctorul Tatum l-a ajutat pe Paul să mă vîre în cada umplută cu apă caldă și mi-a administrat sedative, dar continuam să rîd întruna — de fapt nu rîdeam ci eram pradă isteriei. Doctorul a încercat cu dușuri reci și mai multe sedative. Și în timp ce mă luptam cu isteria, fiul meu zăcea mort în salon. Înmormîntarea a trebuit să fie amînată cu o zi, și eram atît de slăbit, încît a fost nevoie de doi

oameni voinici să mă susțină în biserică. Grozav de bine trebuie să fi arătat, adăugă el calm.

Jester întrebă la fel de liniștit :

— Dar de ce te apucă rîsul ăsta isteric acum ? Sînt șaptesprezece ani de cînd a murit tata.

— Și în toți anii ăștia n-a trecut o singură zi fără să mă gîndesc la băiatul meu. Uneori doar cîteva clipe, alteori nu-mi pot lua vreme îndelungată gîndul de la el. Uneori, destul de rar, mă încumetam chiar să vorbesc despre el ; astăzi, însă, aproape toată după-amiaza și seara asta nesfîrșită, amintirile m-au năpădit — nu numai vremurile zburdalnice ale tinereții, dar și momentele pline de seriozitate ale maturității care ne-au dezbinat și ne-au înfrînt. Îl vedeam parcă în fața ochilor, cum te văd acum pe tine, pe băiatul meu, așa cum era la acel ultim proces. Și-i auzeam vocea.

Jester strîngea atît de tare brațele fotoliului pe care ședea, încît i se albiseră încheieturile degetelor.

— Pledoaria lui a fost magistrală, dar a făcut o eroare fatală. Eroarea lui fatală a fost că n-a izbutit să-i facă pe jurați să vadă nici o clipă esența chestiunii. Băiatul meu a pledat cazul de parcă s-ar fi aflat în fața unor juriști cultivați din New York, și nu în fața a doisprezece oameni oarecare de la un tribunal de țară din Peach County, Georgia. Niște inculți cu toți. În acele condiții, mișcarea preliminară a băiatului meu a fost o lovitură genială.

Jester deschise gura și răsuflă șuierător, atît de încordată era liniștea.

— Prima mişcare a lui Johnny a fost să ceară juraţilor să se ridice şi să asculte jurămîntul de credinţă faţă de drapelul american. Toţi juraţii s-au sculat în picioare şi Johnny le-a citit jurămîntul, acoperind rumoarea din sală. Am fost surprinşi amîndoi, şi eu şi Nat Webber. Cînd Nat a protestat, am izbit cu ciocanul şi am cerut să se scoată toată partea asta din procesul verbal. Dar băiatul meu obţinuse ce-a vrut.

— Ce anume ?

— Printr-o lovitură de maestru, se alăturase celor doisprezece oameni, pe care-i silise astfel să se înalţe pe treptele cele mai de sus. Învăţaseră la şcoală cu toţii jurămîntul de credinţă şi acum se vedeau în situaţia de-a participa la un fel de ceremonial sacru. Am lovit cu ciocanul în pupitru ! încheie judecătorul şi gemu din adîncul sufletului.

— De ce-ai cerut să fie scos din procesul verbal ?

— Nu avea legătură cu cazul în speţă. Numai că fiul meu, ca avocat al apărării, obţinuse efectul dorit, ridicînd cel mai jalnic şi mai banal proces de omor la nivelul legii fundamentale. Şi a mers înainte pe drumul ăsta. „Domnilor juraţi şi onorată curte..." Şi în timp ce vorbea, fiul meu se uita pătrunzător la fiecare jurat şi la mine. „Fiecăruia dintre dumneavoastră, cei doisprezece juraţi, vi s-a încredinţat o răspundere uriaşă. În clipa aceasta, nimic nu trebuie să aibă mai multă prioritate în ochii dumneavoastră şi în hotărîrea pe care o veţi lua."

Jester asculta cu bărbia în palmă, cu ochii-i căprui larg deschişi, cercetători, pe chipul atent.

— De la bun început, Rice Little a ținut-o una și bună că doamna Little a fost siluită de Jones, și că fratele lui avea tot dreptul să încerce să-l omoare. Rice Little stătea acolo ca un cîine în lanț păzind bunul fratelui său, și nimic nu-l putea scoate din a lui. Cînd Johnny a întrebat-o pe doamna Little cum s-a întîmplat, ea a jurat că lucrurile s-au petrecut altfel, că soțul ei a vrut să-l ucidă pe Jones cu bună știință... și că în timp ce Jones se străduia să-i smulgă arma din mînă, soțul ei a fost omorît... foarte ciudat ca o nevastă să jure așa ceva. Johnny a întrebat-o dacă Jones s-a purtat vreodată cu ea în vreun fel care să nu fie corect și cuviincios, și ea a zis „Niciodată", că i-a arătat întotdeauna respectul cuvenit unei doamne.

Și judecătorul adăugă :

— Ar fi trebuit să-mi dau seama. Aveam ochi de văzut, dar n-am văzut nimic... Parcă ar fi fost ieri, așa le aud cuvintele și le văd chipurile. Acuzatul avea culoarea aceea specială pe care o au negrii cînd sînt speriați de moarte. Rice Little își pusese hainele bune, de duminică, puțin cam prea strîmte pe el, iar fața colțuroasă îi era gălbuie ca brînza uscată. Doamna Little ședea acolo și se uita cu ochii ei albaștri, fără pic de rușine. Îl vedeam pe fiul meu că tremura tot. După o oră, a trecut în sfîrșit de la generalități la cazul în speță. „Dacă doi albi, sau doi negri ar fi judecați pentru aceeași întîmplare, nici n-am mai avea proces pînă la urmă, pentru

că a fost o întîmplare că arma s-a descărcat cînd Ossie Little a vrut să-l omoare pe pîrît." Şi Johnny a continuat: „Împrejurările fac însă ca în cazul în speță să fie implicați un alb și un negru, ceea ce antrenează inegalitatea în rezolvarea unei asemenea situații. În realitate, domnilor jurați, în cazuri ca acesta, este judecată constituția însăși". După care Johnny a citat preambulul și amendamentele prin care erau eliberați sclavii și li se acorda cetățenia și drepturi egale. „Aceste fraze pe care le citez acum au fost scrise cu un secol și jumătate în urmă, și au fost rostite de milioane de glasuri. Aceste fraze sînt, de fapt, legea țării noastre. În ceea ce mă privește, ca cetățean și ca jurist, nu pot nici să adaug ceva la ele, dar nici să reduc nimic. Rostul meu aici la tribunal este să le reliefez și să caut să le dau viață." Purtat de fluxul elocvenței, Johnny a început apoi să citeze: „Cu optzeci și șapte de ani în urmă...", dar am lovit cu ciocănelul iarăși.

— De ce?

— Nu erau decît vorbele spuse de Lincoln, pe care orice student în drept le știe pe dinafară, dar nu eram ținut să le ascult citate în sala de judecată.

— Tata a vrut să le citeze atunci, spuse Jester. Spune-mi-le măcar să le aud eu acum.

Jester nu prea știa bine ce cuprindea citatul, dar se simțea mai aproape de tatăl său decît se simțise vreodată. Enigma sinuciderii și cuferele ascunzînd măreții trecute erau înlocuite printr-o imagine plină de viață. Ațîțat la culme,

Jester se ridică şi rămase aşa, cu un picior rezemat de celălalt şi cu o mînă sprijinită de capul patului, în aşteptare. Şi cum judecătorul nu se lăsa niciodată rugat de două ori ca să cînte ceva, să recite ori să-şi exerseze talentul de orator, începu să recite cu gravitate Proclamaţia de la Gettysburg, pe care Jester o ascultă cu lacrimi de mîndrie în ochi, cu un picior rezemat de celălalt şi cu gura deschisă.

La urmă, judecătorul păru să nu înţeleagă ce-l găsise să citeze proclamaţia, şi spuse :

— Una dintre cele mai mari piese de oratorie rostite vreodată, dar e o demagogie vicioasă. Închide gura, băiete.

— E groaznic, bunicule, că ai scos-o din procesul verbal, spuse Jester. Şi ce altceva a mai zis tata ?

— Ultimele cuvinte, care ar fi trebuit să fie cele mai elocvente, au sunat jalnic de găunoase după vorbele pompoase dar lipsite de simţ practic din constituţie şi din Proclamaţia de la Gettysburg. Ceea ce spunea la sfîrşit Johnny suna fără vlagă, ca un steag într-o zi fără vînt. A atras atenţia că amendamentele votate după Războiul Civil n-au fost puse în aplicare. Dar vorbind despre drepturile civile, era atît de surescitat, încît spunea „ţivile" — ceea ce a făcut o proastă impresie şi, bineînţeles, i-a subminat încrederea în sine. Apoi a subliniat că populaţia din Peach County era aproape egal repartizată între negri şi albi. Şi că n-a observat să fie vreun negru reprezentat în rîndul jura-

ţilor, şi-atunci juraţii s-au uitat repede unul la altul, bănuitori şi încurcaţi.

Johnny a întrebat : „Este oare pîrîtul acuzat de crimă, ori de viol ? Acuzarea a căutat să mînjească onoarea inculpatului şi onoarea doamnei Little cu ajutorul unor insinuări perfide şi răuvoitoare. Dar aici eu îl apăr de acuzaţia de crimă."

Johnny încerca să-şi încheie pledoaria printr-o frază de efect maxim. Cu mîna dreaptă întinsă, părea că vrea să apuce cuvîntul vrăjit : „De mai bine de un secol, prevederile acestea din constituţie formează legea ţării noastre, dar prevederile sînt lipsite de putere dacă nu sînt întărite de lege, şi după această lungă sută de ani, tribunalele noastre nu sînt decît sediul impunător al prejudecăţilor şi al persecuţiei legalizate, atunci cînd e vorba de negri. Cuvintele au fost rostite. Ideile au prins formă. Dar cît de lung va fi decalajul între cuvînt, idei şi dreptate ?".

Johnny s-a aşezat jos, adăugă judecătorul cu amărăciune în glas, iar eu m-am rezemat pe spate.

— Ce-ai făcut ? întrebă Jester.

— M-am rezemat pe spate, căci rămăsesem încordat de cînd Johnny spusese greşit „ţivile" în loc de civile. Cînd a terminat pledoaria, în sfîrşit am putut să mă destind.

— După părerea mea, a fost o pledoarie strălucită.

— Dar fără nici un rezultat. M-am retras în biroul meu să aştept verdictul juraţilor. Au de-

liberat numai douăzeci de minute. Cît să coboare pînă la subsolul tribunalului şi să-şi pună de acord hotărîrea. Ştiam ce verdict or să dea.

— De unde puteai să ştii ?

— Dacă în asemenea împrejurări doar se zvoneşte că ar fi vorba de viol, verdictul este întotdeauna „vinovat". Şi cînd doamna Little s-a repezit să ia apărarea ucigaşului soţului ei, a părut de-a dreptul straniu. Şi în tot timpul ăsta, eu rămăsesem la fel de neştiutor ca un prunc, şi la fel de naiv era şi fiul meu. Juraţii, însă, mirosiseră ceva şi au dat un verdict de vinovăţie.

— Şi n-a fost o înscenare judiciară ? întrebă Jester cu ciudă.

— Nu. Juraţii trebuiau să hotărască cine spunea adevărul, şi în cazul în speţă au hotărît bine, deşi puţin îmi păsa pe atunci dacă era bine sau nu. Cînd s-a pronunţat verdictul, în tot tribunalul au răsunat vaietele mamei lui Jones. Johnny s-a făcut palid ca moartea, iar doamna Little s-a încovoiat pe scaunul pe care stătea. Numai Sherman Jones a ştiut să se poarte ca un bărbat.

— Sherman ? întrebă Jester, în timp ce faţa ba îi pălea ba i se înroşea. Pe negru îl chema Sherman ? continuă el cu o voce lipsită de expresie.

— Da, Sherman Jones.

Intrigat, Jester puse următoarea întrebare pe ocolite :

— Nu-i aşa că Sherman nu-i un nume obişnuit ?

— După ce generalul Sherman a mărşăluit prin Georgia, au fost destui negri care şi-au botezat copiii cu numele lui. Am cunoscut şi eu vreo şase de cînd trăiesc.

Jester se gîndea la singurul Sherman pe care-l cunoştea, dar rămase tăcut. Spuse doar :

— Nu înţeleg.

— Nici eu n-am înțeles atunci. Ochi am avut şi n-am văzut. Urechi am avut şi n-am auzit. De-aş fi folosit atunci la tribunal bunul simţ pe care mi l-a dat Dumnezeu, sau dacă băiatul meu mi-ar fi destăinuit.

— Destăinuit, ce ?

— Că o iubea pe femeia aceea, sau credea că o iubeşte.

Zguduit de ce auzise, Jester îl privi cu ochii mari :

— Bine, dar e cu neputință ! Era căsătorit cu mama !

— Sîntem ca doi frați gemeni, băiete, nu bunic şi nepot. Ca două boabe-ntr-o păstaie. Aceeaşi nevinovăție, acelaşi sentiment al onoarei.

— Nu te cred.

— Nici eu n-am crezut cînd mi-a spus-o.

Lui Jester i se povestise adesea despre maică-sa, şi-şi potolise în mare măsură curiozitatea în legătură cu ea. După cîte aflase, îi plăcuse îngheţata, somonul prăjit, cînta la pian şi studiase muzica la Colegiul Hollins. Frînturile astea îi fuseseră spuse în treacăt, întîmplător, pe cînd era copil, aşa că în jurul figurii ei nu se strînsese o aureolă de mister şi venerație ca în jurul tatălui.

— Cum era doamna Little ? întrebă el în cele din urmă.

— O tîrîtură. Era foarte palidă, foarte însărcinată, foarte trufașă.

— Însărcinată ? nu-și putut stăpîni Jester repulsia.

— Da. Cînd trecea pe stradă, aveai impresia că se aștepta ca mulțimea să se despartă în două în fața ei și a pruncului din pîntece, așa cum s-a despărţit Marea Roşie în faţa israeliţilor.

— Și-atunci, cum poți să spui că tata s-a îndrăgostit de ea ?

— Să te îndrăgostești e lucrul cel mai ușor din lume. Greu e să iubeşti. La el nu era dragoste adevărată. Era ca și cum ar fi iubit o cauză. Dealtfel, taică-tău n-a trecut niciodată la fapte. Poţi să spui că era orbit. Fiul meu era un puritan, și puritanii păstrează mai multe iluzii decît cei care materializează din prima clipă orice dragoste, orice impuls.

— Ce cumplit trebuie să fi fost pentru tata să iubească o altă femeie în timp ce era căsătorit cu mama. Zguduit de tragismul situaţiei, Jester nu prea mai rămînea loial faţă de scumpa-i mamă atît de amatoare de somon prăjit. Și mama știa ?

— Bineînțeles că nu. Fiul meu mi-a spus-o doar cu o săptămînă înainte de a-și lua viața, și numai pentru că era atît de abătut, atît de zguduit.

— De ce zguduit ?

— Ca să terminăm povestea, după ce s-a dat verdictul şi Jones a fost executat, doamna Little l-a chemat pe Johnny. Născuse şi era pe moarte.

Jester îşi simţi urechile arzîndu-i ca focul.

— I-a mărturisit tatei că-l iubeşte ? Vreau să spun, că-l iubeşte pătimaş ?

— Îl ura, şi i-a spus-o. L-a blestemat, ocărîndu-l că a fost un avocat de nimic, că s-a grozăvit expunîndu-şi ideile despre justiţie, în dauna clientului. L-a ocărît şi l-a învinuit pe Johnny, susţinînd că dacă s-ar fi mulţumit să pledeze un proces de omucidere în legitimă apărare, Sherman Jones ar fi fost achitat. O femeie pe patul de moarte care se tînguia şi se jeluia, şi se zbuciuma, şi-l blestema. Şi se jura că Sherman Jones era omul cel mai curat la suflet şi mai cumsecade pe care-l întîlnise vreodată, şi că-l iubise. I-a arătat lui Johnny pruncul pe care-l născuse, şi pruncul avea pielea neagră, dar ochii îi avea albaştri ca ai ei. Cînd s-a întors acasă, Johnny arăta ca omul acela care trecuse peste cascada Niagara într-un butoi. L-am lăsat să-mi povestească, aşteptînd să-şi uşureze povara de pe suflet, şi-apoi i-am spus : „Fiule, nădăjduiesc că ţi-a fost de învăţătură. Femeia asta nu putea să-l iubească pe Sherman Jones. E negru, iar ea e albă.“

— Bunicule, vorbeşti de parcă a iubi un negru înseamnă a iubi o girafă sau mai ştiu eu ce.

— Dar bineînţeles că nu era vorba de iubire. Era doar simplă dorinţă trupească. Dorinţa e întotdeauna vrăjită de ceva straniu, ciudat, nefiresc şi primejdios. Şi asta i-am spus-o lui

Johnny. Şi l-am întrebat apoi de ce pune totul atîta la inimă. Şi ştii ce mi-a răspuns ? „Fiindcă o iubesc pe doamna Little, ori vrei să spui că şi la mine e doar simplă poftă trupească ?“ „Ori poftă trupească, ori sminteală, fiule“, i-am zis.

— Dar ce s-a întîmplat cu copilul ? întrebă Jester.

— Fireşte, Rice Little a luat copilul după moartea doamnei Little şi l-a lăsat într-o strană la Biserica Sfintei Înălţări din Milan. Adică îmi închipui că a fost Rice Little, e singurul care putea s-o facă.

— E Sherman al nostru ?

— Da, dar să nu-i spui nimic din ce ţi-am povestit, îl preveni judecătorul.

— Şi tata s-a sinucis în ziua cînd doamna Little i-a arătat pruncul şi l-a blestemat şi a aruncat asupra lui vina ?

— Nu, a aşteptat pînă la Crăciun, o săptămînă mai tîrziu, tocmai cînd nădăjduiam că-i vîrîsem puţină minte în cap, şi că-i trecuse şi că totul se terminase. Crăciunul începuse ca oricare alt Crăciun, cu cadourile găsite de fiecare dimineaţa şi grămezile de hîrtii în care fuseseră cadourile, sub pomul de Crăciun. Maică-sa îi dăruise un ac de cravată cu perlă, şi eu i-am dat o cutie de trabuce şi un ceas incasabil şi inoxidabil. Îmi amintesc că Johnny a izbit ceasul şi l-a vîrît apoi într-o cană cu apă, ca să-i facă proba. Oh, de cîte ori nu mi-am imputat după aceea că n-am observat nimic deosebit în ziua aceea, căci eram ca doi fraţi gemeni şi ar fi trebuit să-i simt deznădejdea. Şi cum a putut

să se învîrte cu ceasul acela încasabil și inoxidabil, și să se poarte atît de normal ? Spune-mi, Jester.

— Nu știu, bunicule, dar, te rog, nu plînge.

Căci judecătorul, care nu plînsese niciodată în toți anii aceștia, în sfîrșit își plîngea fiul. Întoarcerea în trecut în care-l însoțise și nepotul său îi dezlegase într-un chip neștiut baierele inimii ce se înverșunase, și acum putea suspina în voie. Și fiind de felul său omul ce știa să găsească plăcere în toate, se abandonă suspinelor, găsind în ele mîngîiere.

— Nu plînge, bunicule, repetă Jester. Te rog, nu plînge.

După ore de amintiri retrăite, judecătorul se întorcea acum iarăși în prezent.

— E mort, spuse el. Băiețelul meu drag s-a prăpădit, dar eu trăiesc. Și viața e plină de tot felul de lucruri. De vapoare, de verze, și regi. Parcă nu-i chiar așa citatul. De vapoare, de...

— De ceară roșie, îi suflă Jester.

— Exact. Viața e plină de tot felul de lucruri, de vapoare, de ceară roșie, de verze și regi. Asta-mi amintește, fiule, că trebuie să-mi iau o lupă nouă. Literele din „Milan Courier“ îmi joacă în fiecare zi parcă mai tare pe dinaintea ochilor. Iar luna trecută am fost cît pe ce să fac o chintă regală și mi-a scăpat printre degete — fiindcă am luat un șapte drept nouă. Am fost atît de furios pe mine, că era să-mi pierd cumpătul și să încep să răcnesc, acolo în salonul din dos de la cafeneaua „New York“. Și să știi

că am de gînd să-mi iau şi un aparat de auzit, deşi am zis întotdeauna că astea-s doar pentru cucoane bătrîne şi că în general nu sînt bune de nimic. Şi-apoi, peste cîţiva ani o să am simţuri noi. Vedere ameliorată, auz mai bun, în general îmbunătăţirea tuturor simţurilor.

Cum avea să fie asta, bătrînul judecător n-o mai explică ; dar era mulţumit pentru că trăia din nou în prezent şi visa la un viitor mai luminos. După emoţiile serii acesteia, avea să doarmă liniştit toată noaptea de iarnă şi să nu se deştepte înainte de şase dimineaţa.

11

„CINE SÎNT EU ? Ce sînt ? Ce o să fac în viaţă ?" Aceste întrebări, spectre ce torturează sufletul adolescenţilor, găseau în sfîrşit răspuns pentru Jester. Visele neliniştite cu Grown Boy care-i lăsau o senzaţie de vinovăţie şi jenă nu-l mai tulburau. Dispăruseră şi toate închipuirile în care se vedea salvîndu-l pe Sherman de la linşaj şi pierzîndu-şi viaţa în această faptă eroică, iar Sherman aplecîndu-se deasupra lui, copleşit de durere. Ca şi alte închipuiri în care-o salva dintr-o avalanşă în Elveţia pe Marilyn Monroe şi era întîmpinat apoi ca un erou naţional la New York, unde i se făcea o primire entuziastă. Fusese o închipuire captivantă, dar la urma urmei s-o tot salvezi pe Marilyn

Monroe nu era de fapt o carieră. Salvase atîția oameni și murise de atîtea ori pînă acum ca un erou ! Și totdeauna în diferite țări străine. Niciodată în Milan, niciodată în Georgia, ci totdeauna în Elveția, ori în Bali, ori cine știe unde. Și iată că acum visurile sale își schimbaseră într-un fel straniu locul. Și visele din timpul nopții, și închipuirile care-l năpădeau ziua. Acum, noapte de noapte îl visa pe tatăl său. Și găsindu-și tatăl, era în stare să se găsească și pe sine însuși. Era fiul tatălui său, și avea să devină și el om al legii. Și în clipa cînd tulburarea pe care i-o aducea nevoia de a alege din prea multe cariere se risipi, Jester se simți fericit și liber.

Era mulțumit că începea noul trimestru la școală. Cu hainele noi-nouțe pe care le primise de Crăciun (pantofi noi, cămașă nouă de un alb strălucitor, pantaloni noi de flanel), se simțea slobod, încredințat că în sfîrșit găsise răspuns la întrebările : „Cine sînt eu ? Ce sînt ? Ce o să fac în viață ?“ În cursul trimestrului o să învețe din toate puterile, mai ales la engleză și la istorie — o să studieze constituția și o să învețe pe dinafară toate proclamațiile importante, indiferent dacă erau incluse sau nu în programa școlii.

Acum că taina tatălui său, păstrată cu atîta grijă pînă în ziua aceea, fusese spulberată, bunicul îi mai vorbea din cînd în cînd despre el ; nu prea des, și fără să mai plîngă, dar socotindu-l pe Jester într-un fel un inițiat în misterele unei societăți secrete. Iar Jester putea acum să-i povestească bunicului său despre planurile pe

care le nutrea, despre dorinţele lui de a studia dreptul.

— Domnul mi-e martor că nu te-am îndemnat eu. Dar dacă asta e dorinţa ta, băiatul meu, o să te sprijin pe cît o să pot de mult. În sinea lui, însă, judecătorul era încîntat la culme, şi abia putea să-şi înfrîneze bucuria. Şi zi, vrei să-l întreci pe bunicul tău ?

— Vreau să fiu ca tata, spuse Jester.

— Taică-tău, bunicu-tău... eram ca doi fraţi gemeni. Iar tu eşti încă un Clane, o aşchie din bătrînul trunchi.

— Oh, nici nu ştii ce povară mi s-a luat de pe suflet, spuse Jester. Visam la atît de multe lucruri pe care aş fi vrut să le fac în viaţă. Să devin pianist, ori aviator. Dar nici una din activităţile astea nu mă satisfăcea pe deplin. Mă simţeam întotdeauna departe de ceea ce doream cu adevărat.

În primele zile ale noului an, cursul firesc al vieţii judecătorului primi brusc o lovitură zdrobitoare. Într-o dimineaţă cînd Verily veni la lucru, îşi puse pălăria în cuierul de la intrarea din spatele casei, şi nu se apucă de curăţenie în odăile din faţă, cum făcea de obicei. Rămase în bucătărie — nemişcată, întunecată la faţă, îndărătnică, implacabilă.

— Dom' judecător, vorbi ea, ziceam să-mi dai hîrtiile.

— Care hîrtii ?

Şi spre stupoarea lui fără margini, jignindu-i simţămintele şi răpindu-i plăcerea primei ţigări,

Verily se apucă să-i facă teoria asigurărilor sociale :

— Păi, dacă eu plătesc o parte din leafă la stat, trebuia să plătiţi şi 'mneavoastră, dom' judecător, o parte.

— De unde-ai mai auzit şi balivernele astea ? Bătrînul judecător avu o clipă impresia că se întorseseră zilele reparaţiilor de după războiul de secesiune, dar era prea speriat ca s-o spună.

— Zic şi oamenii că aşa-i drept.

— Ascultă, Verily, bagă-ţi minţile-n cap. Ce nevoie ai să plăteşti statului din banii tăi ?

— Fiindcă asta-i legea, că altfel stăpînirea îi înhaţă pe oameni. Am auzit că li s-a-ntîmplat la cîţiva pe care-i ştiu. E ca impozitul ăsta pe care-l plătiţi 'mneavoastră.

— Doamne sfinte, doar n-ai să plăteşti şi tu impozit !

— Păi plătesc.

Judecătorul se fălea că înţelegea temeiurile purtării negrilor, aşa că vorbi cu glas hotărît dar şi plin de blîndeţe :

— Le-ai cam amestecat pe toate în cap. Mai bine, las-o baltă. Şi adăugă, descumpănit : Păi cum, Verily, doar ai fost la noi aproape cincisprezece ani.

— Vreau să fac ce zice legea.

— Afurisită lege care se amestecă în viaţa oamenilor !

Pînă la urmă, Verily dădu pe faţă motivul adevărat :

— Vreau să primesc şi eu pensie de bătrîneţe cînd mi-o veni vremea.

— Ce nevoie ai de pensie de bătrînețe ? O să am eu grijă de tine cînd o să fii prea bătrînă ca să mai poți munci.

— Dom' judecător, nu uitați că ați trecut demult și 'mneavoastră de șaptezeci de ani.

Nimic nu-l înfuria mai tare pe judecător decît să-i amintească cineva vîrsta. De fapt, ceea ce se întîmplase îl făcea să se simtă încătușat. Și-apoi, era uluit. Fusese întotdeauna convins că-i înțelegea de minune pe negri. Nu-și dăduse seama nici o clipă că în fiecare duminică dimineața cînd spunea la dejun : „Ah, Verily, Verily, ia aminte la mine, a ta va fi împărăția cerurilor...", spusele lui, duminică de duminică, o scoteau din sărite pe Verily. Nu observase nici cît de mult suferise ea după moartea lui Grown Boy. Credea că-i înțelege pe negri, numai că n-avea nici un pic de spirit de observație.

Verily își urmărea însă cu stăruință gîndul :

— E o cucoană care zice că o să-mi facă actele cum se cuvine, o să-mi dea patruzeci de dolari pe săptămînă și o să-mi lase libere sîmbetele și duminicile.

Inima judecătorului bătea nebunește și fața își schimbă culoarea.

— Ei, atunci, du-te la ea !

— Pot să găsesc pe cineva să vină în locul meu, dom' judecător. Ellie Carpenter poat' să vină să facă treabă.

— *Ellie Carpenter !* Știi foarte bine că n-are minte nici cît o maimuță !

— Atunci, ce-aţi zice de neisprăvitul de Sherman Pew ?

— Sherman nu-i slugă.

— Şi ce-aţi zice 'mneavoastră că e ?

— Oricum, nu-i învăţat să fie slugă.

— Cucoana de care vă spusei zice că o să-mi facă actele cum se cuvine, o să-mi dea patruzeci de dolari pe săptămînă şi o să-mi lase libere sîmbetele şi duminicile.

Judecătorul simţi cum îl cuprinde şi mai tare furia. Pe vremuri, plăteai o slujnică cu trei dolari pe săptămînă, şi era foarte mulţumită. Dar cu fiecare an, leafa slujnicelor era tot mai mare, aşa că judecătorul ajunsese să-i dea lui Verily treizeci de dolari pe săptămînă ; ba chiar auzise că servitoarele foarte bune cereau treizeci şi cinci, şi chiar patruzeci de dolari. Şi chiar şi aşa, aveai mare noroc dacă găseai o servitoare bună în ziua de azi. Judecătorul îşi zise că se purtase întotdeauna prea bine cu ele ; ce-i drept, fusese întotdeauna un adept al omeniei — dar trebuia oare să fie şi un adept al lefurilor mari ? Cum însă tînjea după linişte şi tihnă, bătrînul judecător încercă să dea înapoi :

— O să-ţi plătesc şi eu asigurările sociale.

— Nu mă bizui eu pe vorba 'mneavoastră, spuse Verily. Şi judecătorul îşi dădu seama, pentru prima dată, că Verily era o femeie neînduplecată ; vocea nu-i mai era umilă, ci aprigă : Cucoana ceea o să-mi facă actele cum se cuvine, o să-mi dea patruzeci de dolari pe săptămînă...

— Du-te la ea, atunci !

— Chiar acuşi ?

Şi judecătorul, care arareori ridicase vocea la o slugă, răcni :

— Acum, fir-ar să fie de treabă ! Abia aştept să scap de tine !

Măcar că tare supărată, Verily nu scoase un cuvînt. Gura, cu buzele roşii zbîrcite, i se strînse pungă reţinîndu-i furia. Se îndreptă spre ieşirea din spate şi-şi puse încet pe cap pălăria cu trandafiri roşii. Nu aruncă nici măcar o privire prin bucătătria în care robotise aproape cincisprezece ani, şi nici nu-şi luă rămas bun de la judecător, ci păşi afară prin uşa din spate.

În casa rămasă dintr-o dată atît de tăcută, judecătorul se simţi înspăimîntat. Îi era teamă că, dacă rămîne singur în propria-i casă, o să aibă iar un atac. Jester n-o să se întoarcă de la şcoală decît tîrziu după-amiază, şi nu putea să rămînă singur. Îşi aminti cum ţipa Jester cînd era mic şi se trezea singur pe întuneric. Judecătorul se simţi gata şi el să ţipe. Pînă în clipa asta cînd tăcerea se aşternuse în casă, nu ştiuse niciodată cîtă nevoie avea să audă glasul casei.

Plecă aşadar pînă la piaţa tribunalului ca să angajeze o slujnică, dar vremurile se schimbaseră. Astăzi nimeni nu mai putea angaja o negresă în piaţa tribunalului. Intră în vorbă cu trei negrese, dar erau toate trei angajate, şi se uitară la judecător de parcă nu ar fi fost în toate minţile. Aşa că se duse la frizerie. Ceru să fie tuns, spălat pe cap, bărbierit şi, ca să-şi mai omoare din timp, ceru şi o manichiură. Şi după ce isprăvi cu toate la frizerie, se duse în

salonul de joc de la hotelul Taylor, ca să mai treacă timpul. Îşi pierdu apoi două ore cu masa şi pe urmă se duse să-l vadă pe J.T. Malone la farmacie.

Aşa îşi petrecu judecătorul, jalnic şi fără rost, trei zile. Fiindcă-i era teamă să rămînă singur acasă, umbla pe străzi, ori stătea în salonul de joc de la hotelul Taylor, ori se ducea la frizerie, sau se aşeza pe una din băncile albe din piaţa tribunalului. La vremea cinei, pregătea cîte un grător pentru el şi pentru Jester, iar Jester spăla după aceea vasele.

Întrucît în casă slugile nu lipsiseră niciodată, nu-i trecu prin cap să se ducă la o agenţie. În odăi era acum pretutindeni murdărie. E greu de spus cît de mult ar fi durat situaţia asta jalnică. Într-o zi judecătorul se duse la farmacie şi îl întrebă pe J.T. Malone dacă doamna Malone nu i-ar putea găsi o slujnică. J.T. făgădui să vorbească cu soţia sa.

Zilele acestui ianuarie erau smălţuite cu albastru şi auriu, şi vremea se încălzise. Era, într-un fel, o primăvară înşelătoare. Înviorat de schimbarea vremii, J.T. Malone începu să creadă că se făcuse bine şi se pregătea să plece într-o călătorie. Voia să plece singur şi în mare taină la spitalul Johns Hopkins. Doctorul Hayden îi spusese, la acea primă fatală consultaţie, că nu mai avea de trăit decît un an sau cel mult cincisprezece luni, şi iată că şi trecuseră zece luni. Se simţea acum mult mai bine, atît de bine încît se întreba dacă nu cumva analizele din Milan

fuseseră greșite. Soției sale îi spuse că se duce la Atlanta la un congres al farmaciștilor, și faptul că o induse în eroare nemărturisindu-i adevărul îl încîntă atît de tare, încît era aproape vesel cînd o porni în călătoria spre nord. Simțindu-se oarecum vinovat și nechibzuit, se urcă în vagonul Pullman, mai omorî din timp ducîndu-se în restaurantul trenului, ceru două pahare de whisky înainte de masă și comandă apoi specialități de pescărie, deși ficatul era recomandat de lista de bucate.

În dimineața următoare ploua la Baltimore, și Malone se simți înfrigurat și pătruns de umezeală în timp ce stătea în sala de așteptare și explica funcționarei de la ghișeu ce dorea.

— Aș vrea să mă consulte cel mai bun diagnostician de la spitalul dumneavoastră, fiindcă n-am încredere în analizele rudimentare din orașul meu.

Și urmară din nou examenele clinice devenite acum obișnuite, așteptarea probelor și reacțiilor, și în cele din urmă verdictul prea bine știut. Disperat la culme, Malone se sui chiar în aceeași zi în tren și se întoarse la Milan.

A doua zi se duse la Herman Klein și-și puse ceasul pe tejghea.

— Ceasul ăsta rămîne în urmă cu două minute pe săptămînă, se adresă el arțăgos ceasornicarului. Am pretenția ca ceasul meu să meargă după ora exactă.

Căci în iadul în care trăia așteptîndu-și moartea, Malone era obsedat de scurgerea timpului. Tot mereu îl bombănea pe ceasornicar, plîngîn-

du-se ba că ceasul rămîne în urmă cu două minute, ba că o lua înainte cu trei minute.

— Ți-am reparat ceasul abia acum două săptămîni. Și unde ai nevoie să te duci că-ți trebuie ora exactă ?

De furie, Malone își strînse pumnii pînă i se albiră încheieturile, și se porni să ocărască fără să se poată stăpîni, ca un copil :

— Ce dracu te privește unde am nevoie să merg ? Vezi-ți de treaba dumitale !

Ceasornicarul rămase uluit, stînjenit de izbucnirea asta fără noimă.

— Dacă nu ești în stare să mi-l repari cum trebuie, o să-l duc în altă parte !

Și luîndu-și ceasul, Malone ieși din prăvălie, iar Hermann Klein rămase uitîndu-se după el, surprins și nedumerit. Fiecare dintre ei fusese clientul celuilalt — prețuindu-se și respectîndu-se — timp de aproape douăzeci de ani.

În ultima vreme, Malone era adeseori cuprins de asemenea furii neașteptate. Nu se putea gîndi de-a dreptul la propria-i moarte, părîndu-i pur și simplu ireală. Dar furiile acestea, stîrnite din senin și surprinzătoare chiar și pentru el, se dezlănțuiau adesea în inima-i pe vremuri calmă. Într-o zi, pe cînd spărgea împreună cu Martha alune pentru o prăjitură sau cine știe pentru ce, se pomeni azvîrlind alunele pe jos și izbindu-se în neștire cu cleștele de alune. Sau altă dată, cînd călcase pe o minge lăsată de Tommy pe trepte, o izbise cu piciorul atît de tare că spărsese un geam de la ușa din față. Și nici măcar nu-l ușurau furiile astea. Cînd îi treceau,

Malone rămînea cu senzaţia că avea să i se întîmple ceva îngrozitor, de neînţeles, pe care nu-i stătea în putere să-l împiedice.

Doamna Malone îi găsi judecătorului o slujnică, aşa că putea să mai stea acum şi pe-acasă. Era aproape complet indiancă, şi foarte tăcută. Ajungea însă ca judecătorului să nu-i mai fie teamă că era singur în casă. Nu-i mai venea să strige după ajutor. Prezenţa unei alte fiinţe omeneşti era pentru el o mîngîiere, şi casa cu vitralii, consola cu oglindă, biblioteca atît de familiară, şi sufrageria, şi salonul nu-l mai copleşeau cu tăcerea lor. Pe bucătăreasă o chema Lee, şi de fapt nu se prea pricepea să gătească, şi nici să servească la masă. Cînd aducea castronul cu supă la începutul mesei, îşi vîra degetele în supa sleită. Dar n-auzise în viaţa ei de asigurări sociale, şi nu ştia nici să scrie, nici să citească, ceea ce-i dădea judecătorului un fel de subtilă satisfacţie. Nu se-ntreba de ce.

Sherman nu-şi adusese la îndeplinire ameninţările că-l va părăsi pe judecător, deşi legăturile dintre ei se răciseră mult. Venea în fiecare zi şi-i făcea injecţiile. Apoi, ursuz şi întors pe dos, rătăcea fără rost prin bibliotecă, ascuţind creioane, citindu-i judecătorului poezii nemuritoare, preparînd cîte o băutură la prînz şi aşa mai departe. Refuza categoric să scrie scrisorile în legătură cu banii confederaţi. Şi cu toate că judecătorul îşi dădea bine seama că băiatul se purta intenţionat atît de urît, şi că

nu-i făcea pic de treabă, în afară de injecţii, lăsa lucrurile aşa, nădăjduind că se vor îndrepta cu timpul. Sherman nu-i îngăduia bietului bătrîn nici măcar plăcerea de a se lăuda cu nepotul său şi cu hotărîrea acestuia de a studia dreptul. Cînd încerca să aducă vorba despre asta, Sherman începea obraznic să fredoneze ceva sau căsca de i se rupeau fălcile. Judecătorul repeta nu o dată : „Diavolul găseşte de lucru mîinilor leneşe." Şi spunînd asta, se uita drept spre Sherman, numai că acesta se mulţumea să-i întoarcă privirea — şi-atîta tot.

Într-o zi, judecătorul îi spuse :

— Aş vrea să te duci pînă la biroul meu de la tribunal şi să cauţi în casa de fier la despărţitura „Extrase". Vreau să-mi aduci extrasele din ziare despre mine. Cred că nici nu bănuieşti că sînt un om mare.

— Casa de fier la despărţitura „Extrase", repetă Sherman, încîtat de însărcinarea dată. Nu fusese niciodată în biroul judecătorului, şi de multă vreme jinduia să-l vadă.

— Să nu te prind că-mi încurci vreo hîrtie importantă. Ia numai extrasele din ziare.

— Ştiţi că nu încurc nimic, i-o întoarse Sherman.

— Dar înainte de-a pleca, pregăteşte-mi ceva de băut. E douăsprezece.

Sherman nu rămase să bea cu el, ci o porni imediat spre tribunal. Pe uşa biroului era o mică firmă : CLANE şi FIUL, AVOCAŢI. Cu un mic fior de plăcere, Sherman descuie uşa şi intră în camera însorită.

După ce scoase afară dosarul pe care sta scris „Extrase", avu grijă să-și vîre nasul și prin celelalte hîrtii din casa de fier. Nu căuta nimic special, dar era de felul său curios, și-l înfuriase și faptul că judecătorul îi spusese să nu-i încurce hîrtiile. Dar la ora unu după-amiaza, în timp ce judecătorul își mînca prînzul, Sherman dădu peste mapa cu hîrtiile procesului pledat de Johnny. Imedit îi sări în ochi numele Sherman. Sherman ? Sherman ? În afară de acest Sherman, sînt singurul, din cîți știu eu, care poartă numele ăsta. Cîți Shermani or mai exista oare în oraș ? Cu cît citea mai departe, cu atît simțea că-l cuprinde mai tare amețeala. La ora unu în după-amiaza asta, descoperi că a existat un om din rasa lui pe care judecătorul l-a condamnat la moarte, și că numele acelui om era Sherman. Și că a existat o femeie albă care a fost acuzată de legături nepermise cu acel negru. Nu-i venea să creadă. Cum ar putea să știe sigur? Și totuși, o femeie albă, cu ochii albaștri — era cu totul altceva decît ceea ce visase. Ceva deconcertant, sinistru și chinuitor. Și el, Sherman... „Cine sînt eu ? Ce sînt ?" Tot ceea ce mai știa la ora asta era că-l copleșa sila. În urechi îi mugeau cascade de umilință și rușine. Nu, Marian Anderson nu era mama lui, nici Lena Horne, nici Bessie Smith, nici oricare altă blîndă zînă a copilăriei. Fusese tras pe sfoară. Amăgit. Voia să moară, așa cum murise și negrul acela. Dar el nu s-ar fi încurcat niciodată cu o femeie albă, pentru nimic în lume. Ca *Othello*, maurul acela smintit ! Încet, puse mapa la locul ei și o porni

înapoi spre casa judecătorului, păşind ca un om bolnav.

Judecătorul trăsese un pui de somn, şi tocmai se trezise; căci ziua se îndrepta spre amurg cînd se întoarse Sherman. Neavînd sprit de observaţie, judecătorul nu băgă de seamă faţa tulburată a băiatului şi nici tremurul mîinilor. Îi ceru să-i citească cu glas tare tăieturile din ziare, şi Sherman era prea zguduit ca să i se împotrivească.

Pe măsură ce Sherman citea, judecătorul îngîna şi el frazele : *O stea în galaxia politicienilor sudişti. Un om care-şi cunoaşte menirea, datoria şi onoarea. O glorie a minunatului nostru stat şi a întregului Sud.*

— Vezi ? îl întrerupse apoi bătrînul judecător.

Sherman, zguduit încă de ceea ce aflase, răspunse cu glas tremurat :

— Uitaţi-vă mai bine că vă atîrnă pe bărbie o bucăţică de şuncă !

Cufundat încă în propria sa măreţie, judecătorul crezu că era vorba de vreun elogiu şi întrebă :

— Ce-ai zis, băiete ?

Căci deşi îşi cumpărase un aparat acustic şi o lupă nouă, vederea şi auzul erau din ce în ce mai slabe ; nici vorbă nu era, cum nădăjduise, de o ameliorare a tuturor simţurilor.

Sherman nu-i răspunse ; e drept că judecătorului îi atîrna o bucăţică de şuncă pe bărbie, dar asta nu însemna destulă insultă pentru viaţa lui, pentru blestemaţii ochi albaştri şi

obîrşia lor. Trebuia *să facă ceva, să facă ceva, să facă ceva.* Dar cînd vru să trîntească pe jos foile de hîrtie, se simţi atît de vlăguit, încît le lăsă moale pe masă.

După ce plecă Sherman, judecătorul rămase singur. Apropiind lupa de tăieturile din ziare, prinse să citească cu glas tare, învăluit încă în faldurile importanţei sale.

12

VERDELE AURIU al primăverii timpurii prinsese umbre întunecat-albăstrii în frunzişul primelor zile ale lunii mai, şi arşiţa verii începu să se lase iarăşi asupra oraşului. Odată cu arşiţa veni şi violenţa, şi despre Milan începu să se scrie în ziare: în „Flowering Branch Ledger", în „Atlanta Journal", în „Atlanta Constitution", şi chiar şi în revista „Time". O familie de negri se mută într-un cartier al albilor, şi se treziră atacaţi cu bombe. Nimeni n-a fost ucis, dar trei copii au fost răniţi şi un val de ostilitate se năspusti asupra oraşului.

În zilele acestor tulburări, Sherman se simţi mai frămîntat ca oricînd. Voia *să facă ceva, să facă ceva, să facă ceva,* dar nu ştia ce-ar fi putut să facă. Atacul cu bombe îl înscrise în cartea sa neagră. Şi, încet-încet, începu să încalce regulile discriminării. Mai întîi, bău apă de la ţîşnitoarea pentru albi din piaţa tribuna-

lului. Nimeni nu păru să bage de seamă. Intră apoi la toaleta pentru albi de la stația autobuzului. Dar intră atît de grăbit și pe furiș, că iarăși nu-l observă nimeni. Se așeză într-o strană de lîngă ușă la biserica baptistă a albilor. Și iarăși, nimeni nu-l observă pînă la sfîrșitul slujbei, cînd paracliserul îl trimise la o biserică pentru negri. Se duse și se așeză în prăvălia cu răcoritoare a lui Whelan. Un vînzător îl repezi: „Șterge-o, negrule, și să nu te mai prind pe-aici." Toate încercările astea de a-și depăși condiția de negru îl înspăimîntau. Își simțea mîinile umede, și inima i se făcea cît un purice. Dar așa de îngrozit cum era, ceea ce-l frămînta cel mai tare era că nimeni nu părea să-l observe, în afară doar de vînzătorul lui Whelan. Chinuit și torturat peste măsură, simțea cum în cap îi răsună ca bătăile unei tobe : *trebuie să fac ceva, să fac ceva, să fac ceva.*

În cele din urmă săvîrși ceva. Cînd îi făcu judecătorului injecțiile dimineața, puse apă în loc de insulină. Trei zile la rînd procedă la fel, așteptînd cu încordare. Și iarăși, ca o adevărată ironie a soartei, nu se întîmplă nimic. Judecătorul era la fel de vioi ca de obicei și nu părea deloc doborît de boală. Și cu toate că Sherman îl ura, socotind că ar trebui să fie șters de pe fața pămîntului, știa foarte bine că ar fi fost un atentat politic. Dar nu putea să-l ucidă. Dacă ar fi fost cu adevărat vorba de un atentat politic, poate că ar fi putut să-l ucidă cu pumnalul ori cu un pistol, dar în nici un caz în felul ăsta hain, înlocuind insulina cu apă. Și nici măcar

nu observase nimeni. În ziua a patra reveni la insulină. Iar în cap toba îi bătea neîncetat, stăruitor.

Între timp judecătorul, lipsit cu totul de spirit de observaţie, era mai amabil ca oricînd şi neaşteptat de binevoitor. Asta-l scotea din sărite pe Sherman. În realitate, faţă de judecător, la fel ca şi faţă de alţi albi, nu simţea nici un motiv de ură, ci doar silă. Năzuind din tot sufletul să nesocotească regulile dar fiindu-i în acelaşi timp teamă, dorind să fie băgat în seamă şi speriat ca nu cumva să fie observat, Sherman era urmărit în zilele acelei primăveri timpurii de obsesia : *trebuie să fac ceva, să fac ceva, să fac ceva.*

Dar cînd trecu la acţiune, făcu ceva atît de straniu şi ridicol, că nici măcar el singur nu putu înţelege de ce-l făcuse. Într-o strălucitoare după-amiază pe cînd trecea prin curtea din spate ca să iasă pe alee, Tige, cîinele lui Jester, se repezi la el şi începu să-i lingă faţa. Sherman n-avea să ştie niciodată ce anume l-a îndemnat să săvîrşească o asemenea faptă. Dar luă cu bună ştiinţă o frînghie, făcu un laţ şi spînzură cîinele de craca unui ulm. Cîinele nu se zbătu decît cîteva minute. Bătrînul judecător era prea surd ca să-i audă scheunatul gîtuit, iar Jester era plecat de-acasă.

Şi totuşi, deşi era devreme încă, Sherman se duse la culcare fără să mai mănînce nimic, şi dormi toată noaptea neîntors ; se trezi doar cînd Jester îi bătu la uşă, pe la nouă dimineaţa.

— Sherman ! îl strigă Jester cu un glas strident ce-i trăda zbuciumul.

Dar Sherman nu se grăbea ; se îmbrăcă, își stropi fața cu apă, în vreme ce Jester continua să izbească cu pumnii în ușă și să-l strige. În sfîrșit, cînd Sherman ieși afară, Jester aproape că-l tîrî pînă-n curtea judecătorului. Cîinele, țeapăn acum, atîrna de cracă, profilîndu-se pe albastrul cerului de mai. Jester nu-și mai putea stăpîni plînsul :

— Tige, Tige ! Cum ? De ce ?

Întorcîndu-se spre Sherman, care stătea uitîndu-se în pămînt, Jester avu dintr-o dată o bănuială cumplită, pe care i-o întări chipul băiatului ce privea în jos.

— De ce, Sherman ? De ce-ai făcut grozăvia asta ?

Se uita spre Sherman, prea buimăcit ca să înțeleagă tot adevărul. Ah, cît ar fi vrut să știe ce să spună, ce să facă, și mai ales cît ar fi vrut să nu verse ! Într-adevăr, reuși să nu verse ; luă din șopron o lopată ca să sape o groapă. Dar în timp ce cobora leșul cîinelui, tăia lațul și-l punea pe Tige în groapă, simțea că-i vine să leșine.

— De unde-ai știut c-am făcut-o eu ?

— Mi-a fost destul să-ți văd fața.

— Mă tot uitam la tine cum te duceai să plimbi cîinele, așa cum faceți voi albii, îmbrăcați toți cu pantaloni în dungi, toată ziua bună-ziua găsindu-vă drum la școală — școala albilor. De ce dracu nu-i pasă nimănui de mine ? Orice-aș face, tot nu mă bagă nimeni în seamă.

Sînt bun sau sînt prost, nimeni nu vede. Lumea răsfață un cîine afurisit, iar pe mine nici măcar nu mă bagă în seamă. Și nu-i decît un cîine.

— Dar țineam la el, spuse Jester... Și-apoi, Tige ținea și el la tine.

— Nu-mi place cîinele unui alb. Și nu țin la nimeni.

— Bine, dar mă îngrozește ce-ai făcut. N-o să-mi treacă niciodată.

Sherman își aminti de razele soarelui de mai, cum cădeau pe hîrtiile din dosare, la tribunal.

— Ești îngrozit. Dar nu ești singurul care a trăit clipe de groază.

— Cine a putut să facă așa ceva ar trebui să fie trimis la balamuc.

— La balamuc ! îl imită Sherman, bălăbănindu-și mîinile fără vlagă, ca un idiot. Sînt prea deștept, băiețică, să fiu trimis la balamuc. Nimeni altcineva n-ar crede că-i adevărat ce i-am făcut cîinelui. Chiar și un doctor de nebuni. Dacă-ți închipui că așa ceva face un nebun, atunci așteaptă și-o să vezi ce-o să mai fac.

Surprins de amenințarea din glas, Jester nu se putu stăpîni să nu întrebe :

— Ce-o să faci ?

— O să fac lucrul cel mai zănatic pe care nimeni, nici eu și nici un alt negru, nu l-a mai făcut vreodată.

Dar nu-i spuse lui Jester ce-și pusese în gînd, și nici Jester nu izbuti să-l facă să se căiască de moartea lui Tige, ori măcar să înțeleagă că

se purta ca un apucat. Prea tulburat ca să mai meargă în ziua aceea la școală, prea agitat ca să rămînă acasă, îi spuse bunicului său că Tige murise în timp ce dormea și că-l îngropase, și bătrînul judecător se mulțumi cu atît și nu-l mai întrebă nimic. Apoi, pentru prima dată de cînd se știa, Jester chiuli de la școală și se duse la aeroport.

În ziua aceea, judecătorul îl așteptă în zadar pe Sherman, care în vremea asta scria o scrisoare cu „scrisul lui de înger". Scria către o agenție din Atlanta, vrînd să închirieze o casă în Milan, în cartierul albilor. Cînd judecătorul îl sună la telefon, Sherman îi răspunse că n-are să mai vină niciodată, și că Domnia Sa n-are decît să caute pe altul să-i facă injecțiile.

— Asta înseamnă că m-ai lăsat baltă ?

— Exact. V-am lăsat baltă, domnule judecător.

Așa că, părăsit de Sherman, judecătorul rămase din nou singur. Jester era la școală, noua slujnică pe jumătate indiancă umbla prin casă ca o umbră și nici măcar nu cînta vreodată ; și deși putea să citească acum ziarul cu lupa cea nouă, se simțea plictisit și fără nici un rost. Se bucură ca un copil cînd în oraș se ținu Congresul de medicină veterinară. Sosise și prietenul său Poke Tatum și, împreună cu vreo cîțiva alți delegați, erau găzduiți la judecător acasă. Și doctorii ăștia de catîri, de porci, ori de cîini se îmbătau seară de seară pînă cădeau jos. Judecătorul simțea că o făceau cam lată, și se gîndea cu nostalgie la ceremonioasele con-

ferințe ale congregației bisericești patronate de răposata lui soție, cînd predicatorii și delegații bisericii cîntau imnuri și știau să păstreze aparențele. Cînd se sfîrși congresul, și plecă și Poke Tatum, casa îi păru și mai pustie, iar bătrînul judecător se simți mai părăsit și mai deprimat ca oricînd. Își zicea tot timpul că de vină era Sherman, că-l părăsise. Și-și amintea de vremurile cînd în casă nu era doar o singură slujnică, ci două sau trei, și casa întreagă zumzăia și fremăta de vocile lor.

Între timp, Sherman primise răspuns de la agenția imobiliară și trimisese imediat banii de chirie. Nimeni nu-l întrebase dacă e negru sau alb. Așa că, două zile mai tîrziu, se apucă să se mute în casa nouă. Casa era după colț, imediat ce treceai de proprietatea lui Malone, alături de cele trei căsuțe pe care le moștenise doamna Malone. După casa închiriată de Sherman mai urma un magazin, iar apoi începea cartierul negrilor. Dar, oricum, așa sărăcăcioasă și veche cum era, casa se afla în cartierul albilor. Sammy Lank și tot neamul lui își aveau casa alături. Sherman își cumpărase în rate o pianină și mobilă stil frumoasă, pe care le transportă acum în casa nouă.

Se mută pe la mijlocul lunii mai, și în sfîrșit lumea îl băgă în seamă. Vestea se împrăștie ca o scînteie în tot orașul. Sammy Lank se duse la Malone să se plîngă și Malone se duse la judecător.

— M-a lăsat baltă, se văită bătrînul judecător. Sînt atît de furios pe el, că nici nu mai vreau să-l văd.

Sammy Lank, Bennie Weems şi Max Gerhardt, chimistul, se tot învîrteau prin jurul casei judecătorului, şi bătrînul judecător începu să-l prelucreze pe Malone.

— Ştii că nu-mi place violenţa cum nu-ţi place nici dumitale, J.T., dar cînd se petrece un lucru ca ăsta, simt că-i de datoria mea să iau atitudine.

De fapt, judecătorul nu-şi mai găsea astîmpăr. Demult de tot fusese şi el membru al Ku Klux Klanului, şi de cînd acesta fusese desfiinţat, îi cam ducea dorul. Ce grozav era cînd se ducea la întrunirile Klanului de la Pine Mountain, înfăşurat în mantie albă, îmbătîndu-se de o tainică şi nevăzută putere !

Malone n-avusese legături cu Ku Klux Klanul, şi dealtminteri se simţea în zilele acestea cu totul vlăguit. Casa pe care o închiriase Sherman nu făcea parte, din fericire, dintre proprietăţile nevestei-si, şi-apoi era şi o clădire coşcovită şi destul de părăginită.

— Nu-i vorba de oameni ca mine sau ca dumneata, J.T., spuse judecătorul, pe care să ne deranjeze lucrurile astea. Eu am casa asta, şi dumneata ai de asemenea casa pe o stradă unde nu există nici un risc. Pe nici unul din noi nu ne atinge ce se întîmplă acolo. Nu e nici o primejdie să năvălească tuciuriii peste noi. Dar vorbesc în calitatea mea de cetăţean de vază al acestui oraş. Vorbesc în numele celor

sărmani, neavantajaţi. Noi, cetăţenii notabili, trebuie să fim purtătorii de cuvînt ai celor asupriţi. L-ai văzut pe Sammy Lank cînd s-a apropiat de casă ? Am crezut că-l loveşte damblaua. Se vedea cît suferă, şi nu poţi să nu-i dai dreptate, cînd te gîndeşti că stă chiar alături. Cum ţi-ar plăcea să stai cu casa chiar alături de un negru ?

— Nu mi-ar plăcea defel.

— Toată proprietatea o să-şi piardă valoarea. Casele pe care bătrîna doamnă Greenlove le-a lăsat moştenire soţiei dumitale o să aibă şi ele valoarea depreciată.

— De ani de zile o tot sfătuiesc pe nevastă-mea să vîndă cele trei case moştenite, spuse Malone. Acum nu mai sînt decît nişte dărăpănături.

— Dumneata şi cu mine, ca cei mai de seamă cetăţeni din Milan... (şi Malone se simţi mîndru că fusese pus pe acelaşi plan cu judecătorul). Şi-apoi, continuă acesta, dumneata şi cu mine avem avere, avem o situaţie şi sentimentul demnităţii. Dar ce-are Sammy Lank, în afară de liota de copii ? Sammy Lank şi alţi albi săraci ca el n-au decît culoarea pielii. Neavînd avere, nici vreun venit, şi pe nimeni la care să se uite de sus — iată cheia întregii probleme. E o tristă latură a naturii umane, dar orice om simte nevoia să privească la altul de sus. Aşa că toţi Sammy Lank ai acestei lumi nu-i au decît pe negri la care să se uite de sus. Înţelegi, J.T., e o chestiune de mîndrie. Dumneata şi cu mine avem amîndoi mîndria noas-

tră, mîndria sîngelui care ne curge în vine, şi a urmaşilor noştri. Dar ce-are Sammy Lank în afară de liota lui de gemeni bălani, cîte doi şi cîte trei deodată, şi de-o nevastă ofilită de atîtea sarcini şezînd în prag şi mestecînd tutun ?

Aşa că rămăsese stabilit să aibă loc o întrunire în farmacia lui Malone după ora de închidere, şi că Jester o să-i ducă cu maşina, pe judecător şi pe Malone, la întrunire. Era o noapte senină de mai cu lună plină. Pentru Jester, pentru bătrînul judecător, nu era decît o lună obişnuită, însă Malone se uita la ea cu o tristeţe imensă. În cîte nopţi de mai privise el oare luna ? Și de cîte ori o să mai poată privi luna într-o noapte de mai ? Să fie oare pentru ultima dată ?

În vreme ce Malone şedea tăcut în maşină chinuit de aceste întrebări, Jester îşi punea alte întrebări. Ce fel de întrunire mai era și asta ? Simţea că era vorba de ceva în legătură cu mutarea lui Sherman în cartierul albilor.

După ce Malone descuie uşa din fund, intră înăuntru împreună cu judecătorul, care-i spuse lui Jester :

— Acum du-te acasă, băiete. O să ne aducă îndărăt vreunul din cei care-au venit aici.

Dar Jester, după ce văzuse că Malone și judecătorul intraseră în farmacie, lăsă mașina după colţ. Malone dădu drumul la ventilator, şi aerul cald și stătut începu să adie ușurel. Nu aprinsese toate luminile din farmacie şi penumbra sugera o atmosferă conspirativă. Îşi închipuise că toţi vor intra prin ușa din fund, aşa

că rămase surprins auzind o bătaie puternică la ușa din față. Era șeriful McCall, un bărbat cu mîini frumoase, cu vinișoare purpurii și nas de boxer.

Între timp, Jester se întorsese și el la farmacie. Ușa din spate era închisă, dar nu încuiată, așa că păși înăuntru binișor. În aceeași clipă, tocmai băteau la ușa din față și erau primiți cîțiva nou-veniți, astfel încît prezența lui Jester rămase neobservată. Jester stătea tăcut și nemișcat în întunericul camerei din fund, temîndu-se să nu fie descoperit și gonit. Oare ce aveau de gînd să facă la ora asta, cînd farmacia era închisă ?

De fapt, nici Malone nu știa ce fel de întrunire avea să fie. Se așteptase să vadă un grup de cetățeni de vază, dar în afară de Hamilton Breedlove, casierul de la cea mai mare bancă din Milan, și de Max Gerhardt, chimistul de la uzinele Nehi, nu mai era nici o altă persoană mai importantă. Se aflau acolo vechi tovarăși de pocher ai judecătorului, și mai era Bennie Weems, și Sport Lewis, și Sammy Lank. Pe alții dintre noii veniți Malone îi știa din vedere, dar habar n-avea cum îi cheamă. Niște tineri veniseră îmbrăcați în salopetă. Nu, nu erau cetățeni de frunte ai orașului, ci în cea mai mare parte lepădături și tot felul de golani. Pe deasupra, erau și oleacă băuți și se înstăpîni imediat o atmosferă de carnaval. O sticlă cu băutură trecu din mînă în mînă și fu pusă apoi pe tejghea. Încă înainte ca întrunirea să

fie deschisă, Malone și începuse să regrete că se oferise să-și pună la dispoziție farmacia.

Își zise că poate se înșela, dar părea că fiecare dintre cei pe care-i vedea în astă-seară la întrunire îi amintea de ceva neplăcut. Șeriful McCall îl lingușea cu atîta nerușinare pe bătrînul judecător, că lui Malone i se făcea silă. Și-apoi, îl văzuse o dată cum bătea pe fetița unui negru cu bastonul, la colțul Străzii Mari cu Strada 12. Îi aruncă apoi o privire aspră lui Sport Lewis. Nevastă-sa divorțase de el invocînd cruzime psihică excesivă. Familist convins, Malone se întreba oare ce-o fi aceea cruzime psihică excesivă ? Doamna Lewis obținuse divorțul în Mexic și mai tîrziu se recăsătorise. Dar tot nu înțelegea ce era cruzimea psihică excesivă. Firește, nici el nu era un sfînt, și o dată chiar o înșelase pe nevastă-sa. Numai că nimeni nu avusese atunci de suferit și Martha nici măcar nu știuse. Cruzime psihică excesivă ? Bennie Weems era un trîntor care avea o fată bolnăvicioasă, așa că era veșnic dator la Malone, și nici nu știa cînd o să poată plăti. Iar despre Max Gerhardt se spunea că era atît de deștept încît putea să calculeze în cît timp ajunge sunetul cornului pînă la lună. Dar era neamț, și Malone n-a avut niciodată încredere în nemți.

De fapt, toți cei ce se adunaseră în farmacie erau oameni de rînd, atît de obișnuiți încît nici nu-i trecuse vreodată prin cap să se gîndească la ei. Astă-seară, însă, vedea toate slăbiciunile, întreaga urîțenie meschină a acestor

oameni banali. Nu, nici unul dintre ei nu era un cetățean de frunte.

Luna plină, revărsîndu-și lumina aurie, îl făcea pe Malone să se întristeze și să se înfioare, deși era o noapte caldă. În farmacie mirosea acum tare a whisky, și simți că-l apucă greața. Văzu că se strînseseră mai mult de-o duzină de oameni și-l întrebă pe judecător :

— A venit toată lumea ?

— Cred că da — e ora zece, răspunse acesta, părînd și el oleacă descumpănit. Își regăsi însă glasul grandilocvent de odinioară și-și începu cuvîntarea :

— Cetățeni și prieteni, ne-am întrunit aici cu toții ca reprezentanți de frunte ai comunității noastre, ca proprietari și apărători ai celor de-un sînge cu noi.

În încăpere se instăpîni liniștea.

— Încetul cu încetul, albii din acest oraș au început să fie tot mai tare stînjeniți, ba chiar aș putea spune grav batjocoriți. Tot mai greu poți să găsești o slujnică, și atunci cînd o găsești, trebuie să-i plătești cît nu merită ca s-o poți păstra.

Dar după ce spuse asta, văzînd fețele oamenilor, înțelese că o pornise greșit. Pentru că, dacă stăteai să te gîndești, ăștia nu prea erau oameni care să aibă servitori. Începu iarăși :

— Cetățeni și prieteni, oare nu există dispoziții de repartizare zonală în orașul nostru? Vreți oare să ajungem în situația ca negrii să devină vecinii fiecăruia din noi ? Vreți oare să ajungem ca fiii și fiicele noastre să fie turtiți și în-

ghesuiţi în fundul autobuzelor, pentru ca negrii să se lăfăie în faţă ? Vreţi oare să ajungem ca orice negru îngălat să se ţină după nevasta fiecăruia din noi, chiar sub nasul nostru ?

Pusese toate întrebările retorice de rigoare. Din mijlocul oamenilor se ridica un murmur stins, şi din cînd în cînd se auzea cîte un glas: „Nu, fir-ar să fie !"

— Să lăsăm oare ca repartizarea în zone a oraşului nostru să fie la cheremul negrilor ? Vă întreb din nou — asta vreţi să se întîmple ?

Aplecîndu-se cu grijă, izbi cu pumnul în tejghea, încheind :

— A sosit ora hotărîrilor. Cine conduce oraşul ăsta, noi sau negrii ?

Din nou sticla de whisky începu să treacă din mînă-n mînă şi întrunirea deveni un fel de frăţie a urii. Malone privea luna prin geamul ferestrei. Priveliştea lunii îi făcea greaţă, dar uitase de ce. Ce mult i-ar fi plăcut să fie acum cu Martha şi să curețe împreună alune, sau să bea o sticlă de bere, cu picioarele urcate pe balustrada verandei.

— Cine se duce să arunce bomba în ticălos? răcni cineva cu o voce răguşită.

Malone îşi dădu seama că prea puţini dintre cei adunaţi acolo îl cunoşteau pe Sherman Pew, dar că frăţia urii îi unea.

— Să tragem la sorţi, domnule judecător ?

Bennie Weems, care mai făcuse şi altă dată treaba asta, îi ceru lui Malone creion şi hîrtie şi se apucă să taie hîrtia în bucăţele mai mici.

Pe urmă însemnă cu X una din bucăţelele de hîrtie.

— Se duce cine trage X !

Vlăguit, derutat de zarva din jur, Malone rămase cu privirile pierdute pe geam. Apoi vorbi cu glas uscat :

— N-am putea discuta mai degrabă cu negrul ? Drept să spun, omul nu mi-a plăcut niciodată, chiar cînd îl ţineai ca secretar, domnule judecător. Nu e decît un negru îngîmfat, nerespectuos, şi în plus profund făţarnic. Dar, în ceea ce mă priveşte, nu sînt pentru violenţă şi nici pentru bombe.

— Nici eu, J.T. Şi sînt perfect conştient că noi, ca membri ai comitetului de cetăţeni, luăm legea în propriile noastre mîini. Dar dacă legea nu ne mai apără interesele şi interesele copiilor şi urmaşilor noştri, sînt gata să mă abat de pe calea legii, atunci cînd cauza e dreaptă şi ceea ce se întîmplă pune în primejdie înseşi normele de viaţă în comunitatea noastră.

— Toată lumea-i gata ? întrebă Bennie Weems. Biletul cu X vă aşteaptă.

În clipa asta Malone simţi cît de silă îi era de Bennie Weems. Nu era decît un beţivan, garagistul ăsta cu faţa de nevăstuică.

În camera din fund, Jester şedea lipit de perete, cu chipul aproape vîrît într-o sticlă cu doctorii. Va să zică, trăgeau la sorţi cine să se ducă să arunce o bombă în casa unde se mutase Sherman ! Trebuia să-l anunţe, dar nu ştia cum s-o şteargă nevăzut din încăpere, aşa că rămase în continuare la întrunire.

— Luați pălăria mea, spuse șeriful McCall, oferindu-și Stetson-ul.

Mai întîi trase un bilet judecătorul, și apoi *urmară ceilalți. Cînd îi veni rîndul lui Malone* să ia hîrtia făcută ghemotoc, mîinile începură să-i tremure. Ce n-ar fi dat să fie acum acasă, unde ar fi trebuit să fie, de fapt. Rămase nemișcat, cu buzele strînse. Fiecare își despăturea bucățica de hîntie în lumina neclară. Malone îi urmărea și văzu cum, unul după altul, respirau ușurați. Cuprins de spaimă, îngrozit, Malone nici măcar nu se miră cînd despăturind biletul văzu semnul X.

— Bănuiesc că eu trebuie să mă duc, spuse cu glas amorțit. Văzînd că toată lumea se uita la el, își înălță vocea : Dar dacă-i vorba de bombe ori violență, nu pot s-o fac. Domnilor ! Privirea lui dădu ocol tuturor celor strînși în farmacie, și își dădu seama că erau puțini domni acolo ; și totuși urmă : Domnilor, sînt prea aproape de moarte ca să păcătuiesc, ca să ucid. Se simți chinuitor de jenat vorbind despre moarte în fața acestei gloate. Continuă cu glasul mai ferm : Nu vreau să-mi împovărez sufletul.

Toți se uitau la el de parcă și-ar fi pierdut cu totul mințile. Cineva șopti destul de tare : „Lașul."

— Ei, fir-ar să fie, exclamă Max Gerhardt. Și-atunci, de ce-ai mai venit la întrunire ?

Malone era îngrozit la gîndul că ar putea să înceapă să plîngă în fața tuturor, în mijlocul gloatei adunate în farmacie.

— Acum un an, doctorul mi-a spus că nu mai am de trăit decît un an sau un an şi cîteva luni, aşa că n-aş vrea să-mi împovărez sufletul cu o asemenea faptă.

— Ce tot îi dă ăsta întruna cu sufletul ? întrebă cu glas tunător Bennie Weems.

Ţintuit de sfială, Malone mai spuse :

— Sufletul meu nemuritor.

Simţea cum îi zvîcneşte sîngele la tîmple şi mîinile îi tremurau, moleşite.

— Ce naiba vrei să spui cu sufletul ăsta nemuritor ? îl înghesui Bennie Weems.

— Nu ştiu, răspunse Malone. Dar dacă am totuşi un suflet, n-aş vrea să-l pierd.

Judecătorul, văzînd cît de tulburat era prietenul său, se simţi şi el stînjenit.

— Capul sus, băiete, îi spuse cu glas scăzut. Apoi vorbi tare, ca să-l audă ceilalţi : Ştiţi, J.T. nu e de părere că ar trebui să procedăm aşa. Dar dacă o facem, cred că ar trebui s-o facem toţi, fiindcă *altfel* nu-i acelaşi lucru.

Acum că se făcuse de rîs şi se purtase ca un nătărău, Malone nu mai avea nimic de pierdut, aşa că strigă :

— Dar este acelaşi lucru ! Indiferent dacă o face unul sau o duzină, este acelaşi lucru dacă e o crimă.

Ghemuit în camera din spate, Jester îşi spuse că nu-l crezuse niciodată pe bătrînul domn Malone în stare de atîta curaj.

Sammy Lank scuipă pe duşumele şi mai spuse o dată :

— Laşul. Apoi adăugă : O s-o fac eu. Chiar îmi pare bine. E lîngă casa mea.

Toţi ochii se întoarseră spre Sammy Lank care devenise deodată un erou.

13

JESTER SE DUSE cît putu de repede la Sherman, ca să-l prevină. După ce-i povesti de întrunirea de la farmacie, faţa lui Sherman deveni cenuşie, aşa cum pălesc cei cu pielea neagră cînd sînt cuprinşi de-o spaimă de moarte.

Aşa-i trebuie, se gîndi Jester. Auzi, să-mi ucidă cîinele. Dar cînd văzu că Sherman începe să tremure, uită pe dată de cîine — şi din nou parcă-l vedea pe Sherman pentru prima dată, ca în seara aceea de vară în urmă cu un an. Începu să tremure şi el, de data asta nu răscolit de înflăcărare, ci de teamă pentru soarta lui Sherman şi din cauza încordării.

Şi deodată, Sherman se porni pe rîs. Jester îl cuprinse cu braţele pe după umerii ce se cutremurau.

— Nu face pe nebunul, Sherman. Trebuie să pleci de-aici. Dă-o-ncolo de casă şi fugi.

Dar Sherman îşi lăsă privirea să alunece în jurul camerei — mobila nouă, pianina cumpărată în rate, canapeaua şi cele două scaune stil cumpărate tot în rate — şi începu să plîngă. În cămin ardea focul, căci deşi noaptea era caldă,

îl luase cu frig și focul îi dăduse o impresie de intimitate și confort. Iar acum, la lumina focului, lacrimile străluceau ca purpura și aurul pe fața de cenușă.

— Trebuie să pleci imediat din casă, mai spuse Jester o dată.

— Să-mi las mobila ? Şi, cu acea bruscă schimbare a dispoziției pe care Jester i-o cunoștea atît de bine, se apucă să vorbească despre mobilă. Şi-apoi, nici nu mi-ai văzut garnitura de pat, cu așternuturile roz și perne fantezi. Sau hainele. Şi, deschizînd ușa dulapului : Uite, patru costume noi-nouțe de cea mai bună calitate. Şi răsucindu-se cu un gest nestăpînit, o porni spre bucătărie : Sau bucătăria, cu instalațiile cele mai moderne. Și toate-s ale mele. În acest extaz de posesor, Sherman părea să uite cu totul spaima ce-l cuprinsese înainte.

— Dar nu știai că așa o să se-ntîmple ? îl întrebă Jester.

— Ştiam, şi nu ştiam. Dar n-o să se-ntîmple nimic ! Ştii, am de gînd să dau o petrecere de inaugurare a casei, şi am şi trimis invitaţii. Am cumpărat o ladă de whisky Lord Calvert original, șase sticle de gin și șase de șampanie. O să mîncăm caviar pe pîine prăjită, pui fript, salată de sfeclă și salată verde à la Harvard. Și, cu o privire de jur împrejurul camerei : N-o să se-ntîmple, fiindcă nici nu poți să-ți închipui, băiete, cît costă mobila asta ! Abia în trei ani o să pot plăti toate ratele pentru mobilă, și-apoi mai e și băutura asta, și costumele, și tot. Se duse pînă la pian și-l lovi ușurel, dez-

mierdător. Toată viața mi-am dorit un pian frumos ca ăsta.

— Termină odată cu toată pălăvrăgeala asta despre pian și petreceri. Nu-ți dai seama cît e de grav ?

— Grav ? De ce să-mi pună o bombă ? Tocmai mie, pe care nimeni nici nu mă bagă-n seamă ? M-am dus la magazinul universal și m-am așezat pe-o banchetă. Asta-i adevărul-adevărat. (Sherman *se dusese* la magazinul universal și se așezase pe o banchetă, dar cînd vînzătoarea se apropiase cu un aer amenințător, se pomenise spunîndu-i : „Mi-e rău. N-ați putea să-mi dați un pahar cu apă, domnișoară ?“)

— Dar acum te-au băgat în seamă, se răsti la el Jester. De ce nu vrei să dai dracului ideea asta fixă cu negrii și albii, și să te stabilești undeva în nordul țării, unde asta nu-i preocupă atîta ? Știu că dacă aș fi negru, aș întinde-o urgent spre nord.

— Dar vezi că nu pot, continuă să pledeze Sherman. Am închiriat casa asta cu banii mei, și mi-am adus toată mobila asta frumoasă. De două zile nu fac nimic decît s-o aranjez. Și dacă vrei să știi, găsesc că arată nemaipomenit.

Dintr-o dată, casa devenise pentru Sherman întreaga lume. Nu se mai gîndise deloc, nici o singură dată, cine-i sînt părinții din ziua acelei descoperiri neașteptate din biroul judecătorului. Îl năpădise un fel de jale sumbră. Simțea că trebuie să facă ceva, să se ocupe de mobilă, orice, și tot timpul avea sentimentul că-l amenință o primejdie, și mai ales că nu mai poate să dea

înapoi. Inima îi spunea: *Am făcut ceva, am făcut ceva, am făcut ceva.* Şi teama abia îi stîrnea şi mai mult exaltarea.

— Vrei să-ţi arăt costumul meu nou de culoare verde ?

De atîta încordare şi aţîţare, Sherman se dezlănţui cu totul : se repezi în dormitor şi-şi puse costumul cel nou, de serj verde pal. Jester încerca disperat să-l potolească puţin pe nestatornicul Sherman, dar nu putea decît să-l urmărească cum umblă prin cameră, umflîndu-se în pene, mîndru nevoie mare de noul costum.

— Puţin îmi pasă de toată mobila şi de toate costumele tale, spuse în cele din urmă Jester. Singurul lucru care mă interesează eşti tu. Nu-ţi dai seama cît e de grav ?

— Grav, băiete ? îl îngînă Sherman, începînd să zdrăngăne la pian. Mie-mi spui, care ţin de cînd mă ştiu Cartea Neagră, mie vii să-mi spui acum că e vorba de ceva grav ? Ţi-am povestit vreodată despre vibraţii ? Să ştii că vibrez, vibrez, vibrez.

— Termină cu zdrăngănitul ăsta la pian de parc-ai fi apucat, şi ascultă ce vorbesc.

— Numai că eu m-am hotărît. Nu mă mişc de-aici. Orice s-ar întîmpla. N-au decît să arunce sau nu cu bombe. Şi-apoi, al dracului să fiu dacă ştiu de ce-ţi pasă ţie.

— Nici eu nu ştiu, dar îmi pasă. În sinea lui, se tot întrebase întruna de ce-i pasă atît de Sherman. Dar cînd era cu el, simţea un fel de împunsătură în inimă. Nu tot timpul, ci doar

din cînd în cînd, ca o pasăre care se zbate. Neputînd să-şi explice nici sieşi, spuse : Bănuiesc că-i vorba de fiori.

— *Fiori ? Ce vrei să spui ?*

— N-ai auzit niciodată de expresia : ţi se înfioară inima ?

— Dă-o-ncolo de inimă înfiorată. Habar n-am de aşa ceva. Tot ce ştiu e că am închiriat casa asta, că am plătit-o cu bani buni şi că am de gînd să rămîn. Îmi pare rău.

— Nu ajunge să-ţi pară rău. Trebuie să te muţi.

— Îmi pare rău, urmă Sherman, de cîinele tău.

Cînd îl auzi spunînd asta, Jester simţi din nou înfiorarea aceea în inimă.

— Lasă acum cîinele. Cîinele e mort. Important e ca viaţa ta să nu se termine.

— Viaţa oricum se termină, dar cît trăiesc, vreau să trăiesc cum am chef.

Şi Sherman izbucni în rîs. Lui Jester îi aminti de un alt rîs — de criza de rîs a bunicului său cînd îi vorbise despre feciorul lui mort. Zdrăngăneala fără noimă pe clapele pianului, rîsul fără noimă îi stîrneau şi mai mult durerea.

Da, încercase să-l prevină, dar Sherman nu voia să fie prevenit. Şi totuşi Jester trebuia să facă ceva. Dar ce anume ? Şi ce putea să facă? Pînă la urmă îl lăsă acolo, rîzînd şi zdrăngănind la pian.

Sammy Lank habar n-avea cum să meşterească o bombă, aşa că se duse la Max Gerhardt cel priceput la toate, care-i făcu două. Aţîţarea din ultimele zile, ruşinea, simţămintele jignite, ocara, ca şi gîndul că-i fusese rănită mîndria şi îşi pierduse cumpătul — se risipiseră aproape cu totul. Şi cînd, în seara blîndă de mai, Sammy Lank stătea cu bomba în mînă uitîndu-se la Sherman prin fereastra deschisă, exaltarea aproape că-l părăsise cu totul. Era parcă amorţit, golit de orice simţăminte, în afară doar de oleacă de mîndrie că înfăptuieşte ceea ce trebuie să fie făcut.

Sherman cînta la pian, şi Sammy se minuna în timp ce-l urmărea cu privirea cum de-a putut un negru să înveţe să cînte la pian. Băiatul îşi încordă grumazul oacheş, voinic, şi spre grumazul acesta ţinti Sammy cînd azvîrli bomba. Nu-i despărţeau decît cîţiva metri, aşa că bomba îl nimeri fără greşeală. După ce Sammy aruncă prima bombă, vechea bucurie puse din nou stăpînire pe el. Azvîrli şi cea de a doua bombă, şi casa fu cuprinsă de flăcări.

Într-o clipă, mulţimea umplu strada şi năvăli în curte. Vecini, oameni ce veniseră să tîrguiască la băcănia lui Peak, chiar şi Malone. Se auzi şi sirena pompierilor.

Sammy Lank nu se-ndoia că-l nimerise pe Sherman, dar aşteptă totuşi pînă cînd sosiră cei cu ambulanţa şi-i văzu acoperind cu un cearceaf cadavrul sfîrtecat.

Gloata de-afară n-avea de gînd să se risipească. După ce pompierii izbutiră să stingă fo-

cul, oamenii se repeziră în casă. Cîţiva apucară şi tîrîră afară pianul — dar de ce, habar n-aveau. Curînd începu o ploaie măruntă. Domnul Peak, băcanul de-alături, nu mai prididea cu vînzările în seara aceea. Reporterul de fapte diverse de la „Milan Courier“ izbuti să bage ştirea în prima ediţie a ziarului.

Deoarece casa judecătorului era în altă parte a oraşului, Jester nici măcar nu auzi exploziile, şi află ce se întîmplase abia a doua zi dimineaţă. Judecătorul, la o vîrstă cînd îl impresiona orice, se arătă răscolit. Stingherit şi apăsat de remuşcări, bătrînul judecător cu inima bună dar complet ramolit se duse pînă la morga spitalului. Nu ceru să-l vadă, dar aranjă cu un antreprenor de pompe funebre să se ocupe de înmormîntare, oferind cu generozitate cinci sute de dolari.

Jester nu vărsă nici o lacrimă. Cu gesturi mecanice, înveli cu grijă partitura lui „Tristan“ cu dedicaţie, pe care o cumpărase ca să i-o dăruiască lui Sherman şi o puse într-unul din cuferele din pod, ale tatălui său, încuindu-l apoi.

Plouase toată noaptea, dar acum ploaia se oprise, şi cerul avea frăgezimea şi dulceaţa azurie de după marile averse. Cînd Jester se apropie de casa lui Sherman, patru din plozii lui Lank cîntau o melodie săltăreaţă la pianul stricat şi dezacordat. Rămase nemişcat sub soarele dimineţii, ascultînd melodia searbădă, cîntată fals, şi ura i se înecă într-o durere fără margini.

— Taică-tău e acasă ? îl întrebă pe unul din plozii lui Lank.

— Nu-i, răspunse copilul.

Jester se întoarse acasă. Luă pistolul, același pistol cu care se împușcase taică-său, și-l vîrî în despărțitura pentru mănuși din bordul mașinii. Apoi o porni încet prin oraș, ducîndu-se mai întîi să-l caute pe Sammy Lank la fabrica unde lucra. Nu era acolo. Nu putea scăpa de obsesia melodiei false cîntate la pianul dezacordat, de imaginea plozilor lui Lank, și toate astea, adăugate la sentimentul de frustrare că nu-l putea găsi pe Sammy Lank, îl făceau să izbească disperat cu pumnii în volan.

Îi fusese teamă pentru Sherman, dar nu crezuse nici o clipă măcar că s-ar putea întîmpla cu-adevărat. Așa ceva nu se putea întîmpla. Nu era decît un coșmar. Melodia cîntată fals, și pianul dezacordat aruncat în curte, și hotărîrea lui nestrămutată de a-l găsi pe Sammy Lank. Deodată, tocmai cînd pornise iarăși mașina, îl văzu pe Sammy tîrîndu-și pașii prin fața farmaciei lui Malone. Deschise portiera și-i făcu semn :

— Sammy ! N-ai vrea să vii cu mine la aeroport ? O să te plimb puțin cu avionul, dacă vrei...

Sammy, de felul lui cam bleg și naiv, rînji plin de trufie. „Va să zică așa, își zicea el, mi s-a dus buhul în tîrg ce îndrăzneț sînt, că altfel de ce m-ar lua Jester Clane să mă plimbe cu avionul ?“ Încîntat de sine, se urcă în mașină.

În avionul de instrucție, Jester îl ajută mai întîi pe Sammy să se urce, apoi se cățără și el

sus în partea cealaltă. Își pusese pistolul în buzunar. Înainte de-a decola, îl întrebă :

— Ai mai zburat vreodată ?

— Nu, dom'le, răspunse Sammy, da' *nu mi-e* frică.

Jester decolă ca la carte. Cerul albastru, văzduhul proaspăt, briza ușoară — toate îi înviorau sufletul amorțit. Avionul urca tot mai sus.

— Dumneata l-ai omorît pe Sherman Pew ?

Sammy se mulțumi să dea din cap, rînjind. Dar cînd pronunțase numele lui Sherman, Jester simțise iarăși cum i se înfioară inima.

— Spune, ai o asigurare pe viață ?

— Nu. Îi am doar pe plozi.

— Și cîți plozi ai ?

— Paișpe, se făli Sammy. Din care cinci sînt acum mari. Și Sammy, pe care de fapt avionul îl speriase rău, începu să vorbească nestăpînit, plin de surescitare : Era cît pe-aci să avem și noi cinci gemeni deodată. Ni se născuseră trei plozi și încă doi rămăseseră nedezvoltați. Asta era pe vremea cînd se vorbea peste tot de cei cinci gemeni din Canada, și ăștia erau primii noștri copii. De fiecare dată cînd nevastă-mea și cu mine ne gîndeam la cei cinci gemeni din Canada — bogați și faimoși în întreaga lume, și mămica și tăticul lor bogați și faimoși și ei — ne lua parcă cu cald. Tot ziceam c-am cîștigat și noi lozul ăl mare, și de fiecare dată nădăjduiam c-o să fie cinci gemeni. Dar nu erau decît cîte trei, cîte doi, și chiar și cîte unul. Odată mi-am luat nevasta și plozii și-am plecat pînă-n Canada ca să-i vedem pe cei cinci gemeni în

sera aia de sticlă în care-i ţineau. Şi plozii s-au îmbolnăvit toţi de pojar.

— Va să zică, de-aia ai atît de mulţi copii.

— Chiar aşa. Vroiam să cîştigăm lozul ăl mare. Mai ales că nevastă-mea şi cu mine avem harul ăsta de la natură să avem gemeni — doi, trei şi aşa mai departe. Dar nu ne-a fost dat s-avem cinci gemeni. Oricum, a apărut şi în „Milan Courier“ un articol despre cei trei gemeni ai noştri. L-am înrămat şi l-am atîrnat pe perete în sufragerie. Ne-a fost destul de greu să-i creştem pe plozi, dar am făcut tot ce-am putut. Şi-acum, că pe nevastă-mea a iertat-o Dumnezeu şi nu mai poate să aibă copii, s-a terminat. N-o să fiu niciodată decît un Sammy Lank oarecare.

Era o poveste atît de jalnică şi de caraghioasă, încît din adîncul disperării sale, Jester începu să rîdă. Zguduit de rîs, şi de dezolare, şi de milă, ştia că nu va mai putea folosi pistolul. Într-o clipă toată compătimirea, născută din suferinţă, îl copleşi. Scoase pistolul din buzunar şi-l azvîrli peste bordul avionului.

— Ce-i asta ? întrebă Sammy, înspăimîntat.

— Nimic, răspunse Jester. Şi uitîndu-se la Sammy care se făcuse verde : Vrei să coborîm?

— Nu, răspunse Sammy. Nu mi-e frică.

Aşa că Jester mai făcu cîteva tururi cu avionul.

Dacă priveşti în jos de la o înălţime de, să zicem, o mie de metri, pămîntul pare plin de rînduială. Un oraş, chiar şi un oraş ca Milan, e

simetric, ca un mic fagure de miere cenuşiu, desăvîrşit. Terenurile din jur par să fi fost trasate după nişte reguli mai juste şi mai exacte decît legile proprietăţii şi ale intoleranţei : un paralelogram întunecat de păduri de pin, ogoare pătrate, dreptunghiuri de pajişti. În ziua asta fără pic de nori, cerul de deasupra avionului şi din jurul lui nu este decît o nesfîrşită uniformitate albastră, de care se izbeşte şi ochiul şi imaginaţia. Dedesubt, însă, pămîntul e rotund. Pămîntul are margini. De la înălţimea asta nu vezi omul şi cît e de umil. De la o mare depărtare, pămîntul e perfect şi întreg.

Numai că asta e o ordine străină inimii, şi ca să iubeşti pămîntul trebuie să vii mai aproape. Lunecînd în jos, tot mai aproape de oraş şi de sate, totul se fărămiţează într-o infinitate de impresii. Oraşul rămîne cam la fel în toate anotimpurile, dar ţinutul din jur se schimbă mereu. În primele zile ale primăverii, ogoarele sînt ca nişte petice de catifea vărgată, cenuşie şi ponosită. Acum însă poţi să deosebeşti lanurile : cele verzui-cenuşii de bumbac, cîmpul compact, plantat cu tutun, verdele aprins al porumbului. Dar dacă te apropii mai mult, chiar şi oraşul parcă plesneşte şi se fărămiţează în bucăţi încîlcite. Poţi să vezi ungherele tainice ale nesfîrşitelor şi jalnicelor curţi dosnice. Garduri fumurii, fabrici, obişnuita stradă mare. Văzuţi de sus, oamenii apar turtiţi, şi au o privire de automate, ca nişte păpuşi mecanice. Par să se mişte maşinal printre calamităţi întîmplătoare. Nu le vezi ochii. Şi pînă la urmă e cu neputinţă

de suportat. Întregul pămînt văzut de la mare depărtare înseamnă mai puţin decît o singură privire stăruitoare în ochii unui om. Chiar şi într-ai unui duşman.

Jester se uită în ochii lui Sammy, care erau plini de groază.

Întreaga lui odisee de entuziasm, prietenie, afecţiune şi răzbunare acum se terminase. Uşor, Jester ateriză pe aeroport şi Sammy Lank coborî — ca să se ducă să se laude la ai săi ce mare lucru e de capul lui, că pînă şi Jester Clane îl luase ca să-l plimbe cu avionul.

14

LA ÎNCEPUT MALONE se necăji. Cînd văzu că Bennie tîrguia acum de la Whelan şi că şeriful McCall nu mai venea să-şi bea paharul obişnuit de băutură răcoritoare la el, se necăji rău. Pe faţă îşi zicea : „Dă-l încolo de Bennie Weems ; dă-l încolo de şerif." Dar în sinea lui se simţea îngrijorat. Ceea ce se petrecuse în noaptea aceea să fi pus oare în primejdie vadul farmaciei şi vînzările viitoare ? Oare merita riscul să ia atitudinea pe care o luase la întrunire ? Se tot întreba plin de îngrijorare şi nu găsea răspuns. Şi grijile îi dăunau sănătăţii. Începu să greşească la socoteli — lucru neobişnuit la un contabil atît de priceput ca Malone. Trimise note de plată inexacte de care clienţii

se plînseră. Nu mai avea puterea să se ocupe cum trebuie de prăvălie. Simțea cum se scurge vigoarea din el. Tînjea după refugiul căminului, și adesea rămînea zile întregi în pat.

Odată cu viața ce se stingea în el, Malone începu să fie tot mai mult impresionat de răsăritul soarelui. După noaptea neagră, nesfîrșită, abia aștepta să mijească zorile, urmărind cum se luminează cerul dinspre răsărit, poleit în nuanțe ivorii, de aur, ori portocalii. Dacă era o zi frumoasă, cu pomii încărcați de flori, se așeza rezemat de perne și aștepta lacom gustarea de dimineață. Dar dacă ziua era mohorîtă, cu cerul acoperit și vremea ploioasă, nu mai avea chef de nimic ; aprindea lumina și începea să se vaite, morocănos.

Martha încerca să-l liniștească :

— E doar din cauza zădufului. Cînd o să te mai obișnuiești cu vremea, o să te simți mai bine.

Dar nu, nu era din cauza vremii. Malone nu mai confunda acum sfîrșitul vieții sale cu începutul unui nou anotimp. Spalierele cu glicină, ca o cascadă de culoarea lavandei, se umpluseră cu flori, și apoi florile se scuturaseră. Nu se simțea în stare să se apuce de grădina de legume. Sălciile cu crengile lor verzi-aurii prinseseră acum o culoare mai întunecată. Ce curios, crezuse întotdeauna că sălciile cresc numai pe malul apei. Sălciile lui nu creșteau însă pe malul apei, cu toate că exista și un șipot peste drum. Da, pămîntul se rotise încă o dată și primăvara sosise iarăși. Dar Malone nu se mai re-

volta împotriva naturii, împotriva mersului lucrurilor. O stranie nepăsare coborîse asupră-i şi sufletul îi era cuprins de exaltare. Privea natura şi o simţea că face parte din el. Nu mai era un om care se uită la un ceasornic fără minutare. Nu mai era singur, nu se mai răzvrătea, nu mai suferea. Nici măcar nu se mai gîndea la moarte zilele astea. Nu era un om pe moarte... nimeni nu moare, fiecare moare.

Martha şedea cu el, tricotînd. Îşi făcuse acum obiceiul să tricoteze stînd lîngă el, şi prezenţa ei îl mai alina. Nu se mai gîndea la zonele de singurătate care-l chinuiseră atîta. Viaţa suferise o ciudată restrîngere. Patul, fereastra, un pahar cu apă. Martha îi aducea mîncarea pe o tavă şi aproape întotdeauna punea o ulcică cu flori pe noptieră — trandafiri, brebenei, gura-leului.

Dragostea pentru nevastă-sa, care încet se evaporase, acum îl cuprindea iarăşi. Şi cum Martha născocea mereu alte mîncăruri apetisante ca să-i stîrnească pofta de mîncare, şi stătea tot timpul cu el tricotînd, Malone începu să înţeleagă mai bine dragostea ei. Se simţi mişcat cînd ea-i cumpără de la magazinul universal al lui Goody o rezemătoare de pat trandafirie, aşa că acum putea sta în capul oaselor fără să trebuiască să se sprijine de pernele umede şi lunecoase.

De la întunirea din farmacie, bătrînul judecător îl trata pe Malone ca pe un om bolnav. Rolurile lor fuseseră acum inversate : judecătorul era acela care cumpăra pungi cu turte de

mălai, legume proaspete și fructe și i le aducea ca unui om bolnav.

În ziua de cincisprezece mai, doctorul veni de două ori, o dată de dimineață, şi încă o dată după-amiaza. Medicul curant era acum doctorul Wesley. Cu acest prilej doctorul Wesley o luă deoparte pe Martha în sufragerie şi stătu de vorbă cu ea. Lui Malone nu-i păsa că discutau despre el în încăperea cealaltă. Nu era îngrijorat şi nu se mira.

În seara aceea, Martha îl spălă cu buretele, îi spălă fața încinsă de febră și-l stropi cu cîteva picături de colonie în dosul urechilor ; apoi turnă puțină colonie și în lighean. Cu apa astfel parfumată, îi spălă pieptul păros şi brațele, picioarele și tălpile cu pielea întărită. Şi la urmă, cu mișcări uşoare, pline de blîndețe, îi spălă pîntecele.

— Iubito, îi spuse Malone, nici un bărbat n-a avut vreodată o nevastă ca tine.

Nu-i mai spusese „iubito" din anul cînd se căsătoriseră. Doamna Malone se duse în bucătărie. Cînd se întoarse, după ce plînsese puțin, avea în mînă o sticlă cu apă caldă.

— Noaptea și în zori e cam răcoare, îi spuse ea ; și după ce-i puse sticla cu apă caldă la picioarele patului, îl întrebă : E mai bine, dragă ?

Malone se lăsă mai jos de pe rezemătoarea cea nouă, pînă atinse sticla de apă caldă cu picioarele.

— Iubito, spuse el iarăși, poți să-mi dai puțină apă cu gheață ?

Dar cînd Martha îi aduse apa cu gheață, cuburile de gheață i se îngrămădiră la nas. Se plînse că gheața îl gîdilă pe nas și o rugă să-i aducă apă rece obișnuită. Doamna Malone se întoarse în bucătărie unde începu din nou să plîngă.

Malone nu suferea. Dar avea impresia că oasele îi atîrnau grele și începu să se vaite.

— Dar cum pot oasele tale să atîrne grele, dragă ? întrebă Martha.

Pe urmă spuse că are poftă de pepene, și Martha îi cumpără pepene de import de la Pizzalatti, cel mai mare magazin de fructe și dulciuri din oraș. Dar cînd i se aduse în farfurie felia de pepene de la gheață, roșie și zemoasă, nu i se păru atît de savuros cum crezuse.

— Trebuie să mănînci, J.T., ca să-ți păstrezi puterea.

— Ce să fac cu puterea ? spuse el.

Martha îi pregăti lapte de pasăre punîndu-i mai multe ouă ca de obicei. Se bucură cînd îl văzu cum mănîncă.

Ellen și Tommy veneau tot timpul să-l vadă și glasurile lor îi răsunau prea tare în auz, deși copiii se străduiau să vorbească încet.

— Să nu-l obosiți prea tare pe tata, îi ruga Martha. Vedeți cît e de slăbit.

La șaisprezece mai, Malone se simți puțin mai bine, și chiar se gîndi să se bărbierească și să facă o baie ca lumea. Stărui să se ducă în baie, dar cînd ajunse lîngă cadă, trebui să se sprijine de ea cu mîinile, căci altfel ar fi căzut

jos. Aşa că Martha îl duse încetişor înapoi în pat.

Şi totuşi, ultimele tresăriri ale vieţii pulsau în el. Sensibilitatea i se ascuţi într-un mod ciudat în ziua aceea. Citi în „Milan Courier“ că un om salvase un copil dintr-o casă cuprinsă de flăcări şi-şi pierduse viaţa salvîndu-l. Şi deşi Malone nu-l cunoştea nici pe copil şi nici pe omul care-l scăpase, începu să plîngă atît de tare că nu se mai putea opri. Impresionat de ce citea, emoţionat de cer, sensibil la lumea de dincolo de fereastră — era o zi senină, fără pic de nor — se simţi cuprins de o stranie euforie. Dacă nu şi-ar fi simţit oasele atît de grele, ar fi vrut să se scoale şi să se ducă la farmacie.

În ziua de şaptesprezece mai, nu văzu răsăritul soarelui căci dormea încă. Încet, şuvoiul vieţii care pulsase în el cu o zi înainte începu să-l părăsească. Vocile răsunau ca şi cum ar fi venit de departe. Nu putu să mănînce nimic la prînz, şi Martha se duse în bucătărie să-i pregătească din nou lapte de pasăre. Puse şi mai multe ouă, dar lui Malone nu-i plăcu ce gust avea. În minte i se amestecau gînduri de demult cu cele din prezent.

În seara aceea, după ce nu vru nici măcar să guste din friptura de pui, sosi un oaspete neaşteptat. Judecătorul Clane se năpusti pur şi simplu în odaia bolnavului. Vinele de la tîmple îi zvîcneau.

— Am venit cît am putut de repede. Spune, J.T., ai auzit vestea la radio ?

Apoi îl văzu pe Malone și extrema lui slăbiciune îl impresionă. În sufletul lui, mîhnirea se ciocnea de furia ce-l cuprinsese.

— Iartă-mă, dragă J. T., spuse cu vocea dintr-o dată plină de umilință ; ca imediat după aceea să nu se mai poată stăpîni : Chiar n-ai auzit ?

— Să audă ce, domnule judecător ? Ce s-a întîmplat ? întrebă Martha.

Bîlbîindu-se de furios ce era, vorbind fără șir, judecătorul le spuse de hotărîrea Curții Supreme împotriva segregației în școli. Martha, uluită și năucită, nu putu decît să exclame „Ei, fir-ar să fie !“, mai ales că nici nu prea înțelegea exact despre ce-i vorba.

— Există căi prin care să putem nesocoti hotărîrea, răcni judecătorul. N-o să îngăduim aplicarea ei. Vom lupta. Fiecare sudist va lupta pînă la ultima picătură de sînge. Fiecare sudist va fi gata să-și dea viața. Una e să promulgi o lege, și alta e s-o pui în aplicare. Afară mă așteaptă mașina — mă duc la postul de radio să dau o proclamație. O să reunesc oameni în jurul meu. Aș vrea să spun ceva simplu și concis. Dramatic. Ceva demn dar și clocotind de furie, dacă înțelegi ce vreau să spun. Ceva în genul : „Cu optzeci și șapte de ani în urmă...“ O s-o pun la punct pînă ajung acolo. Să nu uiți să deschizi radioul ca să asculți. O să fie un discurs istoric și o să-ți facă bine să-l auzi, J. T.

La început Malone nici nu-și dădu seama că judecătorul era acolo. Îi auzea vocea, și-i simțea prezența uriașă și mirosul de sudoare. Apoi cu-

vintele, sunetele răsunară în auzu-i confuz : segregaţie în şcoli... Curtea Supremă. Tot felul de noţiuni, idei şi gînduri se dizolvau amestecîndu-se în mintea lui, vagi însă, abia conturate. În cele din urmă, prietenia şi afecţiunea lui Malone pentru bătrînul judecător îl întoarseră din drumul spre moarte pe care pornise. Se uită spre aparatul de radio şi Martha îl deschise, dar cum se transmitea muzică de dans, îl potrivi să se audă foarte încet. Un buletin de ştiri anunţă iarăşi hotărîrea Curţii Supreme, după care avea să urmeze cuvîntarea judecătorului Clane.

În cabina de emisie a postului de radio, judecătorul apucase microfonul ca un crainic de meserie. Dar deşi încercase să-şi pregătească cuvîntarea pe tot drumul pînă la radio, nu izbutise să găsească nimic. Ideile erau atît de haotice, atît de confuze în capul lui, încît nu izbutea să-şi formuleze clar protestul. Îl simţea prea pătimaş. Aşa încît, clocotind de furie şi sfidînd întreaga lume — aşteptîndu-se în orice clipă la un atac de apoplexie sau la ceva şi mai rău — judecătorul stătea cu microfonul în mînă fără să ştie ce va spune. Cuvintele — înjurături şi blesteme nepotrivite într-o cuvîntare transmisă la radio — îi vuiau în cap. Dar nu o cuvîntare istorică. Singurul lucru care-i venea în minte era primul discurs pe care-l memorizase la facultatea de drept. Dîndu-şi seama nelămurit că nu trebuia să spună ceea ce tocmai se pregătea să rostească, îi dădu drumul :

— „Cu optzeci și șapte de ani în urmă“, începu el, „părinții noștri au întemeiat pe acest continent o națiune nouă, concepută în libertate și hărăzită ideii că toți oamenii s-au născut egali. Astăzi sîntem angajați într-un mare război civil, urmînd să aflăm dacă această națiune, sau oricare națiune astfel concepută și astfel hărăzită, poate dăinui.“

Se auzi zgomot de altercație din cabina de emisie și apoi limpede vocea judecătorului : „De ce nu mă lăsați în pace ?“ Dar odată pornit pe calea unei cuvîntări mărețe, e greu să dai înapoi. Așa că urmă să vorbească și mai răsunător :

— „Ne-am adunat pe un faimos cîmp de bătaie al acestui război. Ne-am gîndit să dedicăm o porțiune a acestui cîmp ca memorial pentru cei ce și-au jertfit aici viața, pentru ca această națiune să poată trăi. Este un lucru potrivit și așa se cuvine să facem.“

Și iarăși se auzi larmă și judecătorul strigînd: „Am spus să mă lăsați în pace !“

— „Dar într-un sens mai larg, noi nu putem dedica — noi nu putem consacra — noi nu putem închina acest pămînt. Vitejii bărbați, astăzi în viață sau morți, care au luptat aici l-au consacrat cu mult mai presus de biata noastră putință de a mai adăuga sau scădea ceva. Lumea va consemna și își va aminti prea puțin de spusele noastre aici...“

— Pentru Dumnezeu ! răcni cineva. Întrerupeți !

Bătrînul judecător rămase cu microfonul în mînă, cu ecoul cuvintelor pe care le rostise ră-

sunîndu-i în auz și cu amintirea zgomotului pe care-l făcea ciocanul cînd lovea cu el la tribunal. Înțelegînd ce făcuse, se simți zdrobit, dar imediat începu să strige :

— Acum urmează discursul ! Vreau *să spun* că abia acum urmează ! Nu întrerupeți ! pleda judecătorul cu glas stăruitor. Vă rog să nu întrerupeți !

Un alt crainic începu însă să vorbească, și Martha închise radioul.

— Nu înțeleg ce-a vrut să spună, își arătă Martha nedumerirea. Ce s-a întîmplat ?

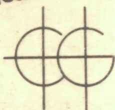
— Nimic, dragă, vorbi Malone. Nimic... care nu era... de mult... sortit să fie... așa.

Viața începea să se scurgă din el, și murind, viața căpăta o ordine și o simplitate pe care Malone n-o cunoscuse niciodată. Pulsul, vigoarea piereau, și el nici nu le mai dorea. Ceea ce conta era doar țelul. Ce-i păsa lui dacă Curtea Supremă dăduse o hotărîre împotriva segregației în școli ? De fapt, nu-i păsa de nimic. Dacă Martha ar împrăștia pe pat toate acțiunile Coca-Cola și s-ar apuca să le numere, el nu și-ar ridica măcar capul să se uite. Ceva însă tot dorea, căci spuse :

— Aș vrea puțină apă de la gheață, dar fără gheață.

Dar înainte ca Martha să se fi întors în odaie cu paharul de apă — în liniște, ușor, fără luptă ori teamă, viața îl părăsise pe J. T. Malone. Viața din el plecase. Și cum stătea așa, cu paharul plin cu apă în mînă, soția lui păru să audă un ultim suspin.

Editura Univers

296

GLOBUS

CARSON McCULLERS

CEASORNIC fără minutare

O micro-frescă a unui orășel din Sudul american, în care, pe fundalul vieții anodin provinciale, se înfruntă pasiuni tulburătoare, stîrnite de vechi prejudecăți rasiale, cu năzuințe spre raporturi umane noi, spre autodefiniri și autoregăsiri, tincturate de înfrigurările iubirii și ale morții, care suspendă timpul ca un ceasornic fără minutare.

Lei 8